T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ VE KORUMA SORUNLARI

TUĞBA KILINÇARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE VE RESTORASYON PROGRAMI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

İSTANBUL, 2019

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ VE KORUMA SORUNLARI

Tuğba KILINÇARSLAN tarafından hazırlanan tez çalışması 29.11.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ayten ERDEM

Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Ayten ERDEM

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Oğuz CEYLAN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üyesi Uzay YERGÜN

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

ÖNSÖZ

''Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Mimari Değerlendirmesi ve Koruma Sorunları'' başlıklı tez çalışmasında, Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin tarihi ve mimari özellikleri incelenmiş, geçirdiği onarım ve müdahaleler tespit edilmiş, mevcut durumu belgelenmiş ve günümüzdeki restorasyon çalışmaları değerlendirilmiştir.

Tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Ayten ERDEM'e, çalışmalarım sırasında verdikleri destek ve gösterdikleri anlayıştan dolayı M.Hilmi ŞENALP ve Mustafa İSKENDER'e, Tekke'nin onarım çalışmaları sırasında bilgilerini benimle paylaşan ve çalışmama katkıda bulunan Kerem SINIRTEKİN'e, kaynaklarını paylaşarak tezime katkı sağlayan Cenan ERKILIÇ 'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu süreçte de her zaman yanımda olan değerli babam Mehmet KAYA ve ablam Büşra ÖZKAN'a, destekleriyle beni yalnız bırakmayan annem Meral KAYA ve kardeşim Beyza KAYA'ya, tez yazım sürecinde beni anlayışla karşılayan ve desteklerini esirgemeyen eşim Süleyman KILINÇARSLAN'a ve çalışmama yardımcı olan sevgili kuzenim Hatice TÜRKMEN'e teşekkür ederim.

Kasım, 2019

Tuğba KILINÇARSLAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ viii

ŞEKİL LİSTESİ ix

ÖZET xviii

ABSTRACT xx

BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

1.1 Literatür Özeti 1
1.2 Tezin Amacı 2
1.3 Bulgular 2

BÖLÜM 2

EYÜP'ÜN TARİHSEL GELİŞİMİ 3

2.1 İstanbul İçindeki Konumu 3
2.2 Tarihçesi 3
2.2.1 Bizans Dönemi 3
2.2.2 Osmanlı Dönemi 4
2.2.3 Cumhuriyet Dönemi 7

BÖLÜM 3

İSTANBUL TEKKELERİNİN KURULUŞU, NİTELİKLERİ VE YERLEŞİM DÜZENİ 9

3.1 Tekke Tanımı 9
3.2 Tekkelerin Kuruluş Amaçları ve Sosyal İşleyişleri 9
3.3 İstanbul Tekkelerini Oluşturan Bölümler 10
3.3.1 İbadet, Eğitim ve Barınma İle İlgili Birimler 11
3.3.2 Beslenme ve Temizlik İle İlgili Birimler 13
3.4 İstanbul Tekkelerinin Yerleşim Düzeni 14
3.5 Değerlendirme 17

BÖLÜM 4

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ 20

4.1 Yapının Konumu ve Tarihçesi 20
4.1.1 Konumu 20
4.1.2 Tarihçesi 22
4.2 Geçirmiş Olduğu Onarımlar 26
4.2.1 Osmanlı Dönemi Onarımları 27
4.2.2 Cumhuriyet Dönemi Onarımları 29
4.3 Yapının Mimari Biçimlenmesi (2013 Restorasyonu Öncesi) 38
4.3.1 Plan Özellikleri 38
4.3.1.1 Derviş Hücreleri ve Revaklar 39
4.3.1.2 Türbe 42
4.3.1.3 İlk Mescit-Tevhidhane 43
4.3.1.4 İkinci Mescit-Tevhidhane 44
4.3.1.5 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire 45
4.3.2 Yapım Sistemi Özellikleri 47
4.3.2.1 Yapım Tekniği ve Malzeme 47
4.3.2.2 Örtü Sistemi 50
4.3.2.3 Bezeme 51
4.3.3 Cephe Özellikleri 54
4.3.3.1 Derviş Hücreleri ve Türbe 54
4.3.3.2 Revaklar 55
4.3.3.3 İlk Mescit-Tevhidhane 56
4.3.3.4 İkinci Mescit-Tevhidhane 57
4.3.3.5 Avlu Duvarı 58
4.4 Yapıdaki Bozulmalar 59
4.4.1 Derviş Hücreleri, Revaklar ve Türbe 59
4.4.2 Mescit 66
4.4.3 Tevhidhane 70
4.4.4 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire 71
4.4.5 Avlu Giriş Kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve Avlu Duvarları 72
4.5 Değerlendirme 73

BÖLÜM 5

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN RESTİTÜSYON ÖNERİLERİ 76

5.1 17.yy Sonu Restitüsyonu (Medrese olarak inşa edildiği ilk dönem) 77
5.1.1 Medrese Odaları ve Revaklar 78
5.1.2 Mescit/Dershane 83
5.1.3 Avlu Duvarları 84
5.2 19.yy Sonu Restitüsyonu (Tekke olarak kullanıldığı dönem) 85
5.2.1 Derviş Hücreleri ve Revaklar 87
5.2.2 Türbe 88
5.2.3 İlk Mescit-Tevhidhane 89
5.2.4 İkinci Mescit-Tevhidhane 91
5.2.5 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi 94
5.2.6 Selamlık 96
5.2.7 Harem Binası 98

5.2.8 Hamam 107
5.2.9 Avlu Duvarları 109
5.2.10 Avlu Giriş Kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve Şadırvan 111
5.3 Değerlendirme 116

BÖLÜM 6

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ 2013-2019 YILI RESTORASYON DEĞERLENDİRMESİ ... 120

6.1 Müdahale Yöntemleri 121
6.1.1 Derviş Hücreleri, Revaklar ve Türbe 121
6.1.2 Mescit 137
6.1.3 Tevhidhane 142
6.1.4 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire 148
6.1.5 Avlu Duvarları ve Ek Yapılar 149
6.1.6 Harem Binası 152
6.2 Değerlendirme 153

BÖLÜM 7

KURUL KARARLARI 156

7.1 Kurul Kararlarının Özeti 156
7.2 Değerlendirme 160

BÖLÜM 8

SONUÇ VE ÖNERİLER 161

KAYNAKLAR 167

EK-A

BELGELER 171

EK-B

KURUL KARARLARI 173

EK-C

RÖLÖVE 191

C-1 Ölçülü Rölöve 191
C-2 Malzeme Analizi 199
C-3 Bozulma Analizi 205
C-4 Dönem Analizi 211

EK-D

RESTİTÜSYON ÖNERİLERİ 217

D-1 17. yy Sonu Restitüsyonu 217
D-2 19. yy Sonu Restitüsyonu 222

EK-E

RESTORASYON 231
ÖZGEÇMİŞ 242

KISALTMA LİSTESİ

Bkz.	Bakınız
H.	Hicri
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İKVKBK	İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
M.	Miladi
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
T.D.V.	Türkiye Diyanet Vakfı
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi
yy.	Yüzyıl

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2. 1 1453 - 15. yy sonu Osmanlı ilk dönemi Eyüp yerleşme dokusu [1] 5
Şekil 2. 2 Melling'e ait bir gravürde Eyüp, mezarlıklar mahallesi ve Haliç, 1819 [5] .. 6
Şekil 2. 3 Eyüp Semti Mahalleleri [1] 8
Şekil 3. 1 Tahir Ağa Tekkesi, Ana Binanın Planı [13]..... 15
Şekil 3. 2 Cemâlizade Tekkesi, Zemin kat planı [18] 16
Şekil 3. 3 Selami Efendi Tekkesi, Zemin kat planı [13] 17
Şekil 3. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi işlev şeması [T. Kılınçarslan] 17
Şekil 3. 5 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ni oluşturan birimler [T. Kılınçarslan] 19
Şekil 4. 1 Şeyh Murad Buhari Tekkesi hava fotoğrafı, 2012 [20]..... 20
Şekil 4. 2 Nişancı Mahallesi'nin hava fotoğrafı, 2019 [21]..... 21
Şekil 4. 3 Şeyh Murad Buhari Tekkesi vaziyet planı rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan].. 21
Şekil 4. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 2012 22
Şekil 4. 5 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 1942 [28] 23
Şekil 4. 6 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden Harem Binası, Derviş Hücreleri, Türbe ve Hamamın görünümü, 1970'ler [29] 24
Şekil 4. 7 Harem Binasının bulunduğu alanın 1981 yılındaki durumu [29]..... 26
Şekil 4. 8 Tekke'nin bazı mahallerinin onarılması için yazılan belge, 1893 [37] 27
Şekil 4. 9 Tekke'nin onarımı ile ilgili Şeyh Abdulkadir Efendi'nin talebi, 1896 [37] .. 28
Şekil 4. 10 Tekke'nin onarımının tamamlanması için yazılan belge, 1897 [37] 28
Şekil 4. 11 Tekke'nin tamiratına ilişkin belge, 1898 [37] 29
Şekil 4. 12 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin avlu duvarlarının görünümü, 1969 [43].. 30
Şekil 4. 13 Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 1970'ler [29] 30
Şekil 4. 14 Medrese/Tekke revaklarının görünümü, 1969 [43] 30
Şekil 4. 15 Avlu içinden tevhidhane ve hazireye bakış, 1972 [44] 31
Şekil 4. 16 Şeyh Murad Mescidi kuzeybatı cephesi ve hazire, 1972 [44] 31
Şekil 4. 17 Tevhidhanenin içinden türbenin güneydoğu cephesi, 1970'ler [43] 31
Şekil 4. 18 Avlu içinden revaklara ve harem binasına bakış, 1970'ler [29]..... 32
Şekil 4. 19 Tevhidhane ve revakların görünümü, 1981 [43] 32
Şekil 4. 20 Şeyh Murad Buhari Tekkesi güneybatı cephesinin görünümü, 1981 [43] 32
Şekil 4. 21 Derviş hücrelerinin 1981 yılındaki durumu [43]..... 33
Şekil 4. 22 Tevhidhanenin ahşap çatısı, 1981 [29]..... 33
Şekil 4. 23 Derviş hücreleri, revaklar ve türbenin üst örtüsü, 1981 [29] 33
Şekil 4. 24 Şeyh Murad Buhari Tekkesi onarım çalışmaları, 1983 [29] 34
Şekil 4. 25 Mezar taşlarının toprak altından çıkarılması, 1983 [29]..... 34
Şekil 4. 26 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29] 35

Şekil 4. 27 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29] 35
Şekil 4. 28 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29] 35
Şekil 4. 29 Şeyh Murad Mescidi, avlu duvarı ve girişi, 1989 [28] 36
Şekil 4. 30 Şeyh Murat Tekkesi, avlu duvarı ve hazire, 1989 [28] 36
Şekil 4. 31 İmitasyon harpuşta ve dikmelerin görünüşü, 1989 [28] 36
Şekil 4. 32 Restorasyon çalışmaları, 2015 37
Şekil 4. 33 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Onarımları 38
Şekil 4. 34 Şeyh Murad Buhari Tekkesi rölövesi, +0.00 kotu planı, 2019 [T.Kılınçarslan] 39
Şekil 4. 35 Z-05 nolu odanın güney duvarındaki kapı ve penceresi, 2012 40
Şekil 4. 36 Z-05 nolu odanın kuzey duvarındaki dolap nişi ve pencere, 2012 40
Şekil 4. 37 Z-12 nolu odanın batı duvarındaki kapı ve penceresi, 2013 40
Şekil 4. 38 Z-12 nolu odanın doğu duvarındaki ocak ve dolap nişleri, 2013 40
Şekil 4. 39 Z-10 nolu odanın batı duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2013 41
Şekil 4. 40 Z-11 nolu odanın batı duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2013 41
Şekil 4. 41 Revakların içten görünümü, 2012 41
Şekil 4. 42 Türbenin kuzey duvarı, 2012 42
Şekil 4. 43 Türbenin batı duvarı, 2012 42
Şekil 4. 44 Türbenin doğu duvarı, 2012 42
Şekil 4. 45 Türbenin güney duvarı, 2012 42
Şekil 4. 46 Türbenin kapı sövesi, 1982 [43] 43
Şekil 4. 47 Türbenin kapı sövesi, 2012 43
Şekil 4. 48 Türbenin demir kapı detayı, 2012 43
Şekil 4. 49 Mescidin güney duvarındaki mihrap nişi ve pencereler, 2012 43
Şekil 4. 50 Mescidin doğu duvarındaki pencereler, 2012 43
Şekil 4. 51 Mescidin kuzey duvarı, 2012 44
Şekil 4. 52 Mescidin batı duvarı, 2012 44
Şekil 4. 53 Tevhidhanenin doğu duvarı, 2012 45
Şekil 4. 54 Tevhidhanenin güney duvarı, 2012 45
Şekil 4. 55 Tevhidhanenin batı duvarı, 2012 45
Şekil 4. 56 Tevhidhanenin kuzey duvarı, 2012 45
Şekil 4. 57 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 2012 46
Şekil 4. 58 Hazirenin mescide girişte sağda bulunan kısmı, 2012 (sol) 46
Şekil 4. 59 Hazirenin avlu giriş kapısı ile türbe arasındaki kısmı, 2012 (sağ) 46
Şekil 4. 60 Şeyh Süleyman Belhi ve Abdülkadir Belhi'nin mezarı, 1983 [29] 47
Şekil 4. 61 Şeyh Süleyman Belhi ve Şeyh Abdülkadir Belhi'nin mezarı, 2013 47
Şekil 4. 62 Revak içinden hücre beden duvarlarına bakış, 2012 47
Şekil 4. 63 Derviş hücreleri kuzeybatı cephesi, 2012 47
Şekil 4. 64 Z-09 nolu mekândaki 48
Şekil 4. 65 Z-03 nolu oda özgün 48
Şekil 4. 66 Revakların içten görünüşü, 2012 48
Şekil 4. 67 Sütun başlığı ve kemer 48
Şekil 4. 68 Tevhidhane restorasyon sistem detayı, 2019 [T.Kılınçarslan] 49
Şekil 4. 69 Mescidin içinden mihrap duvarının görünümü, 2012 50
Şekil 4. 70 Mescidin kuzeybatı cephesi, 2012 50
Şekil 4. 71 Hücre ve revakların üst örtüsü, 2013 50
Şekil 4. 72 Hücre ve revakların üst örtüsü, 2013 50

Şekil 4. 73 Aynalı tonozun ortasındaki havalandırma feneri, 2012 51
Şekil 4. 74 Araştırma kazısında açığa çıkan havalandırma feneri, 2014 51
Şekil 4. 75 Mescidin iç mekânındaki bezemeler, 1981 [33] 51
Şekil 4. 76 İlk mescidin mihrabı üzerinde yer alan bezemeler [29] 52
Şekil 4. 77 İlk mescidin mihrabı üzerinde yer alan bezemeler, 2012 52
Şekil 4. 78 İlk mescidin kemer aynasındaki kufi yazı ve kalemişi süsleme [47] 52
Şekil 4. 79 Türbenin doğu duvarındaki bezemeler, 1981 [43] 53
Şekil 4. 80 Türbe giriş kapısı kitabesi, 2012 53
Şekil 4. 81 Türbe giriş kapısı söve detayı, 2012 53
Şekil 4. 82 Tevhidhane giriş kapısı dış kitabesi, 2012 54
Şekil 4. 83 Tevhidhane giriş kapısı iç 54
Şekil 4. 84 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden türbenin görünümü, 2012 54
Şekil 4. 85 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden derviş hücrelerine bakış, 2012 54
Şekil 4. 86 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeybatı cephesi rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan] 55
Şekil 4. 87 Şeyh Murad Buhari Tekkesi güneybatı cephesi rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan] 55
Şekil 4. 88 Revakların kuzeydoğu cephesi, 2012 56
Şekil 4. 89 Mescidin kuzeydoğu cephesi, 2012 56
Şekil 4. 90 Mescidin güneydoğu cephesi, 2012 56
Şekil 4. 91 Tevhidhane kuzeydoğu cephesi [29] 57
Şekil 4. 92 Tevhidhane güneydoğu cephesi, 2012 57
Şekil 4. 93 Tevhidhane güneybatı cephesi, 2012 58
Şekil 4. 94 Tevhidhanenin yarım daire kemerli penceresi, 2012 58
Şekil 4. 95 Tevhidhanenin dikdörtgen penceresi, 2012 58
Şekil 4. 96 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden avlu duvarının görünümü, 2012 59
Şekil 4. 97 Türbe pencere kemerlerinde açılma, 2015 60
Şekil 4. 98 Pandantifde meydana gelen çatlak, 2015 60
Şekil 4. 99 Türbe giriş kapısı üzerindeki çatlak, 2015 60
Şekil 4. 100 Türbe kubbesindeki çatlak, 2015 60
Şekil 4. 101 Türbe pencere kemerlerinde açılma, 2015 60
Şekil 4. 102 Hücre içlerinde sıva kabarması ve boya dökülmesi, 2015 61
Şekil 4. 103 Revak kubbe ve kemerlerinde rutubet, 2015 61
Şekil 4. 104 Pencere sövesi ve lokma parmaklıktaki tahribat, 2013 61
Şekil 4. 105 Kapı eşiğinde kırılma, 2014 61
Şekil 4. 106 Z-10 nolu oda, 2013 62
Şekil 4. 107 Z-11 nolu oda, 2012 62
Şekil 4. 108 Z-13 nolu odanın içindeki ısıtma ünitesi ve kapatılan ocak, 2012 62
Şekil 4. 109 Z-14 nolu odanın güney duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2012 62
Şekil 4. 110 Hücre iç duvarının moloz taş dolgu ile onarımı, 2014 63
Şekil 4. 111 İmitasyon beyaz çimentolu harçtan pencere sövesi, 2014 63
Şekil 4. 112 Tekkenin kuzeybatı cephesi, 2012 63
Şekil 4. 113 Revakların günümüzdeki hali, 2012 64
Şekil 4. 114 Revak döşemesinde araştırma kazısı, 2014 64
Şekil 4. 115 Revak döşemesinde farklı 64
Şekil 4. 116 Türbe iç mihrabının moloz taş dolgu ile onarımı, 2015 65
Şekil 4. 117 Türbe iç duvarındaki nişin moloz taş dolgu ile kapatılması, 2015 65

Şekil 4. 118 Üst örtüde çimento sıva kaplı kubbeler, 2013 65
Şekil 4. 119 Çatı üzerindeki muhdes bacalar, 2013 65
Şekil 4. 120 Hücre cephelerindeki yüzey kirliliği, 2012 66
Şekil 4. 121 Revak cephelerindeki yüzey kirliliği, 2012 66
Şekil 4. 122 Mescidin güney duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016 66
Şekil 4. 123 Mescidin batı duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016 66
Şekil 4. 124 Mescidin kuzey duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016 67
Şekil 4. 125 Mescidin doğu duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016 67
Şekil 4. 126 Mescidin güneydoğu cephesinde çiçeklenme, 2012 67
Şekil 4. 127 Mescidin güneybatı cephesinde çiçeklenme, 2012 67
Şekil 4. 128 Mescidin güneydoğu cephesinde yüzey kirliliği, 2012 68
Şekil 4. 129 Taş yüzeylerdeki bozulmalar, 2012 68
Şekil 4. 130 Mescitte sıvalı yüzeyde dökülme, 2012 68
Şekil 4. 131 Mescidin ahşap döşemesinde bozulma, 2012 68
Şekil 4. 132 Mescitte pencere sövesinde kırılma, 2012 69
Şekil 4. 133 Mescitte muhdes ahşap doğrama, 2012 69
Şekil 4. 134 Şeyh Murad Mescidi'nin kuzeybatı cephesi, 2012 69
Şekil 4. 135 Tevhidhanenin cephesindeki çatlaklar, 2013 70
Şekil 4. 136 Tevhidhane duvarında düşeyden ayrılma, 2013 70
Şekil 4. 137 Tevhidhane cephesinde boya dökülmesi, 2013 70
Şekil 4. 138 Tevhidhane pencere 70
Şekil 4. 139 Tevhidhanenin 2012 yılındaki durumu 71
Şekil 4. 140 Tevhidhane ana giriş saçağı, 2013 71
Şekil 4. 141 Tevhidhanenin iç mekân aydınlatma elemanları, 2013 71
Şekil 4. 142 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 2012 72
Şekil 4. 143 Haziredeki mezar taşlarının mevcut durumu, 2012 72
Şekil 4. 144 Çeşmeye ait kitabe, 2012 72
Şekil 4. 145 Avlu duvarı ve giriş kapısı, 2012 73
Şekil 4. 146 İç hazire duvarındaki çimentolu malzemeden harpuştalar, 2012 73
Şekil 4. 147 Dikmeli avlu duvarlarının görünümü, 2012 73
Şekil 4. 148 Avlu duvarındaki çatlak, 2013 73
Şekil 4. 149 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan] 74
Şekil 4. 150 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan] 74
Şekil 4. 151 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan] 75
Şekil 5. 1 Şeyh Murad Buhari Tekkesi restitüsyon planı, 17.yy sonu [T.Kılınçarslan] 77
Şekil 5. 2 Z-10 nolu odada kapatılan niş boşluğu, 2014 78
Şekil 5. 3 Z-13 nolu odada kapatılan ocak, 2013 78
Şekil 5. 4 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 1970'ler [29] 79
Şekil 5. 5 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 1981 [43] 79
Şekil 5. 6 Revaklar, 1969 [48] 79
Şekil 5. 7 Revakların içten görünümü, 1945 [43] (sol) 80
Şekil 5. 8 Araştırma kazısında açığa çıkan döşeme kaplaması, 2014 (sağ) 80
Şekil 5. 9 Medrese/Derviş odaları batı cephesi, 1981 [43] 81
Şekil 5. 10 Medrese/Derviş odaları güney cephesi, 1981 [K28] 81
Şekil 5. 11 Kuzeybatı cephesi restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 81
Şekil 5. 12 18. yy'da Eyüp ve civarında inşa edilmiş kagir medrese ve tekke yapılarında kapı, pencere, alem ve baca elemanları [T.Kılınçarslan] 82

Şekil 5. 13 Tevhidhaneden türbe güney duvarına bakış, 1979 [48] 83
Şekil 5. 14 Türbenin güney duvarındaki kapı boşlukları, 1981 [K28] 83
Şekil 5. 15 Türbeye giriş kapısı üzerindeki kitabe, 1981 [43] 84
Şekil 5. 16 Türbenin batı duvarında kapatılan niş boşluğu, 2015 84
Şekil 5. 17 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki avlu duvarlarının restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 85
Şekil 5. 18 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 85
Şekil 5. 19 Alman Mavisi Haritasında çalışma alanı üzerindeki yapılar [50] 85
Şekil 5. 20 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Restitüsyon Planı, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 86
Şekil 5. 21 Tevhidhaneden hücreye geçiş koridoru, 1981 [43] 87
Şekil 5. 22 Koridor üzerindeki tuğla tonoz, 1981 [43] 87
Şekil 5. 23 Yemekhanenin batı duvarındaki dönme dolap, 1979 [48] 87
Şekil 5. 24 Derviş hücrelerinin batı duvarındaki kapı boşluğu, 1981 [43] 88
Şekil 5. 25 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden türbeye bakış, 1979 [48] 88
Şekil 5. 26 Kuzeybatı cephesi restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 89
Şekil 5. 27 Mescidin batı duvarındaki ocağın bacası, 1988 [29] 89
Şekil 5. 28 Mescidin batı duvarındaki iptal edilen pencere, 1988 [29] 89
Şekil 5. 29 Mescidin batı duvarındaki pencerelerin kemer izleri, 1981 [43] 90
Şekil 5. 30 Mescidin batı duvarının günümüzdeki durumu, 2012 90
Şekil 5. 31 Şeyh Murad Mescidi'nin güneydoğu cephesi [29] 90
Şekil 5. 32 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Suluboya Resmi, Süheyl Ünver, 1964 [51] 91
Şekil 5. 33 Tevhidhanenin güney duvarı, 1981 [43] 91
Şekil 5. 34 Tevhidhanenin 1981 yılındaki durumu [43] 92
Şekil 5. 35 Tevhidhane batı cephesi, 1981 [43] 92
Şekil 5. 36 Tevhidhane doğu cephesi, 1981 [43] 92
Şekil 5. 37 Tevhidhanenin batı duvarı, 1981 [43] 93
Şekil 5. 38 Tevhidhanenin doğu duvarı, 1981 [43] 93
Şekil 5. 39 Tevhidhanenin kuzey duvarı, 1981 [43] 94
Şekil 5. 40 Tevhidhanenin ahşap çatı konstrüksiyonu, 1981 [43] 94
Şekil 5. 41 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1945 [43] 95
Şekil 5. 42 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1983 [29] 95
Şekil 5. 43 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1983 [29] 95
Şekil 5. 44 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi'nin Restitüsyonu, 18.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 95
Şekil 5. 45 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin krokisi, İhsan Erkılıç [43] 96
Şekil 5. 46 Şeyh Murad Tekkesi Restitüsyonu, M.Hilmi Şenalp, 1982 [33] 97
Şekil 5. 47 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden Harem Binası'nın görünümü [29] 98
Şekil 5. 48 Harem Binasına ait temel kalıntıları, 2018 [Hassa Mimarlık] 98
Şekil 5. 49 1913-1914 tarihli Alman Mavisi Haritası ile Harem Binası'nın restitüsyon planının çakıştırılması 99
Şekil 5. 50 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Zemin kat planı, ... 100
Şekil 5. 51 Temel kalıntılarına ait hava fotoğrafının restitüsyon projesi ile çakıştırılması 100
Şekil 5. 52 Harem Binasının güneydoğu cephesindeki kabul odası [29] 101
Şekil 5. 53 Harem binası güneybatı cephesi, 1970'ler [29] 101

Şekil 5. 54 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Birinci Kat Planı, ... 102
Şekil 5. 55 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, İkinci Kat Planı, ... 102
Şekil 5. 56 Harem binası batı cephesi, 1970'ler [29]..... 103
Şekil 5. 57 Harem Binası kuzeydoğu cephesi [29]..... 104
Şekil 5. 58 Harem binası kuzeybatı cephesi, 1970'ler [29] 104
Şekil 5. 59 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi Harem Binası kuzeybatı (giriş) cephesi, 1970'ler [29] 104
Şekil 5. 60 Harem Binasının güneybatı cephesinde yer alan mutfak bacası [29] 105
Şekil 5. 61 Harem binası giriş üstü çıkma detayı, 1970'ler [29] 105
Şekil 5. 62 Harem binası baca detayı, 1970'ler [29]..... 105
Şekil 5. 63 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Kuzeybatı Cephesi, ... 105
Şekil 5. 64 Harem Binası Restitüsyonu, Zemin Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan]..... 106
Şekil 5. 65 Harem Binası Restitüsyonu, Birinci Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan]..... 106
Şekil 5. 66 Harem Binası Restitüsyonu, İkinci Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan] 107
Şekil 5. 67 Harem Binası Restitüsyonu, Kuzeybatı Cephesi, 2019 [T.Kılınçarslan] ... 107
Şekil 5. 68 Şeyh Murad Buhari Tekkesi hava fotoğrafı, 1966 [20] 108
Şekil 5. 69 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin genel görünümü, 1981 [43] 108
Şekil 5. 70 Şeyh Murat Tekkesi'ne ait hamam yapısı, 1980'ler [29] 109
Şekil 5. 71 Hamamın giriş kapısı, 1980'ler [29] 109
Şekil 5. 72 Hamamın bulunduğu alanın günümüzdeki durumu, 2014..... 109
Şekil 5. 73 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 1945 [43] 110
Şekil 5. 74 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin yıkılan avlu duvarları ve haziresi, 1981 [43] ……110
Şekil 5. 75 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin avlu duvarı, 1970'ler [29] 110
Şekil 5. 76 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki avlu duvarlarının restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]..... 111
Şekil 5. 77 Şeyh Murad Mescidi ve avlu duvarı birleşimi [53] 111
Şekil 5. 78 Avlu kapısı ve Mehmed Kethüda Çeşmesi'nin görünümü, 1951 [54] 112
Şekil 5. 79 Avlu giriş kapısı, 1950'ler [29]..... 112
Şekil 5. 80 Davutağa caddesinden avlu giriş kapısının görünümü [19]..... 112
Şekil 5. 81 Avlu giriş kapısına ait parçalar, 1988 [29]..... 112
Şekil 5. 82 Mehmed Kethüda Çeşmesi, 1950'ler [29]..... 113
Şekil 5. 83 Mehmed Kethüda Çeşmesi'nin bulunabilen taşları, 2014 113
Şekil 5. 84 Çeşmeye ait kitabe, 1950'ler [43]..... 113
Şekil 5. 85 Tevhidhanenin güneybatı cephesi ve tekkenin şadırvanı, 1945 [53] 114
Şekil 5. 86 Şadırvanın mermer ayna taşına ait parçalar, 1988 [29] 114
Şekil 5. 87 Şadırvanın tabanına ve eski su yoluna ait izler, 2015..... 114
Şekil 5. 88 Şeyh Murat Tekkesi Avlu Kapısı ve Çeşme Restitüsyon ve Restorasyon Projesi, Ayten Erdem, 1989 [48]..... 115
Şekil 5. 89 Şeyh Murat Tekkesi Şadırvanı Restitüsyon Projesi,..... 115
Şekil 5. 90 Avludan tevhidhaneye bakış, 1969 [48] 116
Şekil 5. 91 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 2009 [Elvan Mimarlık] 117
Şekil 5. 92 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]..... 117
Şekil 5. 93 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 2009 [Elvan Mimarlık] 117
Şekil 5. 94 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]..... 117
Şekil 5. 95 Mescid, Açık Türbe ve Derviş Hücrelerinin restitüsyonu, 2009 118

Şekil 5. 96 Mescid, Açık Türbe ve Derviş Hücrelerinin restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 118
Şekil 5. 97 Restitüsyon Önerileri Karşılaştırma Tablosu 119
Şekil 6. 1 Geçici çatı yapımı, 2014..... 120
Şekil 6. 2 Şap kaplamanın sökümü, 2014..... 121
Şekil 6. 3 Sıva tabakasının sökümü, 2014 121
Şekil 6. 4 Üst örtüde araştırma kazısı, 2014..... 121
Şekil 6. 5 Üst örtüde moloz taş dolgunun kaldırılması, 2014 121
Şekil 6. 6 Revakları örten muhdes doğramaların kaldırılması, 2014 122
Şekil 6. 7 Revakları örten muhdes doğramaların kaldırılması, 2014 122
Şekil 6. 8 Revaklarda muhdes döşeme sökümü, 2014..... 122
Şekil 6. 9 Muhdes döşemelerin sökümü sonrası açığa çıkan hatıllar, 2014..... 122
Şekil 6. 10 Revak kubbelerinde sıva raspası işlemi, 2013 123
Şekil 6. 11 Hücre duvarlarında sıva raspası işlemi, 2013 123
Şekil 6. 12 Duvarlarda derz aralarının temizlenmesi, 2014 123
Şekil 6. 13 Dış cephede derz aralarının temizlenmesi, 2014 123
Şekil 6. 14 Kapatılan nişlerin açılması, 2014 123
Şekil 6. 15 Kapatılan nişlerin açılması, 2014 123
Şekil 6. 16 Hücre içindeki seramik döşeme kaplamasının sökümü, 2015 124
Şekil 6. 17 Türbedeki ahşap döşeme sökümü, 2015..... 124
Şekil 6. 18 Hücre duvarlarında yüzey temizliği işlemi, 2015..... 124
Şekil 6. 19 Bronz bileziklerde yüzey temizliği işlemi, 2015 124
Şekil 6. 20 Parmaklıkların raspası, 2015..... 125
Şekil 6. 21 Parmaklıkların boyanması, 2015 125
Şekil 6. 22 Revak kemerlerinin onarımı, 2014 125
Şekil 6. 23 Revak duvarında çürütme işlemi, 2014 125
Şekil 6. 24 Taş duvarda çürütme işlemi, 2014 126
Şekil 6. 25 Taş duvarda özgün malzeme ile derz yapımı, 2015..... 126
Şekil 6. 26 Kuzeybatı cephesinde drenaj uygulaması, 2014 126
Şekil 6. 27 Drenaj borusu yerleştirilmesi, 2014 126
Şekil 6. 28 Enjeksiyon işlemi, 2015 127
Şekil 6. 29 Nişlerde ahşap hatıl uygulaması, 2014..... 127
Şekil 6. 30 Pencere lentolarını güçlendirme çalışması, 2015..... 127
Şekil 6. 31 Hücre giriş kapısı üzerindeki lento taşının değişimi, 2015 127
Şekil 6. 32 Türbe giriş kapısı üzerindeki pandantifin çürütülmesi, 2015 128
Şekil 6. 33 Türbe içindeki pandantifin tekrar örülmesi, 2015..... 128
Şekil 6. 34 Mikro kazık yerleşim planı, M.Selim Ökten, 2018 [56]..... 129
Şekil 6. 35 Sondaj makinası ile kuyu açılması, 2019 129
Şekil 6. 36 Betonarme temel imalatı, 2019..... 129
Şekil 6. 37 Yaşmak imalatı, 2014..... 130
Şekil 6. 38 Yaşmak ve niş imalatı, 2014..... 130
Şekil 6. 39 Tuğla kemerlerin arasındaki taş dolgunun sökümü, 2015 130
Şekil 6. 40 Tuğla kemer arasının tamamlanması, 2015 130
Şekil 6. 41 Revak kubbelerinde 131
Şekil 6. 42 Revak kubbe ve kemerlerinde sıva işlemi, 2015 131
Şekil 6. 43 Duvarın özgününe uygun malzeme ile tamamlanması, 2014 131
Şekil 6. 44 Hücrelere girişteki eşik taşlarının montajı, 2015..... 131

Şekil 6. 45 Taş duvarda çürütme işlemi, 2015 132
Şekil 6. 46 Taş duvarda tamamlama işlemi, 2015 132
Şekil 6. 47 Üst örtüde ahşap travers hatıl döşenmesi, 2015 132
Şekil 6. 48 Üst örtüde ahşap travers hatıl döşenmesi, 2015 132
Şekil 6. 49 7 sıralı kirpi saçak yapımı, 2015 132
Şekil 6. 50 7 sıralı kirpi saçak yapımı, 2015 132
Şekil 6. 51 Üst örtüde moloz dolgu işlemi, 2015 133
Şekil 6. 52 Üst örtüde şap, 2015 133
Şekil 6. 53 Farklı ölçülerdeki kubbeler için pergel hazırlanması, 2015 133
Şekil 6. 54 Çatıda tesviye tabakası yapılması, 2015 133
Şekil 6. 55 Üst örtüde baca imalatı, 2015 134
Şekil 6. 56 Üst örtüde baca imalatı, 2015 134
Şekil 6. 57 Üst örtüye çamur sıva yapılması ve kurşun kaplanması, 2015 134
Şekil 6. 58 Üst örtüye kurşun kaplama işlemi, 2015 134
Şekil 6. 59 Kuzeybatı cephe duvarının özgün kotuna getirilmesi, 2015 135
Şekil 6. 60 Kuzeybatı cephe duvarında kirpi saçak imalatı, 2015 135
Şekil 6. 61 Yapının yol cephesindeki pencere sövelerinin montajı, 2015 135
Şekil 6. 62 Hücre içlerinin altıgen tuğla ile kaplanması, 2015 136
Şekil 6. 63 Revakta döşeme kaplaması işlemi, 2015 136
Şekil 6. 64 Doğramaların montajı, 2016 136
Şekil 6. 65 Kapıların montajı, 2016 136
Şekil 6. 66 Hücre içlerinde yerden ısıtma sisteminin döşenmesi, 2015 137
Şekil 6. 67 Mescitte ahşap döşeme sökümü, 2015 137
Şekil 6. 68 Mescitte şap kaplama sökümü, 2015 137
Şekil 6. 69 Mescitte çimento harçlı sıvanın sökümü, 2016 138
Şekil 6. 70 Mescitte sıva raspası uygulaması, 2016 138
Şekil 6. 71 Yeraltı radarı ölçüm işlemi, 2015 138
Şekil 6. 72 Güçlendirme projesi eskizi, Savaş Ekinci, 2015 [58] 139
Şekil 6. 73 Mescid güçlendirme projesi, M.Selim Ökten, 2015 [58] 139
Şekil 6. 74 Güçlendirme projesi modeli, ... 140
Şekil 6. 75 Güçlendirme projesi modeli, Savaş Ekinci, 2015 [58] 140
Şekil 6. 76 Mescid geçici takviye işlemi, 2017 140
Şekil 6. 77 Çelik payandalar ve kuşaklama işlemi, 2017 140
Şekil 6. 78 Mescid kubbesinin ahşap konstrüksiyon ile askıya alınması, 2017 141
Şekil 6. 79 Mini kazık imalatı, 2017 141
Şekil 6. 80 Kazık üstü betonarme temel imalatı, 2017 141
Şekil 6. 81 Betonarme payanda imalatı, ... 141
Şekil 6. 82 Yatay karot ile mescid yapısında boşluklar açılması, 2017 142
Şekil 6. 83 Boşluklara çelik gergilerin yerleştirilmesi, 2017 142
Şekil 6. 84 Tevhidhane duvarlarında çimento harçlı sıvanın sökümü, 2014 143
Şekil 6. 85 Çatının etrafını çevreleyen betonarme kirişin sökümü, 2014 143
Şekil 6. 86 Tevhidhane etrafındaki bordürün sökümü, 2014 143
Şekil 6. 87 Yapı etrafındaki kaldırımın sökümü, 2014 143
Şekil 6. 88 Tevhidhane duvarının sökümü, 2014 144
Şekil 6. 89 Tevhidhane duvarının sökümü, 2014 144
Şekil 6. 90 Horasan harçlı tuğla hatıllı moloz taş duvar yapılması, 2014 144
Şekil 6. 91 Horasan harçlı klasik tuğlalı kemer yapılması, 2014 144

Şekil 6. 92 Tevhidhane kornişlerinin yerine montajı, 2014 145
Şekil 6. 93 Tevhidhanede ahşap hatılların montajı, 2014 145
Şekil 6. 94 Tevhidhaneye açılan koridor üzerindeki yarım tonozun sökümü, 2015 . 145
Şekil 6. 95 Tevhidhane etrafına drenaj kanalı açılması, 2015 145
Şekil 6. 96 Tevhidhane çatısının modeli, Özcan Gürsel, 2015 [Hassa Mimarlık] 146
Şekil 6. 97 Tevhidhanede ahşap asma çatı imalatı, 2015 146
Şekil 6. 98 Tevhidhanede ahşap asma çatı imalatı, 2015 146
Şekil 6. 99 Tevhidhanenin çatısına alaturka kiremit döşenmesi, 2015 146
Şekil 6. 100 Tevhidhane çatısı ile türbe duvarı arasına çinko dere yapılması, 2015 .. 146
Şekil 6. 101 Türbe giriş kapısı üzerindeki duvarın tamamlanması, 2015 147
Şekil 6. 102 Tevhidhane beden duvarlarının sıva imalatı, 2015 147
Şekil 6. 103 Tevhidhane beden duvarlarının sıva imalatı, 2015 147
Şekil 6. 104 Tevhidhane ahşap paşalı tavan imalatı, 2015 147
Şekil 6. 105 Tevhidhanede şap kaplamanın sökümü, 2015 148
Şekil 6. 106 Tevhidhanede horasan harçlı şap atılması, 2015 148
Şekil 6. 107 Açık türbe sövelerinin montajı, 2015 148
Şekil 6. 108 Açık türbe duvarının örülmesi, 2015 148
Şekil 6. 109 Lokmalı parmaklıkların montajı, 2015 149
Şekil 6. 110 Açık türbenin tamamlanması, 2015 149
Şekil 6. 111 Avluda araştırma kazısı yapılması, 2015 149
Şekil 6. 112 Avludaki özgün küfeki döşeme, 2015 149
Şekil 6. 113 Muhdes beton dikmelerin sökümü, 2015 150
Şekil 6. 114 Muhdes hazire duvarının sökümü, 2015 150
Şekil 6. 115 Tuvaletlerin yıkımı, 2015 150
Şekil 6. 116 Gecekonduların yıkımı, 2015 150
Şekil 6. 117 Dikmelerin yerine montajı, 2015 151
Şekil 6. 118 Hazire duvarının örülmesi, 2015 151
Şekil 6. 119 İç hazire duvarındaki çimento harçlı derzlerin temizlenmesi, 2015 151
Şekil 6. 120 Avluda döşeme kaplamasının yapılması, 2015 151
Şekil 6. 121 Moloz taş duvarın sökümü, 2015 152
Şekil 6. 122 Horasan harçlı taş duvarın yapımı, 2015 152
Şekil 6. 123 Tuvalet bölümünün inşası, 2015 152
Şekil 6. 124 Tuvalet bölümünün çatı örtüsü, 2015 152
Şekil 6. 125 Harem binasının bulunduğu alanda araştırma kazısı yapılması, 2018 153
Şekil 6. 126 Harem binasının bulunduğu alanda araştırma kazısı yapılması, 2018 153
Şekil 8. 1 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 2019 162
Şekil 8. 2 Revaklar ve derviş hücreleri, 2019 163
Şekil 8. 3 Tevhidhane ve revaklar, 2019 163
Şekil 8. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kullanım önerisi [T.Kılınçarslan] 165
Şekil 8. 5 Açık Türbe, Derviş Hücreleri, Tevhidhane ve Türbe restorasyonu, 2019 165
Şekil 8. 6 Derviş hücreleri, Tevhidhane ve Avlu Duvarları restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 166
Şekil 8. 7 Kuzeydoğu cephesi restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 166
Şekil 8. 8 Kuzeybatı cephesi restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan] 166

ÖZET

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ VE KORUMA SORUNLARI

Tuğba KILINÇARSLAN

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayten ERDEM

Tekkeler, bir tarikatın faaliyet merkezi olarak kurulmuş; zamanla eğitim, ziyaret, barınma, beslenme, temizlenme ve ulaşım gibi birçok işlevi de bünyelerinde barındırmışlardır. Kuruldukları bölgelerin önemli bir merkezi haline gelen bu yapılar, sosyal ve kültürel faaliyetlere yön vermişlerdir.

Eyüp Nişancısı'nda, zengin tarihi kimliğe, farklı dönemlerde inşa edilmiş mekanlara, süslemeli mezar taşlarıyla dolu bir hazireye sahip olan Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 17. yy sonunda medrese olarak yaptırılmış olup, Şeyh Murad Buhari Efendi'nin vefatından sonra ise tekkeye dönüştürülmüştür. Yapıya zaman içerisinde çeşitli işlevli yapılar eklenmiş, mimari programı genişletilmiş ve bir tarikat külliyesi niteliği kazandırılmıştır. Tekkelerin kapatılmasından sonra terkedilen külliye, zaman içinde tahrip olduğu için, bazı bölümleri günümüze ulaşamamıştır.

Bu çalışmada; Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin tarihi ve mimari değeri tanımlanmış, zaman içerisinde geçirdiği değişimler incelenmiş, koruma sorunları ve günümüzde devam eden onarım çalışmaları değerlendirilmiştir.

Birinci bölümde; çalışmanın amaçlarından kısaca bahsedilmekte ve çalışmanın yürütülmesi sürecinde kullanılan yöntemler anlatılmaktadır.

İkinci bölümde; çalışma konusu olan Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin bulunduğu alan olan Eyüp semtine ait bilgiler edinilerek, bölgenin tarih boyunca gelişimi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; çalışmanın ana konusu olan Şeyh Murad Buhari Külliyesi'nin Osmanlı mimarlığında bir tekke olarak kullanılması nedeniyle "tekke yapılarının" kuruluş amaçları, külliye içindeki yapıların yerleşim düzenleri ve genel tasarım ilkeleri ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde; Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin tarihçesi araştırılmış, geçirmiş olduğu onarımlar incelenmiş ve güncel durumu belgelenmiştir. Hazırlanan ölçülü rölöveler ile analitik rölöveler değerlendirilerek yapıların mimari özellikleri, koruma sorunları ve nedenleri, bozulma ve hasarlara etken olan unsurları, özgün ve muhdes elemanları belirlenmiştir.

Beşinci bölümde; Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin restitüsyon yaklaşımları ele alınmış, medrese olarak inşa edildiği 17. yy sonu ve tarikat külliyesi özelliği kazandığı 19. yy sonu restitüsyon önerileri hazırlanmıştır.

Altıncı bölümde; günümüzde Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde İstanbul İl Özel İdaresi'nin denetimi altında yapılan restorasyon çalışmaları incelenmiş, müdahale yöntemleri yerinde incelenerek ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mimari, tekke, Şeyh Murad Buhari, koruma, restorasyon

ABSTRACT

ARCHITECTURAL EVALUATION AND CONSERVATION PROBLEMS OF SHEIKH MURAD BUKHARI DERVISH LODGE

Tuğba KILINÇARSLAN

Department of Architecture

MSc. Thesis

Adviser: Assoc. Prof. Dr. Ayten ERDEM

Dervish lodges were established as the activity center of a religious order; over time, many functions such as education, visit, shelter, nutrition, cleaning and transportation have been included. These structures, which became an important center of the regions where they are located, also shaped the social and cultural activities of the society.

In Eyup Nişanca, Sheikh Murad Bukhari Tekke, which has rich historical identity, places built in different periods and a graveyard full of ornamental tombstones, was built as a madrasah at the end of the 17th century and was transformed into a dervish lodge after the death of Sheikh Murad Bukhari Efendi. Over time, various functional structures were added to the structure, its architectural program was expanded and it became a sect complex. The complex, which was abandoned after the forbidden of the dervish lodges, was destroyed in time and some parts of it are no longer standing today.

In this study; the historical and architectural value of Sheikh Murad Bukhari Dervish Lodge has been defined, the changes occured over time have been examined, conservation problems and ongoing repair works have been evaluated.

In the first section; the objectives of the study are briefly mentioned and the methods used in the process of the study are explained.

In the second part; information was obtained related to the Eyüp district where Sheikh Murad Bukhari Dervish Lodge is located, and the development of the region throughout history has been examined.

In the third section; because the main subject of the study, Sheikh Murad Bukhari Complex was used as a dervish lodge in Ottoman architecture, the purpose of establishment of dervish lodges, layout of the buildings in the complex and general design principles were discussed.

In the fourth section; the history of Sheikh Murad Bukhari Dervish Lodge was investigated, its repairs that take place were examined and its current situation was documented. The architectural features of the buildings, conservation problems and causes, the factors causing deterioration and damage, original and produced elements were determined by evaluating measured and analytical relief.

In the fifth chapter; the restitution approaches of Şeyh Murad Bukhari Dervish Lodge were discussed. In addition, two restitution proposals have been prepared for this building; firstly for the time that was built as a madrasah at the end of the 17th century and secondly for the time that gained the characteristics of a sect complex at the end of the 19th century.

In the sixth section; the present restoration works carried out at the Sheikh Murad Bukhari Tekke under the supervision of the Special Provincial Administration of Istanbul were examined and the intervention methods were evaluated in detail.

Keywords: Architecture, dervish lodge, Sheikh Murad Bukhari, conservation, restoration

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Bu çalışmanın tarihsel araştırma aşamasında; İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Eyüp Belediyesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi ve Fotoğraf Arşivi, Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Fotoğraf Arşivi, Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, IRCICA Kütüphanesi ve Fotoğraf Arşivi, ISAM Kütüphanesi, Atatürk Kütüphanesi ve MSGSÜ Restorasyon ABD Arşivi taranarak konu ile ilgili belge ve kaynaklar derlenmiştir.

Tez kapsamında öncelikli olarak Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin bulunduğu Eyüp ilçesinin konumu ve tarihçesi incelenmiştir. Bu inceleme sırasında ansiklopedilerdeki Eyüp ilçesine ait çeşitli yazılardan, sempozyumlardaki bildirilerden, Maurice M. Cerasi, Mehmet N. Haskan, Fahrunnisa Kara vb. isimlerin eserlerinden yararlanılmıştır.

Bir sonraki bölümde tekke yapılarının işleyişi ve tasarım özellikleri araştırılmış, bu konu hakkında hazırlanan kitap ve tezlerden faydalanılmıştır. Aynı zamanda Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin yapım süreci ve mimari özellikleri incelenmiş; bu süreçte Ayvansaraylı Hafız Hüseyin, Abdülbaki Gölpınarlı ve M. Nermi Haskan'ın eserlerinden; Alman Mavileri haritalarından; Baha Tanman, M. Hilmi Şenalp, Ayten Erdem ve Ahmet Semih Torun gibi isimlerin makalelerinden faydalanılmıştır.

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin analitik rölövesi ile malzeme ve bozulma analizleri, yerinde yapılan ölçümlere ve çekilen güncel fotoğraflara bağlı olarak hazırlanmıştır. Tekkenin iki farklı dönemine ait restitüsyonu hazırlanırken yapıdan elde edilen

verilerden, yazılı ve sözlü kaynaklardan, eski proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Yapının mevcut halinde olmayan ve eski fotoğraflardan tespit edilemeyen mimari elemanları için dönem örnekleri incelenmiş ve bu elemanlar analoji yapılarak çizilmiştir. Tekkede devam eden restorasyon çalışmaları yerinde incelenerek anlatılmıştır.

1.2 Tezin Amacı

Bu çalışmada; mimari ve kültürel mirasımız olan Şeyh Murad Buhari Tekkesinin tarihi ve mimari kimliğini tanımlamak, inşasından günümüze kadar geçirmiş olduğu değişiklikleri, onarım ve müdahaleleri tespit etmek, günümüzdeki durumunu belgelemek, restitüsyon ve restorasyon projelerini hazırlayarak gelecekte yapılacak araştırmalara ve onarımlara yararlı bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır.

1.3 Bulgular

Bu çalışmaya 2012 yılında başlanmış ve ilk aşamada külliyeyi oluşturan yapıların fotoğrafları çekilerek o günkü durumları saptanmıştır. Bu yapıların ölçülü ve analitik rölöveleri hazırlanmış; malzeme, dönem ve bozulma analizleri üzerinde özgün, muhdes ayrımı yapılarak 2013 restorasyonu öncesindeki durumu belgelenmiştir. Arşiv ve kaynak taramaları yapılarak, Şeyh Murad Buhari Tekkesi ile ilgili eski projeler ve eski fotoğraflar elde edilmiştir. Bu kaynaklar sayesinde yapıda zaman içinde kaybolan bölümlerin ve sonradan ilave edilen eklerin tespiti yapılmıştır. Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde gerçekleştirilen 2013-2019 yıllarındaki restorasyon çalışmaları da dikkatle izlenmiş, onarım amacı ile soyulan yapıların inşa teknikleri ve strüktür özellikleri incelenmiş, uygulanan müdahale yöntemleri tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde; bu restorasyonun olumlu ve olumsuz yönleri irdelenmiş ve Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin özgün yönleri belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 2

EYÜP'ÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1 İstanbul İçindeki Konumu

Bugünkü Eyüp İlçesi konum olarak Sarıyer ile kuzeydoğudan, Kâğıthane ve Şişli ile doğudan, Fatih, Bayrampaşa ve Esenler ile güneyden, Gaziosmanpaşa ile batıdan çevrelenmiştir.

2.2 Tarihçesi

2.2.1 Bizans Dönemi

Konstantinopolis, nüfus bakımından her geçen gün daha çok yoğunlaşan bir şehir olmuştur. Bizans zamanında 20.000 olan nüfusu, Konstantinopolis olmasıyla 500.000'i geçen dünyanın en kalabalık şehirlerinden biri haline gelmiştir. Nüfusun hızlı artması sonucu IV. yy'da Haliç ve Marmara kıyılarında yeni yerleşim birimleri oluşmaya başlamıştır [1].

Haliç suyolunun güneybatı yakasında bulunan bu bölgenin geçmişi Doğu Roma İmparatoru I. Konstantin dönemine uzanmaktadır. Surların inşaasından sonra günlük ihtiyaçları karşılamak ve ibadetleri gerçekleştirmek için bazı eserler inşa etmişlerdir [2].

Bizans döneminde sur dışında kalan ve küçük bir köy olan Eyüp semtinin bulunduğu bölgeye Kozmidion adı verilmiştir. Bölge, havasının güzelliği ve etrafındaki ormanların içindeki av hayvanlarının çokluğu ile tanınmıştır [2]. Bu özelliğinden dolayı beğeni toplayıp ilgi çeken yer, imparatorlar tarafından avlanma ve sayfiye yeri olarak kullanılmıştır [3]. Bizans imparatoru 1. Leon 5. yüzyılda bölgeye yaptırdığı avsaraya Aya

Mama adını vermiştir. Sarayın yanında ise Aya Mama Kilisesi ve Manastırı bulunmaktaydı. Aya Mama Manastırında harbe gidecek imparator, asilzadeler ve üst rütbeli askerler için kılıç kuşanma merasimleri yapılmaktaydı [2].

Bizans döneminde yapılan ibadethaneler nedeniyle bölge halk nezdinde kutsal bir şifa merkezi olarak kabul edilmiştir. 6. yüzyılda Eyüp'te Hz. Meryem adına büyük bir kilise yaptırılmış, aynı dönemlerde Aziz Kosmos ve Damianos'a ithaf edilen manastırlar inşa edilmiştir. Bölgedeki yerleşim bu ziyaretgâh çevresinde oluşmuştur [3]. Bulgarların İstanbul'a saldırıları ve Haçlı Seferleri sırasında bu yapılar ağır tahribata uğramış ve günümüze ulaşamamıştır [2].

2.2.2 Osmanlı Dönemi

Osmanlı'da şehir yapılanması dini yapılar, ticari yapılar ve yönetim merkezlerinin etrafında oluşturulmuştur. Osmanlı'da İstanbul'un fethi ile kurulan sur dışındaki ilk yerleşim yeri olan Eyüp, dindarların ilgi gösterdiği dini bir merkez olarak gelişmiştir. Fetih esnasında Hz. Eyyûb'ün mezarının keşfi ile buraya olan ilgi yoğunlaşmıştır. Müslümanlar İstanbul'un fethini İslam dünyasına yapılacak çok önemli bir katkı ve hizmet olarak kabul etmişlerdir. Bu kabul Hz. Peygamber'in fetih ile ilgili hadisine dayanmaktadır. Hadisteki müjdeye ve övgüye nail olmak için sahabelerden itibaren insanlar İstanbul'un fethi için gayret etmişler ve Bizans'ı defalarca kuşatmışlardır. Bu mücadele esnasında şehit olan ve burada vefat eden Ebû Eyyûb el-Ensâri, Hz. Peygamber'in Mekke'den hicret ettiğinde kendisini Medine'de misafir edip mihmandarlığını yapan, sahabeler arasında özel yeri olan bir zattır.

İstanbul 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmiştir. Osmanlı Sultanı Fatih, İstanbul'un değerine ve önemine uygun hale getirilerek yeniden yapılanması için imar ve iskân çalışmalarını başlatmıştır [1]. Hz. Eyyûb'ün mezarı İstanbul'un kuşatılması sırasında Fatih Sultan Mehmet'in hocası Molla Akşemseddin tarafından keşfedilmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Ebû Eyyûb el-Ensâri'nin mezarının bulunduğu yere türbe yaptırmış, hemen yanına Eyüp Sultan Camii'ni inşa ettirmiş ve yapının çevresine eklenen medrese, kütüphane, imaret ve çifte hamam ile sur dışının ilk Türk-İslam Külliyesini bu bölgeye kazandırmıştır [4].

Bölgenin Eyüp Sultan ile başlayan manevi havası ve dini önemi Osmanlı İmparatorluğu'nun sultanlarının İslam dünyasını temsil eden halife olarak kabulü ile daha da artmıştır. Ayrıca Hz. Peygamber'e ait kutsal emanetlerin buraya getirilmesi ile birlikte Eyüp semti Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra en çok ilgi görüp ziyaret edilen yer haline gelmiştir [3].

Eyüp'ün önemi Osmanlı'da resmi tören olan tahta çıkma, biat töreni, kılıç kuşanma töreni ile zafer kutlamaları, sünnet ve doğum etkinlikleri ile daha da artmıştır. Etkinlikleri izlemeye gelen ziyaretçiler için han, hamam ve konaklama mekânları ile genel ihtiyaçları karşılayacak imalathaneler ve ticari amaçlı işletmeler kurulmaya başlanmıştır (Şekil 2.1) [3].

Şekil 2. 1 1453 - 15. yy sonu Osmanlı ilk dönemi Eyüp yerleşme dokusu [1]

Eyüp bölgesi'nde Haliç tarafına yapılan Cezri Kasım Paşa Camii ve Zal Mahmut Paşa Camii bölgenin önemini daha da arttırmıştır. Bu yapıların çevresinde evler hızla

çoğalarak yeni mahalleler oluşmuştur [3]. Osmanlı döneminde bölgede oluşan önemli mahallelerin isimlerinin çoğunluğunun cami ismi ile oluşması camilerin toplum üzerindeki etkisini ve merkezi oluşturmadaki gücünü göstermektedir. Örneğin bazı mahalle isimleri Camii Kebir Mahallesi, Abdulvedud Camii Mahallesi, Kasım Çavuş Mesciti Mahallesi, Otağcıbaşı Mesciti Mahallesi, Nişancı Mahallesi'dir. İsimlerde de görüldüğü gibi Osmanlı döneminde camiler bulunduğu bölgeye önem ve değer kazandırmıştır [1].

Eyüp sürekli büyüyen ve gelişen güzel bir semt olmuştur. Ünlü seyyah Evliya Çelebi eserinde (seyahatname) Eyüp'te yaşayanların çoğunluğunun eşraf ve bilginlerden olduğunu belirtmiştir [1]. Evliya Çelebi'ye göre 17. yüzyılda Eyüp 9800 kadar binası ve içinde 1085 işyeri olan çarşısı ile gelişmiş bir şehri andırmaktadır. Gittikçe gelişen ve büyüyen Eyüp'e yeni mahalleler eklenmiştir. 1885 yılındaki verilere göre Eyüp bölgesinde toplam 28 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin yirmi ikisisinin Eyüp'te, dördünün Çömlekçilerde, ikisinin Sofularda olduğu belirtilmektedir (Şekil 2.2) [4].

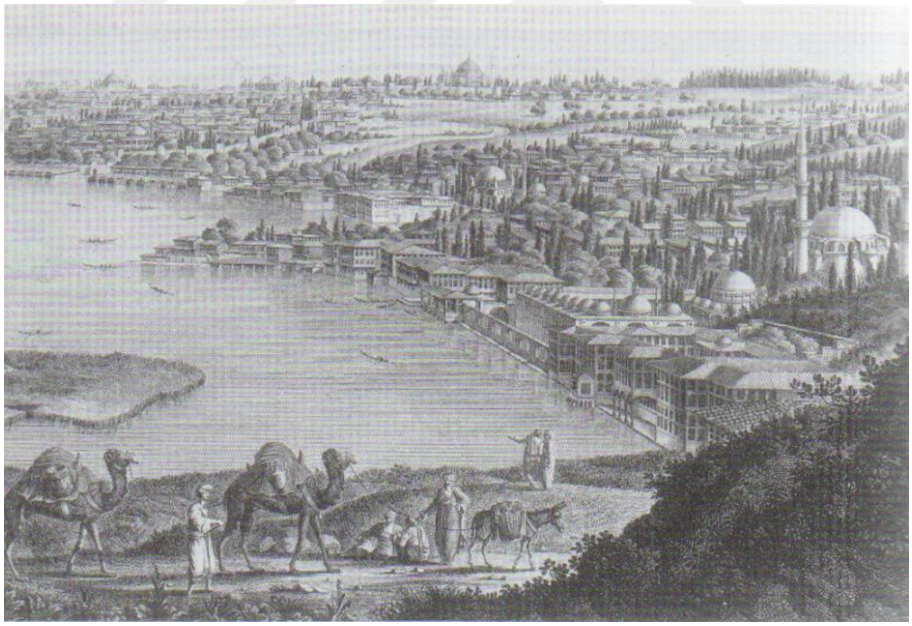

Şekil 2. 2 Melling'e ait bir gravürde Eyüp, mezarlıklar mahallesi ve Haliç, 1819 [5]

Eyüp'teki en önemli mimari eserlerin başında Eyüp Sultan Camii ve Türbesi, Mihrişah Valide Sultan ve Şah Sultan Külliyesi gelmektedir. Tarikatların kurduğu tekkeler, tarikat büyükleri ve saray mensuplarının türbeleri ile bölgenin önemi daha da artmıştır. Sur dışında istisna olarak bulunan tek padişah türbesi olan Mehmet Reşat türbesi de bu bölgededir [4].

Osmanlı'nın son dönemlerinde buraya olan ilgi artmış, II. Abdülhamid dönemindeki devlet erkânının büyük bir bölümü yerleşim için bu bölgeyi tercih etmiştir [6]. Saray ve çevresi sayfiye ve mesire yaşantısını Eyüp bölgesinde oluşturmuştur. Konaklarını ve köşklerini Haliç ve Kâğıthane civarında inşa etmişlerdir [7]. Geçirmiş olduğu yangınlarda semtin mimari dokusunu oluşturan geleneksel ahşap konutların çoğu büyük zarar görmüş ya da yok olmuştur [6].

2.2.3 Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyete geçişten sonra Haliç ile ilgili 1936 yılında Henri Prost tarafından yapılan düzenlemede Haliç'in sanayi bölgesi yapılması amaçlanmıştır. Balkanlar'dan gelen göçmenler Eyüp'ün yeni yerleşim bölgelerine yerleştirilmiş ve semt sahilden yukarı kesimlere doğru giderek büyüyen bir sanayi bölgesi olmaya başlamıştır. Eyüp'teki sahil yaşantısı da bu nedenle sona ermiştir [8].

1950'lerden sonra göçmenlerin yerleşimi ve kontrol altına alınamayan yapılanmayla bölge hızla değişmeye ve dönüşüm geçirmeye başlamıştır. 1956 yılından itibaren İstanbul'da hayata geçirilen yeni imar uygulamasına Eyüp de dahil edilmiş, bu planlamayla birlikte çok katlı binalar yapılmaya başlanmış, sahiller sanayi yapıları ile dolmuştur. Eyüp'ün eski yerleşim dokusu içindeki boş alanlar, bakımsız kalan tekkeler ve tarihi mezarlık alanları kaçak yapılarla işgal edilmiş, semtin eski geleneksel dokusu kaybolmaya başlamıştır.

Haliç kıyıları 1983 sonrasında sanayi tesislerinden arındırılarak yerine park alanları yapılmaya başlanmıştır. Bu düzenlemeler Eyüp ilçesinin mevcut geleneksel çehresini koruyup, yeniden yapılanmasını ve gelişimini başlatan dönem olmuştur [9].

Günümüzdeki Eyüp ilçesi kırsaldaki köyleri hariç 19 mahalleden oluşmaktadır. İlçe merkezinde konut ağırlıklı yapılanma mevcuttur. Bölgedeki tarihi eserlerin tadilatları yapılarak sosyal ve kültürel faaliyetler verecek hale getirilmeye çalışılmaktadır [10]. Türbe ve tekkelerin merkezini oluşturan bölgeler hala varlığını sürdürmektedir. Geçmişten günümüze kadar etkinliğini ve özelliğini kaybetmeyen Eyüp Sultan Türbesi ve Camii'ne ilgi ve ziyaret artarak devam etmektedir.

Şekil 2. 3 Eyüp Semti Mahalleleri [1]

..... Fatih Dönemi sonlarında (15. yy sonları) mahallelerin sınırları

----- 1934 Şehir rehberinde gösterilen mahallelerin sınırları

BÖLÜM 3

İSTANBUL TEKKELERİNİN KURULUŞU, NİTELİKLERİ VE YERLEŞİM DÜZENİ

3.1 Tekke Tanımı

Tekke kelimesi Farsça ‘’teyke’’ sözcüğünden türetilmiştir. Kelime manası itibarı ile ‘’barınak kapısı, dayanılan yer’’ anlamına gelir [11].

Tekkeler, bağlı bulundukları tarikata mensup dervişlerin toplantı, zikir ve mensubiyeti gereği icra edilmesi gereken diğer sorumluluk ve ritüellerinin yerine getirildiği mekânlardır. Yapı farklılığına ve kullanım özelliğine göre zaviye, dergâh, hankâh ve âsitane olarak da tanımlandırılmıştır [12].

3.2 Tekkelerin Kuruluş Amaçları ve Sosyal İşleyişleri

Zamanın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre tekkeler, İstanbul kent dokusunda yerleşim yerlerindeki merkezlere veya mahallelere, bazıları ise yoğun yerleşim yerleri dışındaki kırsal alanlara kurulmuşlardır [13]. Şeyh ve müridler veya padişahlar tarafından yaptırılan tekkeler, öncelikli olarak dergâhtaki şeyhe intisap eden müritlerin toplanması, ibadetlerini yerine getirmesi ve zikirlerini yapması amacı ile kurulmuş, zamanla toplumun diğer alanlardaki ihtiyaçlarını da karşılayan bir tür kültür merkezi haline gelmişlerdir [14].

Tekkeler bazen ihtiyaç sahiplerine yemek verilen imarethane, hastaların tedavi edildiği şifahane, eğitim ve öğretimin yapıldığı mektep, düşkünlere bakımevi ve yolcuların konaklaması için misafirhane gibi işlevlerle de kullanılmıştır. Bunların yanı sıra spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tekkeler de kurulmuştur. Okçuluk ve güreşçilik sporları, bu tekkelerde yüzyıllar boyu devam ettirilmiştir [15]. Eğitim, öğretim, sanat ve müzik

alanlarında önemli hizmetler sunan tekkelerde çok sayıda sufi, bilgin ve sanatkâr yetişmiştir. Böylece farklı bölgelere Osmanlı-Türk kültürü, folkloru ve edebiyatının taşınıp tanınmasına katkı sağlanmıştır [14]. Devlet tarafından merkez dışı yol güzergâhlarına yapılan tekkeler, hem yol güvenliğini sağlamış, askeri sevk ve idareyi kolaylaştırmış, hem de yolculara ve ticari kervanlara barınma, olumsuz şartlarda ise sığınma imkânı sağlamıştır [16].

Tekkelerin kuruluşunda vakfiyeler düzenlenerek resmi makamlara bilgi verilmiştir. Düzenlenen vakfiyelerde tekkenin yeri, sınırları, banisi, tekke binası, tekkede yürütülecek faaliyetler, tekkede görev yapacakların niteliği ve adedi belirtilmiştir. İstanbul'da özellikle 19. yy'da çok sayıda tekke inşa edilmiş, belli başlı tarikatların çoğu bu şehirde yayılma imkânı bulmuştur [15], [13].

3.3 İstanbul Tekkelerini Oluşturan Bölümler

Tekkeleri oluşturan bölümler; her tekkenin ihtiyacına, özelliğine ve geleneklerine göre farklılık arz etmektedir. Tekkelerin bazıları külliyeler şeklinde farklı yapılardan oluşmakta iken, bazıları da ev tipi tekkeler şeklinde kurulmuştur. Bir başka deyişle bazı tekkelerde farklı yapılar geniş bir alana yerleştirilmişken, bazılarında tüm birimler tek çatı altında toplanmıştır [15]. Tekkelerdeki fonksiyonlara göre bölümler iki grup altında incelenebilir;

İbadet, eğitim ve barınma ile ilgili birimler;

- Tevhidhane
- Halvethane
- Türbe ve hazire
- Harem
- Selamlık
- Derviş hücreleri
- Misafirhane

Beslenme ve Temizlik ile ilgili birimler;

- Mutfak
- Kiler
- Fırın
- Taamhane
- Şerbethane
- Hamam
- Hela

Tekkelerde ibadet, eğitim ve barınma için ayrı bölümler oluşturmak yerine bu fonksiyonların beraber yürütüldüğü mekânlar tasarlanmıştır. Tevhidhanelerde ibadetle

eğitim, selamlık ve derviş hücrelerinde ise eğitim ve barınma fonksiyonları birlikte karşılanmıştır.

Yaşam mekânları, harem ve selamlık olarak adlandırılan iki ana birimde toplanmıştır. İnanç eksenli uygulamadan dolayı mahremiyeti sağlamak amacıyla kadın ve erkekler için farklı mekânlar oluşturulmuş, harem ve selamlık bölümleri yapılmıştır. Günlük hayatta kullanılan mutfak, kiler, taamhane, fırın, şerbethane, hamam, gusülhane ve helâ bölümleri de harem ve selamlıkla ilişkili olarak tasarlanmıştır [15].

Tarikat külliyesi niteliğindeki tekkelerde toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla bu bölümlere ilaveten muvakkithane, kütüphane, sıbyan mektebi, darülkurra, çeşme, sebil gibi doğrudan tekke mimarisi ile ilişkili olmayan tali bölümler de yer alabilmektedir [15].

3.3.1 İbadet, Eğitim ve Barınma İle İlgili Birimler

- **Tevhidhane**

Ana ibadet mekânı olan tevhidhaneler, tarikatlara göre semahane, meydan veya meydanevi olarak da isimlendirilmiştir. Bu mekân aynı zamanda mescit veya cami olarak kullanılmış, bazı tekkelerde ayin mekânından bağımsız bir mescid de inşa edilmiştir. Bazı tarikat tekkelerinin ayin mekânına minber ve minare ilave edilerek mekân cami niteliğine kavuşturulmuştur [15]. Tevhidhanelerde mihrap ve mahfil başlıca mimari öğelerdir. Mihrap, tevhidhanenin kıble yönündeki duvarına yerleştirilmiştir. Mahfiller mihrap duvarı hariç diğer üç cephede bulunabilir. Zemin katta merkezde bulunan ayin alanının çevresinde erkek seyirci mahfilleri, üst katta ise ahşap kafeslerle donatılan kadın mahfilleri ayrılmıştır. İstanbul tekkelerinin bazılarında ayini izlemeye gelen sultan için hünkâr mahfili bulunduğu görülmektedir. Bu bölüm kadınlar mahfili ile aynı katta ancak girişleri ayrı olacak şekilde düzenlenmiştir [13]. Zikirlerin gerçekleştirildiği mekân olan tevhidhanelerde kıble eksenine göre yönlendirme yapılmış, genellikle kare veya dikdörtgen planlar tercih edilmiştir. Bazı tekkelerde özellikle zikir usul ve yöntemi esas alınarak ibadet mekânı pahlı kare, çokgen (özellikle sekizgen) veya daire planlı olarak inşa edilmiştir [15].

- **Halvethane**

Dervişlerin manevi bir yolculuğu gerçekleştirmek ve nefislerini terbiye etmek için zamanlarını ibadet ve tefekkür ile geçirdikleri ufak boyutlu mekânlar halvethane olarak adlandırılmıştır. Halvete giren dervişler, konuşmamak şartıyla yalnızca tuvalete gitmek, abdest almak ve cemaatle vakit namazlarını ve cuma namazını kılmak için halvethaneden çıkabildiğinden bu mekânlar, tevhidhaneler ile bağlantılı olarak tasarlanmıştır. Günümüze ulaşmış olan örneklerin genelinde halvethanelerin yalnızca tevhidhaneye açılan kapı ve pencereleri bulunmaktadır [17].

- **Türbe ve Hazire**

Türbeler, tarikat silsilesindeki şeyhlerin ve aile fertlerinin defnedildiği bölümdür. Bazı tekkelerde banilerin kabrinin de türbe içinde gömülü olduğu görülmektedir. Tekkelerde genellikle türbe içinde tekkenin ilk postnişi başta olmak üzere diğer postnişler ve bunların yakınlarına ait mezarlar bulunmaktadır. Ayinler, türbede gömülü olanların manevi huzurunda gerçekleştirildiğinden, türbeler ibadet mekânı ile bağlantılı olarak tasarlanmıştır. Bu bölümler, bazı tekkelerde yanyana konumlandırılmış ve aralarında kapı, pencere veya kemerli açıklık ile dolaylı yoldan bağlantı sağlanmış; bazılarında ise aynı mekân içinde yer almıştır. Hazire alanları, çoğunlukla ibadet mekânının çevresini kuşatmakta, bu alanlarda tekkenin dervişleri ve muhiblerinin kabirleri yer almaktadır [15].

- **Harem**

Şeyhin ailesinin yaşadığı ve bayan misafirlerin ağırlandığı bölümdür. Harem daireleri mahremiyet açısından genellikle bağımsız binalar şeklinde tasarlanmıştır. Bazı tekkelerde diğer bölümler ile aynı çatı altında yer alan harem dairesine daima bağımsız bir sokak kapısı ile ulaşım sağlanmıştır [15]. Bu mekân; sofalar, odalar, tuvalet ve abdestlik birimlerinin yanısıra tekkenin mutfağından ayrı olarak küçük bir harem mutfağı ve hamam veya gusülhaneden oluşmaktadır [17]. Harem daireleri, çoğunlukla ahşap olarak inşa edilmiş ve dönemin sivil mimarisini yansıtmış yapılardır [15].

- **Selamlık**

Şeyhin dinlendiği kısım olup, dervişler ve tekkeye gelen erkek konuklara hizmet verilen mekândır. Selamlık bölümü, genellikle derviş hücreleri ve mutfak ile irtibatlı olarak konumlandırılmıştır. Geniş programlı tekkelerde, selamlık biriminin içinde şeyh odası, zâkirbaşı odası, meydan odası, kahve ocağı, mabeyin odası gibi bölümler yer alabilmektedir. Şeyh odası, erkek misafirlerin ağırlandığı, derviş ve misafirlerin katıldığı sohbet toplantılarının gerçekleştirildiği mekândır. Zâkirbaşı odası, tarikat ayinlerinde musikiyi yöneten zakirbaşının kullandığı, ayrıca musiki aletlerinin saklandığı yerdir. Meydan odası, dervişlerin biraraya gelip sohbet ettikleri mekândır. Mâbeyin odası ise harem ve selamlık arasındaki ilişkiyi sağlayan birimdir [17].

- **Derviş Hücreleri**

Tekkede yaşayan dervişlerin ibadet, çalışma, dinlenme ve yatma ihtiyaçlarını gerçekleştirdikleri mekânlardır. Bazı tekkelerde selamlığa bağlı iken bazılarında bağımsız bir şeklide oluşturulmuştur. Derviş odaları, her hücrede bir derviş kalacak şekilde ve genellikle kare planlı olarak tasarlanmıştır [15].

- **Misafirhane**

Seyyah dervişler başta olmak üzere erkek misafirlerin konakladığı misafirhaneler selamlıkla bağlantılı olarak tasarlanmıştır. Tam teşekküllü tekkelerde odalar, tuvalet/abdest birimleri ve gusülhane ya da hamamlardan oluşan misafirhaneler ayrı bir bina şeklinde yer alabilmekte ise de genellikle bu mekân selamlık biriminin içinde konumlandırılmıştır [15].

3.3.2 Beslenme ve Temizlik İle İlgili Birimler

Tekkelerde mutfak dervişlere, misafirlere ve çevredeki yoksul ve kimsesizlere yemek pişirilen mekândır. Tarikatlara göre matbah-ı şerif veya aşevi olarak da adlandırılan mutfak, selamlık biriminin içinde ya da onunla bağlatılı olarak tasarlanmıştır. Tekke mutfakları geniş bir ocak, tezgâh, dolaplar ve yalaklı musluklar ile donatılmışlardır. Kiler, fırın, taamhane ve şerbethane beslenme ile ilgili diğer birimlerdir. Tekkelerde erzakların saklandığı kiler mutfakla bağlantılı kurgulanmıştır. Topluca yemek yenilen taamhaneler çoğunlukla selamlık biriminde çözümlenmiş, mutfağa yakın bir konumda

yerleştirilmiştir. Tevhidhanelerdeki bazı törenler sırasında şerbetlerin hazırlanması ve dağıtımı için kullanılan şerbethanaler aynı zamanda ibadetle ilgili mekânlardır. Geniş kapsamlı tekkelerde ayrı bir bölüm olarak tasarlanan bu mekân tevhidhanelere bitişik olarak tasarlanmış, iki mekân arasına servis penceresi yerleştirilmiştir.

Tekkelerde temizlenme için selamlık ve harem kısmında ayrı şeklilde hamam ya da gusülhaneler düşünülmüştür. Tekkede yaşayan dervişlerin ve erkek misafirlerin ihtiyacı için kurgulanan selamlık hamamı küçük boyutlarda tutulmuş, birer adet soyunmalık ve sıcaklık birimi ile donatılmıştır. Harem hamamı, şeyhin ailesinin kullanımı için harem binasında bulunmaktadır. Tekkelerin çoğunda abdest alma ihtiyacını karşılamak için şadırvan, abdest teknesi, musluk dizileri veya çeşme yer almaktadır. Tuvaletler, tekke içindeki bölümlerden uzakta, genellikle avludan bir koridorla ulaşım sağlanacak şekilde, temizlenme bölümleri ile yan yana ancak ayrı mekânlar olarak tasarlanmıştır [15].

3.4 İstanbul Tekkelerinin Yerleşim Düzeni

Tekkelerdeki yerleşim düzeninde, tekkelerin fonksiyon şeması, tarikat gelenekleri, arsa topografyası, mimari gelenekler ve iktisadi faktörler etkili olmuştur. Tekkelerdeki fonksiyonlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri dikkate alınarak gündelik hayatın ihtiyaçlarına göre kullanışlı bir düzenlemeye gidilmiştir.

Tekkeler, genellikle camilere yakın konumlanmış olmakla birlikte, içinde cami işlevini barındıran tekkelerde ibadet mekânı mahremiyet açısından diğer bölümlerden bağımsız olarak konumlandırılmıştır.

Selamlık, derviş hücreleri, misafirhane, mutfak, kiler, taamhane ve hamam bölümleri barınma, beslenme ve temizlenme fonksiyonları arasındaki yakın ilişkiden dolayı mümkün olduğunca birbirlerine yakın yerleştirilmiştir. Diğer mekânlardaki düzenlemeler ise genel ihtiyaç, kullanım rahatlığı, hizmet kolaylığı, inanç, örf ve geleneklerden kaynaklanan sorumluluklar göz önüne alınarak yapılmıştır [15].

Baha Tanman'a göre tekkeler yerleşim düzenlerine ve tasarımlarının ana hatlarına göre üç grupta toplanabilir. I. Grup'ta yer alan tekkelerin hepsi kâgir olup, yerleşim düzeni açısından açık avlulu, revaklı Osmanlı medreseleri ile benzerlik göstermektedir. Bu yapılarda tekkenin merkezinde bulunan üstü açık avlu, çevresindeki revakların

gerisinde yer alan ibadet mekânı, derviş hücreleri ve selamlık birimleri ile kuşatılmaktadır. Merkezi avlu çevresindeki birimler arasındaki ilişkiyi kurmakta, bu mekânların aydınlanmasını ve havalandırmasını sağlamaktadır. Bu grupta yer alan tekkelerin genelinde harem binası bağımsız bir yapı şeklinde tasarlanmıştır. Tuvaletler, ibadet, barınma ve yemek birimlerinden uzakta konumlandırılmıştır. Bu yapılar genellikle bir külliyenin içinde yer almaktadır [18].

I. Grup'ta ele alınan Tahirağa Tekkesi, Fatih'te 1760-61 yılında inşa edilmiştir. Ana bina asimetrik yerleşim düzenine sahiptir. Mescid-tevhidhane, derviş hücreleri, selamlık ve mutfak bölümleri revaklı iç avlu etrafında dizilmiştir (Şekil 3.1). Arsanın kuzeydoğu köşesinde harem binası, güneydoğu köşesinde çilehane ve türbe konumlandırılmıştır [15].

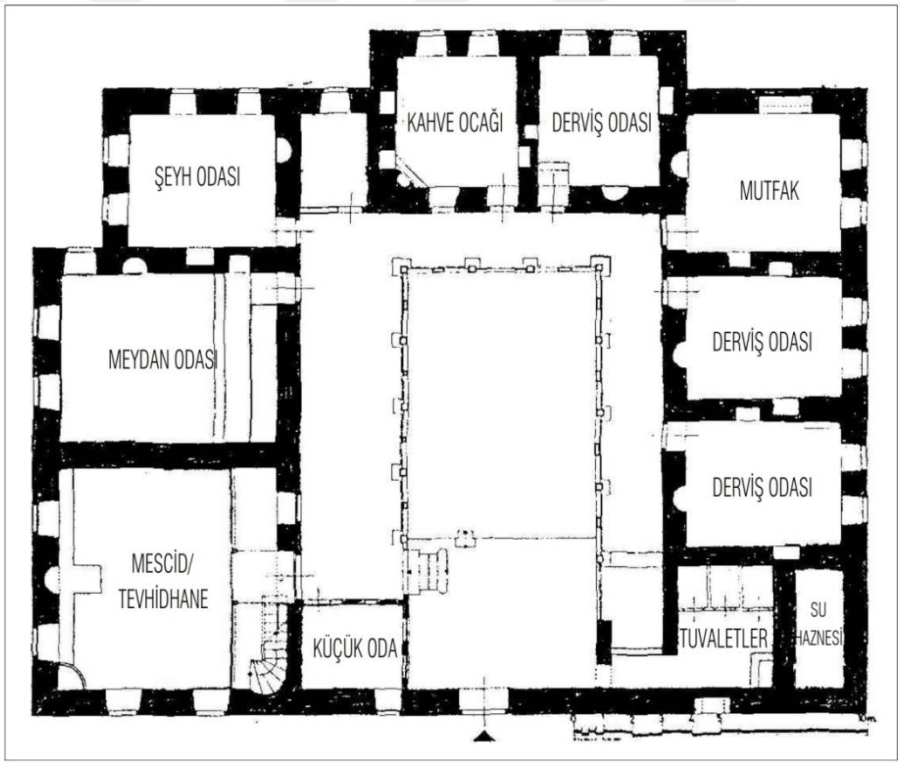

Şekil 3. 1 Tahir Ağa Tekkesi, Ana Binanın Planı [13]

II. Grup'ta yer alan tekkeler içinde cami işlevini barındıran çift fonksiyonlu yapılardır. Bu tür yapılar hem çevrelerindeki mahalleye hizmet veren cami veya mescit, hem de belirli bir tarikata bağlı tekke olarak kullanılmaktadır. Cami veya mescit bölümü namaz vakitleri dışında tarikatın ana ibadet mekânı olan tevhidhane görevini üstlenmektedir.

Söz konusu bölüm çoğunlukla kâgir duvarlı ve ahşap çatılı klasik Osmanlı mescitlerinin mimari özelliklerini yansıtmaktadır [18].

Cemâlizade Tekkesi II. grup yapılar içinde yer almaktadır. 16. yüzyılın sonlarında Eğrikapı'nın dışında inşa edilen tekkede mescid-tevhidhane bölümü ile türbe aynı çatı altındadır. Türbe mescid-tevhidhanenin kıble yönünde yer almakta, mekânın doğu yönünde ayrı bir girişi bulunmaktadır (Şekil 3.2).

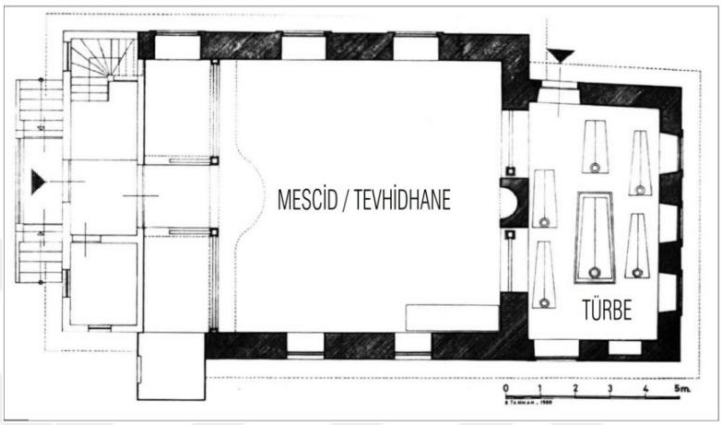

Şekil 3. 2 Cemâlizade Tekkesi, Zemin kat planı [18]

III. Grup'taki tekkelerde ibadet ve ziyaret ile ilgili bölümler ile gündelik hayatla ilgili bölümlerin tamamı veya bir kısmı aynı çatı altında toplanmıştır. Çoğunluğu ahşap olan bu tekkeler, mimari açıdan İstanbul'un geleneksel sivil mimarisi ile büyük benzerlik göstermektedir [18].

Selami Efendi Tekkesi III. grup yapılara örnektir. 18. yüzyılın sonlarında Eyüp semtinde inşa edilen "L" planlı yapının doğu-batı doğrultusunda tevhidhane-türbe, güney-kuzey doğrultusunda selamlık bulunmaktadır (Şekil 3.3). Türbe ve selamlık birimleri arasında ziyaret mahalli ve şerbethane konumlandırılmıştır. Selamlık binasında sofalar, şeyh odası, meydan odası, derviş odaları, abdestlik ve tuvaletler yer almaktadır. Arsanın batı tarafına harem binası ve mutfak yerleştirilmiştir. Yapı, tarikat mimarisi ile sivil mimarinin benzerliğini göstermektedir.

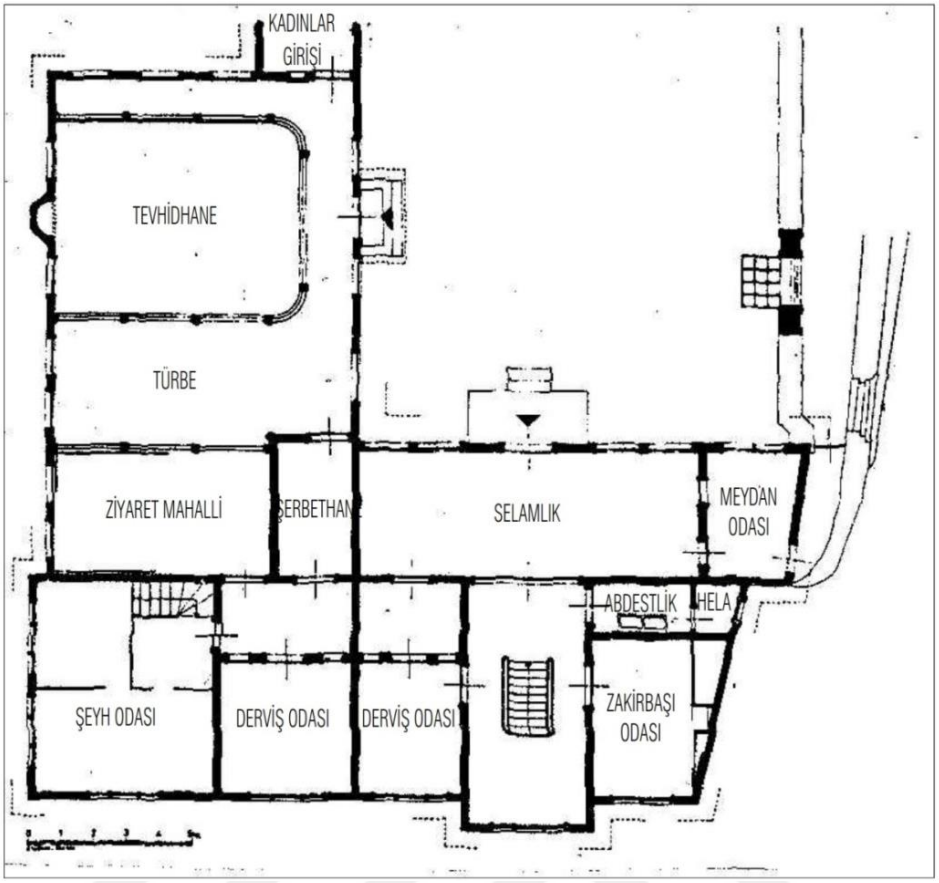

Şekil 3. 3 Selami Efendi Tekkesi, Zemin kat planı [13]

3.5 Değerlendirme

Tez konusu olan Şeyh Murad Buhari Tekkesi; içinde zikirlerin yapıldığı tevhidhane, dervişlerin ibadet, eğitim ve barınma ihtiyaçları için derviş hücreleri, ilk şeyhin kabrinin bulunduğu türbe, şeyhin kullanımı için inşa edilen selamlık ve şeyh ve ailesinin yaşamını sürdüğü harem binasından oluşan, programı geniş tutulmuş bir tekke yapısıdır (Şekil 3.4).

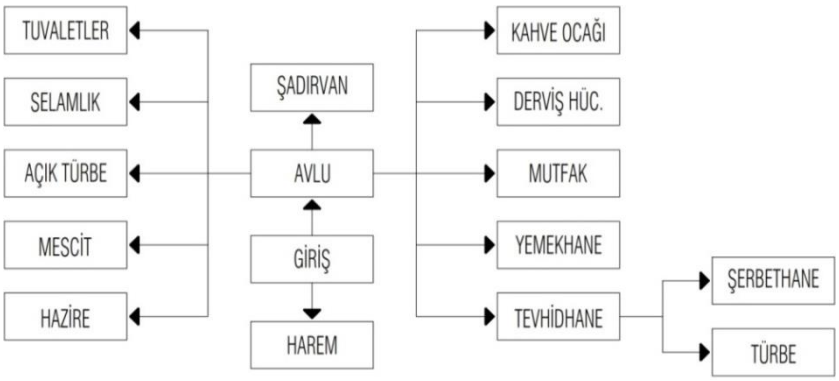

Şekil 3. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi işlev şeması [T. Kılınçarslan]

Aslında medrese olarak tasarlanan Şeyh Murad Buhari Tekkesi, yerleşim düzeni açısından I. Grubun özelliklerini sergilemektedir. Üstü açık avlu etrafında derviş hücreleri, tevhidhane, selamlık ve mescid birimleri yer almaktadır. Merkezi avluyu çevreleyen "U" şeklindeki derviş hücrelerine yalnızca avludan girilebilmektedir. Esas tekke mutfağı yemekhane ile yanyana konumlandırılmış, iki mekân arasındaki duvara dönme dolap yerleştirilmiştir. Tuvaletler, ibadet ve barınma birimlerinden uzakta konumlandırılmış; bu birime derviş hücrelerinin güneyinde yer alan koridordan ulaşım sağlanmıştır. Şadırvan, avlunun merkezine yerleştirilmiştir. Tekkeye sonradan eklenen ve türbeye bitişik olarak kıble yönüne inşa edilen tevhidhanenin içinden türbeye doğrudan geçiş sağlanması, tarikat geleneğine uygun bir yaklaşımdır. Tevhidhaneden küçük bir koridorla ulaşım sağlanan oda şerbethane olarak kullanılmıştır [15].

Harem ve selamlık bölümleri, tekkelerin işleyiş şemasına uygun olarak ve mahremiyet gözetilerek yerleştirilmiştir. Harem binası, avlu etrafında bütünleşen esas tekke binasından soyutlanarak derviş hücrelerinin arkasında bağımsız bir yapı şeklinde tasarlanmıştır. Selamlık mekânı derviş hücrelerinin güney kolunun bitiminde, açık türbenin hemen yanında inşa edilmiştir. Mutfak birimi ise hareme ve tekkenin yemekhanesine hizmet verecek şekilde konumlandırılmıştır. Avlu giriş kapısının sağına sonradan eklenen çeşme yerleştirilmiştir (Şekil 3.5).

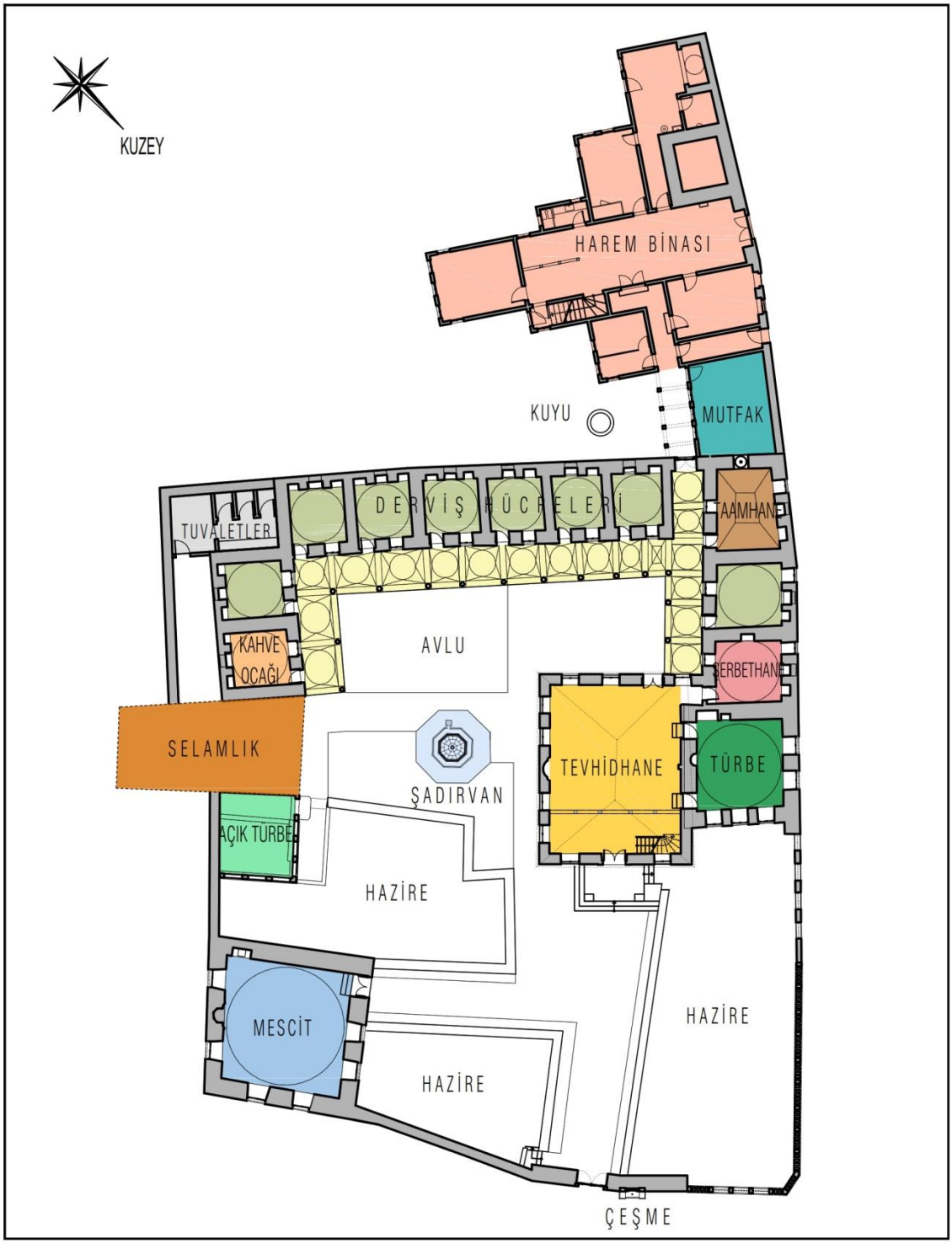

Şekil 3. 5 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ni oluşturan birimler [T. Kılınçarslan]

BÖLÜM 4

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ

4.1 Yapının Konumu ve Tarihçesi

4.1.1 Konumu

Şeyh Murad Buhari Tekkesi, Eyüp'ün Fatih devrinde kurulan 8 mahallesinden biri olan Nişancı Mahallesi'nde [19], altı adet yolun birleştiği bir meydancığın güneybatısında yer almaktadır. Kuzeybatısında Mustafa Paşa Caddesi, kuzeydoğusunda Davutağa Caddesi, diğer yönlerde komşu parsellerle sınırlanan alanda bulunmaktadır. Tekkenin kuzeyinde bir Mimar Sinan eseri olan Nişancı Mustafa Paşa Camii yer almaktadır (Şekil 4.1-4).

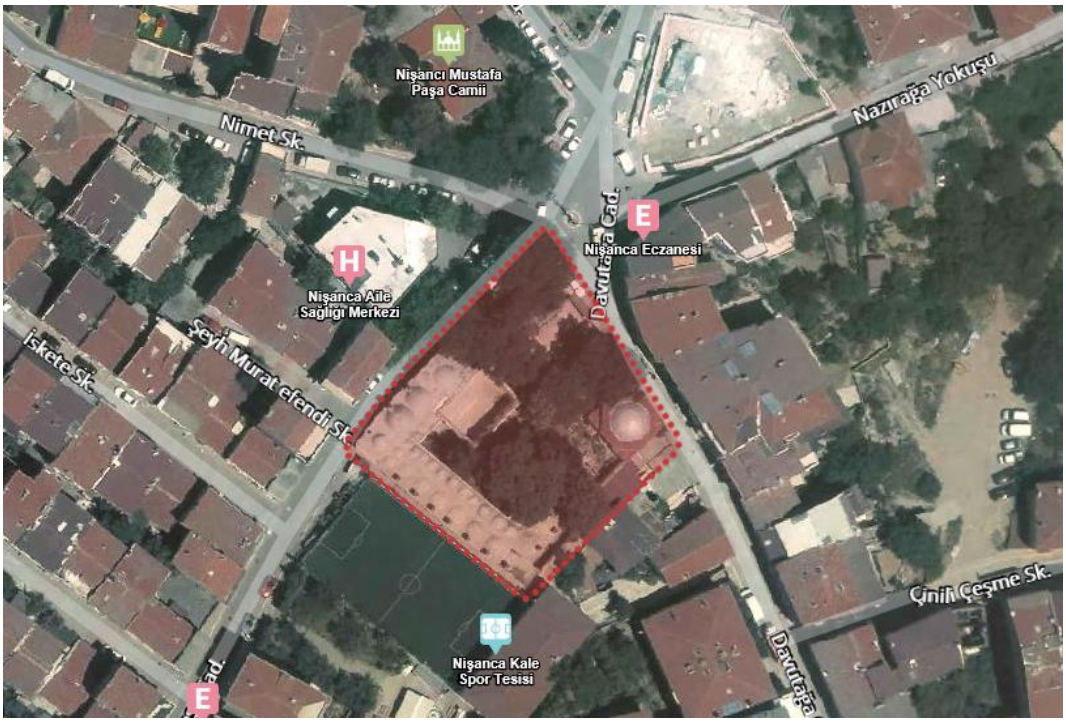

Şekil 4. 1 Şeyh Murad Buhari Tekkesi hava fotoğrafı, 2012 [20]

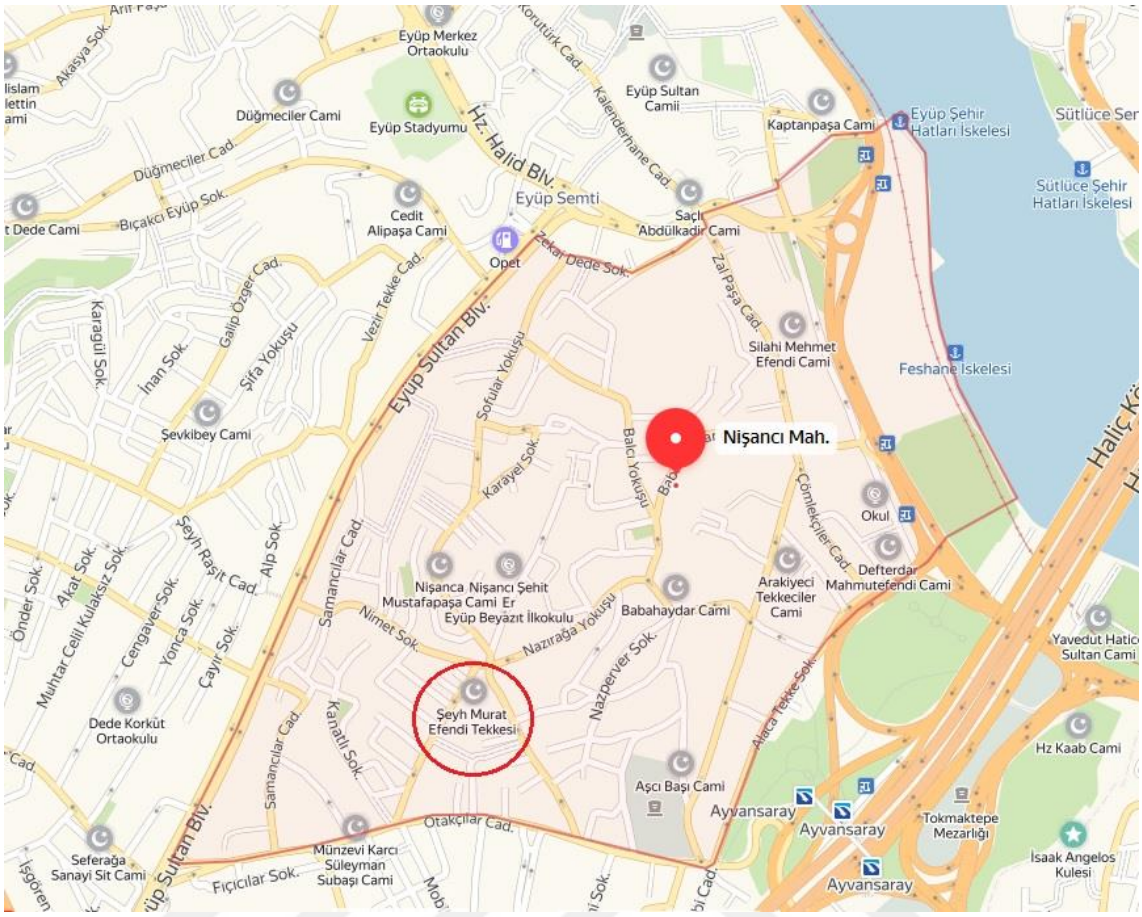

Şekil 4. 2 Nişancı Mahallesi'nin hava fotoğrafı, 2019 [21]

Şekil 4. 3 Şeyh Murad Buhari Tekkesi vaziyet planı rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan]

Şekil 4. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 2012

4.1.2 Tarihçesi

Şeyh Murad Buhari Tekkesi 17. yüzyılda Şeyhülislam Minkârîzade Yahya Efendi'nin (vefatı M.1678) damadı Anadolu Kazaskeri Çankırılı Damat Mustafa Efendi (vefatı M.1684) tarafından medrese olarak yaptırılmış [15] bir Lâle Devri yapısıdır. H.1127/ M.1715 tarihinde [22] Mustafa Efendi'nin oğlu Şeyhülislâm Damadzade Ebu'l-Hayr Ahmed Efendi[1] (1665/66-1742) tarafından Şeyh Mehmed Murad Buhari[2] (1640-1720) adına tekkeye dönüştürülmüş, Nakşibendî Zaviyesi olarak faaliyet göstermiştir [23].

Şeyh Murad Efendi 1720 yılında vefat ettiğinde, Dâmadzâde Ahmed Efendi tarafından medresenin "dershane" olarak kullanılan bölümüne defnettirmiştir [23]. Ölümünden sonra dershane, türbe haline getirilip medrese odaları da derviş hücreleri, kahve ocağı, taamhane gibi farklı ihtiyaçlar için kullanılmaya başlanmıştır. Ünlü hattatlardan

[1] Ebul-Hayr Ahmed Efendi 1732 yılında şeyhülislam olmuştur. 1742 yılında vefat etmiş, Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin haziresine, babası Mustafa Efendi'nin yanına defnedilmiştir [24].

[2] Şeyh Mehmed Murad Buhari 1640 yılında Semerkant'ta doğmuştur. Üç yaşında çocuk felci geçirmiş ve ayakları sakat kalmıştır. İlmi ve tasavvufi eğitimini Semerkand, Hindistan, Hicaz, Bağdat, İsfahan ve Kahire'de yapan Şeyh Murad Efendi Şam'a yerleşmiş ve burada evlenmiştir. 1681 tarihinde İstanbul'a gelerek Eyüp Sultan civarında beş seneye yakın oturmuş, daha sonra Şam-Mekke-İstanbul arasında irşat vazifesi ve hac yolculuğu sebebiyle seyahat etmiştir [25]. Şeyh Murad Buhari Hazretleri, İmam-ı Rabbani'nin oğlu Muhammed Masum Hazretlerinin halifesidir [26]. İstanbul'da Nakşibendiliğin Müceddidiyye kolu ilk defa bu zatla yayılmıştır [25]. 1718'de tekrar İstanbul'a gelen Şeyh Murad Buhari, kendisine tahsis edilen bugünkü tekkede hem müderrislik hem de şeyhlik vazifesini yürütmüştür [27].

Şeyhülislam Hacı Veliyüddin Efendi (1681-1768) tarafından arsanın doğu köşesine bağımsız bir mescit-tevhidhane inşa ettirilmiştir [22].

Daha sonraki yıllarda selamlık ve harem binaları eklenmiştir. IV. Mehmed'in kızlarından Hatice Sultan'ın kahyası Mehmet Efendi tarafından 1730 yılında yaptırılan şadırvan [24], 1732 yılında inşa ettirilen Mehmed Kethüda çeşmesi ile Sadrazam Mehmed Said Paşa'nın (vefatı M.1761) 18.yy ortalarında tekkenin karşısına yaptırdığı hamam ile [23] tekkeye bir tarikat külliyesi görünümü kazandırmıştır.

Sadrazam Bahir Mustafa Paşa (vefatı M.1756) mescid-tevhidhaneye 1752 yılında minber koydurarak camiye çevirmiştir [24]. Şeyhülislam Hacı Veliyüddin Efendi'nin 1768 yılında vefatıyla tekkenin derviş hücreleri ile mescid arasındaki bölüme açık türbe yaptırılmış ve zat buraya defnedilmiştir. Türbenin yanına H.1272/ M.1855 yılında yeni bir mescit-tevhidhane inşa edilmiş, harem ve selamlık binaları da aynı yıllarda yenilenmiştir (Şekil 4.5-6) [15].

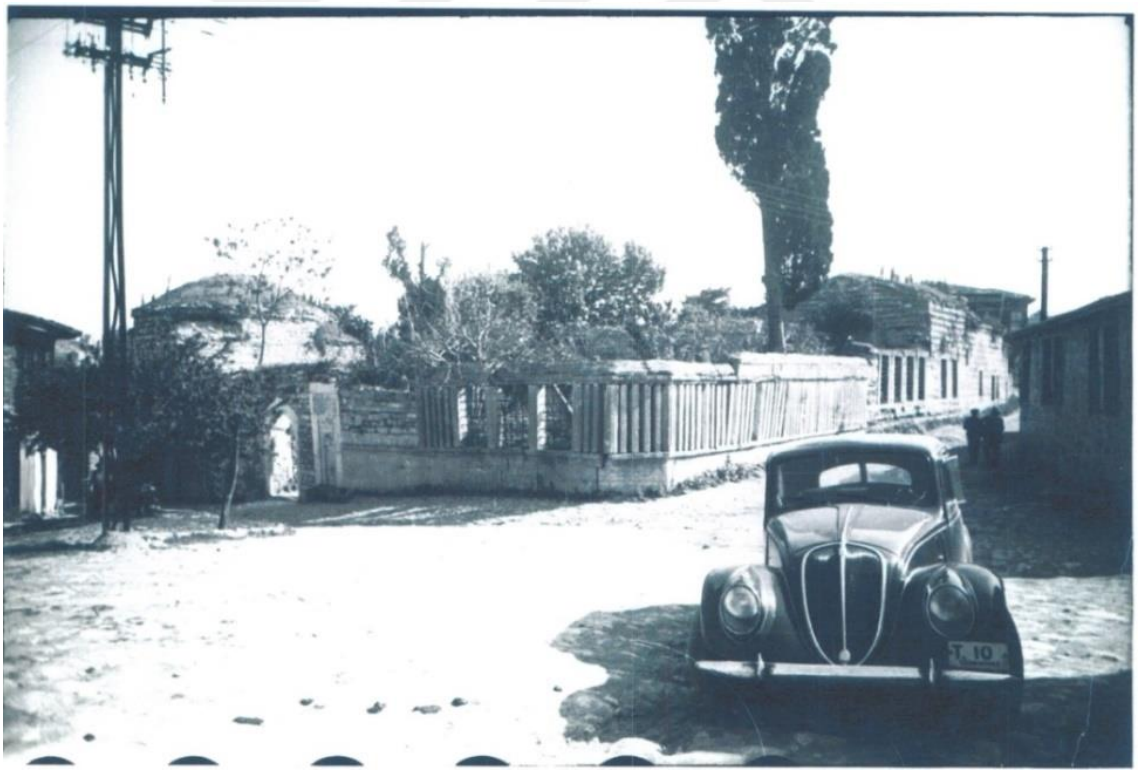

Şekil 4. 5 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 1942 [28]

Şekil 4. 6 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden Harem Binası, Derviş Hücreleri, Türbe ve Hamamın görünümü, 1970'ler [29]

Tarikatlardan Nakşibendi koluna bağlı olan tekkenin ilk kurucu şeyhi Murad Buhari ile son şeyhlerden Abdulkadir-i Belhi'nin (1839-1923) Bayrami – Melamiliğe mensup olmalarından dolayı tekke bu tarikatların da temsil edildiği bir merkez haline gelmiştir. Abdulkadir-i Belhi'nin yakınlığından dolayı son dönem Mevlevilerinin ve Bektaşilerinin de uğrak yeri olmuştur. Haftalık yapılan zikir halkalarında semazenlerin sema icra ettiği bilinmektedir. Orta Asya kökenli şeyhlerin varlığından dolayı tekke o bölgeden gelen tarikat ehlinin ilgilenip barındığı ziyaretgâh yeri haline gelmiştir [22]. Tekkenin ayin günü Mecmûa-i Tekâyâ'da cuma [30], Mecmûa-i Cevâmî'de pazar olarak verilmiştir [31].

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin giderleri Şeyhülislâm Ebu'l-Hayr Ahmed Efendi ve babası Mustafa Efendi'nin tekkeye vakfettiği akarlar ile karşılanmıştır [32]. Tekke, Şeyh Hafız Feyzullah Efendi (vefatı M.1867) zamanında şeyh tayin eden "meşihat makamı" vazifesini görmüş ve bir çeşit "ihtisas üniversitesi" olmuştur. Kapılarını senenin 365 günü gece-gündüz herkese açık tutmuş, ilme ve teknolojiye önem vermiş, devrin yeniliklerine öncülük etmiştir. İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak için Kanuni Sultan Süleyman döneminde Mimar Sinan'a yaptırılan Kırkçeşme suları, tekkenin bahçesinden geçmiş ve civardaki dokuz adet tarihi çeşmeyi beslemiştir [33].

Geçmişte, bulunduğu çevrede bir kültür merkezi görevini gören Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde çok sayıda yazma ve basılı eser bulunduğu kaynaklarda belirtilmektedir. 1215 tarihli arşiv vesikasında, tekkedeki vakıf kitapları için kütüphaneci tayin edildiği bildirilmektedir. Tekkeye ait 348 cilt eser, 26.02.1969 tarihli koleksiyon mazbatasıyla Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'ne vakfedilmiştir [27].

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde on altı şeyh efendi hizmet etmiş; bunların ikisi türbeye, sekizi ise hazireye defnedilmiştir. Tekkenin şeyhleri görev sırasına göre aşağıda sıralanmıştır [24], [34]:

1. Şeyh Seyyid Mehmed Murad el-Buhari (vefatı H.1132/M.1720)
2. Şeyh Kilisli Ali Efendi (vefatı H.1147/M.1734)
3. Şeyh Sırrı Ali Efendi (vefatı H.1169/M.1755)
4. Şeyh Mustafa Efendi, Gelibolulu (vefatı H.1176/M.1762)
5. Şeyh Yahya Efendi (vefatı H.1192/M.1778)
6. Şeyh el-Hac Hafız Mehmed Efendi, Çanakkaleli (vefatı H.1199/M.1784)
7. Şeyh Mehmed Efendi (vefatı H.1208/M.1793)
8. Şeyh Hasan Efendi (vefatı H.1208)
9. Şeyh Mahmud Efendi (vefatı H.1208)
10. Şeyh Hüseyin Efendi el-Hisari (vefatı H.1236/M.1821)
11. Şeyh Mehmed Sa'di Efendi (vefatı H.1248/M.1833)
12. Şeyh Mehmed Es'ad Efendi (vefatı H.1260/M.1844)
13. Şeyh Hafız Feyzullah Efendi, Reisülkurra (vefatı H.1284/M.1867)
14. Şeyh Süleyman el-Belhi[1] Efendi (vefatı H.1294/M.1877)
15. Şeyh Abdulkadir-i Belhi Efendi[2] (vefatı H.1341/M.1923)
16. Şeyh Ahmed Muhtar Belhi Efendi (vefatı M.1933) [1]

[1] Şeyh Süleyman Belhi Efendi (1807-1877) 1855 tarihinde Belh'ten Anadolu'ya gelmiş, Konya ve Bursa'da bir müddet kaldıktan sonra Sultan Abdülaziz'in daveti üzerine İstanbul'a gelmiştir. 1867 yılında Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin şeyhliğine tayin olmuş ve on yıla yakın bu vazifeyi sürdürmüştür. Yenabi'ul Mevedde adlı eserin yazarıdır [35].

[2] Abdülkadir Belhi Efendi, Şeyh Süleyman Belhi Efendi'nin oğludur. 1842 yılında Belh'te doğmuştur. Ailesi ve babasının müridleri ile beraber Belh'ten Anadolu'ya hicret etmiş, Sultan Abdülaziz'in babasını daveti ve gördüğü manevi rüya üzerine İstanbul'a gelmiştir. 1877'de babasının vefatıyla Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin şeyhliğine tayin olmuştur. Döneminin en ünlü sufilerindendir, mesnevi tarzında tasavvufa ait kitapları ve "Divanı Belhi" isminde bir de divanı vardır [36].

1925 yılında tekkelerin kapatılmasından sonra Şeyh Murad Buhari Tekkesi kullanılamamış, tekkenin son şeyhi Seyyid Ahmed Muhtar Belhi (1873-1933) harem binasını Vakıflardan kiralayarak yaşamına bu binada devam etmiştir. Harem binası Seyyid Ahmed Muhtar Belhi'nin vefatından sonra oğlu tarafından mesken olarak kullanılmış, 1977 yılında yıkılmıştır[2] (Şekil 4.7). Harem binasının bulunduğu alanda uzun yıllar semt pazarı kurulmuştur. Günümüzde ise spor sahası olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4. 7 Harem Binasının bulunduğu alanın 1981 yılındaki durumu [29]

Şeyh Murad Buhari Tekkesi 2005 yılında Tarih, Kültür ve Çevre Koruma Derneği (TAÇEV)'ne tahsis edilmiştir. Ardından 2010 yılında İlim, Kültür ve Sanat Vakfı (İLKSAV)'na tahsis edilen tekkede kültür ve sanat faaliyetleri gerçekleştirilmiştir [27].

4.2 Geçirmiş Olduğu Onarımlar

Şeyh Murad Buhari Tekkesi zaman içerisinde çeşitli onarımlar görmüştür. Tekkenin medrese olarak kullanıldığı dönemde onarım gördüğüne ilişkin arşivlerde hiçbir kaynağa ulaşılamamıştır. 1715 tarihinde tekkeye çevrilmiş olan yapı 1753, 1897, 1898, 1907, 1977, 1983 ve 1988 yıllarında onarılmıştır. 2013 yılında başlanılan restorasyon uygulamasına halen devam edilmektedir.

---

[1] Şeyh Ahmed Muhtar Belhi Efendi, Şeyh Abdülkadir Belhi'nin oğludur. Babasının vefatından sonra tekkenin şeyhi olmuş ve tekkelerin kapatılmasına kadar bu vazifesini sürdürmüştür [35].

[2] Cenan Erkılıç (Seyyid Ahmed Muhtar Belhi'nin torunu) ile söyleşi, Mart 2019.

4.2.1 Osmanlı Dönemi Onarımları

1753 Yılı Onarımı; H.1166/M.1753 tarihli vakfiyede tekkenin tamir edildiği ve 4 adet yeni oda yaptırıldığı belirtilmektedir [13]. Bu odaların tekkenin hangi bölümüne eklendiğine dair bilgi kaynaklarda bulunmamaktadır.

1897, 1898 ve 1907 Yıllarındaki Onarımlar; Baha Tanman, Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Evkaf Nezareti tarafından 1897, 1898 ve 1907 yıllarında onarıldığını belirtmektedir [22]. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nden bulunan belgelerde onarımlarla ilgili bilgiler yer almaktadır.

11 Safer 1311 (M. 1893) tarihli arşiv belgesinde, Şeyh Murad Buhari Dergahı'nın bazı mahallerinin onarılması gerektiğinden, Hazine-i Evkaf tarafından onarımlarla ilgili tekkenin keşfinin hazırlandığından söz edilmektedir (Şekil 4.8).

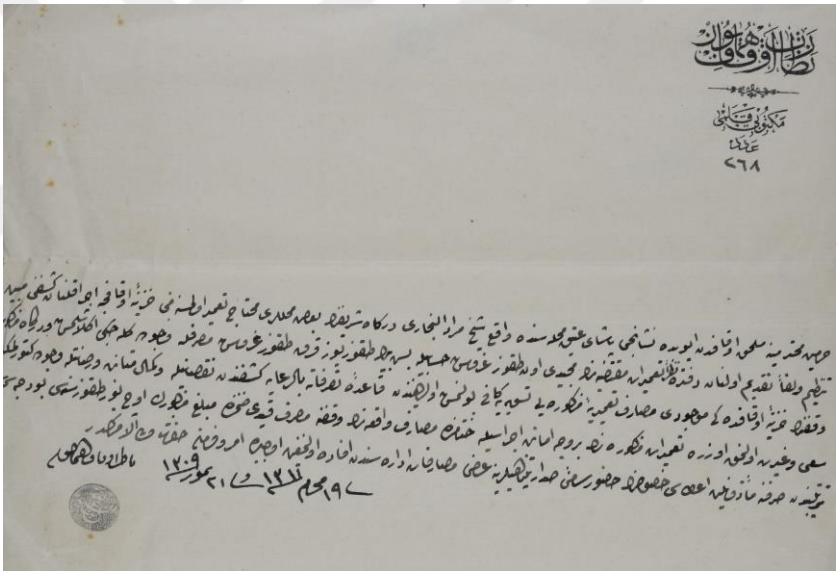

Şekil 4. 8 Tekke'nin bazı mahallerinin onarılması için yazılan belge, 1893 [37]

12 Zilkade 1314 (M.1896) tarihli arşiv belgesinde, tekke şeyhi Abdülkadir Efendi'nin Evkâf-ı Hümâyun Nezâreti'ne[1], tekkeye ait dükkan ve odalarla beraber harem ve selamlık kısmının tamir edilmesi talebinde bulunduğu yazılıdır (Şekil 4.9) [38].

[1] Evkâf-ı Hümâyun Nezâreti: Osmanlı ülkesinde bulunan bütün vakıfların idaresinden, mülhak ve diğer vakıfların denetiminden sorumlu olan kurum [39].

Şekil 4. 9 Tekke'nin onarımı ile ilgili Şeyh Abdulkadir Efendi'nin talebi, 1896 [37]

24 Cemazeyilahir 1315 (M.1897) tarihli arşiv belgesinde, Şeyh Murad Buhari Dergahı'nın kısmen tamir edildiğinden ancak bazı mahallerinin kullanılamayacak durumda olduğundan ve onarımın tamamlanmasına dair karardan söz edilmektedir (Şekil 4.10).

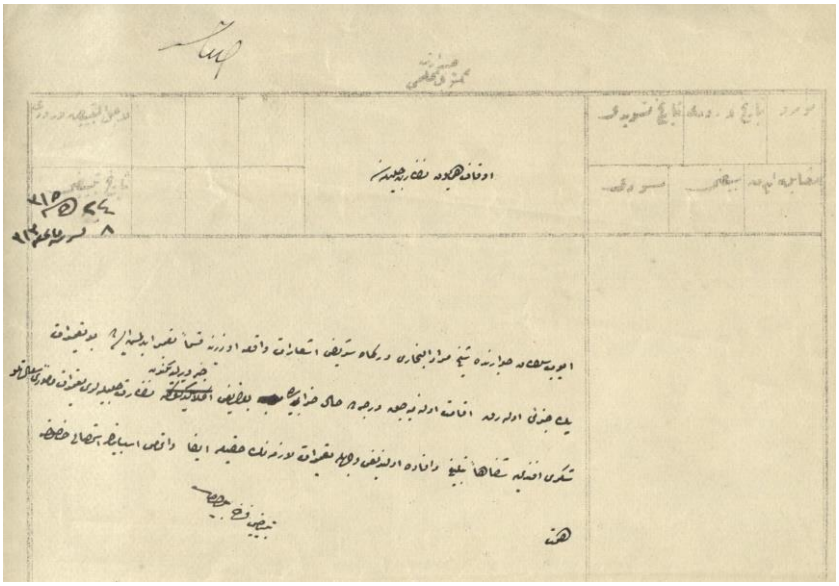

Şekil 4. 10 Tekke'nin onarımının tamamlanması için yazılan belge, 1897 [37]

16 Safer 1316 (M.1898) tarihli arşiv belgesinde, tamiratı gerçekleşmiş olan Şeyh Murad Buhari Dergahı ve harem dairesi dışında onarılması gereken mahallerinin bulunduğu,

eksik keşiflerin hazırlandığı ve tamiratının tamamlanması için gayret sarfedildiği yazılıdır (Şekil 4.11).

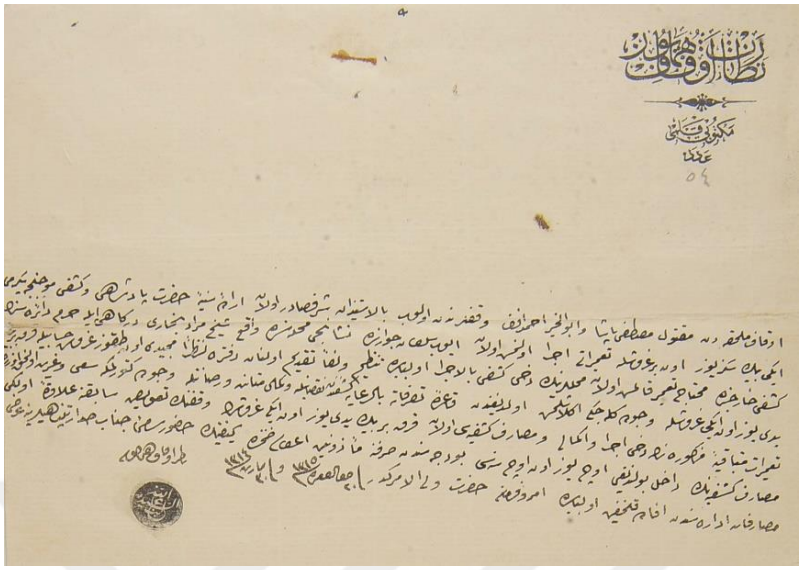

Şekil 4. 11 Tekke'nin tamiratına ilişkin belge, 1898 [37]

4.2.2 Cumhuriyet Dönemi Onarımları

Şeyh Murad Buhari Tekkesi 1925 yılında tekkelerin kapatılması ile kullanılamamış, zaman içinde çevresinde yaşayan evsizler tarafından tahrip edilmiş, derviş hücreleri Emlak Gelirler Müdürlüğü tarafından kiralanmış [40], revakları briketle kapatılmış, bahçesine gecekondular yapılmış, hücre ve revakların bir kısmı yıkılmıştır. Mescit-tevhidhane binasının çatısı çökmüş, kitabeli Mehmed Kethuda çeşmesi ve şadırvanı yok edilmiş, hamam zaman içinde yıkılmış, türbenin içindeki ahşap sandukalar çürümüş, haziredeki mezar taşlarının birçoğu kırılmış, harem ve selamlık çevredeki evsizler tarafından yıkılmıştır [41], [42] (Şekil 4.12-18).

Tekke içindeki gecekonduların yıkımı için 05.12.1975 tarihinde müracaatta bulunulmuş, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gereğinin yapılması yönünde karar çıkmış ancak onarım yapılamamıştır. Emlak Gelirler Müdürlüğü'nün bu gecekondulardan para aldığı için yıkımlara engel olduğu kaynaklarda belirtilmektedir [40]. Bu tarihten sonra 1977, 1983 ve 1989 yıllarında Tekke'nin kısmen onarıldığı görülmektedir. 2013 yılından itibaren ise Tekke tümüyle onarım kapsamına alınmıştır.

Şekil 4. 12 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin avlu duvarlarının görünümü, 1969 [43]

Şekil 4. 13 Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 1970'ler [29]

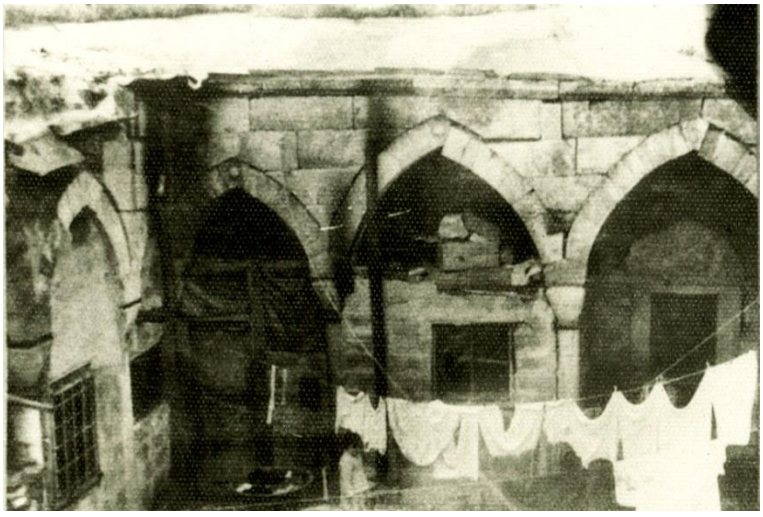

Şekil 4. 14 Medrese/Tekke revaklarının görünümü, 1969 [43]

Şekil 4. 15 Avlu içinden tevhidhane ve hazireye bakış, 1972 [44]

Şekil 4. 16 Şeyh Murad Mescidi kuzeybatı cephesi ve hazire, 1972 [44]

Şekil 4. 17 Tevhidhanenin içinden türbenin güneydoğu cephesi, 1970'ler [43]

Şekil 4. 18 Avlu içinden revaklara ve harem binasına bakış, 1970'ler [29]

1977 Yılı Onarımı; Vakıflar İdaresi tarafından 1977 yılında onarım çalışmaları başlatılmıştır [8]. Eski fotoğraflardan, tekke içindeki gecekonduların yıkıldığı ve tevhidhanenin ahşap çatısının yeniden inşa edildiği görülmektedir (Şekil 4.19-23). Tekkenin kısmen onarıldığı ancak restorasyon çalışmalarının yarıda bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 4. 19 Tevhidhane ve revakların görünümü, 1981 [43]

Şekil 4. 20 Şeyh Murad Buhari Tekkesi güneybatı cephesinin görünümü, 1981 [43]

Şekil 4. 21 Derviş hücrelerinin 1981 yılındaki durumu [43]

Şekil 4. 22 Tevhidhanenin ahşap çatısı, 1981 [29]

Şekil 4. 23 Derviş hücreleri, revaklar ve türbenin üst örtüsü, 1981 [29]

1983 Yılı Onarımı; Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1983 yılında başlanılan restorasyonda yıkılan kubbeli revaklar yeniden inşa edilmiş, avludaki ve derviş odalarındaki gecekondular boşaltılarak hücrelerin onarımları gerçekleştirilmiştir [28]. Hücre ve revakların üst örtüsü kurşun taklidi çimento sıva ile kaplanmış, tevhidhane duvarlarının onarımı tamamlandıktan sonra çatısı kiremit ile örtülmüştür (Şekil 4.24). Toprak altında kalan mezar taşları açığa çıkarılmış, hazire alanları düzenlenmiş ve çevresine harpuştalı moloz taş duvar örülmüş, yıkılan avlu duvarlarının bir kısmı yeniden inşa edilmiştir (Şekil 4.25-31). Gelişigüzel şekilde gerçekleştirilen bu onarım çalışması da tamamlanmadan yarıda bırakılmıştır [45].

Şekil 4. 24 Şeyh Murad Buhari Tekkesi onarım çalışmaları, 1983 [29]

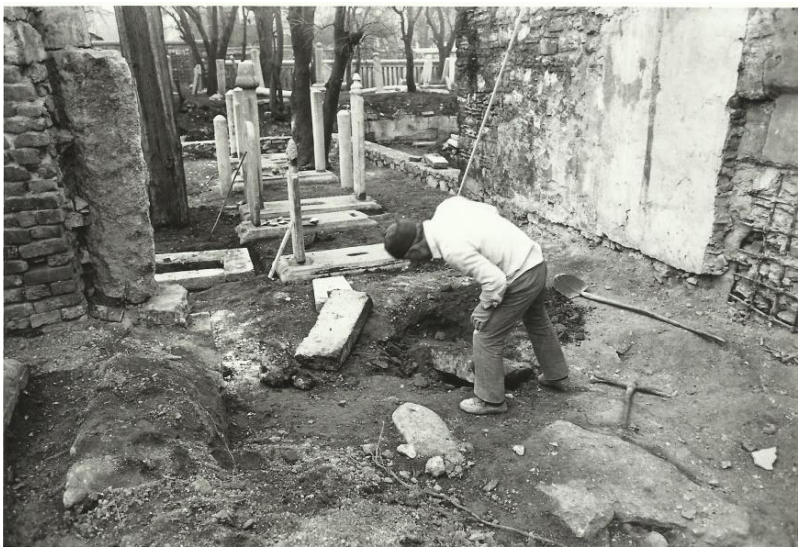

Şekil 4. 25 Mezar taşlarının toprak altından çıkarılması, 1983 [29]

Şekil 4. 26 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29]

Şekil 4. 27 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29]

Şekil 4. 28 Hazire alanının düzenlenmesi, 1983 [29]

Şekil 4. 29 Şeyh Murad Mescidi, avlu duvarı ve girişi, 1989 [28]

Şekil 4. 30 Şeyh Murat Tekkesi, avlu duvarı ve hazire, 1989 [28]

Şekil 4. 31 İmitasyon harpuşta ve dikmelerin görünüşü, 1989 [28]

1989 Yılı Onarımı; Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 1983 yılı restorasyonundan sonra işlev verilmediği için evsizler tarafından kullanılmıştır [28]. Tekke 1988 yılında Hakyol Eğitim Yardımlaşma ve Dostluk Vakfı'na tahsis edilmiş, 1989 yılında bu Vakıf tarafından restorasyon çalışmalarına başlanmıştır [27]. Avlu kapısı, Mehmet Kethüda Çeşmesi ve şadırvanın restitüsyon ve restorasyon projeleri vakıf tarafından hazırlatılarak Koruma Kurulu'na onaylatılmıştır [19]. Arsanın güney köşesine, derviş odalarının arkasındaki boşluğa tuvalet ve abdest alma mahalli düzenlenmiştir. Tuvaletlerin altına kalorifer dairesi yerleştirilmiş, bu bölüme dışarıdan merdivenle ulaşım sağlanmıştır. Revakların alüminyum doğramalar ile kapatılmasının ve tevhidhaneye giriş kapısı üzerindeki saçağın bu restorasyon sırasında gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Bilinmeyen bir nedenle Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Hakyol Vakfı'na tahsisi durdurulmuş ve onarım çalışmaları yarım kalmıştır. Mescidin onarımı gerçekleşmemiş; şadırvan, çeşme ve avlu kapısının uygulaması yapılamamıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarımın tamamlanması için 1992 yılı programına alınması ve gerekli ödeneğin temin edilmesi durumunda çalışmalara başlanılması kararlaştırılmıştır [28].

2013-2019; Şeyh Murad Buhari Tekkesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmektedir. 2013 yılında başlatılan çalışmalara halen devam edilmektedir (Şekil 4.32).

Şekil 4. 32 Restorasyon çalışmaları, 2015

	ONARIM YILI	YAPILAN MÜDAHALELER
OSMANLI DÖNEMİ	1753	Şeyh Murad Buhari Tekkesi tamir edilmiş ve 4 adet yeni oda yaptırılmıştır.
	1897-98	Tekkenin bazı bölümleri ve harem kısmı tamir edilmiştir.
CUMHURİYET DÖNEMİ	1977	Tekke içindeki gecekondular yıkılmıştır. Tevhidhanenin ahşap çatısı yeniden inşa edilmiştir. Restorasyon çalışmaları yarıda bırakılmıştır.
	1983	Yıkılan kubbeli revaklar yeniden inşa edilmiştir. Hücrelerin onarımları gerçekleştirilmiştir. Tevhidhane duvarlarının onarımı tamamlanmıştır. Toprak altında kalan mezar taşları açığa çıkarılmıştır. Hazire alanları düzenlenmiştir. Yıkılan avlu duvarlarının bir kısmı yeniden inşa edilmiştir.
	1989	Tuvalet ve abdest alma mahalli düzenlenmiştir. Revaklar alüminyum doğramalar ile kapatılmıştır. Onarım çalışmaları yarım kalmıştır.
	2013 -	Niteliksiz ekler kaldırılarak, yapı özgün haline getirilmiştir. Kubbelerdeki şap kaplamalar kaldırılmıştır. Duvarlardaki çimento sıvalar temizlenmiştir. Revakları örten muhdes alüminyum doğramalar kaldırılmıştır. Hasar görmüş veya yok olmuş öğeler tamamlanmıştır. Muhdes yapı elemanları sökülüp özgün haline uygun şekilde yeniden yapılmıştır. Derviş hücrelerinin kuzeybatı cephesi özgün kotuna getirilmiştir. Strüktürel çatlaklar onarılmıştır. Mescid yapısında güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Derviş hücreleri, türbe ve tevhidhane kısmında güçlendirme çalışmalarına devam edilmektedir.

Şekil 4. 33 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Onarımları

4.3 Yapının Mimari Biçimlenmesi (2013 Restorasyonu Öncesi)

Şeyh Murad Buhari Tekkesi eğimli bir arazide, tekkenin güneybatı ve kuzeybatı yönüne örülen istinat duvarlarının oluşturduğu platform üzerinde inşa edilmiştir. Günümüzde Tekke; mescit, tevhidhane, derviş hücreleri, kapalı türbe, açık türbe ve üç bölüm halindeki hazireden oluşmaktadır. Hamam, selamlık, harem binası, şadırvan, avlu kapısı ve bunun sağında yer alan Mehmed Kethüda çeşmesi günümüze ulaşamayan unsurlardır.

4.3.1 Plan Özellikleri

Ana yapı olan ve revaklı hücrelerden oluşan medrese ya da tekke yapısı platformun ortasına, uzun kenarı doğu-batı yönünde uzanacak şekilde “U” planlı olarak yerleştirilmiştir. Kuzey yönündeki kısa kolun bitiminde önceden dershane sonradan türbe olan bölüm yer almaktadır. 19. yüzyılda inşa edilen tevhidhane, türbenin güney duvarına bitişiktir. 18. yüzyılda yapılan mescit ise arsanın doğu köşesinde yer

almaktadır. Binanın güney köşesine arkadaki koridordan ulaşımı sağlanan tuvalet birimleri bilinmeyen bir tarihte yerleştirilmiştir (Şekil 4.34).

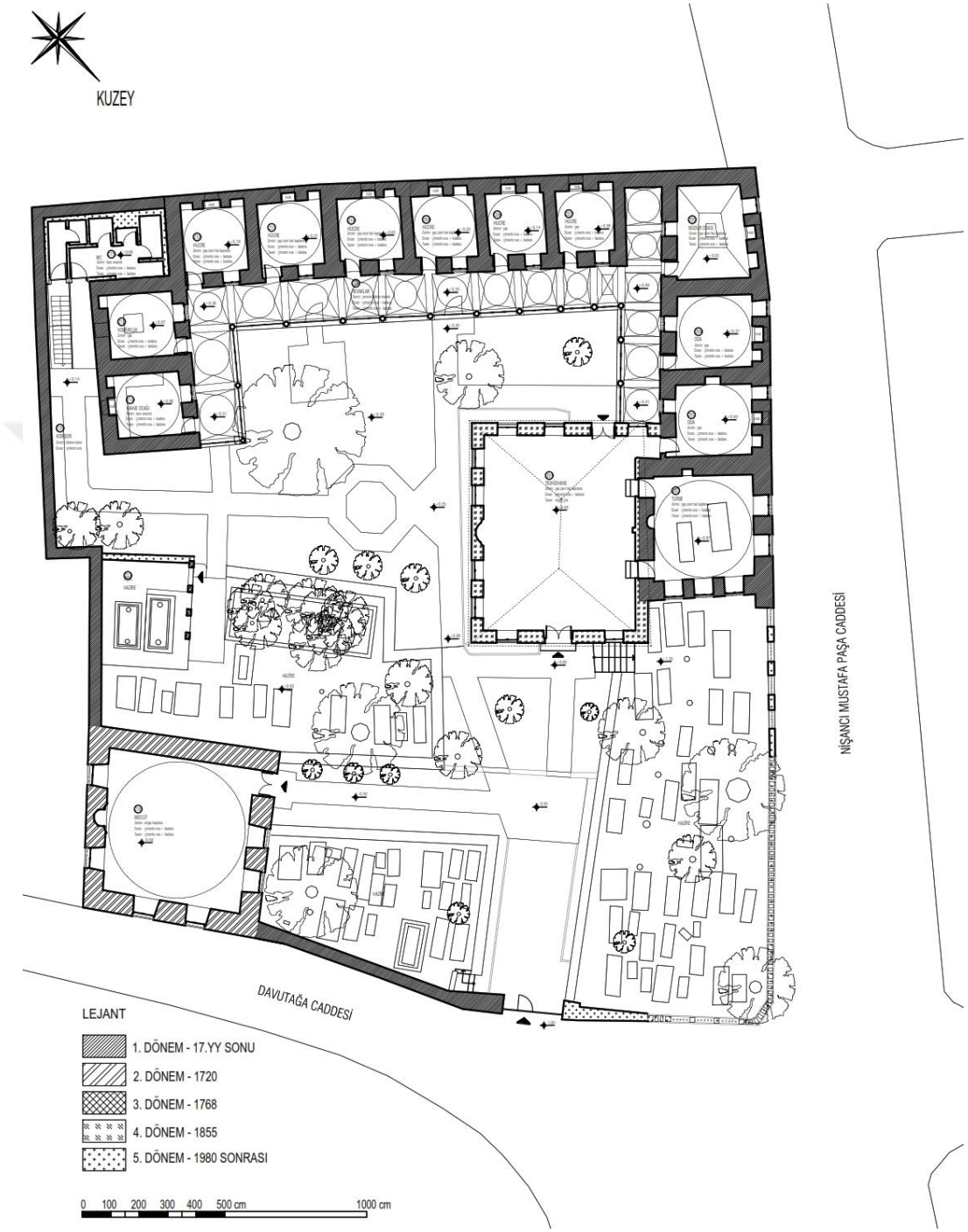

Şekil 4. 34 Şeyh Murad Buhari Tekkesi rölövesi, +0.00 kotu planı, 2019 [T.Kılınçarslan]

4.3.1.1 Derviş Hücreleri ve Revaklar

Derviş hücrelerinin güney kolunda iki (Z-13, Z-14), batı kolunda altı (Z-07, Z-08, Z-09, Z-10, Z-11, Z-12), kuzey kolunda üç adet oda (Z-03, Z-04, Z-05) ve dershaneden

dönüştürülen türbe (Z-02) bulunmaktadır. Derviş hücreleri kare planlı olup, hücrelerin/odaların boyutları farklılık göstermektedir. Hücrelerin batı köşesinde yer alan, günümüzde müdür odası olarak kullanılan Z-05 nolu yemekhane diğer odalardan farklı olarak dikdörtgen planlıdır ve yaklaşık 4.95m x 3.64m ebatlarındadır (Şekil 4.35-36). Tekkenin yemekhanesi olarak kullanılan bu mekânın batı duvarında yer alan ve arkasındaki günümüze ulaşmayan mutfak ile servis bağlantısını sağlayan dönme dolap sonradan örülerek kapatılmıştır. Z-03 nolu odanın kapısı diğerlerinden farklı olarak tevhidhaneye açılmakta olup, tevhidhane ile bağlantısı küçük bir koridorla sağlanmıştır.

Şekil 4. 35 Z-05 nolu odanın güney duvarındaki kapı ve penceresi, 2012

Şekil 4. 36 Z-05 nolu odanın kuzey duvarındaki dolap nişi ve pencere, 2012

Hücreler birer kapı ve pencere ile revaklara açılmakta (Şekil 4.37), giriş kapısının karşısındaki duvarda nişler ve ocak bulunmaktadır (Şekil 4.38). Yalnızca kuzeybatı cephesindeki odaların Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ne açılan pencereleri vardır. Küfeki söveli pencereler, lokmalı demir parmaklıklıdır.

Şekil 4. 37 Z-12 nolu odanın batı duvarındaki kapı ve penceresi, 2013

Şekil 4. 38 Z-12 nolu odanın doğu duvarındaki ocak ve dolap nişleri, 2013

Z-10, Z-11, Z-13 ve Z-14 no'lu odalarda ocakların batı yönündeki dolap nişleri sonradan örülerek kapatılmıştır (Şekil 4.39-40).

Şekil 4. 39 Z-10 nolu odanın batı duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2013

Şekil 4. 40 Z-11 nolu odanın batı duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2013

Hücrelerin önünde 2.4 m derinliğinde toplam 19 birimden oluşan üç kollu revak (Z-06) bulunmaktadır (Şekil 4.41). Revaklar hücrelerden daha küçük boyutlardadır. Geleneksel Osmanlı mimarisinde, her odaya bir revak denk gelirken, Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde yaklaşık 1.5 revak genişliği bir hücreye karşılık gelmektedir. 14 adet mermer sütun ve baklavalı sütun başlığı bulunan mekânda, sütun başlıkları 38cm x 38cm'dir. Mermer sütunlar arasındaki açıklıklar 116 – 274 cm arasında değişkenlik göstermektedir. Revakların kuzey kolunda, eski mutfak ve harem bölümlerinin bulunduğu tarafa açılan, 1.90 m eninde bir geçit yer almaktadır. Geçitin sonundaki duvarda, harem binasına geçişi sağlayan kapı boşluğu Cumhuriyet dönemi onarımlarında kapatılmıştır.

Şekil 4. 41 Revakların içten görünümü, 2012

4.3.1.2 Türbe

Dershane olarak yapılıp sonradan türbeye (Z-02) dönüştürülen yapı 5,30m x 5,45m büyüklüğünde, kareye yakın bir plana sahiptir. Türbenin güney duvarı derviş hücrelerinden ileri doğru çıkmaktadır. Kuzey duvarındaki iki penceresi Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ne (Şekil 4.42), doğu duvarında üç adet penceresi ise hazireye bakmaktadır. Dikdörtgen açıklıklı pencere boşlukları küfeki söveli ve lokmalı demir parmaklıklıdır. Batı duvarında yer alan iki adet dolap nişinden biri sonradan kapatılmıştır (Şekil 4.43).

Şekil 4. 42 Türbenin kuzey duvarı, 2012

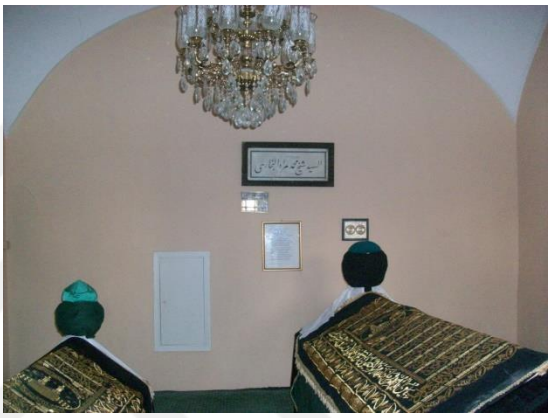

Şekil 4. 43 Türbenin batı duvarı, 2012

Türbe içinde Şeyh Murad Buhari ve tekkenin ikinci şeyhi Kilisli Ali'ye ait iki adet ahşap sanduka vardır (Şekil 4.44) [35]. Güney duvarının aksında yarım sekizgen planlı mihrap, mihrabın iki tarafında da tevhidhaneye açılan kapılar bulunmaktadır (Şekil 4.45). Türbenin kapı boşlukları, söve dikmeleri ve basık kemer şeklindeki söve başlıkları ile çerçevelidir. Bu boşluklarda ampir üslubunda demir kapılar yer almaktadır (Şekil 4.46-48).

Şekil 4. 44 Türbenin doğu duvarı, 2012

Şekil 4. 45 Türbenin güney duvarı, 2012

Şekil 4. 46 Türbenin kapı sövesi, 1982 [43]

Şekil 4. 47 Türbenin kapı sövesi, 2012

Şekil 4. 48 Türbenin demir kapı detayı, 2012

4.3.1.3 İlk Mescit-Tevhidhane

İlk mescit- tevhidhane (Z-18) arsanın doğu köşesinde bulunmaktadır. Kare planlı yapı yaklaşık 7.50m x 7.60m boyutlarındadır. Duvarlarının kalınlığı planda yaklaşık 110cm'dir. Güney duvarının aksında yer alan niş şeklindeki mihrabı yarım sekizgen planlıdır. Mihrabın kavsarası dilimli kubbeden oluşup etrafı silme ile çerçevelidir (Şekil 4.49). Tüm cephelerinde ikişer penceresi bulunan yapının batı duvarındaki pencerelerinin sonradan kapatıldığı anlaşılmaktadır. Kuzey duvarındaki pencereleri hazireye, doğu duvarındakiler Davutağa Caddesi'ne bakmaktadır (Şekil 4.50). Kapı ve pencere açıklıkları, küfeki sövelerle çerçevelidir. Pencere açıklıkları önünde lokmalı demir parmaklıklar vardır.

Şekil 4. 49 Mescidin güney duvarındaki mihrap nişi ve pencereler, 2012

Şekil 4. 50 Mescidin doğu duvarındaki pencereler, 2012

Mescidin girişi kuzey duvarının batı kesiminde yer almaktadır (Şekil 4.51). Batı duvarının güney ucunda (Şekil 4.52), sonradan örülmüş olan ocağın varlığı mescidin ilginç bir özelliğidir. Baha Tanman'a göre bu mekân namaz ve ayin saatleri dışında dervişlerin sohbet mekânı olarak tasarlanmış olabilir. Şeyh Murad Mescidi, erken devir Osmanlı mimarisinde görülen tabhaneli camilerdeki ocaklı tabhane mekânları ile benzerlik göstermektedir [15].

Şekil 4. 51 Mescidin kuzey duvarı, 2012

Şekil 4. 52 Mescidin batı duvarı, 2012

4.3.1.4 İkinci Mescit-Tevhidhane

1855 yılında sonradan ilave edilen mescit- tevhidhane (Z-01), Şeyh Murad Efendi'nin türbesine yapışık olarak moloz taştan inşa edilen, iç mekânı yaklaşık 8.00 x 10.30m boyutlarında, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Duvar kalınlığı 62-68cm arasında değişen tek hacimli yapının iç mekân yüksekliği 4.50m'dir. İki girişi olan yapının doğu duvarındaki cümle kapısının cemaat tarafından kullanılan ana giriş kapısı (Şekil 4.53), batı duvarında bulunan diğer kapının ise tekke sakinlerince kullanılan tali bir giriş olduğu tahmin edilmektedir [45]. Yapının üzerinde ahşap oturtma çatı bulunmaktadır.

Doğu duvarındaki ana giriş kapısının iki yanında birer pencere, batı duvarındaki girişin sağında iki, solunda bir adet pencere, güney duvarının orta aksında sekizgen planlı mihrap nişi, mihrabın her iki tarafında da ikişer adet pencere olmak üzere toplam 9 adet penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.54-56). Pencerelerin ikisi dikdörtgen, diğerleri yarım daire kemerli olup, küfeki sövelerle ve demir parmaklıklarla donatılıdır.

Şekil 4. 53 Tevhidhanenin doğu duvarı, 2012

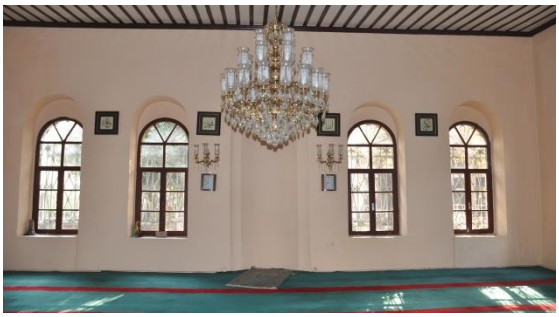

Şekil 4. 54 Tevhidhanenin güney duvarı, 2012

Şekil 4. 55 Tevhidhanenin batı duvarı, 2012

Şekil 4. 56 Tevhidhanenin kuzey duvarı, 2012

4.3.1.5 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire

Şeyhülislam Veliyüddin Efendi[1] ve oğlu Mehmed Emin Efendi'nin kabirlerinin bulunduğu açık türbe [46], derviş hücrelerinin güney kolunun bitimi ile mescit arasında yer almaktadır. 4.55 x 6.00m boyutlarında, dikdörtgen planlı türbe, kesme taş örgülüdür. Avluya bakan kuzey duvarında basık kemerli ve harpuştalı bir girişi, kapının solunda ise 2 adet pencere sövesi bulunmaktadır. Üstü açık türbenin içinde silindir şeklinde mezar taşları vardır (Şekil 4.57).

[1] Veliyüddin Efendi (1681-1768) din adamı vasfının yanında ta'lik yazıda döneminin en meşhur hattatlarındandır. Sultan III. Mustafa tarafından 1760 ve 1766 yıllarında şeyhülislamlığa atanmıştır. 1768 yılında vefat etmiş, devletin ileri gelenlerinin katıldığı bir törenle Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin haziresine defnedilmiştir [46]. Kitapları Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır [40].

Şekil 4. 57 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 2012

Tekkenin haziresi üç bölümden oluşmaktadır. Avluya girişte sağda yer alan bölüm türbeye kadar devam etmekte, diğer iki bölüm ise mescidin giriş kapısının sağ ve solunda yer almaktadır (Şekil 4.58-59). Hazirede tekkede görev yapan şeyhlerin sekizi[1] ile kültür dünyamıza çok önemli eserler ve izler bırakan kişilerin kabirleri bulunmaktadır. Hazirede bulunan 83 mezar taşı üzerindeki tarihler 1652[2] ile 1904 yılları arasındadır [38]. Haziredeki mezar taşlarının başlıkları ve üzerinde yer alan desenler burada yatan kişiler hakkında bilgi vermektedir [33].

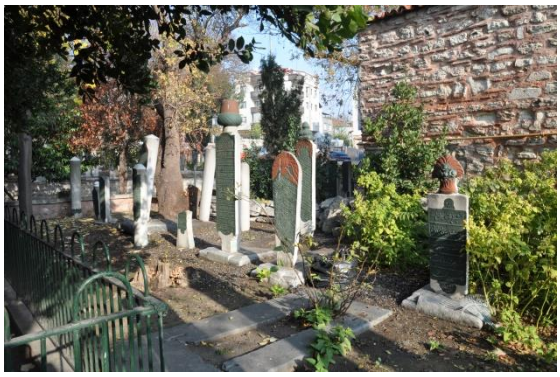

Şekil 4. 58 Hazirenin mescide girişte sağda bulunan kısmı, 2012 (sol)
Şekil 4. 59 Hazirenin avlu giriş kapısı ile türbe arasındaki kısmı, 2012 (sağ)

Hazirede, tekkenin son şeyhlerinden Şeyh Süleyman Belhi Efendi ve Abdülkadir Belhi Efendi'nin kabrinin yer aldığı demir parmaklıklarla çevrili bir kısım vardır. Bu alanda

[1] Sırrı Ali Efendi (v.1759), Gelibolulu Mustafa Efendi (v. 1762), Yahya Efendi (v. 1778), Mehmed Efendi (v. 1793), Hüseyin Efendi el-Hisari (v. 1821), Mehmed Sa'di (v.1833), Mehmed Es'ad Efendi (v. 1844) ve Hafız Feyzullah Efendi (v. 1867)'nin mezarı haziredeedir [24].

[2] 1652 tarihli lahit Yeniçeri ağalarından Ser-Zagari Abdülkerim Ağa'ya aittir [24].

ayrıca Şeyh Süleyman Belhi Efendi'nin eşi Bibi Saide Hanım, kızı Bibi Fatma Necibe Hanım ve oğlu Bahaeddin Belhi Efendi'nin mezarı bulunmaktadır [36]. Belhiler, Nakşibendi-Müceddidi tarikatına bağlı olmalarının yanı sıra Melami olduklarından mezar taşları yoktur [27] (Şekil 60-61).

Şekil 4. 60 Şeyh Süleyman Belhi ve Abdülkadir Belhi'nin mezarı, 1983 [29]

Şekil 4. 61 Şeyh Süleyman Belhi ve Şeyh Abdülkadir Belhi'nin mezarı, 2013

Hazirede; Klasik Türk Musikisi üstatlarından Hüseynü'l-Hisari (vefatı M.1821), Hukuk âlimi Muhammed Gedusi (vefatı M.1837), Hattat Mahmud Celaleddin (vefatı M.1829), Hattat Sadullah Efendi (vefatı M.1847), Hattat Esma İbret Hanım (doğumu M.1780) ile kültür tarihimizde önemli daha birçok kişinin mezarı bulunmaktadır [33], [42].

4.3.2 Yapım Sistemi Özellikleri

4.3.2.1 Yapım Tekniği ve Malzeme

- Derviş hücreleri ve türbenin bulunduğu bölüm, bir sıra küfeki taşı, iki sıra tuğla şeklinde almaşık duvar örgüsü ile yığma kagir olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.62-63). Duvar kalınlıkları 60-95 cm arasında değişmektedir. Duvarlarda bağlayıcı olarak horasan harcı kullanılmıştır.

Şekil 4. 62 Revak içinden hücre beden duvarlarına bakış, 2012

Şekil 4. 63 Derviş hücreleri kuzeybatı cephesi, 2012

Kare planlı hücreler pandantifli kubbelerle örtülmüştür (Şekil 4.64). Küfeki taşından yapılmış pencere ve kapı sövelerinin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Pencere önlerinde lokmalı dökme demir parmaklıklar vardır. Derviş hücrelerinin içlerindeki ocaklar tuğla örgülü ve yarım daire kemerli olup, tuğladan yapılmış yaşmaklar duvar yüzeyinden yatay olarak uzanan kesme taş küfeki silmeye oturmaktadır (Şekil 4.65).

Şekil 4. 64 Z-09 nolu mekândaki pandantif, 2013

Şekil 4. 65 Z-03 nolu oda özgün ocak ve yaşmak detayı, 2012

- Revaklar, hücrelerin revağa bakan küfeki taşı ve tuğla sıralı duvarları ile mermer sütunlar arasındaki kemerlere oturan kubbelerden ve bir adet tonozdan oluşmaktadır. Sütunları hücrelerin duvarlarına bağlayan kemerler ile revakların kubbe ve tonozları tuğladan inşa edilmiştir. Sütunları birbirine bağlayan sivri kemerler ve üstlerindeki kemer aralıkları, akça geçmez tekniği ile küfeki taşından imal edilmiştir. Revaklarda kubbeye geçiş pandantiflerle sağlanmıştır. Mermer sütunlar birbirlerine ve hücre duvarlarına dökme demir gergilerle bağlanmıştır (Şekil 4.66-67).

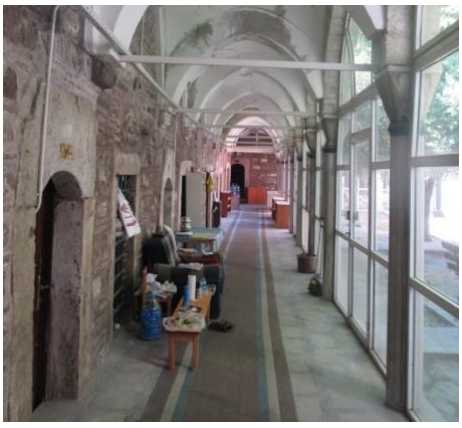

Şekil 4. 66 Revakların içten görünüşü, 2012

Şekil 4. 67 Sütun başlığı ve kemer ilişkisi, 2012

- Tevhidhanede yaklaşık 65 cm kalınlığındaki moloz taş duvarlar, köşelerde kesme taş örgüsü ve gergi demirleri ile desteklidir. Yapıdaki izlerden, tevhidhanenin yapımı sırasında türbenin güney duvarına ek, yaklaşık 30 cm kalınlığında moloz taş duvar örüldüğü ve çatının kuzey yönünde yükünün bu duvara aktarıldığı anlaşılmaktadır. Kapı ve pencere boşluklarının etrafında küfeki taşından yapılmış söveler çerçevelenmekte, pencere önlerinde demir parmaklıklar bulunmaktadır (Şekil 4.68). Tevhidhanenin duvarları küfekiden silmelerle sonlanmaktadır. Zemin döşemesi ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplamadır.

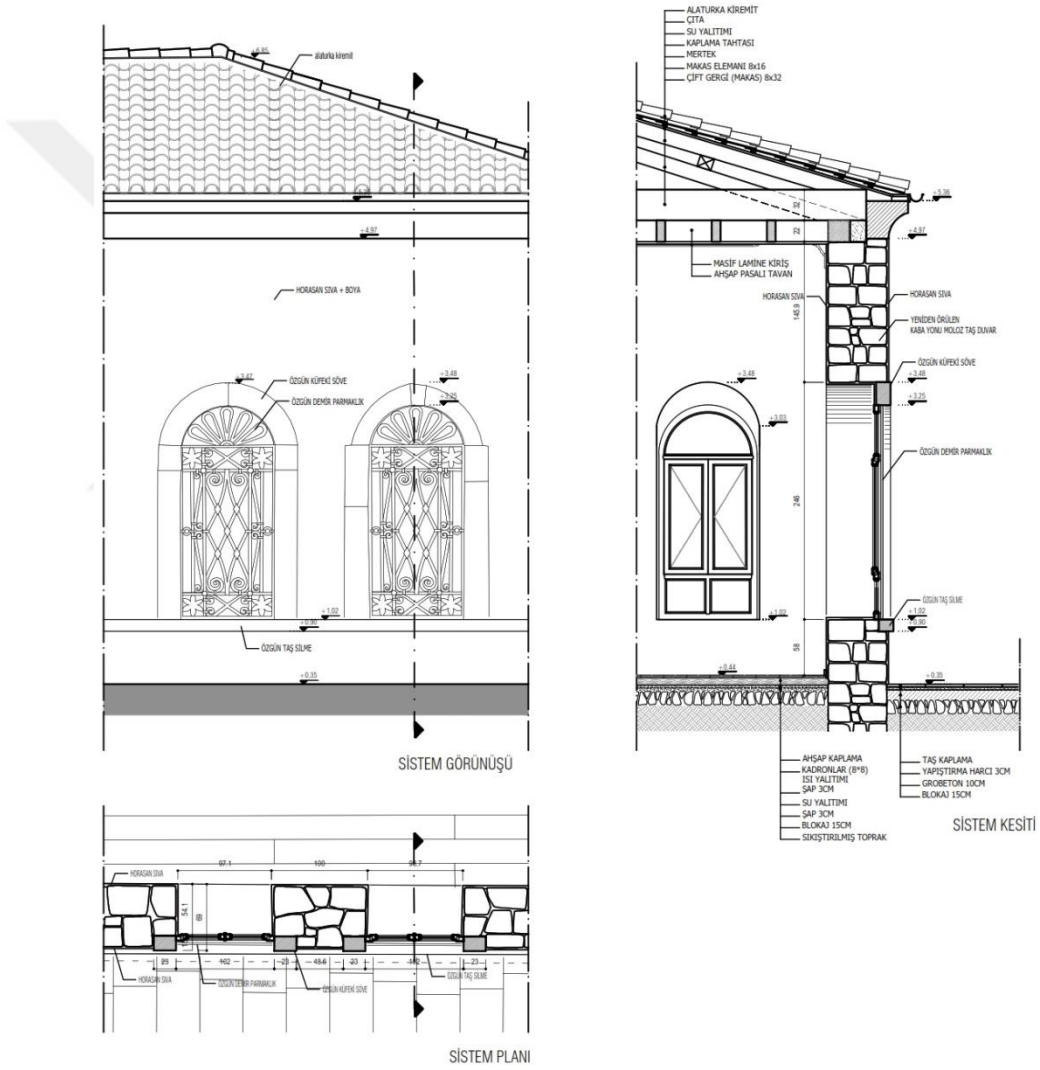

Şekil 4. 68 Tevhidhane restorasyon sistem detayı, 2019 [T.Kılınçarslan]

- Mescid, bir sıra kesme taş üzeri iki sıra tuğla örgüsü ile yığma duvar sistemiyle inşa edilmiştir. Duvar kalınlığı yaklaşık 110 cm'dir. Tek bir hacimden oluşan yapının güneydoğu ve kuzeydoğu duvarlarının temelleri ile güneybatı, kuzeybatı duvarlarının

temelleri arasında kot farkı vardır. Kare plan olan harim mekânından kubbeye tromplarla geçiş sağlanmıştır (Şekil 4.69). Ana kubbe, içeriden sekizgen şekli takip eden dört adet sivri kemerli tromp ve dört adet sağır kemer ile kare kaideye, dışarıdan ise sekizgen bir kasnağa oturtulmuştur (Şekil 4.70). Zemin döşemesi ahşap kirişleme üzerinde ahşap kaplamadır.

Şekil 4. 69 Mescidin içinden mihrap duvarının görünümü, 2012

Şekil 4. 70 Mescidin kuzeybatı cephesi, 2012

4.3.2.2 Örtü Sistemi

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde derviş hücreleri, türbe ve mescidin örtü sistemi kubbedir. Derviş hücrelerindeki kubbelerin yüksekliği zeminden kilit taşına kadar 4.83 – 5.65m arasında değişmekte olup, kubbe çapları 3.00 – 3.74m arasındadır. Hücrelerin önündeki revaklar farklı büyüklüklerde 18 adet pandantifli kubbe ve 1 adet tekne tonozdan oluşur. Örtü sisteminin tamamı Cumhuriyet dönemi restorasyonlarında kurşun taklidi sıva ile kaplanmıştır. Kubbelerin üzerindeki alemler ise günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.71-72).

Şekil 4. 71 Hücre ve revakların üst örtüsü, 2013

Şekil 4. 72 Hücre ve revakların üst örtüsü, 2013

Tekkenin kuzeybatı köşesindeki yemekhane, içeriden merkezinde havalandırma deliği bulunan aynalı tonozla, dışarıdan kubbe ile örtülüdür (Şekil 4.73-74).

Şekil 4. 73 Aynalı tonozun ortasındaki havalandırma feneri, 2012

Şekil 4. 74 Araştırma kazısında açığa çıkan havalandırma feneri, 2014

- Mescidin dışarıdan sekizgen kasnağa oturan tuğla örgülü kubbesinin iç çapı 7.20m, mekân içerisindeki döşeme kotundan kubbe kilit taşına kadar olan yüksekliği yaklaşık 8.05m'dir. Kubbenin sekizgen kasnağı 140 cm yüksekliğindendir ve üzerinde pencere açıklığı bulunmamaktadır.

- Tevhidhane, dört tarafa eğimli, Marsilya kiremit kaplı ahşap oturtma çatı ile örtülüdür.

4.3.2.3 Bezeme

- İlk mescit-tevhidhanenin eski fotoğraflarında, tromp kemerlerinde ve beden duvarlarındaki sağır kemerlerin alınlıklarında şablonla yapılmış açık renkli bezemelerinin izleri görülmektedir (Şekil 4.75). Bu kalemişleri günümüze ulaşmamıştır.

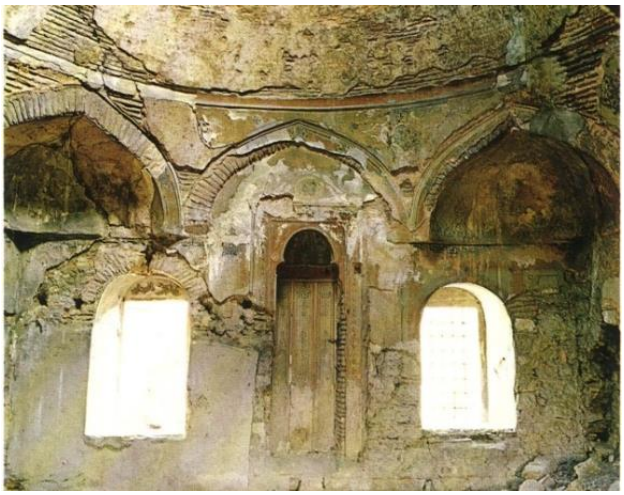

Şekil 4. 75 Mescidin iç mekânındaki bezemeler, 1981 [33]

Mescidin yarım sekizgen planlı mihrabının kavsarasının farklı tonlarda, somaki görünümü veren boyamalarla renklendirildiği fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Çokgen planlı mihrab nişinin yüzlerinde ve mihrabın çevresinde de şablonla çizilmiş bezemeler görülmektedir (Şekil 4.76-77).

Şekil 4. 76 İlk mescidin mihrabı üzerinde yer alan bezemeler [29]

Şekil 4. 77 İlk mescidin mihrabı üzerinde yer alan bezemeler, 2012

Batı duvarındaki sağır kemerin aynasında, çiçekli kufi hatla yazılmış besmele ve makılı hatla yazılmış ayetler [45] (Şekil 4.78) günümüze ulaşmamıştır.

Şekil 4. 78 İlk mescidin kemer aynasındaki kufi yazı ve kalemişi süsleme [47]

- Türbenin eski fotoğraflarında mekânın iç duvarlarında bezemeler olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.79). Günümüzde Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ndeki yapıların iç mekânlarının duvar ve kubbeleri sıva üzeri badanalıdır ve herhangi bir bezeme örneği görülmemektedir.

Şekil 4. 79 Türbenin doğu duvarındaki bezemeler, 1981 [43]

- Tevhidhaneden türbeye girişte solda yer alan kapının söve başlığı üzerinde, velilerin tanımını yapan ayetler yazılıdır [45] (Şekil 4.80). Türbenin giriş kapılarının söve dikmelerinin sağında ve solunda iki adet mukarnaslı ve palmetli takozlar bulunmaktadır (Şekil 4.81).

Şekil 4. 80 Türbe giriş kapısı kitabesi, 2012

Şekil 4. 81 Türbe giriş kapısı söve detayı, 2012

Tevhidhanede, ana giriş kapısının üstündeki kemer aynasının dış yüzeyinde yapının inşa tarihini (H.1272) belirten hadis kitabesi[1] (Şekil 4.82) [45], iç yüzeyinde de aynı tarihli Tevbe sûresi 18. âyet-i kerîmenin[2] baş tarafının yazılı olduğu ayet kitabesi bulunmaktadır (Şekil 4.83).

[1] "Her kim Allah için bir mecsit bina ederse, Allah ona cennette bu mescidin benzeri (bir köşk) bina eder."

[2] "Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazını kılan, zekâtını veren ve yalnız Allah'tan korkup çekinen kimseler imar edebilirler. İşte bunların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur." [49]

Şekil 4. 82 Tevhidhane giriş kapısı dış kitabesi, 2012

Şekil 4. 83 Tevhidhane giriş kapısı iç kitabesi, 2012

4.3.3 Cephe Özellikleri

4.3.3.1 Derviş Hücreleri ve Türbe

Derviş hücrelerinin Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki cephesinde hakim kütle dershane/türbe derviş hücrelerinden daha yüksektedir. Cephedeki kademelenme yapıya hareket kazandırmaktadır (Şekil 4.84). Almaşık beden duvarları kirpi saçak ile sonlanmaktadır. Türbe pencerelerinin üzerlerinde hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Kemerler üzerinde silme şeklinde kemer kaşı vardır (Şekil 4.85).

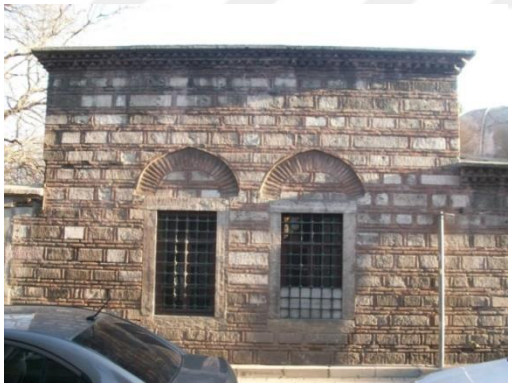

Şekil 4. 84 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden türbenin görünümü, 2012

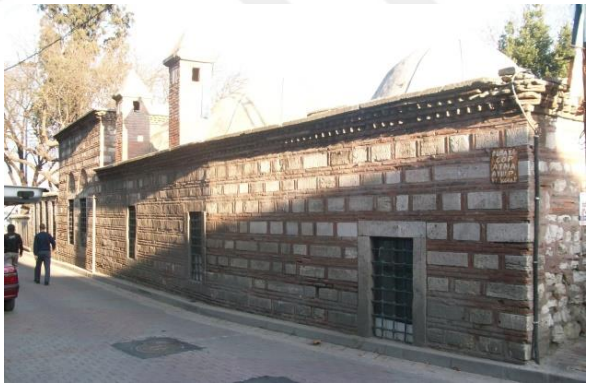

Şekil 4. 85 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden derviş hücrelerine bakış, 2012

Derviş hücrelerinin pencere üstlerinde kemer bulunmamakta, üst söveler lento olarak kullanılmaktadır. Sövelerle çerçeveli pencerelerin önlerinde lokmalı demir parmaklıklar bulunmaktadır. Bu cephedeki derviş hücrelerinin pencereleri belki de onarımlardan dolayı farklı yüksekliklerdedir (Şekil 4.86). Kubbeler ve bacalar bu yapıya ritim katmaktadır. Almaşık duvar örgülü cephede, küfekinin beyazlığı, tuğlanın kırmızılığı ile tezat oluşturmakta ve cepheyi daha hareketli hale getirmektedir.

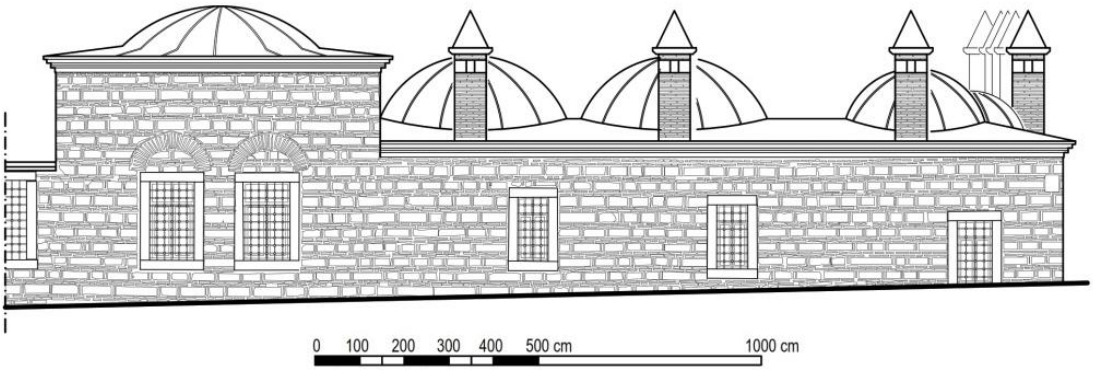

Şekil 4. 86 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeybatı cephesi rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan]

Derviş hücrelerinin güneybatı cephesinde penceresi bulunmamaktadır. Sağır olan tekke duvarı kirpi saçak ile sonlanmaktadır. Cephenin devamında tuvaletlerin yer aldığı alçak duvar, moloz taş duvar örgüsü ve harpuştası ile farklılık göstermektedir (Şekil 4.87).

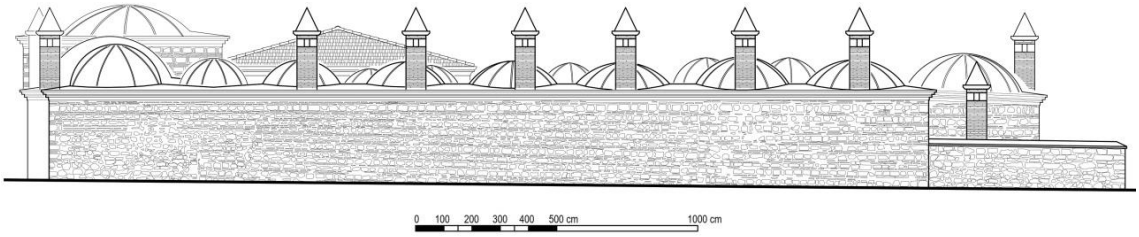

Şekil 4. 87 Şeyh Murad Buhari Tekkesi güneybatı cephesi rölövesi, 2019 [T.Kılınçarslan]

4.3.3.2 Revaklar

Revak cepheleri şeffaftır, yarı açık mekândan avluya geçilmektedir. Avludan bakıldığında hücrelerin pencereleri ve kapıları yansımaktadır. Kesme taş örgüsü ile inşa edilen ve birbirini tekrarlayan modüllerde açıklıklar değişkenlik göstermektedir. Öndeki revaklar ile arka planda kalan hücrelerin kubbeleri cepheye hareketli bir görünüm kazandırmaktadır. Cephe duvarları profilli silme ile sonlanmaktadır.

Revaklarda baklavalı sütun başlıkları ve sivri kemerler, beyaz mermerden imal edilmiş daire kesitli sütunlara oturmaktadır. Revaklardaki taşıyıcı kemerler arasında, üzengi seviyesinde gergi demirleri bulunmaktadır (Şekil 4.88)

Şekil 4. 88 Revakların kuzeydoğu cephesi, 2012

4.3.3.3 İlk Mescit-Tevhidhane

Mescidin almaşık duvar ile örülmüş cepheleri oldukça sadedir. Üst örtüdeki sekizgen kasnaktan kubbeye geçiş cepheye hareket kazandırmaktadır. Tüm pencere açıklıkları üzerinde hafifletme kemerleri bulunmaktadır (Şekil 4.89). Dikdörtgen boyutlu pencere açıklıkları sövelerle çerçevelidir. Güney duvarındaki pencereler hariç (Şekil 4.90) önlerinde lokmalı demir parmaklıklar bulunmaktadır. Mekâna giriş kapısı kuzeybatı cephesinde yer almaktadır. Kapının üst söve başlığı basık kemer biçimindedir ve giriş saçağı vardır. Giriş kapısı üzerinde kitabe bulunmamaktadır.

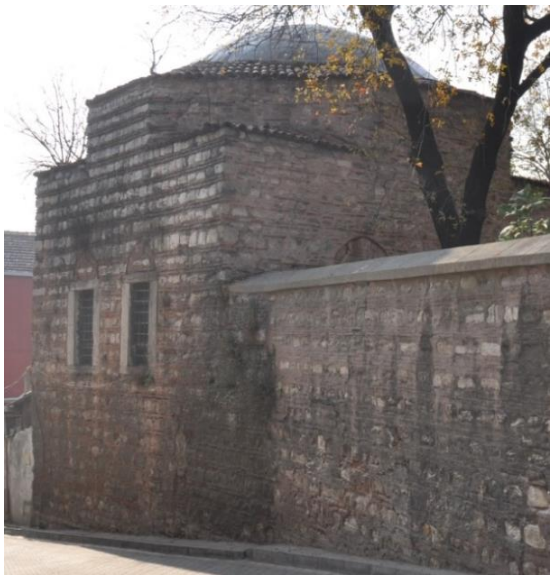

Şekil 4. 89 Mescidin kuzeydoğu cephesi, 2012

Şekil 4. 90 Mescidin güneydoğu cephesi, 2012

4.3.3.4 İkinci Mescit-Tevhidhane

Tevhidhane, duvar örgüsü ve pencere formlarıyla farklılık göstermektedir. Moloz taş duvarların üzeri boyalıdır. Köşelerinde kesme taş örgüsü ve gergi demirleri bulunmaktadır. Kuzeydoğu cephesinde yer alan giriş kapısının üst söve başlığı basık kemer biçimindedir ve üzerinde giriş saçağı yer almaktadır. Kemer aynasında yapının inşa tarihini belirten hadis kitabesi bulunmaktadır. Kapının solunda yer alan pencere yarım daire kemerli, sağındaki ise dikdörtgen açıklıklıdır. Bu cephedeki pencereler farklı yüksekliktedir. Pencerelerin alt kotundaki taş söve tüm cepheyi sarmaktadır (Şekil 4.91).

Şekil 4. 91 Tevhidhane kuzeydoğu cephesi [29]

Güneydoğu cephesinde yer alan dört adet pencere yarım daire kemerlidir (Şekil 4.92). Güneybatı cephesinde, kapının sağında yer alan iki adet pencere yarım daire kemerli, solunda yer alan pencere ise dikdörtgen açıklıklıdır (Şekil 4.93). Cepheler küfekiden profilli silmelerle sonlanmaktadır.

Şekil 4. 92 Tevhidhane güneydoğu cephesi, 2012

Şekil 4. 93 Tevhidhane güneybatı cephesi, 2012

Tevhidhanenin yarım daire kemerli pencerelerinde neo-klasik üslupta demir parmaklıklar, dikdörtgen pencerelerde ise lokmalı demir parmaklıklar bulunmaktadır (Şekil 4.94-95).

Şekil 4. 94 Tevhidhanenin yarım daire kemerli penceresi, 2012

Şekil 4. 95 Tevhidhanenin dikdörtgen penceresi, 2012

4.3.3.5 Avlu Duvarı

Arsanın kuzeybatı ve kuzeydoğu sınırlarını çevreleyen avlu duvarlarında bölüm bölüm farklı tasarım özellikleri görülmektedir. Türbeye bitişik olarak almaşık örgülü duvar ile inşa edilmiş avlu duvarının 7m'lik kuzeybatı kolunda demir parmaklıklı 4 adet avlu penceresi bulunmaktadır. Bu kolun devamı, köşedeki pah ve kuzeydoğu kolunun 5m'lik bölümü sık aralıklarla yerleştirilmiş dikmelerden oluşmaktadır. Dikme altlarında korkuluk duvarı, üstünde harpuşta bulunmaktadır (Şekil 4.96). Avlu kapısının sağında bulunan, 5m'lik kuzeydoğu duvarının ortasında küfeki söveli, demir parmaklıklı 3 adet

avlu penceresi bulunmaktadır. Bu kolun devamındaki ilk mescit- tevhidhaneye kadar olan bölüm almaşık duvar örgülüdür.

Şekil 4. 96 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden avlu duvarının görünümü, 2012

4.4 Yapıdaki Bozulmalar

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ndeki koruma sorunları ve bozulmalara neden olan unsurlar belirlenmiş, tekkeye ait bozulma analizleri hazırlanmıştır (Bkz. Ek-C3).

4.4.1 Derviş Hücreleri, Revaklar ve Türbe

- **Strüktürel Bozulmalar**

Eğimli bir arazide dolgu toprak üzerine oturan Şeyh Murad Buhari Tekkesi içindeki yapılarda strüktürel çatlaklar gözlenmiştir. Türbenin kubbe ve pandantiflerinde derin çatlaklar vardır. Türbe kubbesindeki çatlak, pandantifin bitiş noktasından kuzey duvarındaki pencere kemerine ulaşıp, kemer ile tuğla dolgu arasında açılmaya neden olmuştur. Kemerde, çatlağın geçtiği kısımda, derzde dökülme meydana gelmiştir (Şekil 4.97). Kubbedeki bir başka çatlak, yapıya büyük ölçüde hasar vermiştir. Kubbe ve özellikle pandantifte çok ciddi ayrılma söz konusudur. Çatlak aşağıya devam etmiş, doğu duvarındaki pencere kemeri ve sövesinde kırılmaya neden olmuştur (Şekil 4.98).

Türbe giriş kapısının üstünde yer alan pandantifte, üç farklı kısımda çatlak vardır. Bu üç çatlak, pandantifin üst kotunda birleşip tek çatlak olarak kubbeye doğru ilerlemiştir. Aynı pandantif altında bulunan Türbe giriş kapısının sövesi, taşın içinde muhtemel kılcal boşluklar olması nedeniyle kendi ağırlığını taşıyamayarak zayıf noktadan çatlayıp kırılmıştır (Şekil 4.99).

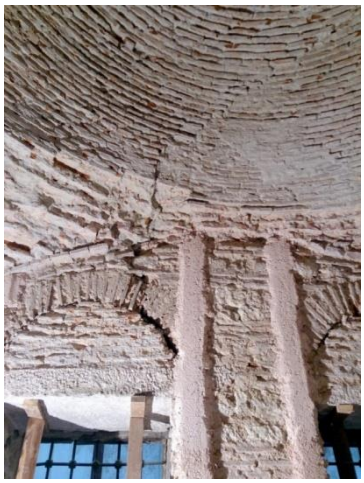

Şekil 4. 97 Türbe pencere kemerlerinde açılma, 2015

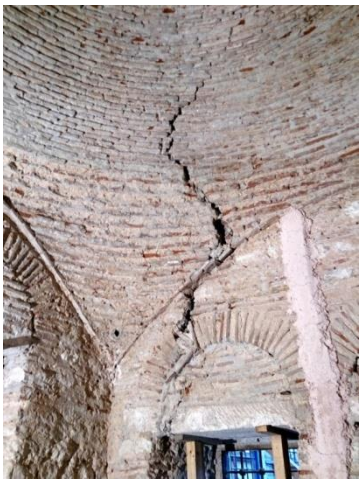

Şekil 4. 98 Pandantifde meydana gelen çatlak, 2015

Şekil 4. 99 Türbe giriş kapısı üzerindeki çatlak, 2015

Kapı sövesinin üzerinde ve pandantifin hemen sağında yaklaşık 2 metrelik bir çatlak daha vardır. Yalnızca kubbede oluşan bu çatlak, tuğlalara zarar vermeden derz aralarında ilerlemiştir (Şekil 4.100).

Yapının beden duvarlarında da yer yer çatlaklar, derz boşalmaları ve taşlarda çürümeler gözlenmiştir. Hazireye bakan cephede yer alan pencere kemerleri ile söve arasındaki tuğla dolgular, kemerlerin altından kopmuş ve açılmalar meydana gelmiştir (Şekil 4.101).

Şekil 4. 100 Türbe kubbesindeki çatlak, 2015

Şekil 4. 101 Türbe pencere kemerlerinde açılma, 2015

- **Yapı Elemanlarındaki ve Malzemelerdeki Bozulmalar**

Yapının genelinin zeminde su yatağı üzerine kurulu olması, zamanında yapılan yanlış müdahaleler ve bakımsızlık nedeniyle neredeyse tüm odalarda yosunlanma ve rutubete bağlı bozulmalar meydana gelmiştir. İç mekânlarda sıva yüzeylerinde kabarma

ve boyalarda dökülmeler mevcuttur (Şekil 4.102). Üst örtüde kurşun olmadığı için bazı kubbe ve kemerlerde, yağmur sularının oluşturduğu rutubet ve yosunlanma gözlenmiştir (Şekil 4.103).

Şekil 4. 102 Hücre içlerinde sıva kabarması ve boya dökülmesi, 2015

Şekil 4. 103 Revak kubbe ve kemerlerinde rutubet, 2015

Ahşap pencere doğramaları ve kapı kanatları muhdestir. Demir lokmalı parmaklıklarda oluşan korozyon saplandıkları taş sövelerin çatlamasına ve kırılmasına yol açmıştır. Bazı lokmalı parmaklıklarda eğilme ve bükülme gibi fiziksel hasarlar meydana gelmiştir (Şekil 4.104) Hücre giriş kapıları önündeki bazı eşik taşları da zamanla kırılmıştır (Şekil 4.105).

Şekil 4. 104 Pencere sövesi ve lokma parmaklıktaki tahribat, 2013

Şekil 4. 105 Kapı eşiğinde kırılma, 2014

- **Kötü Kullanım ve Onarımların Neden Olduğu Bozulmalar**

Cumhuriyet döneminde yapılan onarımlar sırasında, hücre içlerinde döşemeler şapla kaplanmış, duvarlar çimento ile sıvanmıştır. Z-10 ve Z-11 nolu odalarda ocağın solunda yer alan nişler kapatılmıştır (Şekil 4.106-107).

Şekil 4. 106 Z-10 nolu oda, 2013

Şekil 4. 107 Z-11 nolu oda, 2012

Z-13 nolu oda kazan dairesi olarak kullanılmaktadır. Güney duvarında yer alan ocağın ve solundaki nişin sonradan kapatıldığı anlaşılmaktadır. Mekânın içinde ısıtma ünitesi yer almaktadır (Şekil 4.108). Z-14 nolu mekân kahve ocağı olarak kullanılmaktadır. Döşemeler karo seramik ile kaplanmış, duvarlar çimento ile sıvanmıştır. Ocağın solunda yer alan dolap nişi sonradan kapatılmıştır. Hücrenin kuzey ve batı duvarları boyunca betondan bir tezgah yapılmış ve üzeri seramik ile kaplanmıştır (Şekil 4.109).

Şekil 4. 108 Z-13 nolu odanın içindeki ısıtma ünitesi ve kapatılan ocak, 2012

Şekil 4. 109 Z-14 nolu odanın güney duvarındaki ocak ve dolap nişi, 2012

Hücre beden duvarlarının revak kısmına bakan duvarlarının onarımında çimento harçlı malzeme ile içine horasan rengini yakalamak için boya katılarak hazırlanmış derz harcı kullanılmıştır. Hücre iç duvarlarının zaman içinde tahrip edilen kısımları yapılan restorasyonlarda çimento harçlı moloz taş dolgu ile gelişi güzel örülmüştür (Şekil 4.110). Yol cephesindeki pencere söveleri özgün malzeme yerine beyaz çimentolu harçtan imal edilmiştir (Şekil 4.111).

Şekil 4. 110 Hücre iç duvarının moloz taş dolgu ile onarımı, 2014

Şekil 4. 111 İmitasyon beyaz çimentolu harçtan pencere sövesi, 2014

Hücrelerin kuzeybatı cephesinin üç kademeli olduğu eski fotoğraflardan tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 5.4). Yapılan restorasyonlarda orta kademe iptal edilmiş, cephe iki kademeli olarak günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.112).

Şekil 4. 112 Tekkenin kuzeybatı cephesi, 2012

Hücreleri birbirine bağlayan ve girişlerinin üzerini örten revak kısmı, zaman içinde fazlasıyla tahrip edilmiş, taşıyıcı sütunları dahi yıkılmıştır. Cumhuriyet dönemindeki onarımlarda yeniden revak inşası gerçekleştirilmiş ve revaklar alüminyum doğramalar ile kapatılmıştır (Şekil 4.113). Bu müdahale ile revakların yarı açık mekân özelliği kaybolmuştur. Sütun başlıklarına bağlanan demir gergiler üzerinde boya tabakaları tespit edilmiştir.

Şekil 4. 113 Revakların günümüzdeki hali, 2012

Eski fotoğraflarda zemin kaplamasının taş olduğu görülen revaklar onarımlarda karo mozaik ile kaplanmıştır. Revak döşemesinde yapılan araştırma kazısında iki farklı dönemde yapıldığı anlaşılan çimento malzemeli kaplama tespit edilmiştir (Şekil 4.114-115).

Şekil 4. 114 Revak döşemesinde araştırma kazısı, 2014

Şekil 4. 115 Revak döşemesinde farklı dönemlere ait döşeme katmanları, 2014

Türbe içinde mihrapta oluşan tahribat ve kapı girişinde solda bulunan niş moloz taş dolgu ile onarılmıştır (Şekil 4.116-117). Tekkenin taşıyıcı duvarlarında zaman içerisinde oluşan çatlaklar çimento esaslı sıva ile kapatılmıştır. Malzeme bünyesine uygun olmayan bu uygulama sonucunda, nem duvar içine hapsolarak yığma elemanların bünyesinde tahribat oluşturmuştur.

Şekil 4. 116 Türbe iç mihrabının moloz taş dolgu ile onarımı, 2015

Şekil 4. 117 Türbe iç duvarındaki nişin moloz taş dolgu ile kapatılması, 2015

Zaman içinde üst örtü kaplaması tamamen yok olan tekkede, 1983 onarımı sırasında kubbe ve tonozları kurşun taklidi çimento sıva ile kaplanmış, bacaları çimento harçlı sıva ile imal edilmiştir (Şekil 4.118-119). Kubbe üzerindeki alemler günümüze ulaşmamıştır.

Şekil 4. 118 Üst örtüde çimento sıva kaplı kubbeler, 2013

Şekil 4. 119 Çatı üzerindeki muhdes bacalar, 2013

- **Çevresel Nedenli Bozulmalar**

Yüzeysel sular ve mevsimlik yağışlar, mevcut güçsüz zeminin daha da zayıflamasına neden olmaktadır. Yeraltındaki su seviyesinin çevresel etkenler (yağmur suyu hatları ve kanalizasyon hatları) ile değişmesi alanda oturmalara sebep olmaktadır. Bu oturmalar da yapıda çatlamalara ve hasara neden olmaktadır.

Türbe, hücre ve revakların cephelerinde atmosferik koşullar ve hava kirliliğinin neden olduğu kirlenmeler görülmüştür (Şekil 4.120). Revaklardaki sütun başlıklarının altındaki yuvarlak kesitli bilezikler atmosferik etkiler sonucu oksitlenerek renk değişimine uğramıştır (Şekil 4.121).

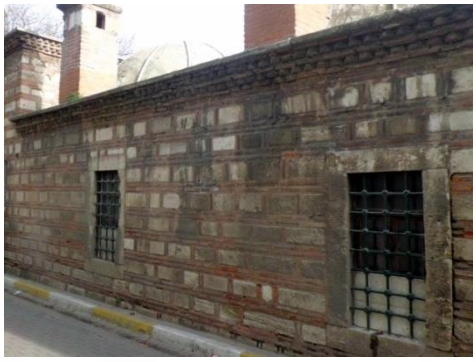

Şekil 4. 120 Hücre cephelerindeki yüzey kirliliği, 2012

Şekil 4. 121 Revak cephelerindeki yüzey kirliliği, 2012

4.4.2 Mescit

- **Strüktürel Bozulmalar**

Mescid yapısında, maruz kaldığı atmosferik etkiler ve zaman etkisiyle çatlaklar vardır. Bunlar içinde en önemlisi, yapının kuzey ve batı cephelerindeki beden duvarlarını ve kubbesini kuzey-güney doğrultusunda kesen çatlaktır. Kubbeyi neredeyse ikiye ayıran derin çatlak yapıyı kullanılamaz hale getirmiştir (Şekil 4.122-123). Yapılan ölçümlerde, bu çatlağın genişliğinin giderek arttığı tespit edilmiştir.

Şekil 4. 122 Mescidin güney duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016

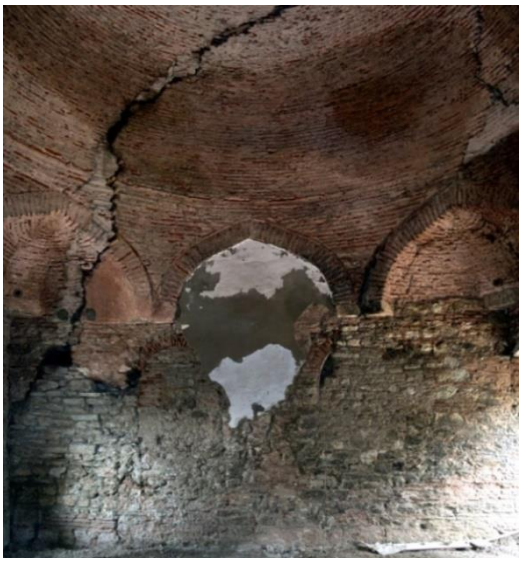

Şekil 4. 123 Mescidin batı duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016

Kubbedeki çatlak kuzey duvarının üzerinde ikiye ayrılmış, biri altındaki sağır kemer ile beden duvarını birbirinden ayırmıştır. Diğer yönde ilerleyen çatlak ise, kapı üzerindeki trompa ulaşarak derin bir açılma meydana getirmiştir (Şekil 4.124). Kubbedeki bir diğer çatlak derz aralarından ilerleyerek doğu duvarındaki sağır kemere ulaşmış, kemer ve duvar arasında açılmaya neden olmuştur (Şekil 4.125).

Şekil 4. 124 Mescidin kuzey duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016

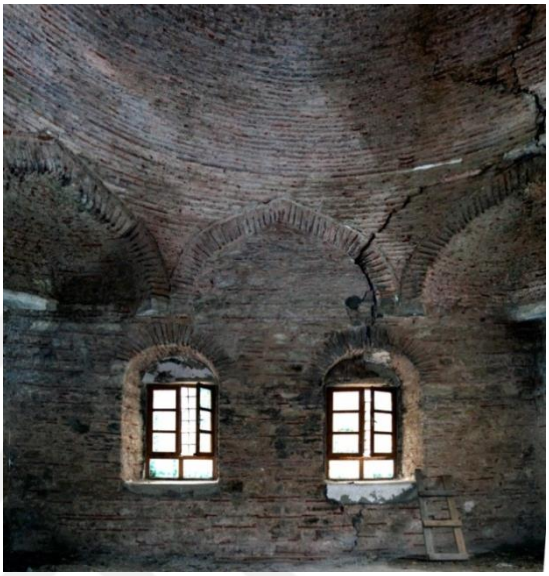

Şekil 4. 125 Mescidin doğu duvarı ve kubbesindeki derin çatlak, 2016

- **Yapı Elemanlarındaki ve Malzemelerdeki Bozulmalar**

Mescidin cephelerinde yapıdan uzaklaştırılamayan su nedeniyle yosunlanma ve çiçeklenme oluşmuştur. Bu durum taş ve tuğla malzemeyi birbirine bağlayan harç dokusunda ve derzler arasında eksilmelere neden olmuştur (Şekil 4.126-127). Cephelerde zamana bağlı taş malzeme kaybı gözlenmiştir.

Şekil 4. 126 Mescidin güneydoğu cephesinde çiçeklenme, 2012

Şekil 4. 127 Mescidin güneybatı cephesinde çiçeklenme, 2012

Mescidin cephelerinde atmosferik koşullar ve hava kirliliğinin neden olduğu kirlenmeler ve taş yüzeylerde bozulmalar görülmüştür (Şekil 4.128-129).

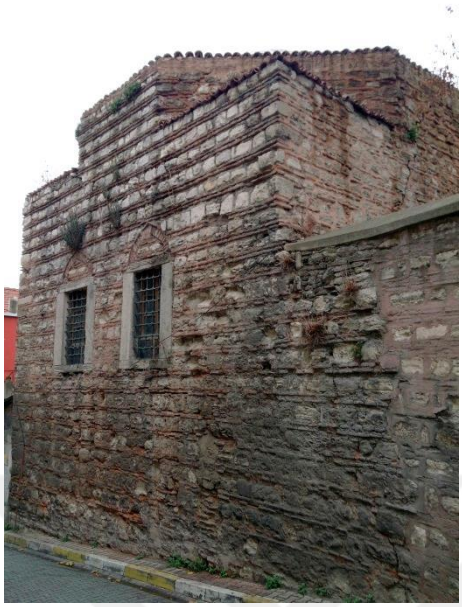

Şekil 4. 128 Mescidin güneydoğu cephesinde yüzey kirliliği, 2012

Şekil 4. 129 Taş yüzeylerdeki bozulmalar, 2012

Mescidin kubbesindeki yalıtımın yetersizliği ve üst örtü kaplamasının olmaması nedeniyle iç duvarlarındaki sıva ve boyalarda kabarmalar ve dökülmeler meydana gelmiştir (Şekil 4.130). Muhdes ahşap döşemede bozulmalar görülmüştür (Şekil 4.131).

Şekil 4. 130 Mescitte sıvalı yüzeyde dökülme, 2012

Şekil 4. 131 Mescidin ahşap döşemesinde bozulma, 2012

Yapıdaki lokmalı demir parmaklıklarda korozyon gözlenmiştir. Demir parmaklıklar paslanınca hacimleri genişlediğinden saplandıkları sövelerin de çatlamasına yol açmıştır (Şekil 4.132). Mescitteki ahşap doğramalı pencereler muhdestir ve niteliksiz olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.133).

Şekil 4. 132 Mescitte pencere sövesinde kırılma, 2012

Şekil 4. 133 Mescitte muhdes ahşap doğrama, 2012

- **Cephe Düzenindeki Bozulmalar**

Mescidin üst örtü kaplaması ve cephesindeki kirpi saçaklar günümüze ulaşmamıştır. Kurşun kaplı olduğu tahmin edilen kubbesine, Cumhuriyet dönemi onarımlarında alaturka kiremit döşenmiştir. Günümüzde kubbesi yalnızca su yalıtım malzemesi ile kaplıdır. Kubbe etekleri ve kare plandan sekizgene geçişte kenarlarda oluşan üçgen çatı yüzeyleri de alaturka kiremit döşelidir (Şekil 4.134).

Şekil 4. 134 Şeyh Murad Mescidi'nin kuzeybatı cephesi, 2012

4.4.3 Tevhidhane

- **Strüktürel Bozulmalar**

Tevhidhanenin dış cephe yüzeylerinde çatlaklar olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.135). Yapının ahşap asma çatısı tamamen çökmüştür. Çatının itkisiyle yan duvarlarda açılmalar olmuş, gergi demirinin hemen altından dışa doğru baskı oluşmuştur. Bu durum duvarın düşeyden ayrılmasına neden olmuştur (Şekil 4.136).

Şekil 4. 135 Tevhidhanenin cephesindeki çatlaklar 2013

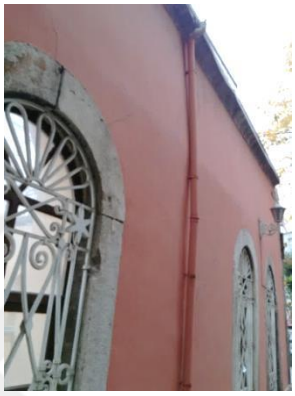

Şekil 4. 136 Tevhidhane duvarında düşeyden ayrılma, 2013

- **Yapı Elemanlarındaki ve Malzemelerdeki Bozulmalar**

Tevhidhanenin cephelerinde zeminden gelen su nedeniyle sıvalı yüzeylerde kabarmalar ve boya dökülmeleri mevcuttur (Şekil 4.137). Yapıdaki demir parmaklıklarda paslanmalar, pencere sövelerinde yüzey kayıpları ve çatlaklar gözlenmiştir (Şekil 4.138). Korozyona uğrayan demir parmaklıklar genleşerek saplandıkları küfeki sövelerin çatlamasına neden olmuştur.

Şekil 4. 137 Tevhidhane cephesinde boya dökülmesi, 2013

Şekil 4. 138 Tevhidhane pencere sövesi, 2013

Tevhidhanenin Marsilya kiremit kaplı kırma çatısı, bakımsızlıktan ve beden duvarlarının yanlara doğru açılma yapmasından dolayı 2012 yılında çökmüştür (Şekil 4.139).

Şekil 4. 139 Tevhidhanenin 2012 yılındaki durumu

- **Kötü Kullanım ve Onarımların Neden Olduğu Bozulmalar**

Cumhuriyet döneminde yapılan bir onarımda tevhidhanenin ana giriş kapısı üzerine saçak eklenmiştir (Şekil 4.140). Dış cephelerine ve iç mekânda mihrabın yanlarına monte edilen aydınlatma elemanları duvar yüzeylerine zarar vermiştir (Şekil 4.141).

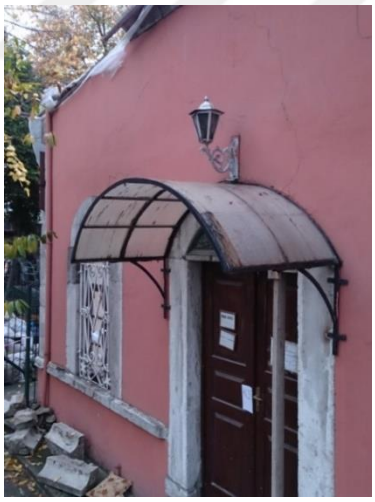

Şekil 4. 140 Tevhidhane ana giriş saçağı, 2013

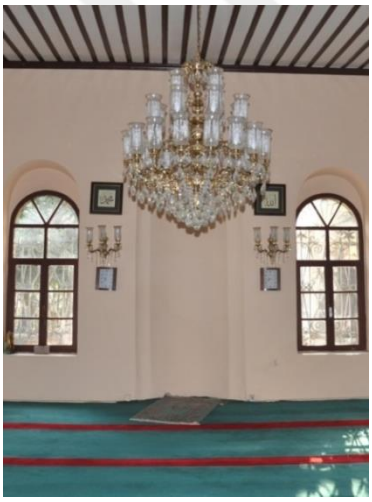

Şekil 4. 141 Tevhidhanenin iç mekân aydınlatma elemanları, 2013

4.4.4 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire

Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin açık türbesinin batı yönündeki duvarı ve doğu duvarındaki pencereleri yıkılmış, lokmalı demir parmaklıkları yok olmuştur. Günümüzde yalnızca kuzey duvarındaki kapısı ve pencere söve dikmeleri ayakta kalmıştır (Şekil

4.142). Açık türbenin cephelerinde parça kayıpları ve yüzey kirlilikleri gözlenmiştir. Haziredeki mezar taşları yağlıboya ile yeşil ve bordo renginde boyanmıştır (Şekil 4.143).

Şekil 4. 142 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 2012

Şekil 4. 143 Haziredeki mezar taşlarının mevcut durumu, 2012

4.4.5 Avlu Giriş Kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve Avlu Duvarları

Avlu giriş kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve şadırvan günümüze ulaşmamıştır. 1987 yılında, tekkenin tamiratındaki hafriyat sırasında, toprak altından iki parça halinde bulunan çeşmenin kitabesi çıkarılmıştır [24] (Şekil 4.144). Restorasyon sırasında, tekkenin haziresinde çeşmenin ayna taşına ait parçalar tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 5.83).

Şekil 4. 144 Çeşmeye ait kitabe, 2012

Cumhuriyet döneminde yapılan onarımlarda avlu kapısı özgüne uygun şekilde onarılmamıştır (Şekil 4.145). İç hazire çevresindeki moloz taş duvarlar çimento harçlı malzeme ile onarılmış ve üzerlerine çimentolu malzemeden harpuştalar yapılmıştır (Şekil 4.146).

Şekil 4. 145 Avlu duvarı ve giriş kapısı, 2012

Şekil 4. 146 İç hazire duvarındaki çimentolu malzemeden harpuştalar, 2012

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin avlu duvarları zaman içinde tahrip olmuş ve neredeyse tamamı yıkılmıştır. Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerinde yer alan dikmeli avlu duvarı geçmiş dönem onarımlarında çimento harçlı malzemeden, devamındaki almaşık örgülü avlu duvarı ise çimento harçlı kesme taş ve imitasyon tuğladan inşa edilmiştir. Eski fotoğraflardan tespit edilen (Bkz. 5.73) dikmeli avlu duvarları arasındaki kademe iptal edilmiştir (Şekil 4.147). Avlu duvarlarında bazı bölgelerde yoğun yüzey kirlilikleri ve strüktürel çatlaklar gözlenmiştir (Şekil 4.148).

Şekil 4. 147 Dikmeli avlu duvarlarının görünümü, 2012

Şekil 4. 148 Avlu duvarındaki çatlak, 2013

4.5 Değerlendirme

Şeyh Murat Buhari Tekkesi'nde gerçekleştirilen onarımlar 2013 yılındaki onarıma kadar bütün yapıları kapsayacak şekilde gerçekleştirilmemiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ve Koruma Kurulu'nun onayı alınmadan, yapının genel etkisini bozan ilaveler

yapılmıştır. Derviş hücrelerinin önündeki revakların alüminyum doğramalarla kapatılması yapının özgün karakterine yapılmış önemli bir müdahaledir (Şekil 4.149).

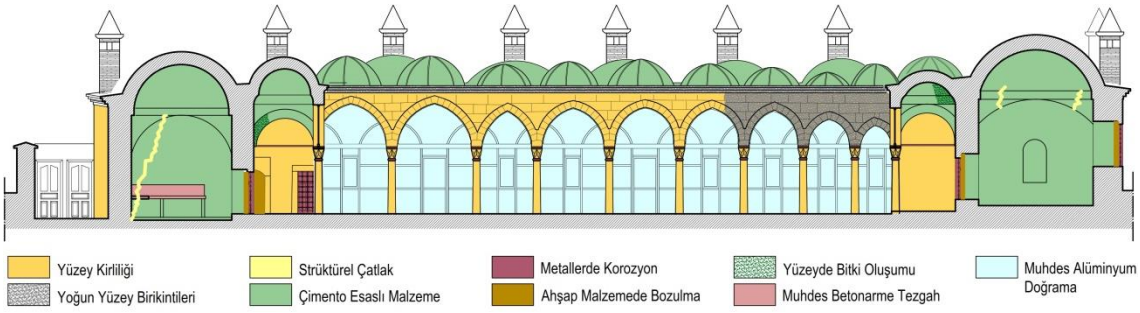

Şekil 4. 149 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan]

Zemin suyunun yapının temellerine zarar vermesinden dolayı tekkenin genelinde yosunlanma ve rutubet gözlenmiştir. Yapının uzun yıllar işlevsiz kalması bu sorunların daha da ilerlemesine neden olmuştur. Özel bir vakfa tahsis edilen tekkenin odaları bakımsız durumdadır.

Tekkenin mevcut durumunda, taşıyıcı duvarlarında ve kubbelerinde çatlaklar, yapıyı oluşturan malzemelerde ve elemanlarda ise kısmi bozulmalar olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.150). Yapılan araştırmalarda, zaman içerisinde oluşan çatlakların tekkenin geçirdiği restorasyon çalışmalarında çimento esaslı sıva ile kapatıldığı tespit edilmiştir. Özgün malzeme ve detaya uygun olmayan bu müdahalenin, nemi duvar içinde hapsederek yapı elemanlarının bünyesinde tahribata sebep olduğu ve bu nedenle zaman içinde aynı bölgelerde çatlakların tekrar oluştuğu düşünülmektedir.

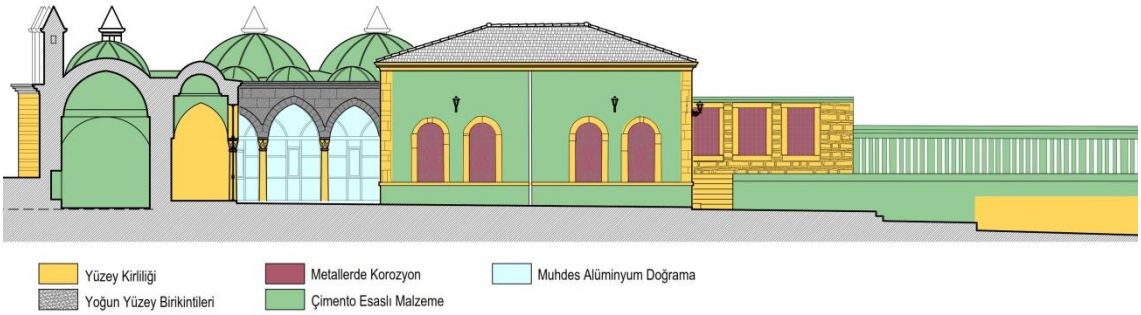

Şekil 4. 150 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan]

Mescid yapısının taşıyıcı duvarlarını ve kubbesini kesen derin bir çatlak bulunmaktadır (Şekil 4.151). Kuzey-güney doğrultusunda oluşan hasar, yapının çatlağa dik istikamette hareket ettiğini göstermektedir. İstanbul'un deprem bölgesi içinde olması ve yapının yaşı düşünüldüğünde çatlak oluşumu beklenen bir durumdur. Yapı temellerinin geçmiş

dönemlerde yaşanan depremlerden zarar görmüş olabileceği tahmin edilmektedir. Yapının bir kısmının dolgu zemin üzerine oturması ve zemininde yeraltı su seviyesinin değişmesi sonucu tekkenin temellerinde meydana gelen hareketlerin de strüktürel çatlaklara neden olduğu düşünülmektedir [28].

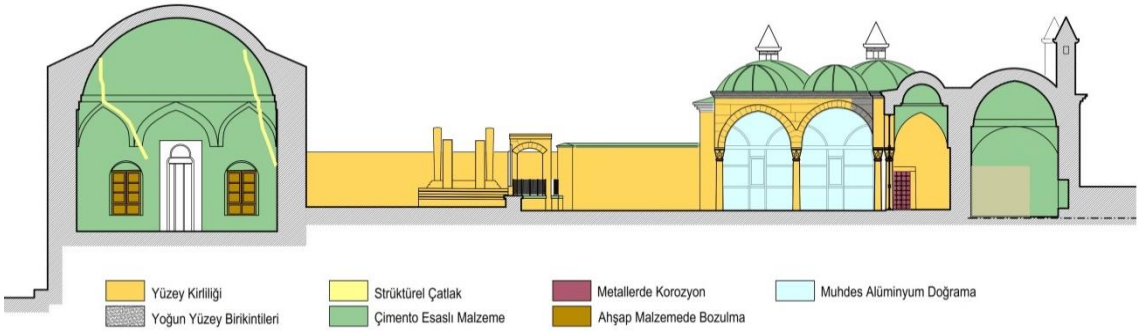

Şekil 4. 151 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Bozulma Analizi, 2019 [T.Kılınçarslan]

BÖLÜM 5

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN RESTİTÜSYON ÖNERİLERİ

Şeyh Murad Buhari Tekkesi; 17. yy sonlarında medrese olarak yapılmış, daha sonra tekkeye çevrilmiştir. Geçirmiş olduğu bu işlev değişikliğinden sonra yapıya eklenen bölümler ile mimari programın genişletildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle tezde yer alan restitüsyon önerileri, tekkenin medrese olarak inşa edildiği 17. yy sonlarındaki durumuna ve eklenen bölümler ile tarikat külliyesi özelliği kazandığı 19. yy sonlarındaki durumuna ilişkindir (Bkz. Ek-D1, Ek-D2).

Restitüsyon önerilerinin hazırlanmasında temel alınan belgeler;

- Haritalar

  Alman Mavileri (1913-1914 tarihli)

- Fotoğraflar

  Arkeoloji Müzesi Encümen Arşivi (1945 tarihli)

  Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (1969 ve 1979 tarihli)

  IRCICA Fotoğraf Arşivi (1972 tarihli)

  MSGSÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon A.B.D. Arşivi

  Muharrem Hilmi Şenalp Arşivi (1945, 1969, 1977 ve 1981 tarihli)

  Cenan Erkılıç Arşivi (1950, 1970 ve 1980'li yıllar)

- Projeler

  Şeyh Murat Dergâhı Harem Kısmı Restitüsyonu (Rasim Çınar, Nevzat Övütmen, 1969)

  Şeyh Murad Tekkesi Restitüsyonu (M. Hilmi Şenalp, 1982)

  Şeyh Murad Tekkesi Avlu Kapısı ve Çeşme Restitüsyon ve Restorasyon Projesi (Ayten Erdem, 1989)

Şeyh Murat Tekkesi Şadırvanı Restitüsyonu (Ayten Erdem, 1989)

- Belgeler

  Hadikatü-l Cevami

  Osmanlı dönemindeki yazılı kaynaklar

  Doktora Tezleri (M.Baha Tanman, Esin Demirel İşli)

- Sözlü Bilgiler (Cenan Erkılıç ile söyleşi)
- Yapının kendisinden edinilen bilgiler (2013 tarihli rölöveye dayanarak)
- Eyüp ve çevresindeki 18. yy medrese ve tekke yapılarından edinilen bilgiler (Analoji çalışması)

5.1 17.yy Sonu Restitüsyonu (Medrese olarak inşa edildiği ilk dönem)

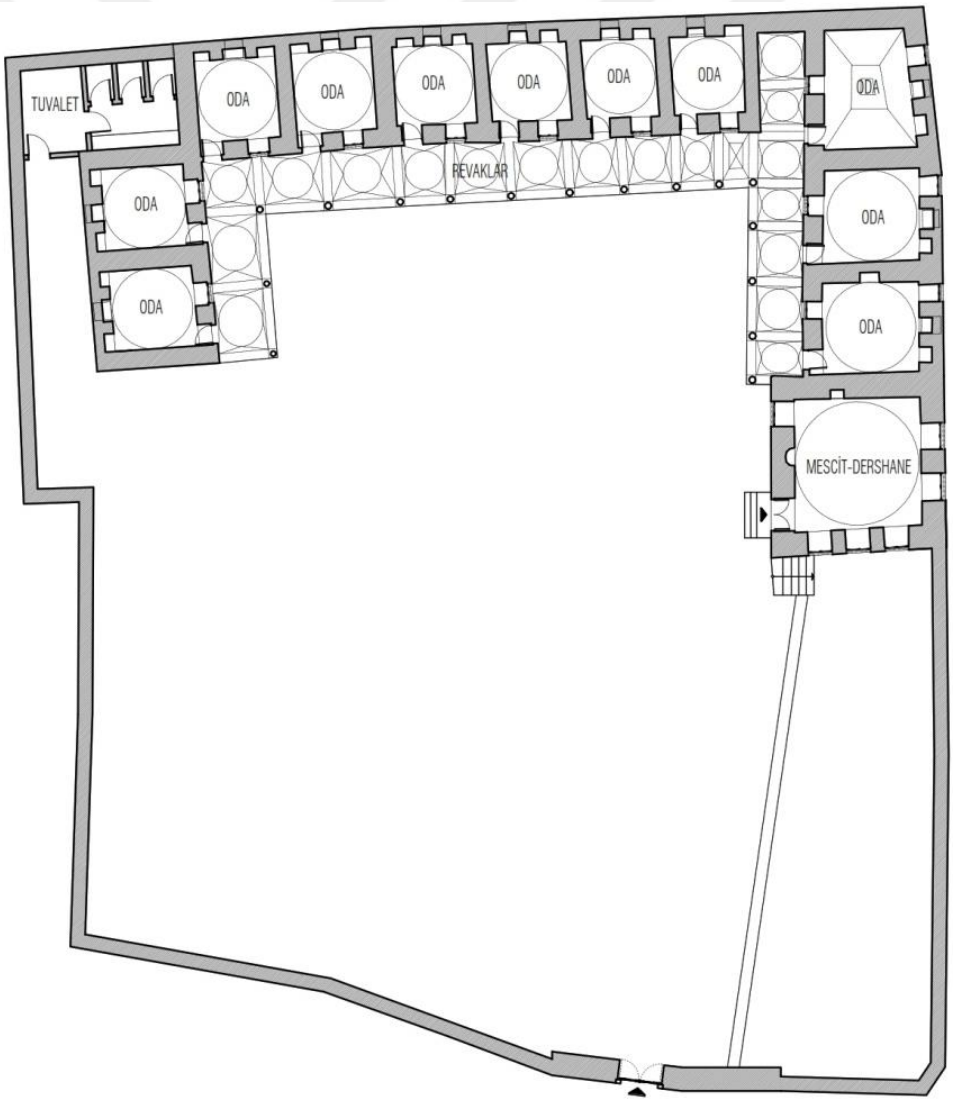

Şekil 5. 1 Şeyh Murad Buhari Tekkesi restitüsyon planı, 17.yy sonu [T.Kılınçarslan]

5.1.1 Medrese Odaları ve Revaklar

Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 17. yy sonlarında medrese olarak inşa edilmiştir. Arsanın ortasında yer alan "U" biçimindeki yapı başlangıçta on bir adet medrese odası (hücre), on dokuz adet revak ve bir adet mescit-dershaneden oluşmaktaydı. Medrese odaları ve mescit-dershane pandantifli kubbeyle, revaklardan biri tekne tonozla, diğerleri pandantifli kubbeyle örtülüydü. Yapının kuzey kolundaki revaklardan birinin 1855 yılında türbenin güney duvarına tevhidhanenin eklenmesi sırasında iptal edildiği kaynaklarda belirtilmektedir [45].

Medrese odaları birer ocak ve dolap nişiyle donatılmıştır. Z-10, Z-11, Z-12, Z-13 ve Z-14 nolu medrese/derviş odalarının içinde ocak yanlarında yer alan nişlerin sonradan örülerek kapatıldığı restorasyon çalışmaları sırasında tespit edilmiştir (Şekil 5.2). Z-13 nolu odadaki ocağın da sonradan kapatıldığı anlaşılmıştır (Şekil 5.3).

Şekil 5. 2 Z-10 nolu odada kapatılan niş boşluğu, 2014

Şekil 5. 3 Z-13 nolu odada kapatılan ocak, 2013

Arşivlerde bulunan 1970'lere ait fotoğrafta medrese/derviş odalarının Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ne bakan cephesinin üç kademeli olduğu görülmektedir (Şekil 5.4). Cumhuriyet dönemi restorasyonlarında ortadaki kademenin iptal edildiği anlaşılmaktadır (Şekil 5.5). Bu cephede yer alan pencerelerin farklı yüksekliklerde olmasının, onarımlardan kaynaklanmış olabileceği düşünülmüş ancak araştırmalarda buna dair bir veriye ulaşılamamıştır.

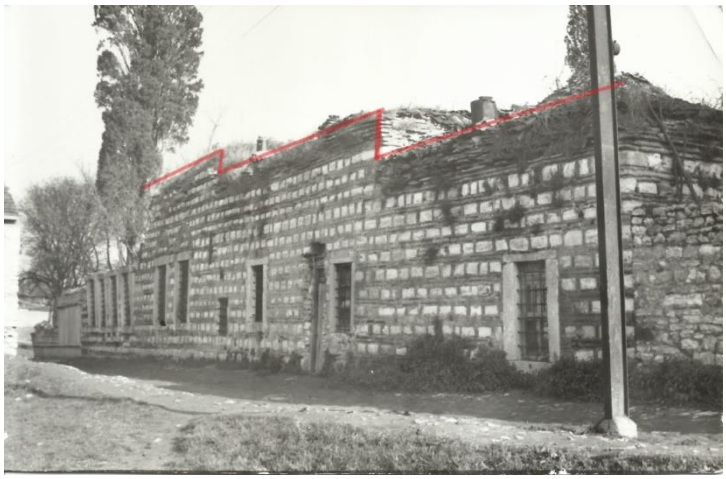

Şekil 5. 4 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 1970'ler [29]

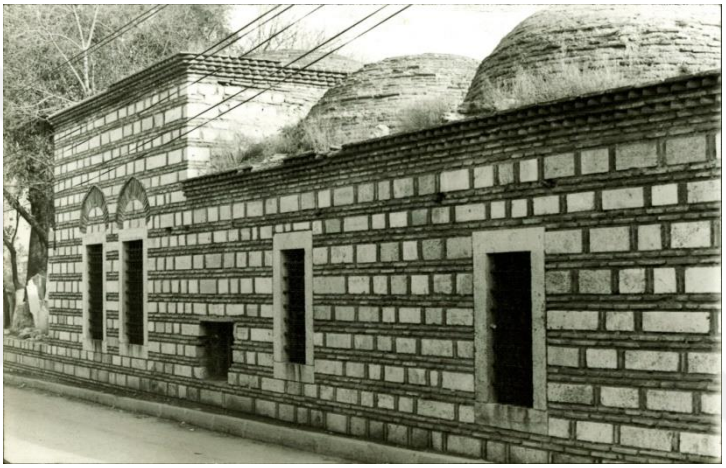

Şekil 5. 5 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 1981 [43]

Yapının özgün üst örtüsü zaman içinde yok olmuştur. 1969 yılına ait fotoğrafta medrese/derviş odaları ve revakların üst örtüsünün kurşun kaplama olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.6).

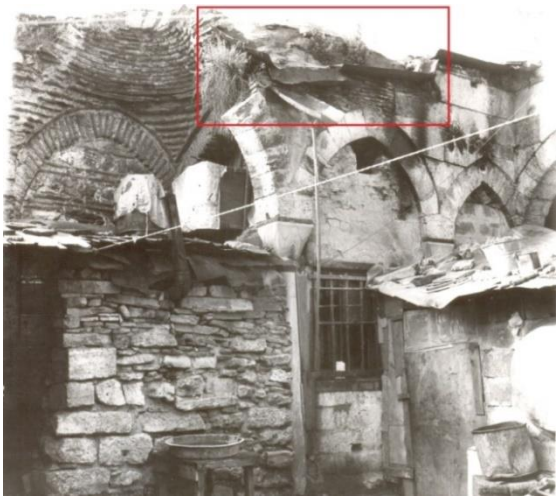

Şekil 5. 6 Revaklar, 1969 [48]

Medrese/derviş odaları ve revakların döşeme kaplamasının taş olduğu belirtilmektedir[1]. 1945 tarihli eski bir fotoğrafta, revakların zeminindeki taş kaplamalar görülmektedir (Şekil 5.7). Restorasyon uygulamasında revak döşemesinde yapılan araştırma kazısında döşemenin küfeki taşı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.8).

Şekil 5. 7 Revakların içten görünümü, 1945 [43] (sol)
Şekil 5. 8 Araştırma kazısında açığa çıkan döşeme kaplaması, 2014 (sağ)

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin ahşap kapı kanatları, pencere doğramaları, kubbe alemleri ve bacaları günümüze ulaşamamıştır. Bacaların özgün formu eski fotoğraflardan tespit edilmiş (Şekil 5.9-10) ancak baca külahına ve diğer mimari elemanlara dair herhangi bir yazılı veya görsel kaynağa ulaşılamamıştır. Bu nedenle, 18. yy'da Eyüp ve çevresinde inşa edilmiş kagir medrese ve tekke yapıları incelenerek (Şekil 5.12), bu elemanların analoji yöntemiyle restitüsyonu çizilmiştir (Şekil 5.11).

[1] Cenan Erkılıç ile söyleşi, Mart 2019.

Şekil 5. 9 Medrese/Derviş odaları batı cephesi, 1981 [43]

Şekil 5. 10 Medrese/Derviş odaları güney cephesi, 1981 [K28]

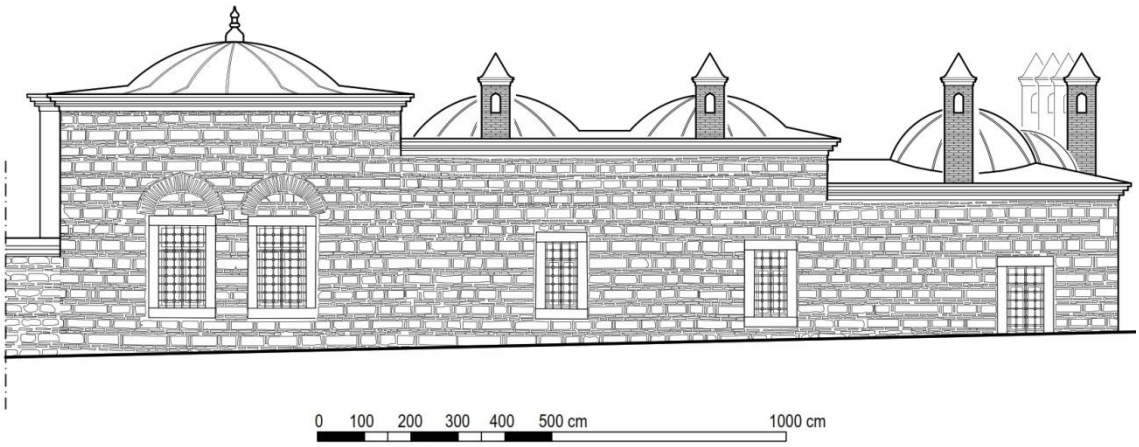

Şekil 5. 11 Kuzeybatı cephesi restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

Şekil 5. 12 18. yy'da Eyüp ve civarında inşa edilmiş kagir medrese ve tekke yapılarında kapı, pencere, alem ve baca elemanları [T.Kılınçarslan]

5.1.2 Mescit/Dershane

Yapı inşa edildiğinde mescit/dershane olarak kullanılmış olan mekân, medrese odalarının kuzey kolunun bitiminde yer almaktadır. 1981 tarihli fotoğrafta türbenin güney duvarında yer alan kapı boşluklarının üzerindeki tuğladan boşaltma kemerlerinin farklı yüksekliklerde olduğu görülmektedir (Şekil 5.13). Bu mekân, mescit-dershaneden türbeye dönüştürülmeden önce güney duvarında muhtemelen bir kapı bir pencere bulunurken, günümüzde ikisi de kapı olarak mevcuttur (Şekil 5.14). Ayrıca türbeye girişte, batı yönündeki kapının basık kemeri oluşturan söve başlıkları üzerinde bulunan kitabede özellikle veli türbelerinin girişine yerleştirilen Yunus sûresi 62. âyet-i kerîmenin yazılı olması, bu mermer söveli kapıların sonradan yerleştirildiğini kanıtlamaktadır [15] (Şekil 5.15). Ayette, "Bilesiniz ki Allah dostlarına korku yoktur; onlar üzüntü de çekmeyecekler" yazılıdır [49]. Günümüze gelen en güzel belge yapının kendisidir.

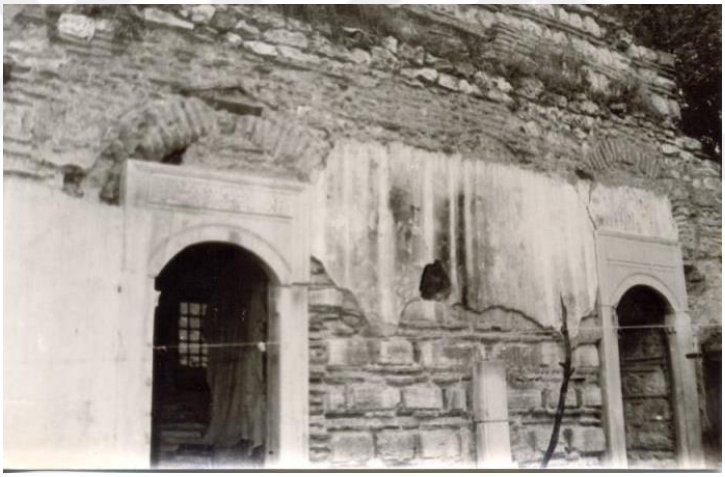

Şekil 5. 13 Tevhidhaneden türbe güney duvarına bakış, 1979 [48]

Şekil 5. 14 Türbenin güney duvarındaki kapı boşlukları, 1981 [K28]

Şekil 5. 15 Türbeye giriş kapısı üzerindeki kitabe, 1981 [43]

Mescit-dershanenin (türbe) batı duvarındaki nişin (Şekil 5.16) sonradan örülerek kapatıldığı restorasyon çalışmaları sırasında tespit edilmiştir.

Şekil 5. 16 Türbenin batı duvarında kapatılan niş boşluğu, 2015

5.1.3 Avlu Duvarları

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde farklı tasarım özelliklerine sahip avlu duvarları görülmektedir. Türbeye bitişik olarak inşa edilen almaşık örgülü avlu duvarı ile Davutağa ve Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki dikmeli avlu duvarlarının yapıya daha geç dönemde eklendiği düşünülmektedir. Arsanın sınırlarını çevreleyen avlu duvarlarının ilk dönemde almaşık duvar örgülü olarak inşa edildiği tahmin edilmektedir (Şekil 5.17-18).

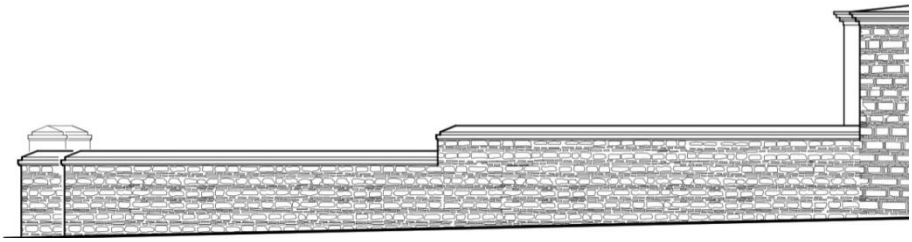

Şekil 5. 17 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki avlu duvarlarının restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

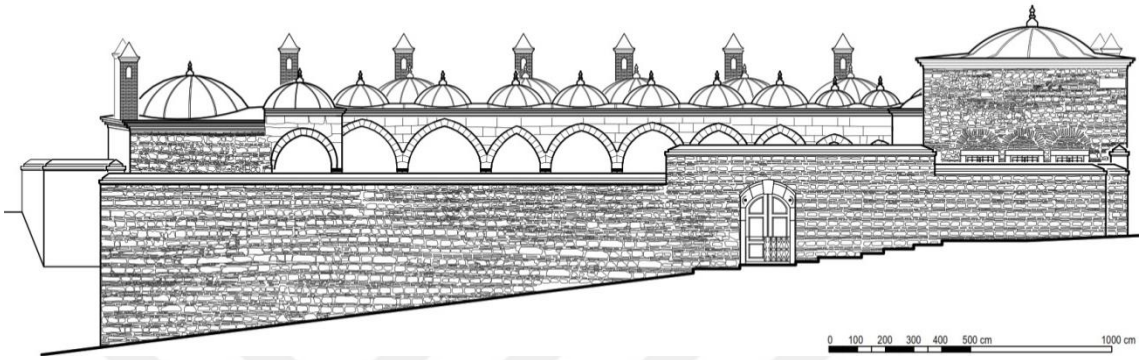

Şekil 5. 18 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 17.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

5.2 19.yy Sonu Restitüsyonu (Tekke olarak kullanıldığı dönem)

1913-1914 tarihli Alman Mavisi Haritasında Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin bölümleri renklendirilerek gösterilmiştir (Şekil 5.19). Araştırmalarda pembe renkli alanlara dair bir veriye ulaşılamamıştır.

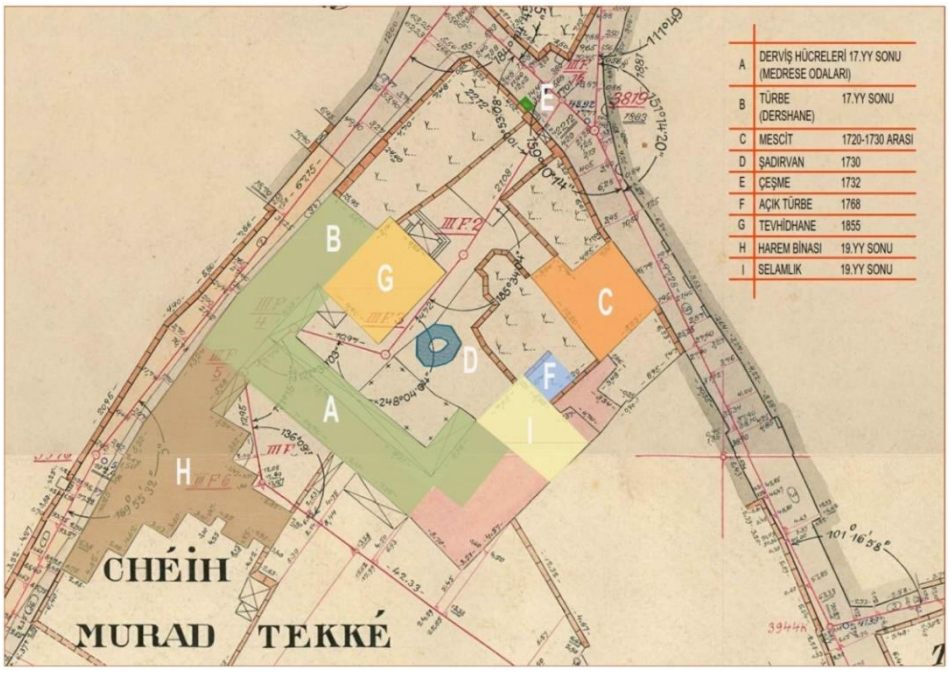

Şekil 5. 19 Alman Mavisi Haritasında çalışma alanı üzerindeki yapılar [50]

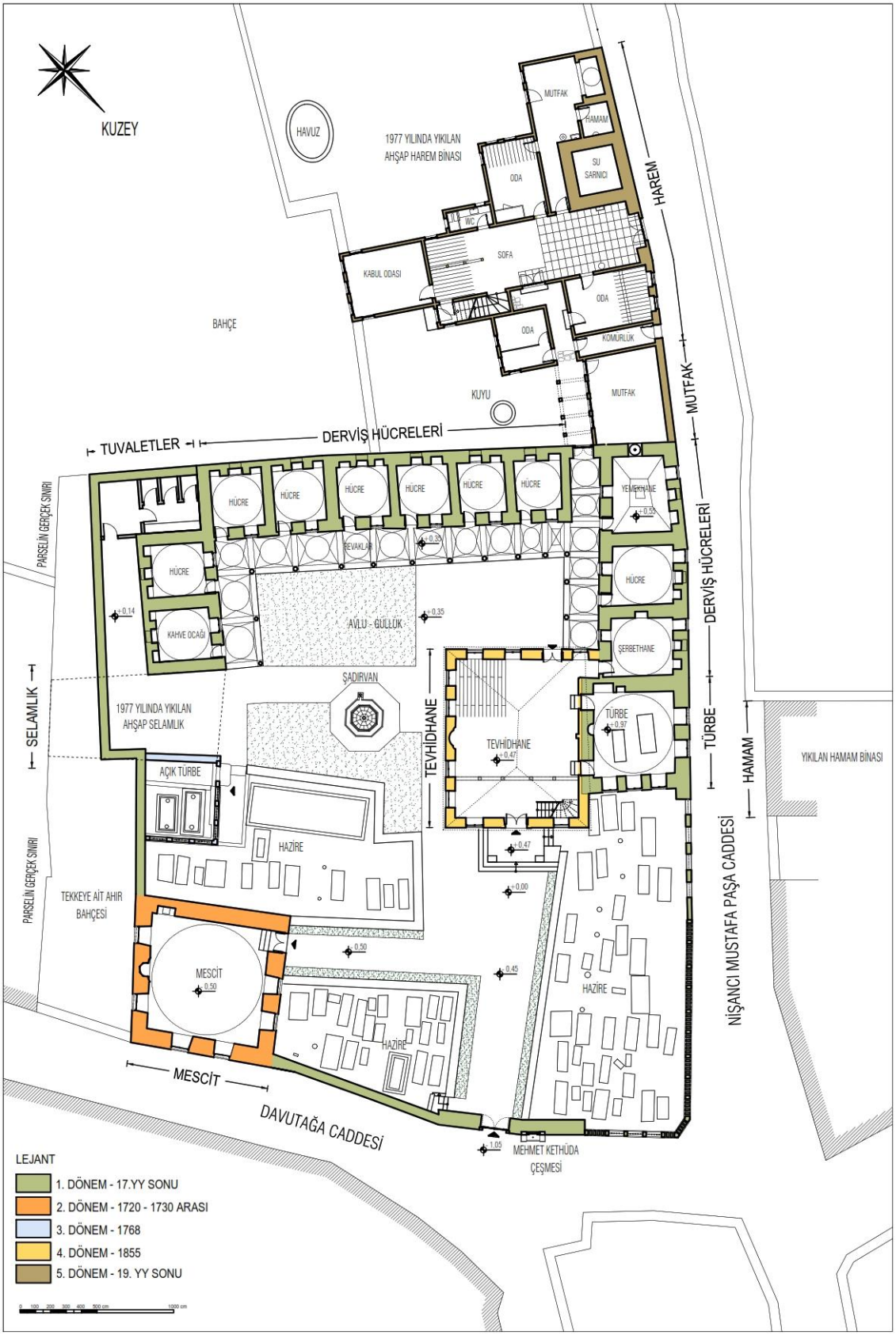

Şekil 5. 20 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Restitüsyon Planı, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

5.2.1 Derviş Hücreleri ve Revaklar

Şeyh Murad Buhari Tekkesi 1715'te tekkeye dönüştürüldükten sonra medrese odaları, derviş hücreleri olarak kullanılmıştır. 1855 yılında Tevhidhane inşa edilirken, derviş hücrelerinin kuzey kolundaki Z-03 nolu en son hücrenin önündeki revak iptal edilerek tevhidhaneye katılmış, hücre de şerbethane olarak kullanılmıştır [45] (Şekil 5.21-22).

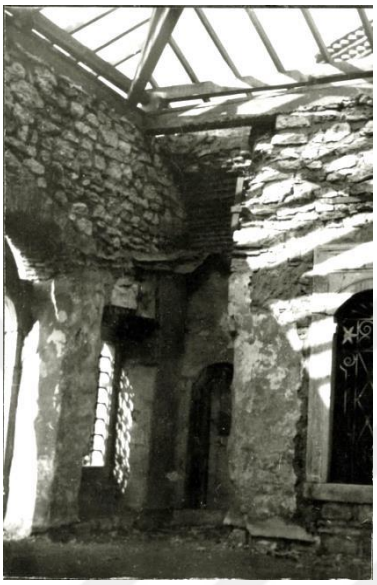

Şekil 5. 21 Tevhidhaneden hücreye geçiş koridoru, 1981 [43]

Şekil 5. 22 Koridor üzerindeki tuğla tonoz, 1981 [43]

Eski projelerde yer alan, yemekhane ile arkasındaki mutfak arasında servis bağlantısını sağlayan dönme dolap 1979 yılına ait fotoğraftan tespit edilmiştir (Şekil 5.23). Revakların kuzey kolundaki mutfak ve harem bölümlerinin bulunduğu tarafa açılan geçitin sonundaki duvarda harem binasına geçişi sağlayan bir kapı boşluğunun olduğu eski projelerde ve 1981 tarihli fotoğrafta görülmektedir (Şekil 5.24).

Şekil 5. 23 Yemekhanenin batı duvarındaki dönme dolap, 1979 [48]

Şekil 5. 24 Derviş hücrelerinin batı duvarındaki kapı boşluğu, 1981 [43]

5.2.2 Türbe

Şeyh Murad Efendi 1720 yılında vefat ettiğinde mescit-dershane bölümüne defnedilmiş ve bu mekân türbeye dönüştürülmüştür. Geçmiş dönem onarımlarında, türbenin pandantifli kubbeyle örtülü çatısının batı ve doğu duvarlarının kalkan duvar şeklinde yükseltilerek üzerine alaturka kiremitli beşik çatı yapıldığı görülmektedir (Şekil 5.25). Bu tadilatın tevhidhanenin eklenmesi sırasında gerçekleştiği kaynaklarda belirtilmektedir [45].

Şekil 5. 25 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden türbeye bakış, 1979 [48]

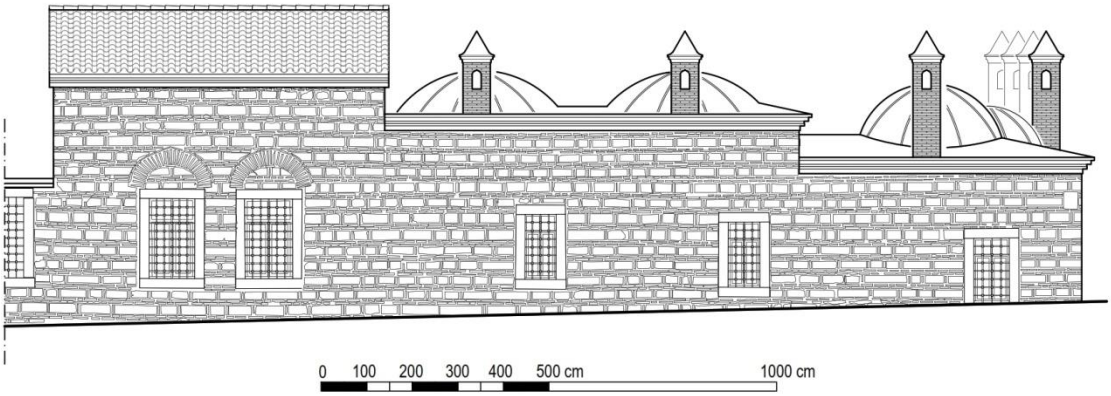

Şekil 5. 26 Kuzeybatı cephesi restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

5.2.3 İlk Mescit-Tevhidhane

Mescid 1720'lerde arsanın güneydoğu köşesine kare planlı olarak inşa edilmiş, almaşık duvarlı ve tek kubbeli bir yapıdır. Güney duvarının eksenine mihrap, batı duvarının güney yönüne sonradan kapatılan ocak yerleştirilmiştir. Mescid inşa edildiğinde her duvarında ikişer penceresinin bulunduğu kaynaklarda belirtilmektedir [15]. Batı duvarındaki pencereler muhtemelen açık türbe yapılırken iptal edilmiş, eski fotoğraflarda bacası gözüken ocak da sonradan örülerek kapatılmıştır (Şekil 5.27). Arşivlerde bulunan, hazireden mescidin dış duvarına bakan bir fotoğrafta kapatılan pencere boşluğu (Şekil 5.28), mescide ait 1981 tarihli iç mekân fotoğrafında ise batı duvarındaki pencerelerin kemer izleri tespit edilmiştir (Şekil 5.29).

Şekil 5. 27 Mescidin batı duvarındaki ocağın bacası, 1988 [29]

Şekil 5. 28 Mescidin batı duvarındaki iptal edilen pencere, 1988 [29]

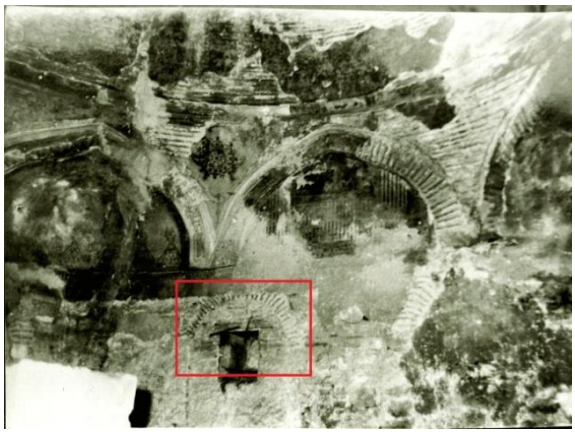

Şekil 5. 29 Mescidin batı duvarındaki pencerelerin kemer izleri, 1981 [43]

Şekil 5. 30 Mescidin batı duvarının günümüzdeki durumu, 2012

Mescidin günümüzdeki halinde cephe duvarlarının bitiminde silme veya kirpi saçak yoktur, üst örtüsü ise kiremit kaplıdır. Arşivlerde bulunan fotoğraflarda duvarların kirpi saçak ile sonlandırıldığı görülmektedir (Şekil 5.31). Yapının özgün çatı kaplamasının kurşun olduğu tahmin edilirken Cumhuriyet döneminde yapılan onarımlar sırasında kiremit döşendiği düşünülmektedir. Süheyl Ünver'in 1964 tarihli suluboya resminde Şeyh Murad Mescidi'nin üst örtüsü kurşundur (Şekil 5.32). Resimde avlu giriş kapısı yanındaki çeşme ve devamındaki lokmalı pencereler ile derviş hücreleri arasındaki kademe unutulmuş olduğundan çok güvenilir bir kaynak olmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 5. 31 Şeyh Murad Mescidi'nin güneydoğu cephesi [29]

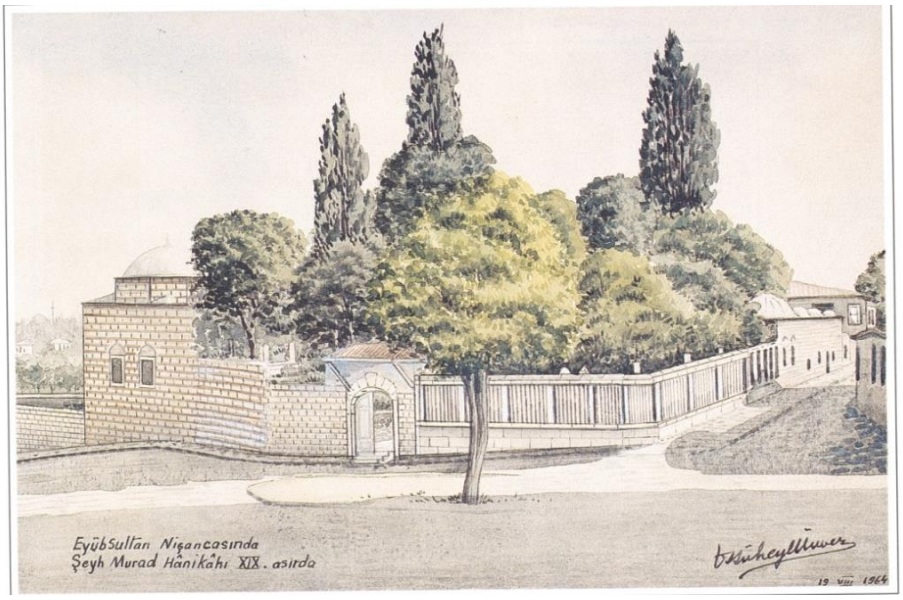

Şekil 5. 32 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Suluboya Resmi, Süheyl Ünver, 1964 [51]

5.2.4 İkinci Mescit-Tevhidhane

Tevhidhane 1855 yılında türbenin güney duvarına bitişik olarak inşa edilmiş, moloz taş duvarlı ve kırma çatılı bir yapıdır. Doğu ve batı duvarlarında birer girişi bulunan yapının güney duvarında mihrap yer almaktadır (Şekil 5.33).

Şekil 5. 33 Tevhidhanenin güney duvarı, 1981 [43]

Tevhidhanenin batı ve doğu duvarında dikdörtgen açıklıklı ve yarım daire kemerli olmak üzere iki farklı tipte pencere formu vardır. Pencerelerin onarımlar sırasında değiştirilmiş olabileceği düşünülmüş ancak eski fotoğraflardan yapının bu şekilde tasarlandığı anlaşılmıştır (Şekil 5.34-36). Baha Tanman'ın görüşüne göre, ilk mescit-tevhidhanenin batı duvarındaki sonradan iptal edilen iki adet pencereden arta kalan demir parmaklıklar bu pencerelere yerleştirilmiş; mevcut malzemeden yararlanmak

için söz konusu pencereler dikdörtgen açıklıklı olarak tasarlanmıştır. Mescide ait 1981 tarihli fotoğrafta, iptal edilen pencerelerin demir parmaklıklarının sökülmediği tespit edilmiş; Baha Tanman'ın savının geçerli olmadığı anlaşılmıştır (Bkz. Şekil 5.28).

Şekil 5. 34 Tevhidhanenin 1981 yılındaki durumu [43]

Şekil 5. 35 Tevhidhane batı cephesi, 1981 [43]

Şekil 5. 36 Tevhidhane doğu cephesi, 1981 [43]

1982 tarihli restitüsyon planında (Bkz. Şekil 5.46) tevhidhanenin doğu duvarı boyunca hanımlar için ahşap dikmelere taşıtılan mahfil katı bulunduğu, bu kata ulaşımın doğu duvarındaki merdivenden sağlandığı görülmektedir. Baha Tanman'a göre batı, M. Hilmi Şenalp'e göre doğu duvarı boyunca uzanan mahfil kat döşemesinin kafa kurtaracak seviyede pencere kemerlerinin altında olması gerekirken, hem eski tarihli fotoğraflarda hem de yapının kendisinde duvarlar detaylı olarak incelendiğinde böyle bir katın bulunduğuna ilişkin hiçbir ize rastlanmamıştır (Şekil 5.37-39).

Şekil 5. 37 Tevhidhanenin batı duvarı, 1981 [43]

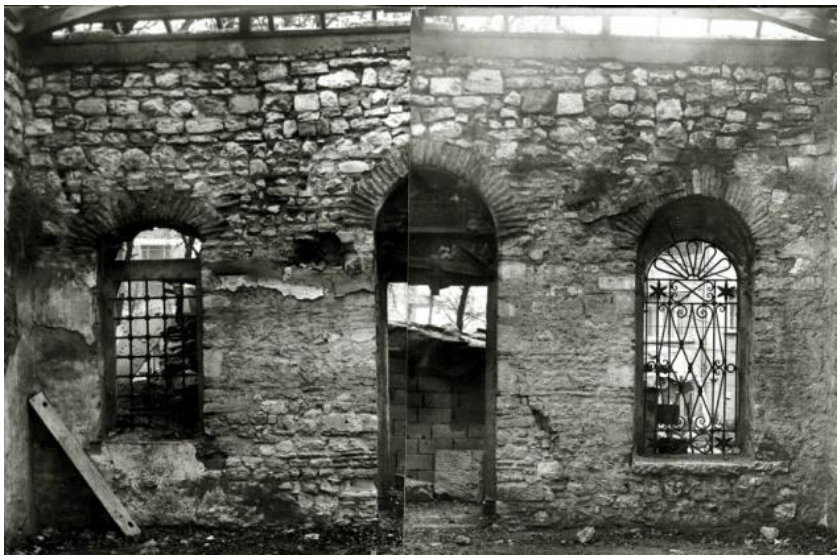

Şekil 5. 38 Tevhidhanenin doğu duvarı, 1981 [43]

Şekil 5. 39 Tevhidhanenin kuzey duvarı, 1981 [43]

Tevhidhane günümüzde ahşap çatı ile örtülüdür. 1977 yılında yenilenen ve 1983'te Marsilya kiremit ile kaplanan kırma çatının geçmişte alaturka kiremitle kaplı olduğu tahmin edilmektedir. 1981 tarihli fotoğraftan, ahşap çatının yükleri makaslar vasıtasıyla yanlardaki mesnetlere ileten asma çatı detayında yapıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 5.40).

Şekil 5. 40 Tevhidhanenin ahşap çatı konstrüksiyonu, 1981 [43]

5.2.5 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi

Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin 1768 yılında inşa edilen açık türbesinin günümüzde yalnızca özgün kapısı ve iki adet pencere sövesi vardır (Bkz. Şekil 4.57). 1945 tarihli fotoğrafta türbenin kuzey duvarında yer alan basık kemerli girişinin solunda dikdörtgen boyutlu ve lokmalı demir parmaklıklı 3 adet pencerenin sıralandığı görülmektedir (Şekil 5.41).

Şekil 5. 41 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1945 [43]

Kapı sövesindeki parmaklık yuvalarından sağ kısmın yıkıldığı, bu kısımda da en azından bir pencerenin olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 5.42-43). Bu pencerenin selamlık binası inşa edilirken iptal edildiği tahmin edilmektedir. 1945 ve 1983 tarihli fotoğraflardan açık türbenin demir lokmalı parmaklıkları ve kesme taş harpuşta detayı tespit edilerek restitüsyonu çizilmiştir (Şekil 5.44).

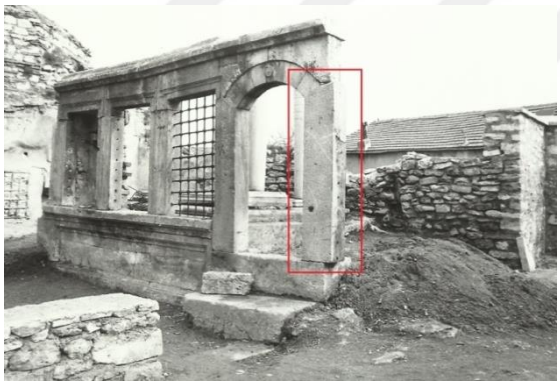

Şekil 5. 42 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1983 [29]

Şekil 5. 43 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi, 1983 [29]

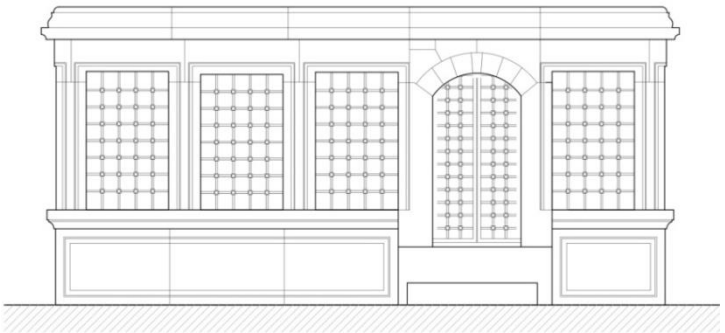

Şekil 5. 44 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi'nin Restitüsyonu, 18.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

5.2.6 Selamlık

Selamlık binasının, yapıldığı dönemde derviş hücrelerinin güney kolunun bitimi ile Şeyhülislam Veliyüddin Efendi'nin türbesi arasında yer aldığı, iki katlı, 9 x 7m boyutlarında, iç sofalı bir yapı olduğu kaynaklarda belirtilmektedir [45]. Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin son şeyhi Seyyid Ahmed Muhtar Belhi Efendi'nin oğlu İhsan Erkılıç'ın tekkeye ait çizmiş olduğu vaziyet planı krokisinde (Şekil 5.45) ve M. Hilmi Şenalp'e ait 1982 tarihli Şeyh Murad Buhari Tekkesi restitüsyon planında (Şekil 5.46), yapının zemin katında, odaların arasında uzanan iç sofanın kenarlarında dört oda sıralandığı görülmektedir. Yapı ile ilgili arşivlerde görsel kaynağa ulaşılamamıştır.

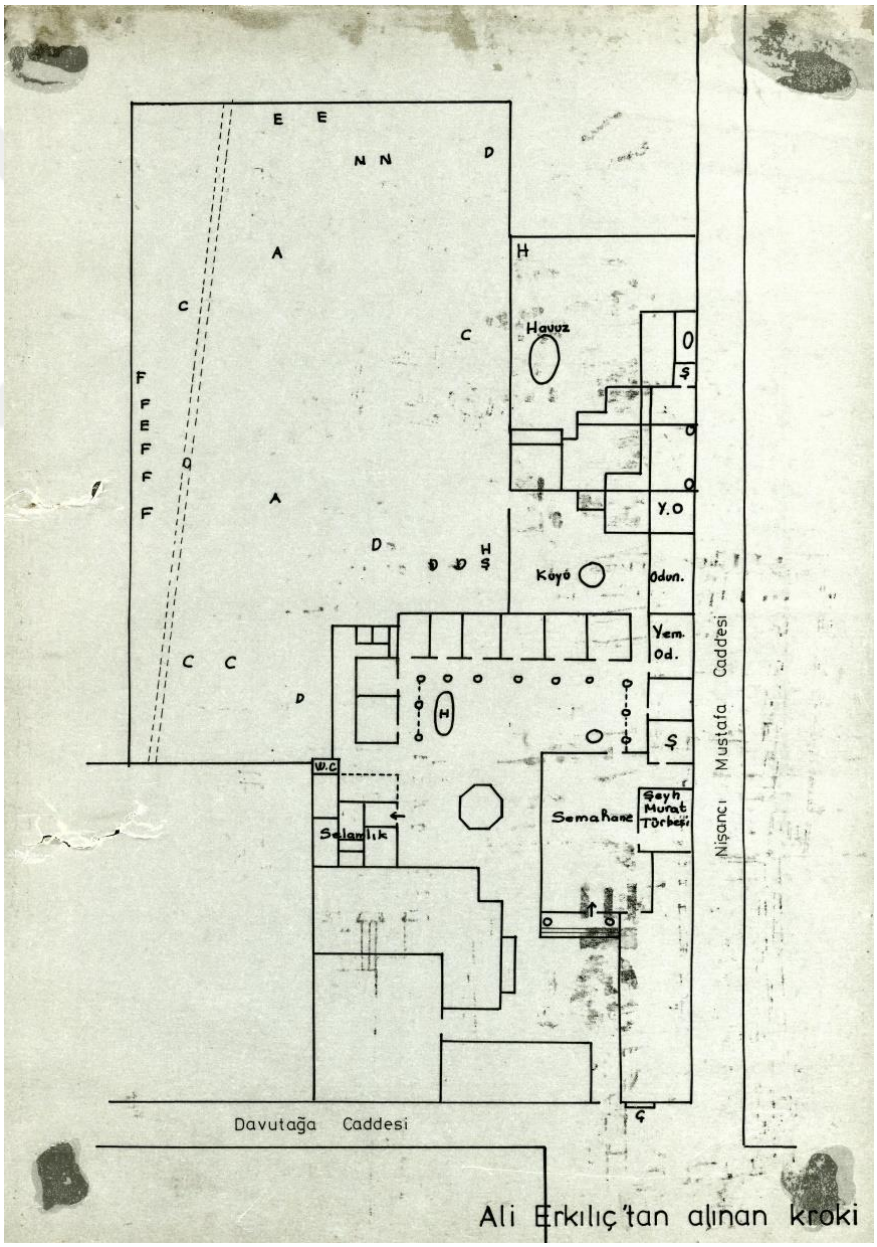

Şekil 5. 45 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin krokisi, İhsan Erkılıç [43]

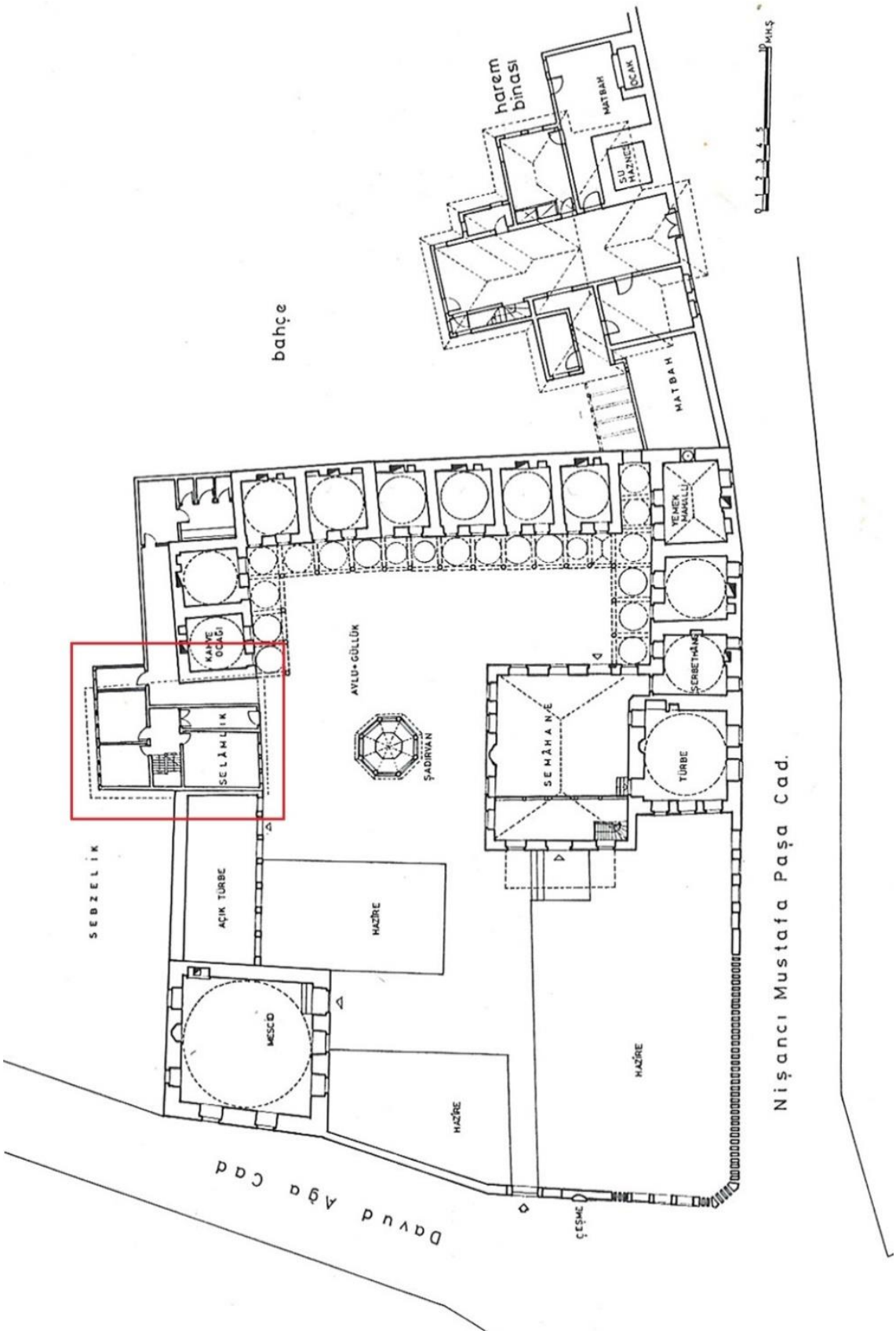

Şekil 5. 46 Şeyh Murad Tekkesi Restitüsyonu, M.Hilmi Şenalp, 1982 [33]

5.2.7 Harem Binası

Harem binasının, arsanın batı bölümünde, büyük bir bahçe içinde, üç katlı geleneksel bir konut olduğu fotoğraflardan anlaşılmaktadır (Şekil 5.47). 1969 tarihli restitüsyona göre 15 x 14m boyutlarındadır, iç sofalı plan düzeninde (karnıyarık) inşa edilmiştir. 1970'li yıllara kadar mevcut olduğu anlaşılan Harem binası 1977'de bilinmeyen bir sebeple yıkılmıştır. 2018 yılında yapının bulunduğu alanda yapılan lazer tarama ve temel araştırma kazısının ardından buluntuların rölövesi çıkartılmıştır (Şekil 5.48).

Şekil 5. 47 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden Harem Binası'nın görünümü [29]

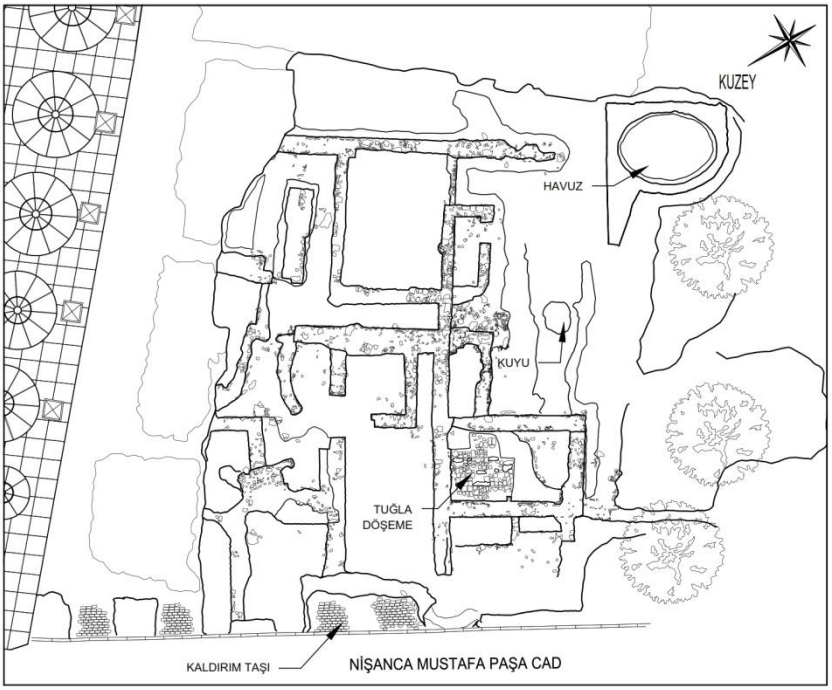

Şekil 5. 48 Harem Binasına ait temel kalıntıları, 2018 [Hassa Mimarlık]

Restitüsyonda öncelikle yapının dış kontur gabarileri tespit edilmeye çalışılmış; 1913-1914 yıllarına ait Alman Mavisi Haritaları'ndan (Şekil 5.49), temel araştırma kazısında açığa çıkan tarihi kalıntılardan, eski projelerden ve fotoğraflardan faydalanılmıştır.

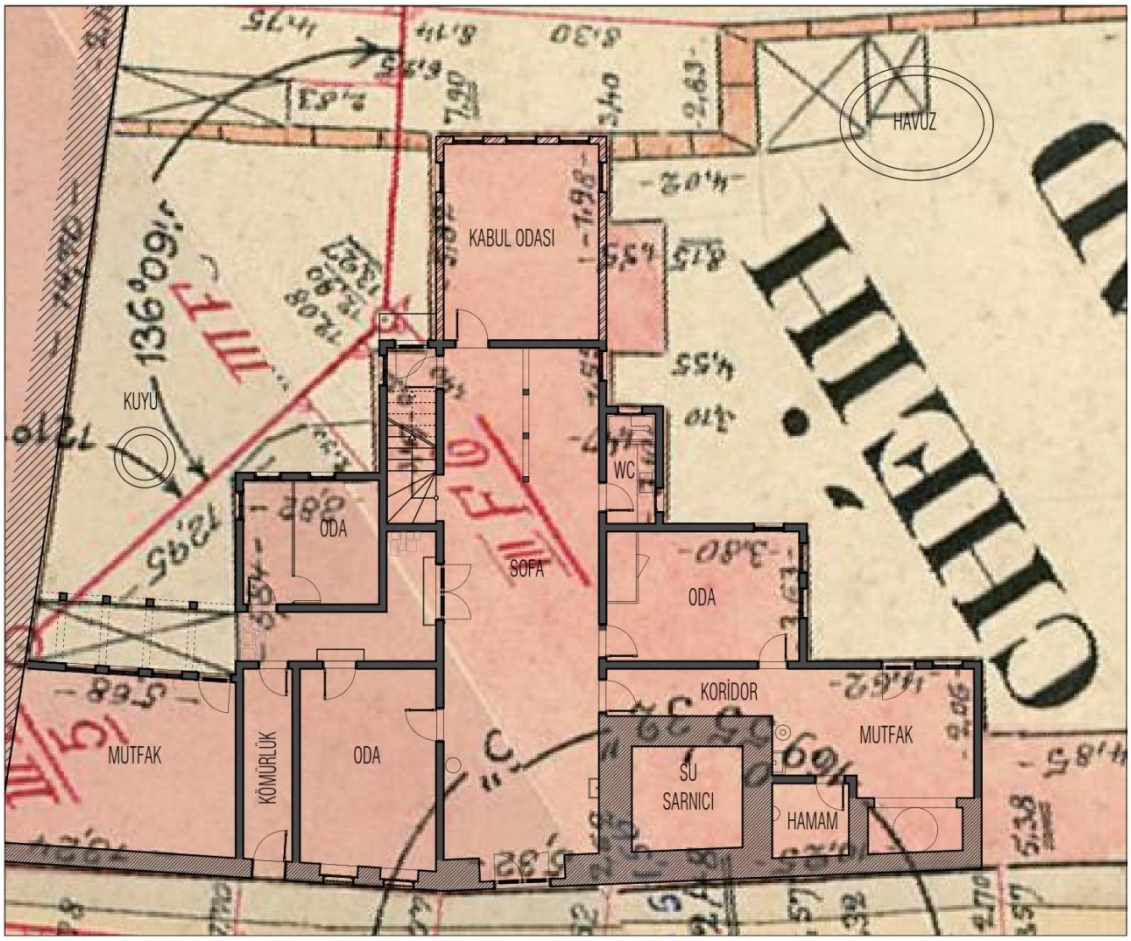

Şekil 5. 49 1913-1914 tarihli Alman Mavisi Haritası ile Harem Binası'nın restitüsyon planının çakıştırılması

Yapının planimetresinin oluşturulmasında, yapıya ait başlıca kaynak olan MSGSÜ arşivindeki 1969 yılı restitüsyon çizimlerinden (Şekil 5.50) ve İhsan Erkılıç'ın vaziyet planı krokisinden (Bkz. Şekil 5.45) yararlanılmış; bu bilgiler, temel kazısı ile çakıştırılarak (Şekil 5.51) yapının restitüsyonu elde edilmiştir. Ayrıca harem binasında 1976 yılına kadar ikamet etmiş olan Mimar Cenan Erkılıç ile yapılan söyleşiden, yapının iç mekânı hakkında bilgi edinilmiştir.

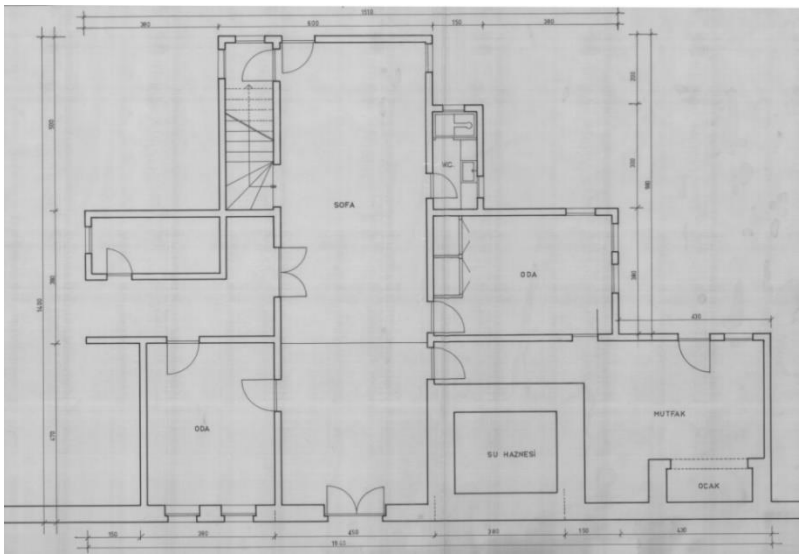

Şekil 5. 50 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Zemin kat planı, Rasim Çınar, Nevzat Övütmen, 1969 [52]

Şekil 5. 51 Temel kalıntılarına ait hava fotoğrafının restitüsyon projesi ile çakıştırılması

Haremin zemin katında, kuzey-güney doğrultusunda uzanan bir iç sofası bulunmaktadır. Sokaktan yapıya giriş kapısı bu sofanın önündeki taşlığa açılmaktadır. Giriş kapısının sağında yalaklı çeşme, solunda ise zemine gömülü su küpünün bulunduğu; iç sofanın uzun kenarlarının batısında oda, harem mutfağı, hamam ve su sarnıcı; doğusunda oda, kömürlük ve tekkeye ait yemekhane ile bağlantılı mutfağın yer aldığı belirtilmiştir. Haremin mutfağına, giriş sofasından koridorla ulaşılmaktadır. Mutfakta ocak, yalaklı çeşme ve su küpünün bulunduğu; güney duvarında bahçeye

açılan bir kapının yer aldığı; giriş sofası, koridor ve mutfağın zemin kaplamasının sarı renkli malta taşı, odaların döşeme kaplamasının ise ahşap olduğu; sofanın güneyinde yer alan kabul odasının yapıya sonradan ilave edildiği belirtilmiştir[1] (Şekil 5.52-53). Güneydoğu köşesinde ahşap bir merdiven yer almaktadır.

Şekil 5. 52 Harem Binasının güneydoğu cephesindeki kabul odası [29]

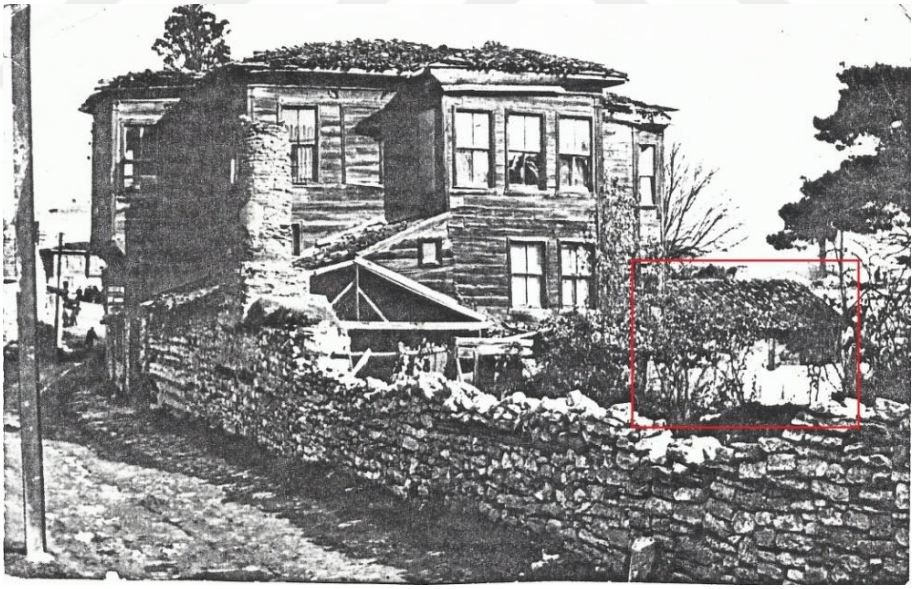

Şekil 5. 53 Harem binası güneybatı cephesi, 1970'ler [29]

Orta katta, kuzey yönündeki odaların geriye çekildiği restitüsyon projesinden (Şekil 5.54) ve eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Sofanın kuzey yönünde yer alan, ortada çift kanatlı, kenarlarda sabit olan pencereler taşlık boşluğuna açılmaktadır.

[1] Cenan Erkılıç ile söyleşi, Mart 2019.

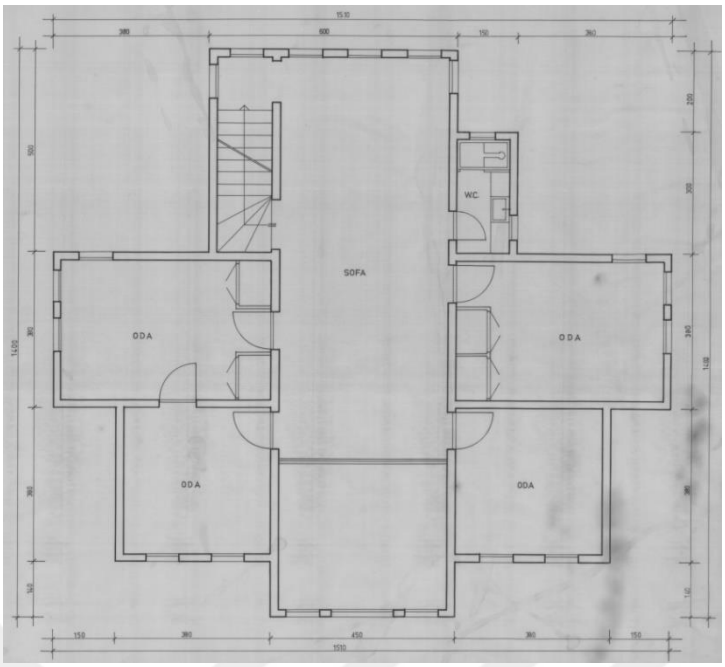

Şekil 5. 54 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Birinci Kat Planı,
Rasim Çınar, Nevzat Övütmen, 1969 [52]

Üst katta, tek yüzlü iç sofanın sokağa bakan kuzeydeki kısa kenarına bir oda yerleştirilmiş, güney yönündeki pencereleri bahçeye açılmıştır. Geleneksel düzendeki odalar ile hela ve abdesthane birimleri iç sofanın uzun kenarlarına konumlandırılmıştır. Odalar, yüklüklerle ve iç yüzeyleri çinko kaplı banyo dolapları ile donatılmıştır (Şekil 5.55).

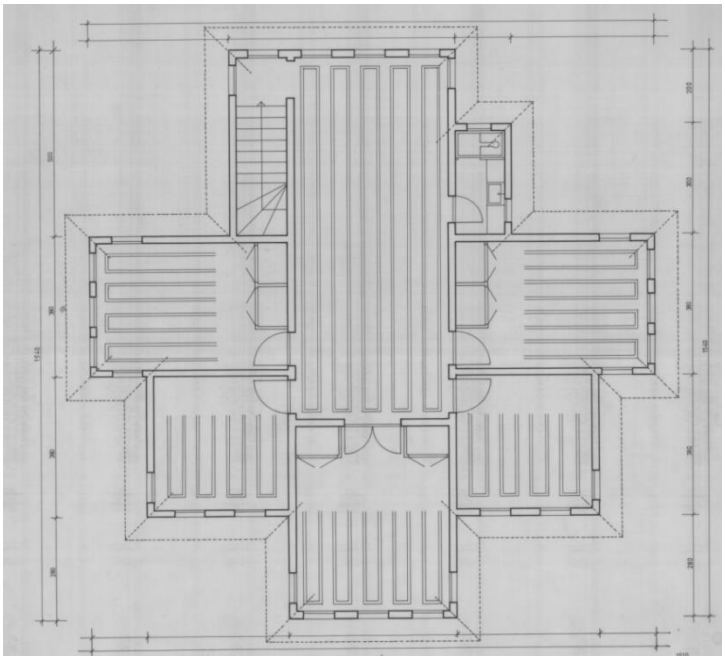

Şekil 5. 55 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, İkinci Kat Planı,
Rasim Çınar, Nevzat Övütmen, 1969 [52]

İhsan Erkılıç'ın çizmiş olduğu krokide (Bkz. Şekil 5.45); Harem binasının bahçesinde, yapı ile derviş hücreleri arasındaki alanda su kuyusu ve haremin batısında elips formda havuz bulunduğu görülmektedir. Yapılan araştırma kazısında, temel duvarı kalıntılarının dışında elips formunda, horasan harçlı, klasik harman tuğla örgülü yapı kalıntısı tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 5.48). Bu kalıntının, haremin güneyinde bulunan havuza ait olduğu anlaşılmaktadır.

Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ndeki zemin kat duvarının moloz taştan örülü olduğu, yalnızca su sarnıcının bulunduğu bölümün almaşık duvar örgüsü ile oluşturulduğu fotoğraflardan anlaşılmaktadır (Şekil 5.56). Zemin kat ve üst katların ahşap çatkı yapım sistemi ile inşa edildiği, çatkı arası boş bırakılarak içten bağdadi sıva, dışarıdan ahşap tahtalar ile kaplandığı kaynaklarda belirtilmektedir [15].

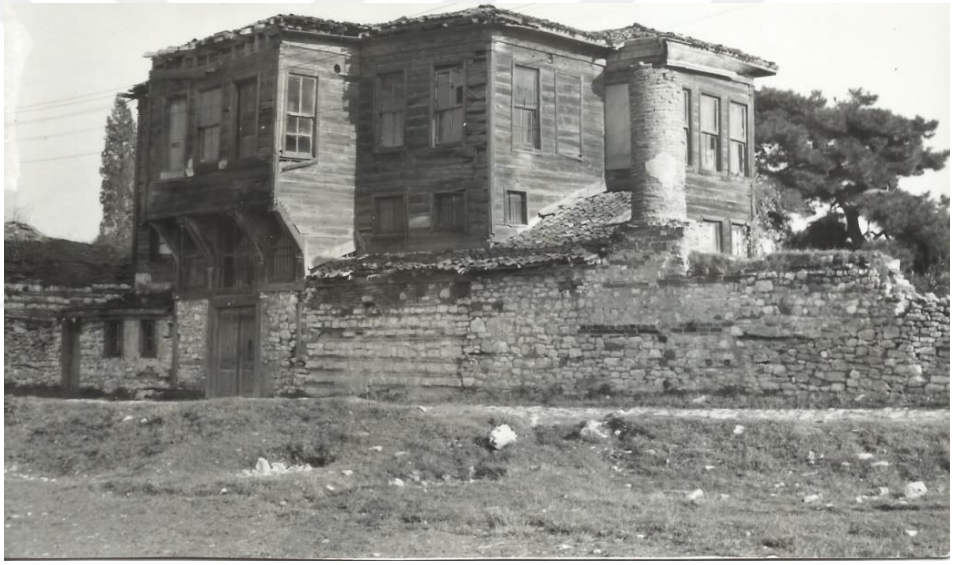

Şekil 5. 56 Harem binası batı cephesi, 1970'ler [29]

Harem binası Osmanlı geleneksel sivil mimari tarzında inşa edilmiştir. İleri-geri çekilmeler ve çıkmalarla cepheye hareketlilik kazandırılmıştır (Şekil 5.57). Harem binasında giyotin pencere ve çift kanatlı ahşap pencere olmak üzere iki tip pencere kullanıldığı eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Zemin kat ve birinci kat pencereleri önünde demir parmaklıklar bulunmaktadır (Şekil 5.58). Yapının orta aksındaki ahşap giriş kapısının üzerinde pirinç halkalar vardır (Şekil 5.59). Harem mutfağına ait baca ince tuğla örgüdür ve dairesel silindir formunda taş duvardan yükselmektedir. Yapının üst örtüsü kırma çatıdır ve üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 5.60-61-62).

Şekil 5. 57 Harem Binası kuzeydoğu cephesi [29]

Şekil 5. 58 Harem binası kuzeybatı cephesi, 1970'ler [29]

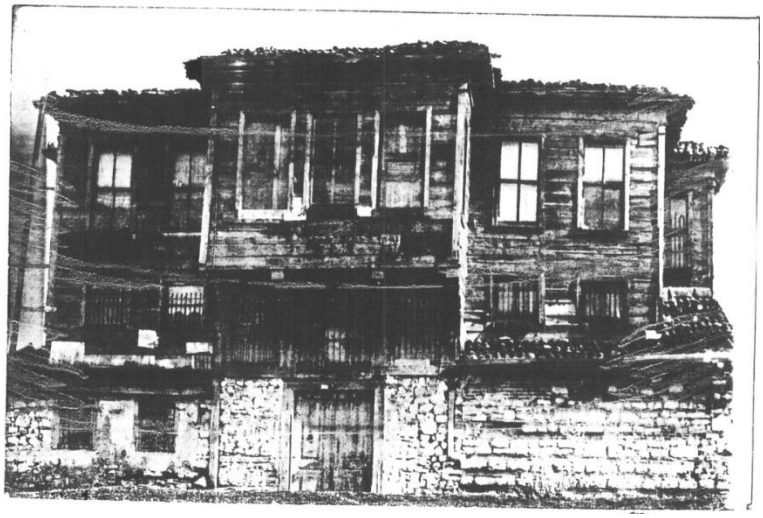

Şekil 5. 59 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi Harem Binası kuzeybatı (giriş) cephesi, 1970'ler [29]

Şekil 5. 60 Harem Binasının güneybatı cephesinde yer alan mutfak bacası [29]

Şekil 5. 61 Harem binası giriş üstü çıkma detayı, 1970'ler [29]

Şekil 5. 62 Harem binası baca detayı, 1970'ler [29]

Şekil 5. 63 MSGSÜ, Harem Binası Restitüsyonu, Kuzeybatı Cephesi, Rasim Çınar, Nevzat Övütmen, 1969 [52]

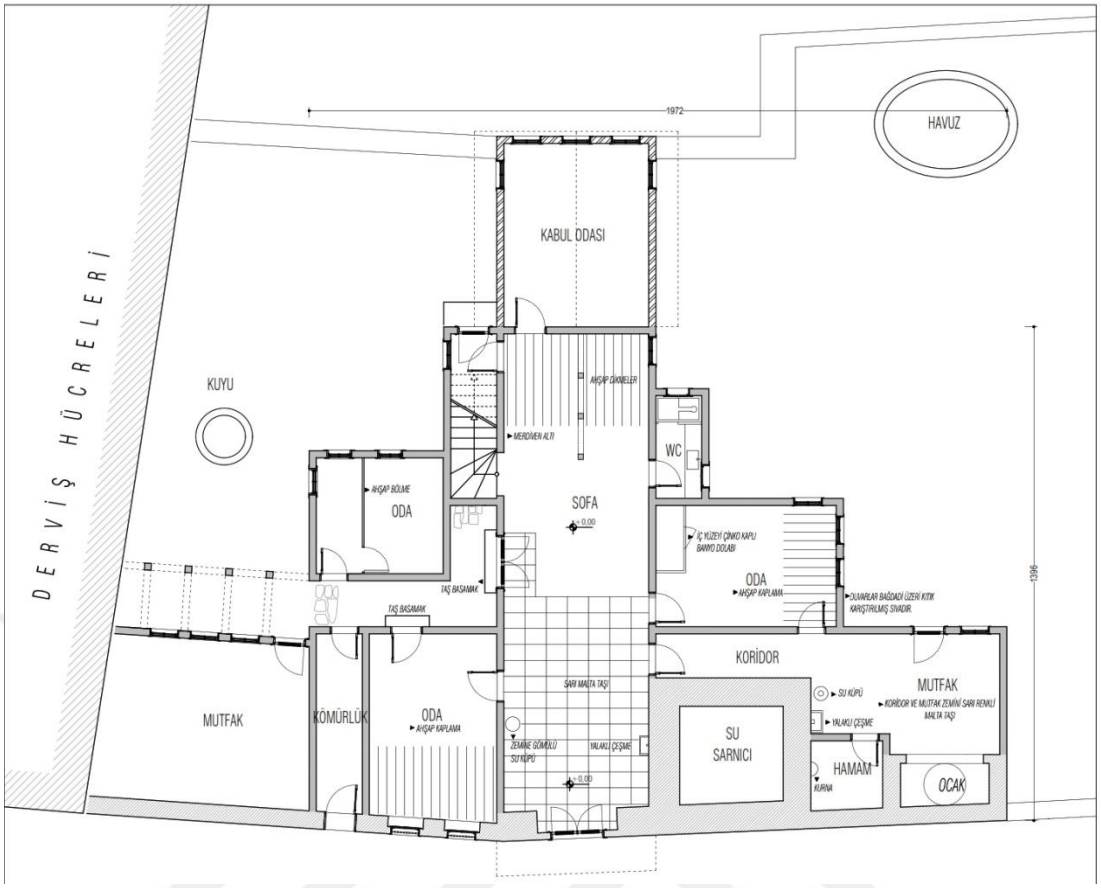

Şekil 5. 64 Harem Binası Restitüsyonu, Zemin Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan]

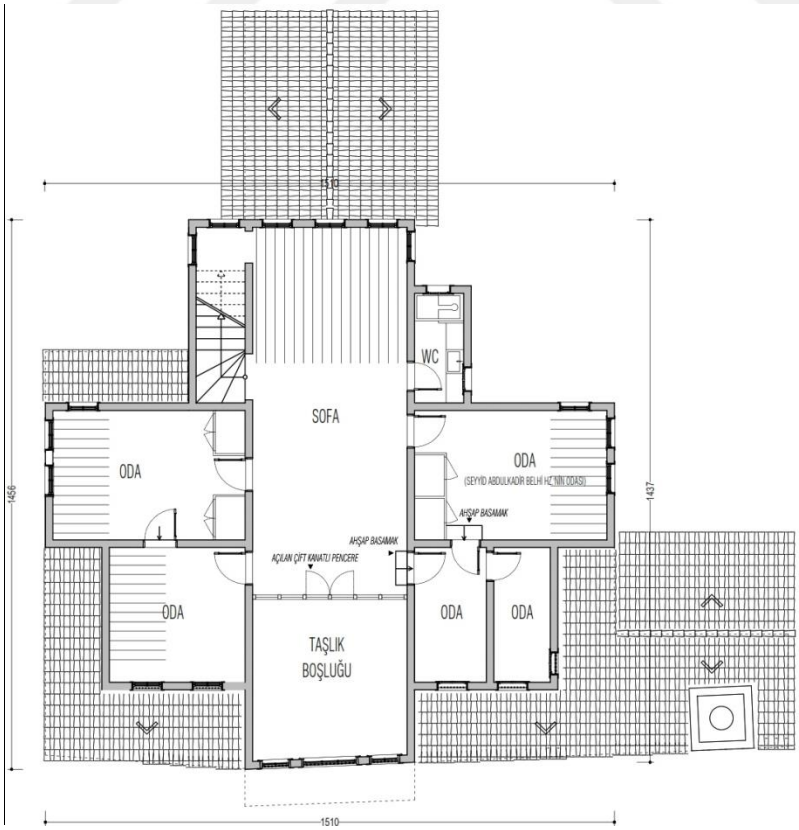

Şekil 5. 65 Harem Binası Restitüsyonu, Birinci Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan]

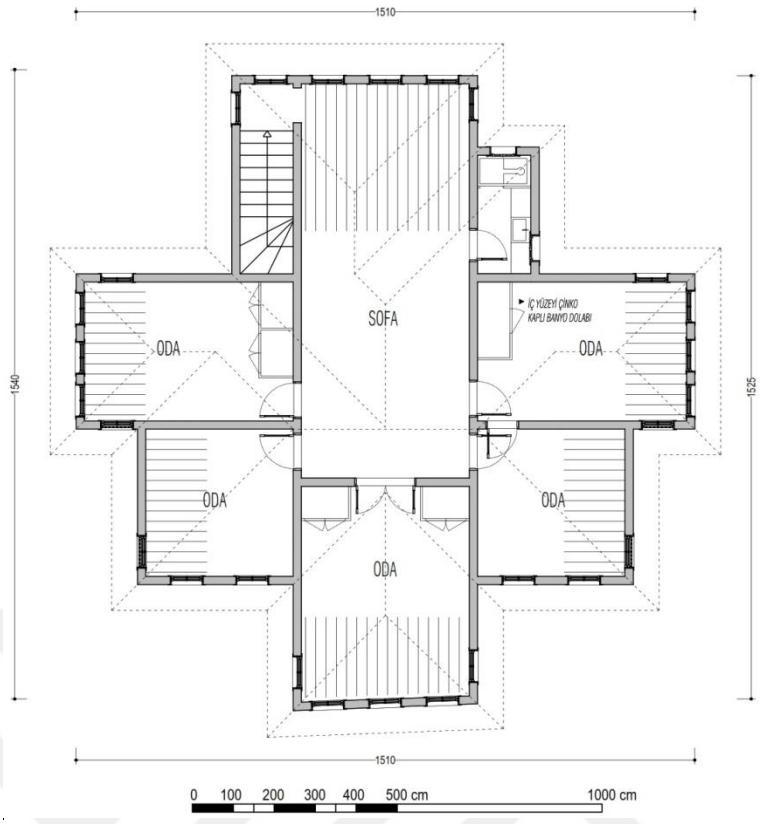

Şekil 5. 66 Harem Binası Restitüsyonu, İkinci Kat Planı, 2019 [T.Kılınçarslan]

Şekil 5. 67 Harem Binası Restitüsyonu, Kuzeybatı Cephesi, 2019 [T.Kılınçarslan]

5.2.8 Hamam

Hadikatü-l Cevami'ye göre, günümüzde tamamen ortadan kalkmış olan hamam binası Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin karşısında inşa edilmiştir. Baha Tanman, hamamın Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nin kuzey tarafında bulunduğunu belirtmektedir [15]. 1966 tarihli hava fotoğrafında caddenin kuzeyinde yer alan (Şekil 5.68) ve

fotoğraflardan tespit edilen yapının Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ne ait hamam olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 5.69). 1980'li yıllara ait fotoğraflardan, yapının moloz taş duvar örgüsü ile yığma sistemde inşa edilmiş olduğu, kuzey ve güney duvarlarının kalkan duvar şeklinde yükseltildiği ve üzerinde beşik çatı bulunduğu görülmektedir. Beden duvarlarının üzerindeki betonarme hatıldan yapının değiştiği anlaşılmaktadır (Şekil 5.70-71). Hamam binasının özgün durumuna ilişkin başka bir belge bulunamamıştır.

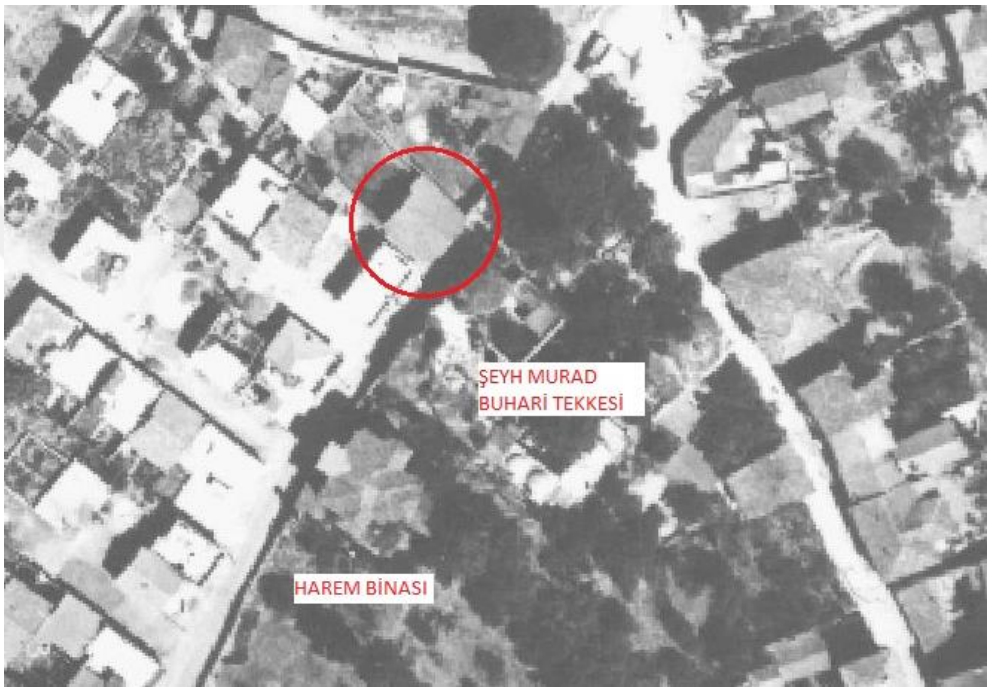

Şekil 5. 68 Şeyh Murad Buhari Tekkesi hava fotoğrafı, 1966 [20]

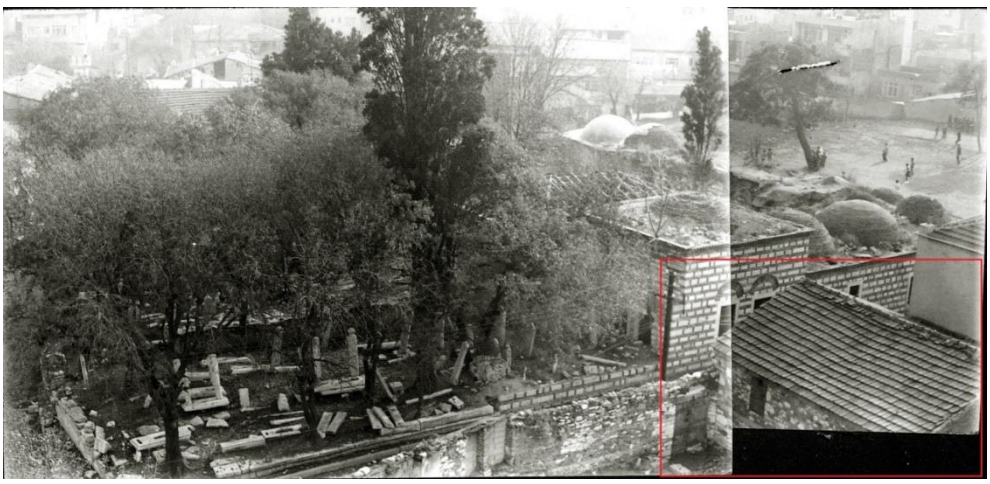

Şekil 5. 69 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin genel görünümü, 1981 [43]

Şekil 5. 70 Şeyh Murat Tekkesi'ne ait hamam yapısı, 1980'ler [29]

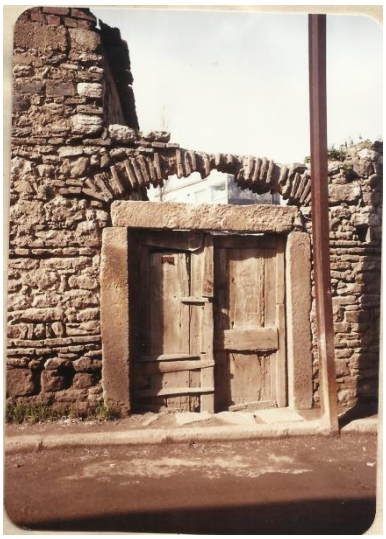

Şekil 5. 71 Hamamın giriş kapısı, 1980'ler [29]

Şekil 5. 72 Hamamın bulunduğu alanın günümüzdeki durumu, 2014

5.2.9 Avlu Duvarları

Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerinde, türbeye bitişik olarak inşa edilen almaşık duvar örgülü avlu duvarı üzerinde dört adet pencere yer almaktadır. Devamındaki sık dikmelerden oluşan kesme taş avlu duvarının altında su basman duvarı, üstünde de harpuşta bulunmaktadır. 1945 tarihli fotoğrafta dikmeli avlu duvarlarının harpuşta seviyesinde kademe olduğu görülmektedir (Şekil 5.73). 1981 tarihli fotoğrafta kuzey yönündeki avlu duvarlarının büyük kısmı yıkık durumdadır (Şekil 5.74). 1983 yılındaki onarım sırasında, yıkılmış avlu duvarları yeniden inşa edilmiş ve kademe farkı ortadan kaldırılmıştır. Restitüsyonda 1945 ve 1970'li yıllara ait fotoğraflara (Şekil 5.73-75)

dayanarak düzenlenmiş avlu duvarlarının su basman silmesi ve kesme taş harpuşta detayı bu fotoğraflardaki detaya uygun hazırlanmıştır (Şekil 5.76).

Şekil 5. 73 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kuzeydoğu cephesi, 1945 [43]

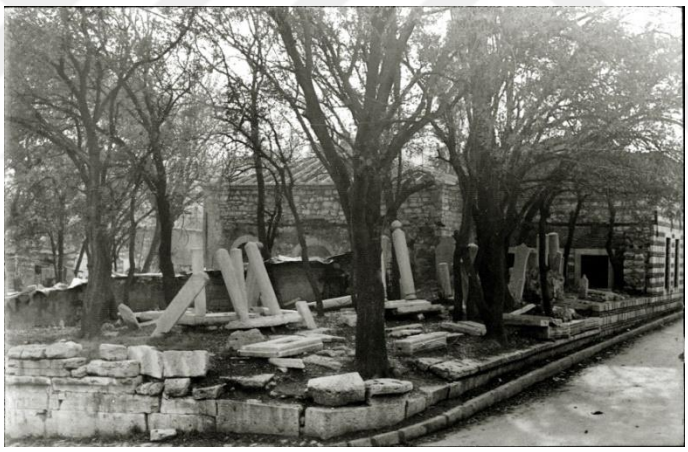

Şekil 5. 74 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin yıkılan avlu duvarları ve haziresi, 1981 [43]

Şekil 5. 75 Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin avlu duvarı, 1970'ler [29]

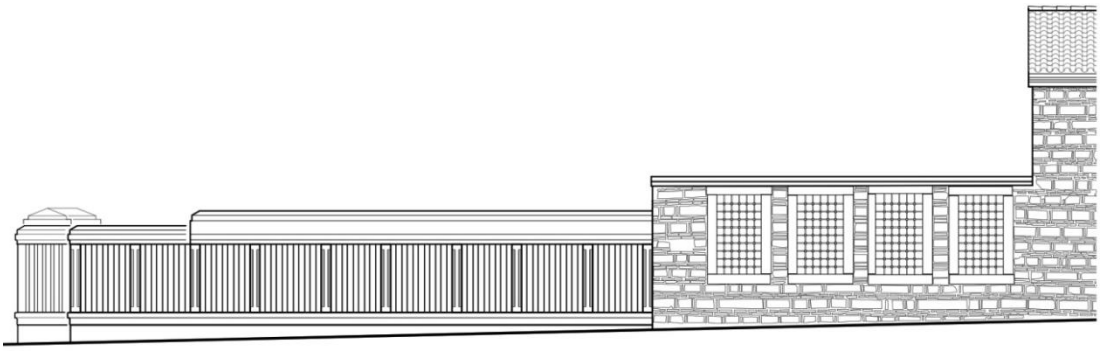

Şekil 5. 76 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi üzerindeki avlu duvarlarının restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

Eski bir fotoğraftan, mescit ile birleşen avlu duvarının kotunun, mescidin pencere üst sövesinin alt kotuyla aynı seviyede olduğu (Şekil 5.77); Cumhuriyet dönemi restorasyonlarında duvar yüksekliğinin daha alçak tutulduğu tespit edilmiştir. Restitüsyon önerisinde avlu duvarı orijinal seviyesine getirilmiştir.

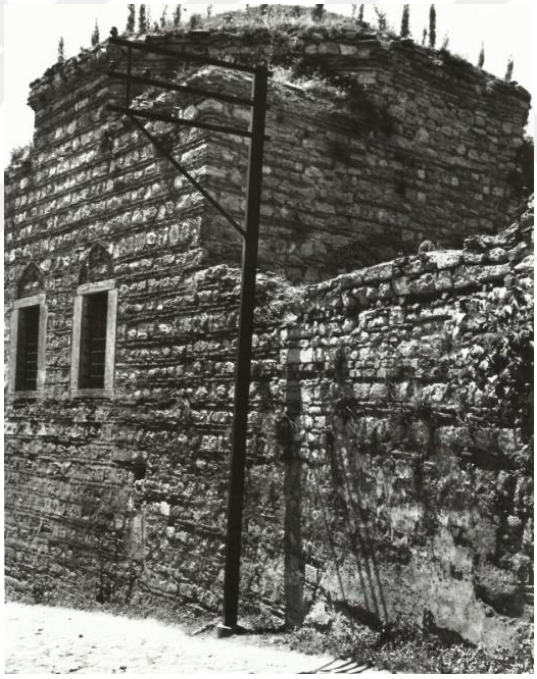

Şekil 5. 77 Şeyh Murad Mescidi ve avlu duvarı birleşimi [53]

5.2.10 Avlu Giriş Kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve Şadırvan

Günümüze ulaşmayan avlu kapısı ile bunun sağında yer alan Mehmed Kethüda Çeşmesi, tekkenin Davut Ağa Caddesi'ne paralel kuzeydoğu cephesindeki avlu duvarı üzerine yerleştirilmiştir (Şekil 5.78). Mermer söveli ve basık kemerli avlu kapısının üzengi taşlarında ay ve çiçek motifleri, kilit taşında da küçük bir rozet kabartması bulunmaktadır (Şekil 5.79).

Şekil 5. 78 Avlu kapısı ve Mehmed Kethüda Çeşmesi'nin görünümü, 1951 [54]

Rozetli kilit taşı, kemerin diğer taşlarından biraz daha yüksektir ve kemer hattının dışına taşmaktadır (Şekil 5.80). 1988 yılı restorasyonunda avlu kapısına ait parçalar toprak altından çıkarılmıştır (Şekil 5.81).

Şekil 5. 79 Avlu giriş kapısı, 1950'ler [29]

Şekil 5. 80 Davutağa caddesinden avlu giriş kapısının görünümü [19]

Şekil 5. 81 Avlu giriş kapısına ait parçalar, 1988 [29]

Mehmed Kethüda Çeşmesinin yekpare mermerden yapılmış ayna taşının her iki tarafında mermer sövelerin yer aldığı; taş duvarla hemyüz bu mermer sövelerden soldaki sövenin 3 parçadan, sağdaki sövenin 2 parçadan oluştuğu eski fotoğraflarda görülmektedir. Çeşmeye ait bulunabilen parçalardan, mermer bir yalağın üzerine oturmakta olan ayna taşının çiçekli dal motifleri ile çerçevelenmiş olduğu ve üzerinin mukarnaslı korniş ile tamamlandığı anlaşılmaktadır. Çeşmenin musluğu, palmetle tamamlanan kaş kemerli bir çerçeve içine alınmıştır. Ayna taşının üst kısmında yer alan yarım daire şeklindeki kemerin içi istiridye kabuğu motifi ile doldurulmuştur. Kemerin üzerinde, bordür genişliğinde boş bir pano vardır [19] (Şekil 5.82-83).

Şekil 5. 82 Mehmed Kethüda Çeşmesi, 1950'ler [29]

Şekil 5. 83 Mehmed Kethüda Çeşmesi'nin bulunabilen taşları, 2014

Mukarnaslı korniş ve mermer söveler üzerinde ta'lik hatlı, H.1145/M.1732 tarihli beş beyitlik kitabe ve rumili mermer alınlık yer almaktadır [54]. Çeşme kitabesinin son mısrasında "Muhammed yaptı babı tekyeye bir çeşme-i ziba 1145" yazılıdır [55] (Şekil 5.84).

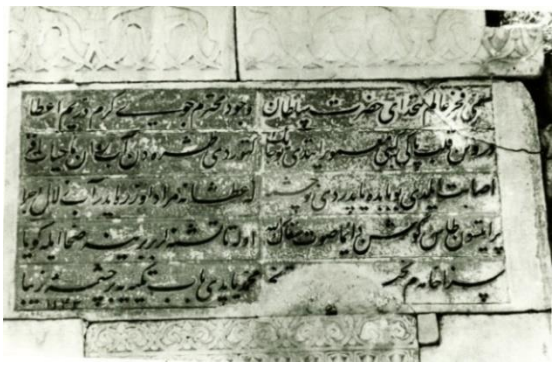

Şekil 5. 84 Çeşmeye ait kitabe, 1950'ler [43]

Tevhidhanenin kıble yönünde bulunan şadırvanı günümüzde mevcut değildir. 1945 yılında çekilmiş olan fotoğraftan (Şekil 5.85) ve mermer ayna taşına ait parçalardan (Şekil 5.86), şadırvanın sekizgen prizma biçiminde olduğu; mermer ayna taşlarının üzerinde muslukların yer aldığı ve kaş kemerlerle çevrelendiği; çevresininse taş döşeme ile kaplandığı anlaşılmaktadır. Restorasyon çalışmaları sırasında yapılan araştırma kazısı sonrası şadırvana ait sekizgen temel izleri ve eski su yolu ortaya çıkartılmıştır (Şekil 5.87).

Şekil 5. 85 Tevhidhanenin güneybatı cephesi ve tekkenin şadırvanı, 1945 [53]

Şekil 5. 86 Şadırvanın mermer ayna taşına ait parçalar, 1988 [29]

Şekil 5. 87 Şadırvanın tabanına ve eski su yoluna ait izler, 2015

Avlu kapısı, Mehmed Kethüda Çeşmesi ve şadırvanın restitüsyon önerisi hazırlanırken bu mimari elemanlara ait tekke içinde bulunan taşların ölçüleri ve arşivlerde bulunan

fotoğraflar değerlendirilmiş; Vakıflar arşivinden alınan Ayten Erdem'e ait 1989 tarihli "Avlu Kapısı ve Çeşme Restitüsyon Projesi" ve "Şeyh Murat Tekkesi Şadırvanı Restitüsyon Projesi"nden faydalanılmıştır (Şekil 5.88-89).

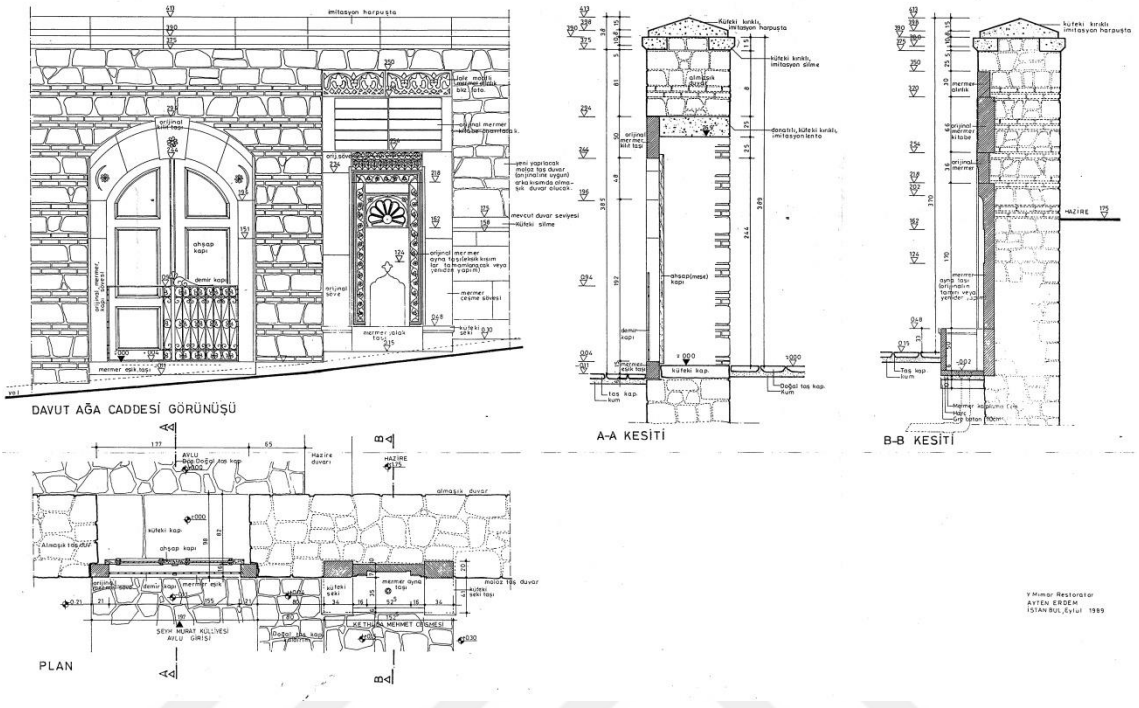

Şekil 5. 88 Şeyh Murat Tekkesi Avlu Kapısı ve Çeşme Restitüsyon ve Restorasyon Projesi, Ayten Erdem, 1989 [48]

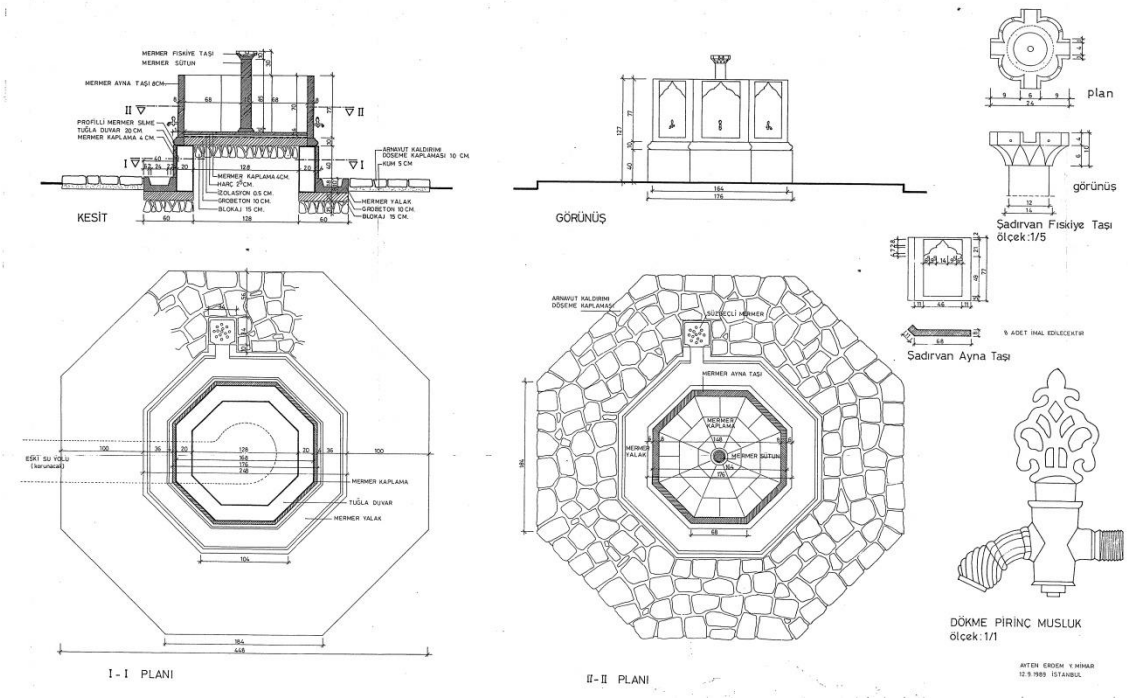

Şekil 5. 89 Şeyh Murat Tekkesi Şadırvanı Restitüsyon Projesi, Ayten Erdem, 1989 [48]

Dış kapıdan tevhidhaneye kadar olan kısımda avlu döşeme kaplamasının küfeki taşı olduğu 1969 tarihli fotoğrafta görülmektedir (Şekil 5.90). İç avluda yapılan araştırma kazısında mevcut döşemenin üstü açılıp, özgün döşeme açığa çıkarılmıştır (Bkz. 6.112). Projede bitkilendirme için bırakılan kısımlar haricinde avlu döşemesi küfeki kaplama olarak gösterilmiştir.

Şekil 5. 90 Avludan tevhidhaneye bakış, 1969 [48]

5.3 Değerlendirme

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri 2009 yılında hazırlatılarak Koruma Kurulu'na onaylatılmıştır [28]. Projelerde yapıdaki onarımlar sırasında değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya zaman içinde yok olmuş bazı kısımlar (kademeli derviş hücreleri ve dikmeli avlu duvarları, mescidin beden duvarlarının bitiş detayları, avlu duvarlarının silme ve harpuşta detayları, açık türbe) doğru projelendirilmemiştir. Ayrıca; onaylanan bu projelerde harem binası restitüe edilmemiş, hazire kısmına dair bir çalışma yapılmamıştır.

Tez çalışması kapsamında Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin 17. ve 19. yy sonlarına ait restitüsyon önerileri elde edilen belgeler, yapıdaki mevcut izler ve benzer yapılardan yararlanılarak hazırlanmıştır (Bkz. Ek-D).

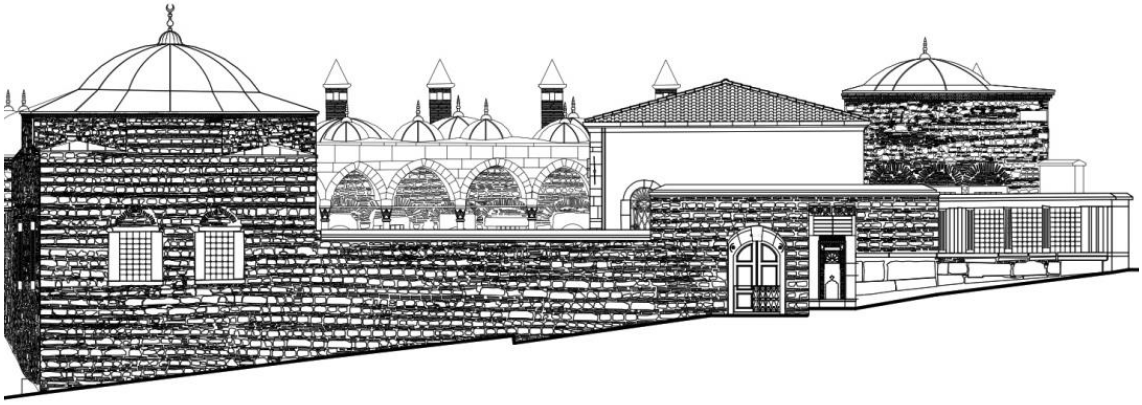

Şekil 5. 91 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 2009 [Elvan Mimarlık]

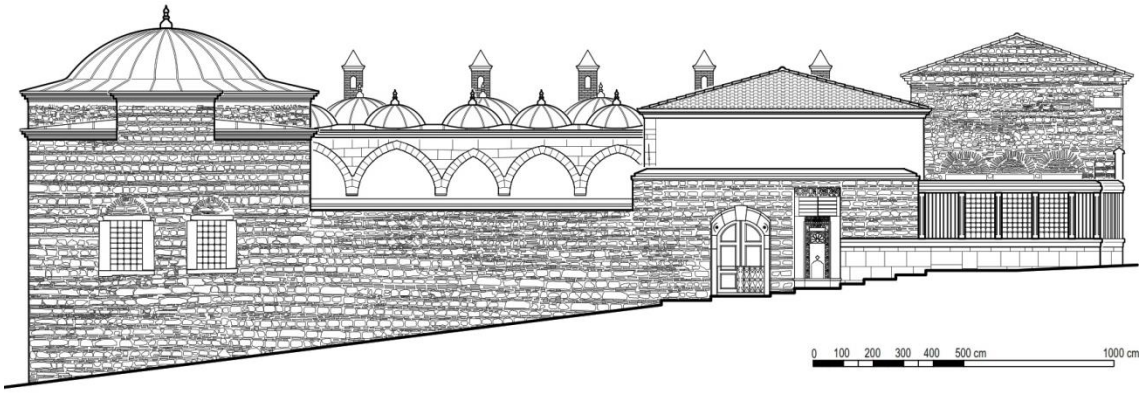

Şekil 5. 92 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

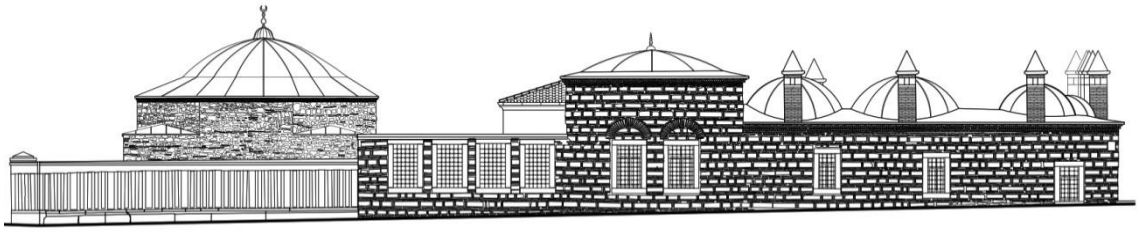

Şekil 5. 93 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 2009 [Elvan Mimarlık]

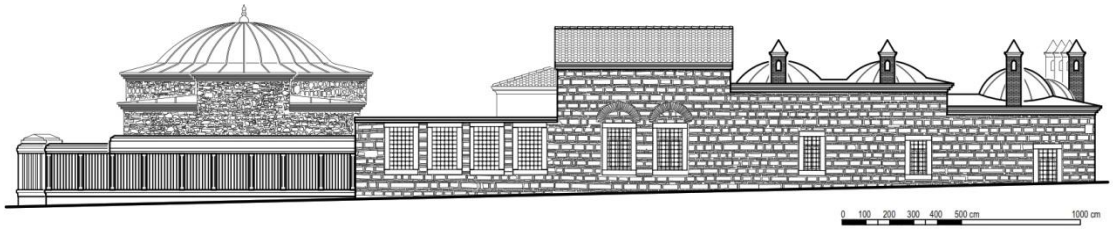

Şekil 5. 94 Kuzeydoğu Cephesi Restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

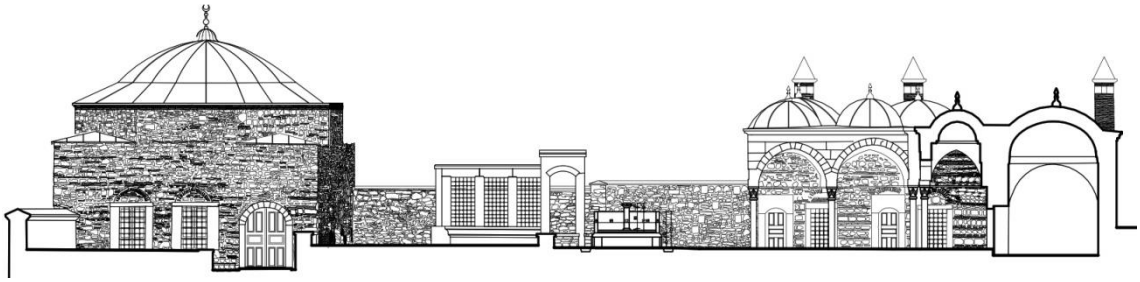

Şekil 5. 95 Mescid, Açık Türbe ve Derviş Hücrelerinin restitüsyonu, 2009
[Elvan Mimarlık]

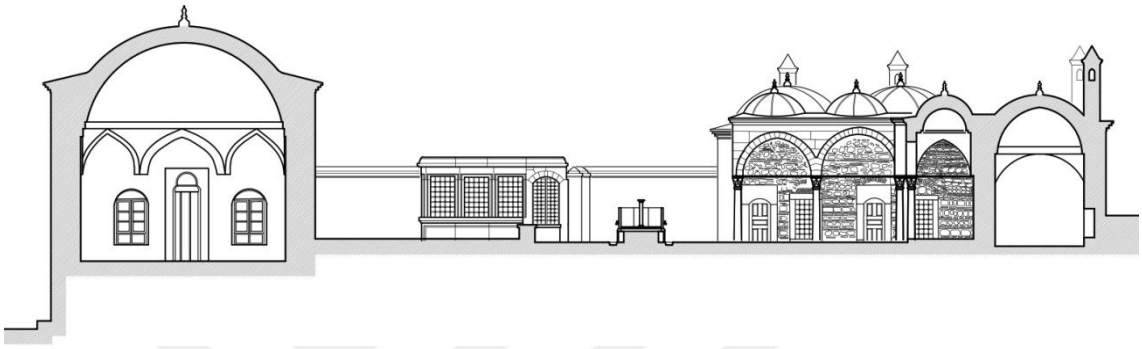

Şekil 5. 96 Mescid, Açık Türbe ve Derviş Hücrelerinin restitüsyonu, 19.yy sonu, 2019
[T.Kılınçarslan]

Restitüsyon önerileri karşılaştırma tablosu hazırlanarak, yapının dönemlere göre değişimi sunum olarak gösterilmiştir (Şekil 5.97).

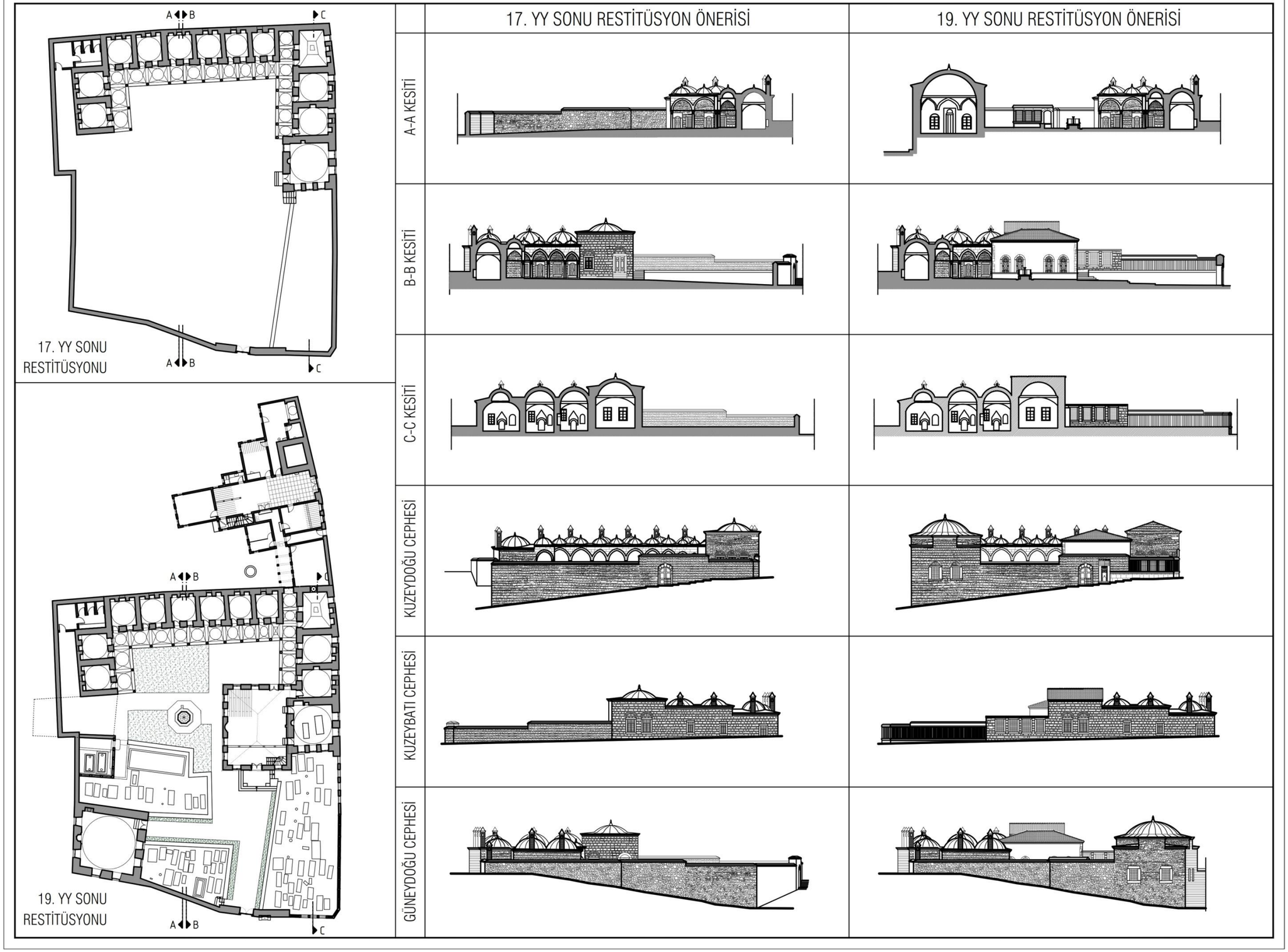

Şekil 5. 97 Restitüsyon Önerileri Karşılaştırma Tablosu

BÖLÜM 6

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ 2013-2019 YILI RESTORASYON DEĞERLENDİRMESİ

Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan ve T.C. İstanbul İl Özel İdaresi İmar Yatırım Ve Daire Başkanlığı Etüt Proje Müdürlüğü'nün denetiminde yapılan "Eyüp İlçesi 153 Ada 1 Parsel Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Restorasyon Projesi Uygulama İşi" ne 11.10.2013 tarihinde yer teslimi ile başlanılmıştır.

İlk iş olarak parsel üzerinde hücre, revak ve türbe kısımları geçici çatı ile koruma altına alınmıştır (Şekil 6.1). Hazırlanmış restorasyon projesi ve muhtelif yerlerinde yapılan raspa ve araştırma kazıları göz önünde bulundurularak restorasyon uygulamasına başlanılmıştır. 2013 yılında başlatılan çalışmalara halen devam edilmektedir.

Şekil 6. 1 Geçici çatı yapımı, 2014

6.1 Müdahale Yöntemleri

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ndeki yapıların restorasyonunda uygulanan yöntemler; ayıklama, cephe temizliği, malzemelerin sağlamlaştırılması, taşıyıcı sistemin ve zeminin sağlamlaştırılması, bütünleme, yenileme-yeni işleve uyarlama ve yeniden yapım başlıkları altında incelenmiştir. İncelenen ve anlatılan uygulamalar, yapıya Ekim 2013 – Haziran 2019 tarihleri arasında yapılan müdahaleleri kapsamaktadır.

6.1.1 Derviş Hücreleri, Revaklar ve Türbe

- **Ayıklama**

Türbe, hücre ve revak çatılarının kubbe ve düz satıhlarındaki kurşun taklidi şap kaplamalar sökülmüştür. Bu kaplamanın altında bulunan çimento esaslı bitümlü harç sıva tabakası da kaldırılmıştır (Şekil 6.2-3). Kubbelerin oturduğu döşemede çimentolu malzemenin kaldırılmasından sonra araştırma kazısı yapılarak özgün döşeme kotuna ulaşılmış ve muhdes moloz dolgu kaldırılmıştır (Şekil 6.4-5). Çatı üzerindeki muhdes bacalar sökülmüştür.

Şekil 6. 2 Şap kaplamanın sökümü, 2014

Şekil 6. 3 Sıva tabakasının sökümü, 2014

Şekil 6. 4 Üst örtüde araştırma kazısı, 2014

Şekil 6. 5 Üst örtüde moloz taş dolgunun kaldırılması, 2014

Revakları örten muhdes alüminyum doğramalar kaldırılmıştır (Şekil 6.6-7). Revaklardaki muhdes döşemelerin sökümü sırasında önceki dönemlerde yapılan onarımlara ait üç farklı döşeme katmanı tespit edilmiş ancak özgün döşemeye ait bir iz bulunamamıştır (Şekil 6.8). 1945 yılında çekilen fotoğrafta özgün döşeme kotunun pencere alt kotundan yaklaşık 6-7 cm aşağıda kaldığı gözükmektedir. Muhdes döşemelerin sökümü sonucu açığa çıkan sütun altı hatıllar ve bağ hatılları döşemeden aşağı seviyede olmalı düşüncesi ile hareket edilerek özgün döşeme kotunun 2.katman seviyesine denk geldiği kanısına varılmıştır (Şekil 6.9).

Şekil 6. 6 Revakları örten muhdes doğramaların kaldırılması, 2014

Şekil 6. 7 Revakları örten muhdes doğramaların kaldırılması, 2014

Şekil 6. 8 Revaklarda muhdes döşeme sökümü, 2014

Şekil 6. 9 Muhdes döşemelerin sökümü sonrası açığa çıkan hatıllar, 2014

Hücre, revak ve türbe duvarlarının iç yüzeylerinde bulunan çimento harçlı sıvaların tamamı raspa edilmiş, duvarlardaki çürümüş bağlayıcı harçlar sökülmüş, derz araları temizlenmiştir (Şekil 6.10-13).

Şekil 6. 10 Revak kubbelerinde sıva raspası işlemi, 2013

Şekil 6. 11 Hücre duvarlarında sıva raspası işlemi, 2013

Şekil 6. 12 Duvarlarda derz aralarının temizlenmesi, 2014

Şekil 6. 13 Dış cephede derz aralarının temizlenmesi, 2014

Hücre içlerinde yer alan ve yüzeylere uygulanan raspalar sonucu sonradan kapatıldığı anlaşılan nişlerin içindeki çimento harçlı dolgular sökülmüş ve nişler boşaltılmıştır (Şekil 6.14-15).

Şekil 6. 14 Kapatılan nişlerin açılması, 2014

Şekil 6. 15 Kapatılan nişlerin açılması, 2014

Hücre içlerindeki mevcut muhdes şap kaplama sökülmüştür. Bu döşemenin sökümüyle birlikte altından daha önceki dönemde yapılmış bir kat şap kaplama daha çıkmıştır. Bu döşemelerin sökümüyle birlikte zeminde özgün toprak dolguya ulaşılmış fakat mevcut döşeme ile toprak zemin arasında bir blokaja rastlanılmamıştır. Kahve ocağı olarak kullanılan hücredeki seramik döşeme kaplaması da sökülmüştür (Şekil 6.16). Türbenin zeminindeki muhdes ahşap döşeme ve şap kaldırılmıştır (Şekil 6.17). Yapıdaki çürümeye yüz tutmuş muhdes kapı ve pencerelerin tamamı sökülmüştür.

Şekil 6. 16 Hücre içindeki seramik döşeme kaplamasının sökümü, 2015

Şekil 6. 17 Türbedeki ahşap döşeme sökümü, 2015

- **Cephe Temizliği**

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin cephelerindeki çimento harçlı derzler temizlendikten sonra revak kemerleri ve duvar yüzeylerindeki kir tabakası düşük basınçlı kompresör ile silis kumu püskürtülerek temizlenmiştir (Şekil 6.18). Mermer sütunlar ve sütun başlıkları basınçlı su ile temizlenmiş, bronz bileziklerde boya sökümünün ardından yüzey temizliği işlemi yapılmıştır (Şekil 6.19).

Şekil 6. 18 Hücre duvarlarında yüzey temizliği işlemi, 2015

Şekil 6. 19 Bronz bileziklerde yüzey temizliği işlemi, 2015

Mevcut lokmalı demir parmaklıkların ve gergi demirlerinin raspası yapılmış, üzerlerine antipas ve yağlı boya sürülmüştür (Şekil 6.20-21).

Şekil 6. 20 Parmaklıkların raspası, 2015

Şekil 6. 21 Parmaklıkların boyanması, 2015

- **Malzemelerin Sağlamlaştırılması**

Revak kemer ve duvarlarının taş yüzeylerinde meydana gelen aşınmalar ve parça kayıpları onarılmış, gerekli yerlerde çürütme işlemi yapılmıştır. Hasarlı taşlar özgün malzeme ile yeniden üretilmiş ve değiştirilmiştir (Şekil 6.22-23).

Şekil 6. 22 Revak kemerlerinin onarımı, 2014

Şekil 6. 23 Revak duvarında çürütme işlemi, 2014

Tekkenin sıvasız olup, önceden derzleri açılan tüm duvarlarında yeniden özgününe uygun malzeme ile derzleri yapılmış, muhtelif yerlerde bozulmuş moloz taşlar çürütülmüş ve tamamlamaları yapılmıştır (Şekil 6.24-25).

Şekil 6. 24 Taş duvarda çürütme işlemi, 2014

Şekil 6. 25 Taş duvarda özgün malzeme ile derz yapımı, 2015

- **Taşıyıcı Sistem ve Zeminin Sağlamlaştırılması**

Türbe ve hücrelerin dış cephe duvarlarının etrafında, yapıdaki rutubeti kesmek, nem ve suya karşı korumak için mevcut yol kotundan yaklaşık 1,50 mt düşeyde 60 cm genişliğinde kazı yapılmış, açığa çıkan beden duvarlarının tamamı polyester keçeli membran ile kaplanmış (Şekil 6.26), 150'lik drenaj borusu yerleştirilmiş ve üzerine 60 cm mıcır dolgu serilerek drenaj yapılmıştır (Şekil 6.27). Drenaj üzeri toprak dolgu ile kapatılarak kilit taşı kaplama yapılmıştır.

Şekil 6. 26 Kuzeybatı cephesinde drenaj uygulaması, 2014

Şekil 6. 27 Drenaj borusu yerleştirilmesi, 2014

Yapılan bu izolasyon uygulaması ile dışarıdan gelen suyun önlenmesi amaçlanmıştır. Duvarlardaki nem ve rutubetin kuruması için sıva sökümünden hemen sonra derz açılması yapılmış ve duvarların kendiliğinden kuruması sağlanmıştır. Duvarda bulunan rutubetin aynısı zeminde de görüldüğü için zemine de izolasyon yapılmasına karar verilmiştir.

Tekkenin taşıyıcı duvarlarında raspa işlemi yapılarak çatlakların tespiti yapılmıştır. Bu işlem sonrası taşıyıcı duvardaki strüktürel çatlaklar, özgün malzemenin bünyesine uygun tamir harçları ile enjeksiyon yapılarak onarılmıştır (Şekil 6.28). Yeni açılan ve mevcut olan tüm nişlere ahşap hatıl yapılmış ve nişler sağlama alınmıştır (Şekil 6.29).

Şekil 6. 28 Enjeksiyon işlemi, 2015

Şekil 6. 29 Nişlerde ahşap hatıl uygulaması, 2014

Pencere lentolarının duvara oturduğu kısımlarda zayıflamalar meydana gelmiştir. Bu kısımlarda duvarlarda çürütmeler yapılıp, masif küfeki taşından ilavelerle lentolar sağlama alınmıştır (Şekil 6.30). Türbe giriş kapısının hemen üzerinde yer alan çatlak lento taşı yerinden sökülmüş ve yerine yeni lento taşı konulmuştur. Kemer ile lento taşı arasında kalan boşluklar doldurulmuştur (Şekil 6.31).

Şekil 6. 30 Pencere lentolarını güçlendirme çalışması, 2015

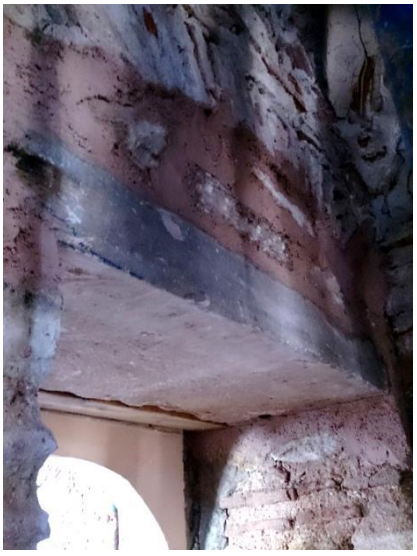

Şekil 6. 31 Hücre giriş kapısı üzerindeki lento taşının değişimi, 2015

Türbe giriş kapısı üzerinde yer alan ve üzerinde derin çatlaklara sahip olan pandantifin tamamı çürütülüp klasik tuğla ile yeniden örülmüştür (Şekil 6.32). Türbede güneydoğu yönünde yer alan diğer pandantifin de onarımı gerçekleştirilmiştir (Şekil 6.33).

Şekil 6. 32 Türbe giriş kapısı üzerindeki pandantifin çürütülmesi, 2015

Şekil 6. 33 Türbe içindeki pandantifin tekrar örülmesi, 2015

Zemin kaymalarını önlemek için iç avluda ve derviş hücrelerinin arka cephesinde güçlendirme yapılmasına karar verilmiştir. Arka cephede ve avluda 14 cm çapında toplam 4031 metre mikro kazık uygulaması ön görülmektedir (Şekil 6.34) [56]. Kazıklar; 18 cm çaplı düz taban havalı tabanca ile kuyu açılıp, her bir kuyuya donatı indirilip, içlerine C30 hazır beton basılarak imal edilmektedir (Şekil 6.35). Her bir kazık üzerine, betonarme temel ile kazık bağlantısını oluşturacak olan çelik başlıkların montajı yapılmaktadır. Derviş hücrelerinin arka cephesinde mini kazık uygulamasının ardından betonarme temel uygulamasına geçilmiştir (Şekil 6.36). Demir borulu kazıklara ilaveten zemine takviye amaçlı delgiler yapılarak içerisine donatı yerleştirilip, içlerine çimento enjekte edilecektir. Bu yöntemle zemindeki mevcut boşlukların doldurulması ile zeminin taşlaştırılması amaçlanmaktadır [57]. Güçlendirme uygulamasına halen devam edilmektedir.

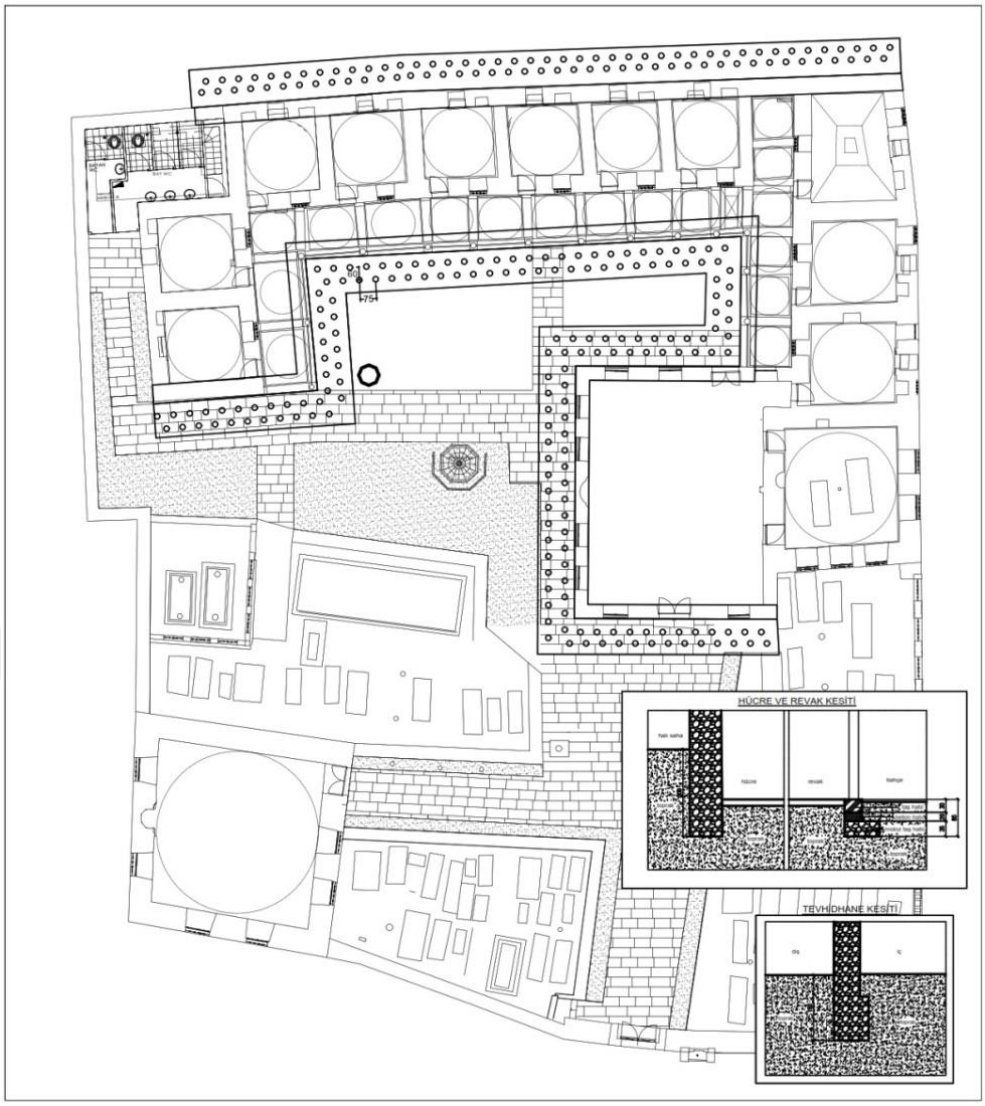

Şekil 6. 34 Mikro kazık yerleşim planı, M.Selim Ökten, 2018 [56]

Şekil 6. 35 Sondaj makinası ile kuyu açılması, 2019

Şekil 6. 36 Betonarme temel imalatı, 2019

- **Bütünleme**

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde 11 adet hücre bulunmaktadır. Bu hücrelerin sadece bir tanesindeki yaşmak günümüze kadar bozulmadan gelmiştir. Bu yaşmak örnek alınarak diğer 10 hücrede bulunan muhdes yaşmaklar sökülmüş ve özgün ölçülerinde yeniden yapılmıştır (Şekil 6.37-38).

Şekil 6. 37 Yaşmak imalatı, 2014

Şekil 6. 38 Yaşmak ve niş imalatı, 2014

Pencere ve kapı boşluklarını oluşturan küfeki sövelerin ve o sövelerin üzerindeki tuğla kemerlerin arasında, sonradan doldurulmuş çimento harçlı moloz taş dolgunun sökümü yapılmış, yerine özgün detay ve malzemede tamamlaması yapılmıştır (Şekil 6.39-40).

Şekil 6. 39 Tuğla kemerlerin arasındaki taş dolgunun sökümü, 2015

Şekil 6. 40 Tuğla kemer arasının tamamlanması, 2015

Duvarlarda ve revaklarda yapılan onarımlar ve tamamlamalardan sonra horasan harcıyla sıva altı dolguları yapılıp sünger tirfil ile ince sıvaları tamamlanmıştır (Şekil 6.41-42)

Şekil 6. 41 Revak kubbelerinde sıva işlemi, 2015

Şekil 6. 42 Revak kubbe ve kemerlerinde sıva işlemi, 2015

Hücre içlerindeki geçmiş dönem restorasyonlarında çimento harçlı moloz taş ile onarımı gerçekleştirilen duvarlar sökülmüş, özgün yapım tekniği ve özgün malzeme cinsine uygun şekilde yeniden yapılmıştır (Şekil 6.43). Hücre girişlerindeki eksik eşik taşlarının yerine masif küfeki taşından yenileri imal edilmiştir (Şekil 6.44).

Şekil 6. 43 Duvarın özgününe uygun malzeme ile tamamlanması, 2014

Şekil 6. 44 Hücrelere girişteki eşik taşlarının montajı, 2015

Duvarlardaki çimento harçlı malzeme ile yapılan derzlemeler, itinalı şekilde açılıp temizlenmiştir. Çimento harçlı moloz taş ile gelişi güzel örülmüş duvar kısımları çürütülerek, yerine özgününe uygun detay ve malzeme ile tamamlaması yapılmıştır (Şekil 6.45-46).

Şekil 6. 45 Taş duvarda çürütme işlemi, 2015

Şekil 6. 46 Taş duvarda tamamlama işlemi, 2015

Araştırma kazısının yapıldığı esnada, kubbe çevresinde özgün ahşap hatıl boşluklarına denk gelinmiştir. Çatının tamamında kubbeleri kasnak seviyesinde çevreleyen bir ahşap hatıl sistemi kurulmuştur. (Şekil 6.47-48).

Şekil 6. 47 Üst örtüde ahşap travers hatıl döşenmesi, 2015

Şekil 6. 48 Üst örtüde ahşap travers hatıl döşenmesi, 2015

İmitasyon tuğla ile yapılmış olan 7 sıralı kirpi saçak sökülmüş ve yerine klasik el yapımı harman tuğlası ile yeniden 7 sıralı kirpi saçak yapılmıştır (Şekil 6.49-50).

Şekil 6. 49 7 sıralı kirpi saçak yapımı, 2015

Şekil 6. 50 7 sıralı kirpi saçak yapımı, 2015

Ahşap hatıl montajı ve kirpi saçak imalatlarının bitmesiyle birlikte boşaltılan çatının yeniden, özgününe uygun yapım tekniği ile kırma ocak taşı ve horasan harcıyla dolgusu yapılmıştır (Şekil 6.51). Bu dolgunun devamında yine perlit eklenmiş horasan harcı ile düz satıhların dolgusu tamamlanmıştır (Şekil 6.52).

Şekil 6. 51 Üst örtüde moloz dolgu işlemi, 2015

Şekil 6. 52 Üst örtüde şap, 2015

Çatıda, kubbe aralarındaki düz satıhların dolgu ve şap imalatlarının bitmesiyle birlikte, kubbelerin dolgusu ve sıvasına geçilmiştir. Kubbelerin dolgusu için yine içinde perlit bulunan horasan harcı kullanılmıştır. İnce sıvalarının yapımında ise kubbe kavislerinin düzgün çıkması için, kubbe ölçülerine uygun olarak kubbelerin merkezinden kubbe eteğine kadar uzanan ahşap pergeller hazırlanmış ve kavisli sıvaları pergel vasıtasıyla yapılmıştır (Şekil 6.53-54).

Şekil 6. 53 Farklı ölçülerdeki kubbeler için pergel hazırlanması, 2015

Şekil 6. 54 Çatıda tesviye tabakası yapılması, 2015

Klasik tuğlalı ve horasan harçlı 60x60 cm ölçülerinde bacaların imalatı gerçekleştirilmiştir (Şekil 6.55). Bacaların üstlerinde ise masif küfeki taşından korniş hazırlanmış ve yerine montajı yapılmıştır. Kornişlerin üzerine ise ahşap prizmatik külah

hazırlanmıştır. Ahşap külahların üzerine membran ile izolasyon yapılarak bacalar kurşun ile kaplanmıştır (Şekil 6.56).

Şekil 6. 55 Üst örtüde baca imalatı, 2015

Şekil 6. 56 Üst örtüde baca imalatı, 2015

Çatının tamamına, ortalama 5 cm çamur sıva yapılıp üzerine 1,5 mm kalınlığında kurşun ile kaplama yapılmıştır (Şekil 6.57-58). Kurşun imalatının tamamlanmasıyla kubbe alemleri için hazırlanan masif mermer alemlerin montajı yapılarak çatıdaki imalatlar tamamlanmıştır.

Şekil 6. 57 Üst örtüye çamur sıva yapılması ve kurşun kaplanması, 2015

Şekil 6. 58 Üst örtüye kurşun kaplama işlemi, 2015

Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ne bakan derviş hücrelerinin cephesindeki tuğla hatıllı sıralı yonu taşı duvarın üzerine yine benzer şekilde duvar örülerek, cephe duvarı özgün yüksekliğine ve özgün kademesine getirilmiştir (Şekil 6.59-60).

Şekil 6. 59 Kuzeybatı cephe duvarının özgün kotuna getirilmesi, 2015

Şekil 6. 60 Kuzeybatı cephe duvarında kirpi saçak imalatı, 2015

Zaman içinde mukavemetini yitirmiş olan bazı hücre giriş kapısı ve pencere sövelerinin sökümü yapılıp, ihyası gerçekleştirilmiş ve yerine montajı yapılmıştır. Türbede çekülünden kaçmış kemerli mermer giriş kapıları sökülüp, kurşun kenet ve zıvana ile birbirine bağlantıları yapılıp, yerine monte edilmiştir.

Yol cephesindeki çimentolu harçtan imitasyon pencere söveleri sökülüp, özgün malzeme ile tekrar üretilmiştir (Şekil 6.61). Sökülen lokmalı parmaklıklar yerine dökme demirden yeni parmaklıklar yapılmış, üzerlerine antipas sürülmüştür.

Şekil 6. 61 Yapının yol cephesindeki pencere sövelerinin montajı, 2015

Hücre içlerinde restorasyon projesinde yer alan detaya uygun olarak klasik el yapımı altıgen tuğlası ile döşeme kaplaması yapılmıştır (Şekil 6.62). Revaklarda 8 cm'lik traverten plaklarla döşeme kaplaması yapılmıştır (Şekil 6.63).

Şekil 6. 62 Hücre içlerinin altıgen tuğla ile kaplanması, 2015

Şekil 6. 63 Revakta döşeme kaplaması işlemi, 2015

Projeye uygun şekilde ahşap malzemeden yeniden üretilen kapı ve pencerelerin yerine montajı tamamlanmıştır (Şekil 6.64-65).

Şekil 6. 64 Doğramaların montajı, 2016

Şekil 6. 65 Kapıların montajı, 2016

- **Yenileme – Yeni İşleve Uyarlama**

Hücrelerin zemininde yapılan izolasyondan sonra projesinde yer alan yerden ısıtma sistemi için sert zemin oluşturmak amacıyla horasan harçlı tesviye betonu atılmıştır. Akabinde yerden ısıtma sistemi döşenmiş ve üzerine yine horasan harçlı şap atılmıştır (Şekil 6.66).

Şekil 6. 66 Hücre içlerinde yerden ısıtma sisteminin döşenmesi, 2015

6.1.2 Mescit

- **Ayıklama**

Mescidin zeminindeki muhdes ahşap döşeme ve şap kaldırılmıştır (Şekil 6.67-68). Bu döşemelerin sökümüyle birlikte zeminde özgün toprak dolguya ulaşılmış fakat mevcut döşeme ile toprak zemin arasında bir blokaja rastlanılmamıştır.

Şekil 6. 67 Mescitte ahşap döşeme sökümü, 2015

Şekil 6. 68 Mescitte şap kaplama sökümü, 2015

- **Bezeme Temizliği**

Mescidin iç duvarlarında, eski fotoğraflardaki bezemelere ait bir iz bulabilmek için öncelikle köşelerde çimento sıva sökümü yapılmış, sıvanın doğrudan taş yüzeye uygulandığı tespit edilmiştir (Şekil 6.69). Batı duvarında, hat yazısının bulunduğu alanda ince sıva raspası yapılmış ancak herhangi bir ize rastlanmamıştır (Şekil 6.70).

Şekil 6. 69 Mescitte çimento harçlı sıvanın sökümü, 2016

Şekil 6. 70 Mescitte sıva raspası uygulaması, 2016

- **Taşıyıcı Sistem ve Zeminin Sağlamlaştırılması**

Mescid yapısındaki bozulmaların sebebini anlamak için parsel içerisinde ve dışarısında sondaja dayalı zemin etüdü ve yeraltı radar ölçümleri yaptırılmıştır. 3 farklı noktadan 15,00mt, 10,00mt ve 9,00mt derinliklerinde sondaj yapılmıştır. Bir takım zemin etüdü deneyleri için farklı yüksekliklerden numuneler alınmıştır (Şekil 6.71).

Şekil 6. 71 Yeraltı radarı ölçüm işlemi, 2015

Sondaj çalışmaları sonucunda, mevcut zeminin yaklaşık 2,5 - 4mt yüksekliğinde dolgu toprak, ilerleyen metrelerinde ise taşıma gücü düşük kumtaşı zemin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan raporlar, yapının mevcut bozulmaları ve yapılar üzerinde düzenli olarak yapılan reflektörlü ölçümlerden tespit edilen hareketler değerlendirilerek güçlendirme projesi hazırlanmıştır (Şekil 6.72-73-74-75) (Bkz. Ek-A1).

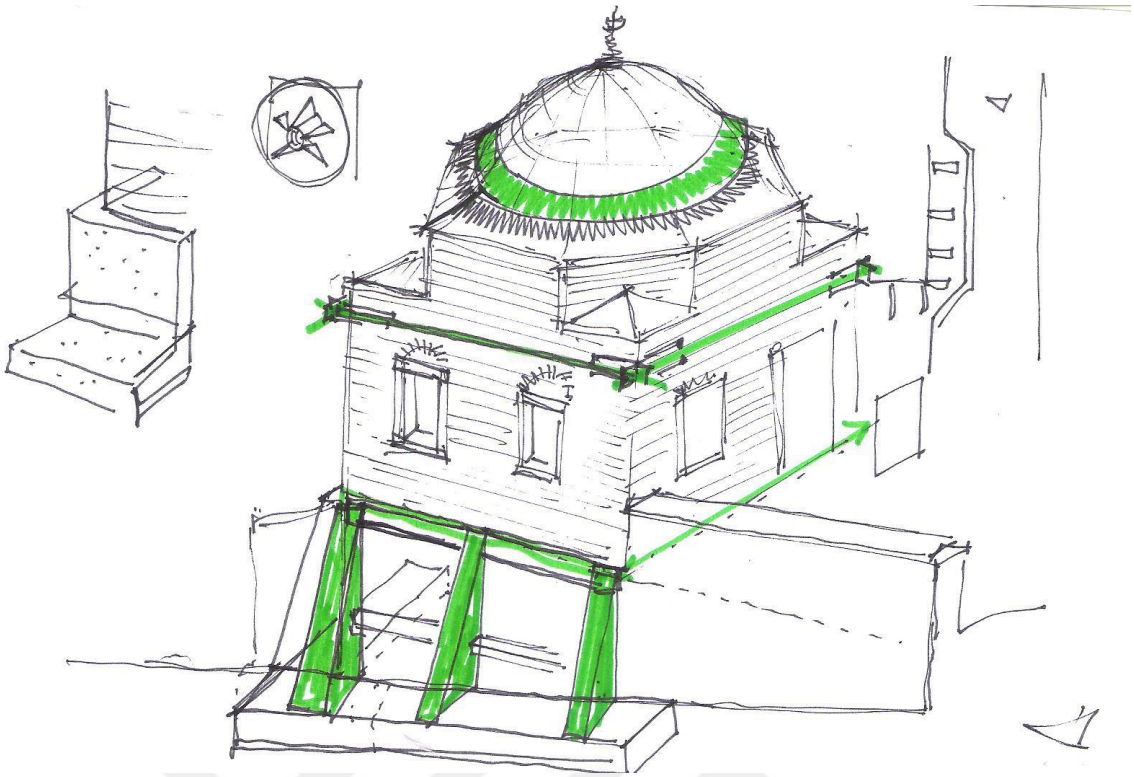

Şekil 6. 72 Güçlendirme projesi eskizi, Savaş Ekinci, 2015 [58]

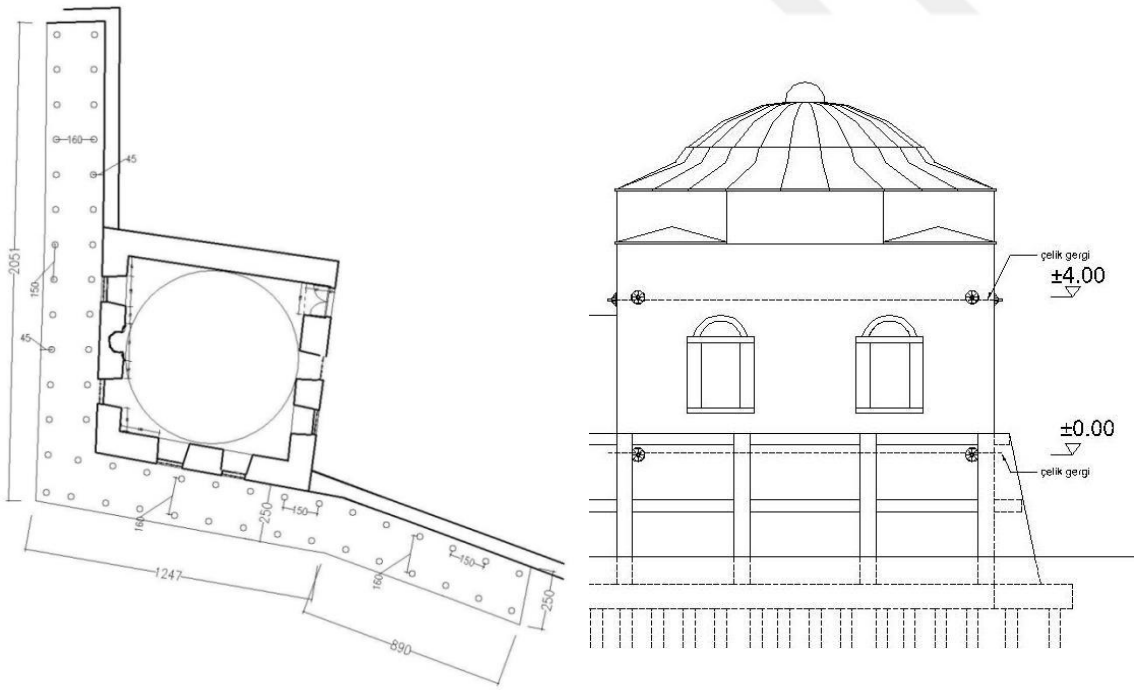

Şekil 6. 73 Mescid güçlendirme projesi, M.Selim Ökten, 2015 [58]

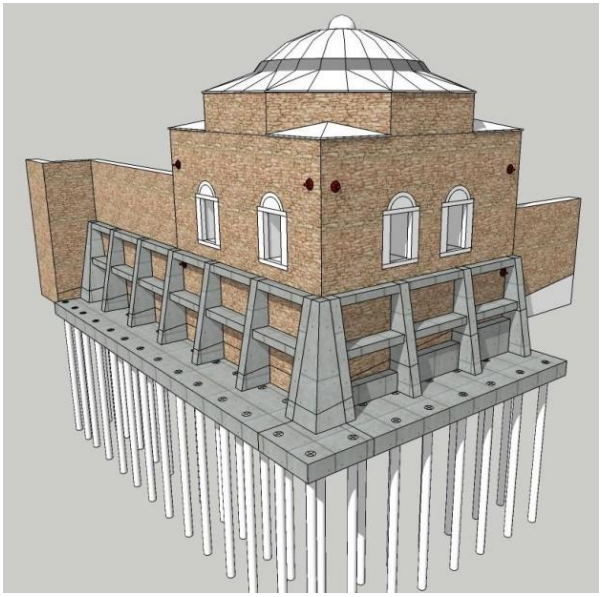

Şekil 6. 74 Güçlendirme projesi modeli, Savaş Ekinci, 2015 [58]

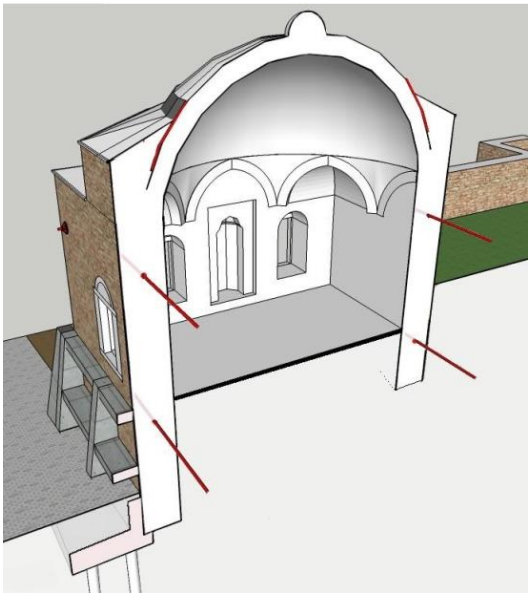

Şekil 6. 75 Güçlendirme projesi modeli, Savaş Ekinci, 2015 [58]

Güçlendirme projesindeki mini kazık uygulamasına başlamadan önce, yapının taşıyıcı sisteminin güvenliğini sağlamak için çelik payandalar yerleştirilmiştir. Bu payandalar, yapının güney ve doğu cephe duvarlarına yaklaşık 280cm aralıklarla dışarıdan destek verecek şekilde uygulanmış; kazık inşasına engel olmaması için sökülebilir olarak yerleştirilmiştir (Şekil 6.76). Ayrıca yapının beden duvarlarını ve kubbesini kesen derin çatlağın daha çok açılmasını önlemek için de çelik kuşaklama yapılmıştır (Şekil 6.77).

Şekil 6. 76 Mescid geçici takviye işlemi, 2017

Şekil 6. 77 Çelik payandalar ve kuşaklama işlemi, 2017

Mescid yapısının hasarlı kubbesi ahşap iskele ile askıya alınmıştır. 10 cm x 10 cm'lik ahşap dikmelerden ve kirişlerden oluşturulan sistem çaprazlamalarla yanal ötelenmelere karşı güçlendirilmiştir (Şekil 6.78). Zemini güçlendirmek ve kaymayı önlemek için güçlendirme projesine göre mescid etrafına 140mm çapında mini kazık

uygulaması yapılmıştır. Havalı tabanca ile kuyular açılıp, bu kuyulara hazırlanan demir donatılar indirilmiş; kazıkların kırılma dirençlerini arttırmak için açılan kuyu içlerine 140mm çapında çelik çekme boru montajı yapılmış ve içlerine C30 sınıfı beton basılarak kazıklar imal edilmiştir (Şekil 6.79).

Şekil 6. 78 Mescid kubbesinin ahşap konstrüksiyon ile askıya alınması, 2017

Şekil 6. 79 Mini kazık imalatı, 2017

Kazık inşasının ardından geçici çelik payandalar kaldırılmıştır. Kazıkların üzerine betonarme temel inşaatının yapılabilmesi için kuyular açılmış; açılan kuyularda gerekli olan kota kadar kazı yapılması için temel alt kotunun yukarısında kalan çelik borular belirli seviyelerde kesilmişir. Betonarme temel inşaatının ardından duvarların dönmesini ve zeminin kaymasını önlemek ve mevcut taşıyıcı sisteme destek için yaklaşık 3 m ara ile 40 cm genişliğinde betonarme payandalar inşa edilmiştir (Şekil 6.80-81).

Şekil 6. 80 Kazık üstü betonarme temel imalatı, 2017

Şekil 6. 81 Betonarme payanda imalatı, 2017

Yapının taşıyıcı duvarlarını birbirine bağlayarak, duvarların depremde bir bütün olarak çalışmasını sağlamak ve deprem esnasında oluşan çekme gerilmelerini karşılamak

amacıyla, duvarlara iki ayrı kotta yatay karot ile delikler açılmıştır. 10 cm çapındaki bu deliklerin içlerine paslanmaz çelik gergiler yerleştirilmiştir (Şekil 6.82). Gergi etrafında kalan boşluklar, yapının özgün harcına benzer kimyasal ve mekânik özelliklerde hidrolik kireç esaslı harç ile düşük bir basınç altında enjeksiyon yöntemi uygulanarak doldurulmuştur (Şekil 6.83).

Şekil 6. 82 Yatay karot ile mescid yapısında boşluklar açılması, 2017

Şekil 6. 83 Boşluklara çelik gergilerin yerleştirilmesi, 2017

Mescid yapısının kubbesi ve sekizgen kasnak, yapısal bütünlüğü sağlamak ve kubbe eteğindeki çekme gerilmelerini karşılamak için karbon elyaf ile sarılacaktır. Kubbe örtüsü ve yalıtımlar tuğla yüzeyine kadar açıldıktan sonra düzeltme ve tamir harcı uygulanacak, iki kat karbon elyaf kuşaklama lifli harç ile yapıştırılacaktır. Sekizgen kubbe kasnağı yüzeyi 15 cm çürütüldükten sonra karbon elyaf kasnak kuşağı ile sarılacaktır. Karbon elyaf uygulamasının tamamlanmasının ardından çürütülen yüzey özgün duvar örgüsüne uygun şekilde tekrar tamamlanacaktır. Kubbedeki çatlakların özgün dolgu harcına benzer tamir harcı ile doldurulmasının ardından, lif doğrultusu çatlak hattına dik olacak şekilde 120 cm uzunluğunda karbon elyaf parçalarla çatlak dikilecektir [58].

6.1.3 Tevhidhane

- **Ayıklama**

Tevhidhanenin duvarlarına sıva raspası yapılmış, derz aralarındaki çimento harçlı sıvalar temizlenmiş, kapı ve pencereler sökülmüştür (Şekil 6.84). Tevhidhanenin zeminindeki muhdes ahşap döşeme de sökülmüş, altındaki şap kaplama kaldırılmıştır. Duvarların

üzerinde, çatının etrafını çevreleyen betonarme kiriş ve 25cm yüksekliğindeki küfeki kornişler yerinden sökülüp aşağı indirilmiştir (Şekil 6.85).

Şekil 6. 84 Tevhidhane duvarlarında çimento harçlı sıvanın sökümü, 2014

Şekil 6. 85 Çatının etrafını çevreleyen betonarme kirişin sökümü, 2014

Tevhidhane duvarlarının etrafındaki çimentolu harçtan yapılmış bordür kaldırılmıştır (Şekil 6.86). Yapı etrafındaki muhdes kaldırım döşemesi sökülmüştür (Şekil 6.87).

Şekil 6. 86 Tevhidhane etrafındaki bordürün sökümü, 2014

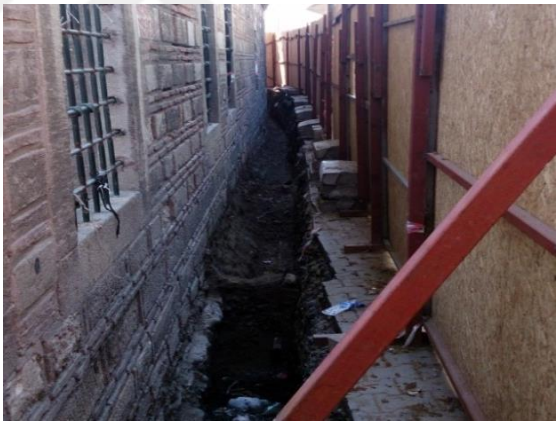

Şekil 6. 87 Yapı etrafındaki kaldırımın sökümü, 2014

- **Taşıyıcı Sistem ve Zeminin Sağlamlaştırılması**

Tevhidhane'nin avluya bakan cephesindeki eğik duvar, ahşap elemanlarla desteklenerek ilk aşamada gergi demiri kotuna kadar sökülmüş, ikinci aşamada pencere söveleri desteklenerek söküm işlemi tamamlanmıştır (Şekil 6.88-89).

Şekil 6. 88 Tevhidhane duvarının sökümü, 2014

Şekil 6. 89 Tevhidhane duvarının sökümü, 2014

Duvarın sökümüyle açığa çıkan bu sövelerde çekülünden kaçanlar yeniden terazisine getirilmiştir. Ardından özgününe uygun detay ve malzeme kullanılarak yeniden duvar ve pencere kemerleri örülmüştür (Şekil 6.90-91).

Şekil 6. 90 Horasan harçlı tuğla hatıllı moloz taş duvar yapılması, 2014

Şekil 6. 91 Horasan harçlı klasik tuğlalı kemer yapılması, 2014

Sökülen kornişler ihya edilerek yerine monte edilmiştir. Montaj esnasında daha önce kullanılmadığı gözlemlenen kurşun kenetlerle kornişlerin birbirine bağlantısı yapılmıştır (Şekil 6.92). Betonarme kiriş yerine sert meşe ağacından ahşap hatıl yerleştirilmiştir. Meşe kerestesinden, 20x30 cm kesitinde, serbest boyda, birbirine galvaniz bulon, cıvata, somun ve kelepçeler ile bağlantısı yapılan bu hatıllar yaklaşık 2x50 cm ebadındaki vidalar ile altındaki duvara muhtelif yerlerden montaj yapılarak sağlamlaştırılmıştır. Ardından arkasındaki kornişle arasında kalan boşluklar, horasan harçlı malzeme ile doldurulmuştur (Şekil 6.93).

Şekil 6. 92 Tevhidhane kornişlerinin yerine montajı, 2014

Şekil 6. 93 Tevhidhanede ahşap hatılların montajı, 2014

Tevhidhane ile hücre arasındaki koridorun üzerinde yer alan yarım tonoz tavanda çatlamalar ve bozulmaların meydana geldiği tespit edilmiştir. Çatı imalatları esnasında tonozun üzerine denk gelen kısmın dolgusundan önce tonoz sökülmüş ve her iki tarafındaki duvarlara oturacak şekilde alttan ahşap kalıp hazırlanmış ve klasik harman tuğlası ile yeniden imalatı yapılmıştır (Şekil 6.94). Tüm uygulamaların ardından yapı yeni yapılacak çatı imalatına hazır hale getirilmiştir. Tevhidhane duvarlarının etrafına zemin suyunun temele zarar vermesini engellemek için drenaj kanalı yapılmıştır (Şekil 6.95).

Şekil 6. 94 Tevhidhaneye açılan koridor üzerindeki yarım tonozun sökümü, 2015

Şekil 6. 95 Tevhidhane etrafına drenaj kanalı açılması, 2015

- **Bütünleme**

Tevhidhane çatı imalatına hazır hale getirildikten sonra yapıya lamine edilmiş ladin kerestesi ile ahşap asma çatı uygulaması yapılmıştır (Şekil 6.96-97-98).

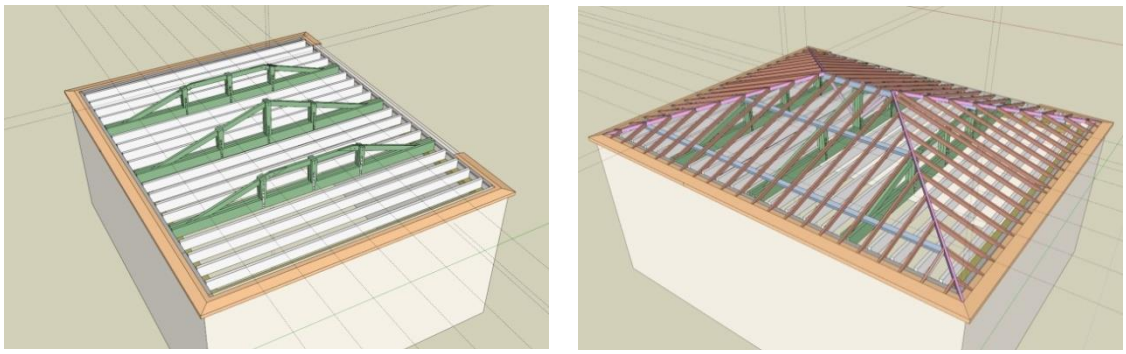

Şekil 6. 96 Tevhidhane çatısının modeli, Özcan Gürsel, 2015 [Hassa Mimarlık]

Şekil 6. 97 Tevhidhanede ahşap asma çatı imalatı, 2015

Şekil 6. 98 Tevhidhanede ahşap asma çatı imalatı, 2015

Çatının üzerine kiremit altı tahtası olarak 18 mm OSB kullanılmış, üzerine 2 kat 1,5 mm membran ile izolasyon yapılmış ve klasik alaturka kiremit döşenerek çatı örtüsü tamamlanmıştır (Şekil 6.99). Çatının bir kırması türbenin atika duvarına denk gelmektedir. Yağmur suyunun duvar dibinde birikmesini önlemek için duvarla çatının birleşiminde çinko dere yapılmıştır. Derenin tam orta noktasında her iki yöne eğim verilerek yağmur suyu taşıtılmıştır (Şekil 6.100).

Şekil 6. 99 Tevhidhanenin çatısına alaturka kiremit döşenmesi, 2015

Şekil 6. 100 Tevhidhane çatısı ile türbe duvarı arasına çinko dere yapılması, 2015

Türbenin Tevhidhane'ye bakan duvarında, sonradan müdahale edildiği tespit edilen kısımlarında çürütmeler yapılıp, özgününe uygun malzeme ile tamamlamaları yapılmıştır (Şekil 6.101).

Duvar ve çatı imalatları biten Tevhidhane yapısında, beden duvarlarının sıva altı dolgusu ve ince sıvaları tamamlanmıştır (Şekil 6.102-103). Tevhidhanede sıva imalatının bitmesinin ardından ahşap paşalı tavan imalatı gerçekleştirilmiştir (Şekil 6.104).

Şekil 6. 101 Türbe giriş kapısı üzerindeki duvarın tamamlanması, 2015

Şekil 6. 102 Tevhidhane beden duvarlarının sıva imalatı, 2015

Şekil 6. 103 Tevhidhane beden duvarlarının sıva imalatı, 2015

Şekil 6. 104 Tevhidhane ahşap paşalı tavan imalatı, 2015

- **Yenileme – Yeni İşleve Uyarlama**

Tevhidhanenin zeminindeki şap kaplama söküldükten sonra (Şekil 6.105) horasan harçlı tesviye betonu atılmıştır. Akabinde yerden ısıtma tesisatı yapılıp, üzerine tekrar horasan harçlı şap atılmıştır (Şekil 6.106).

Şekil 6. 105 Tevhidhanede şap kaplamanın sökümü, 2015

Şekil 6. 106 Tevhidhanede horasan harçlı şap atılması, 2015

6.1.4 Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi ve Hazire

- **Cephe Temizliği**

Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Türbesi'nin yüzeylerindeki kir tabakası düşük basınçlı kompresör ile silis kumu püskürtülerek temizlenmiştir.

- **Bütünleme**

Ayakta kalan pencere söveleri, kapı sövesi, onları taşıyan korniş ve hatıl taşları tamamen sökülmüştür. Çatlak olan kısımlar birleştirilmiş, eksik olan kısımlar tamamlanmış ve terazisinde yerine montajı yapılmıştır. Mevcuda benzer ölçü ve detayda, masif küfeki taşı ile açık türbenin kalan kısımları tamamlanmıştır (Şekil 6.107). Açık türbenin tekke avlusuna bakan cephesinde bulunmakta olan çimento harçlı moloz taş duvar sökülmüş ve yerine yine aynı kalınlıkta ve pencere sövesinin üst kotuna kadar ulaşan bir duvar örülmüştür (Şekil 6.108).

Şekil 6. 107 Açık türbe sövelerinin montajı, 2015

Şekil 6. 108 Açık türbe duvarının örülmesi, 2015

Parçalanmış ve kaynaklı demir parmaklıklar yerine yeni lokmalı parmaklık imalatı yapılmıştır (Şekil 6.109). Açık türbenin onarım ve tamamlamaları gerçekleştirilmiştir (Şekil 6.110).

Şekil 6. 109 Lokmalı parmaklıkların montajı, 2015

Şekil 6. 110 Açık türbenin tamamlanması, 2015

6.1.5 Avlu Duvarları ve Ek Yapılar

- **Ayıklama**

İç avlu ve giriş bahçesindeki yürüme yollarında şap kaplama sökülmüştür. Avluda yapılan araştırma kazısında, toprağın yaklaşık 30 cm aşağısında, özgün küfeki döşeme taşı bulunmuştur. Çıkan bu taş dikdörtgen ebatlı olup, arşiv fotoğraflarında da gözükmektedir. Buna istinaden alınan karar neticesinde avluda mermer kotuna kadar kazı çalışması yapılmıştır (Şekil 6.111-112).

Şekil 6. 111 Avluda araştırma kazısı yapılması, 2015

Şekil 6. 112 Avludaki özgün küfeki döşeme, 2015

Tekkenin yol cephesini çevreleyen hazire duvarındaki çimento harçlı muhdes beton dikmeler ile üzerindeki korniş ve harpuştalar sökülmüştür (Şekil 6.113). Bu dikmelerin devamında türbe yapısına uzanan çimento harçlı kesme taş ve imitasyon tuğlalı duvar

ile dört adet demir lokmalı parmaklık ve çimento harçlı söveler sökülmüştür (Şekil 6.114).

Şekil 6. 113 Muhdes beton dikmelerin sökümü, 2015

Şekil 6. 114 Muhdes hazire duvarının sökümü, 2015

Tekkenin güneybatısında bulunan tuvalet grubu yıkılmıştır (Şekil 6.115). Tekkenin duvarlarınaki seramik harçları sökülmüş ve cephe temizlenmiştir. Mescid yapısında yüksek riskli strüktürel çatlaklar bulunduğundan, yapıya bitişik olarak inşa edilmiş olan gecekondular, kullanıcılarının can ve mal güvenliğini tehdit ettiği ve çalışmalara engel olduğu gerekçesi ile Kurul onayı alınarak yıkılmıştır (Şekil 6.116).

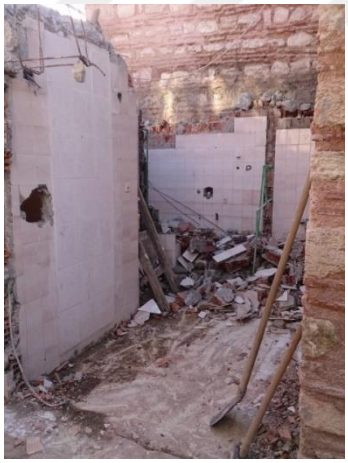

Şekil 6. 115 Tuvaletlerin yıkımı, 2015

Şekil 6. 116 Gecekonduların yıkımı, 2015

- **Bütünleme**

Hazire duvarındaki dikmelerin masif küfeki taşı ile yeniden imalatları gerçekleştirilmiş, üzerlerine aynı malzemeden korniş ve harpuşta imal edilmiştir (Şekil 6.117). Bu dikmelerin devamındaki almaşık duvarlı, lokma parmaklıklı hazire duvarı özgün malzemeler ile yeniden örülmüştür (Şekil 6.118).

Şekil 6. 117 Dikmelerin yerine montajı, 2015

Şekil 6. 118 Hazire duvarının örülmesi, 2015

İç hazire çevresindeki moloz taş duvarların üzerindeki çimentolu malzemeden harpuştalar sökülmüş, duvarlardaki çimento harçlı derzler temizlenmiş, üzerlerine harpuşta yapılmıştır (Şekil 6.119). Avluda toprak kotu yaklaşık 25 cm düşürülmüştür. Araştırma kazısı sonrası açığa çıkan döşemenin ebatlarına uygun olarak mermer döşeme kaplaması yapılmıştır (Şekil 5.120).

Şekil 6. 119 İç hazire duvarındaki çimento harçlı derzlerin temizlenmesi, 2015

Şekil 6. 120 Avluda döşeme kaplamasının yapılması, 2015

Açık türbenin arka cephesinde, tuvaletlerin bulunduğu koridora uzanan ve mescid duvarından başlayıp hücrelere kadar devam eden çimento harçlı moloz taş duvarın tamamı sökülmüş, özgününe uygun malzeme ile aynı yükseklik ve kalınlıkta yeniden örülmüştür (Şekil 6.121-122).

Şekil 6. 121 Moloz taş duvarın sökümü, 2015

Şekil 6. 122 Horasan harçlı taş duvarın yapımı, 2015

- **Yenileme – Yeni İşleve Uyarlama**

Yıkılan tuvalet grubunun yerine, yapıya zarar vermeyecek şekilde yeni tuvaletler inşa edilmiştir. Alt katı kazan dairesi olarak kullanılacak olan mekânın üst katında erkek ve bayanlar için ayrı tuvalet bölümleri yapılmıştır (Şekil 6.123). Ahşap çatı üzerine klasik alaturka kiremit döşenerek çatı örtüsü tamamlanmıştır (Şekil 6.124).

Şekil 6. 123 Tuvalet bölümünün inşası, 2015

Şekil 6. 124 Tuvalet bölümünün çatı örtüsü, 2015

6.1.6 Harem Binası

- **Yeniden Yapım**

Günümüzde mevcut olmayan harem binasının yeniden inşa edilmesi için başvuruda bulunulmuştur. Alan üzerinde bulunan spor sahası kaldırılılarak, 16.08.2017 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından İLKSAV vakfına yer teslimi yapılmıştır. Harita çalışmalarının ardından harem binasının daha önce bulunduğu alanda fotogrametrik

lazer tarama yaptırılmış ve yapının temeline ait olduğu düşünülen kalıntılar tespit edilmiştir. Koruma Kurulu'na müracaat edilerek gerekli izinler alındıktan sonra, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü denetiminde temel araştırma kazısı yapılmıştır. Harem binasının temeline ait moloz taş örgülü temel duvarları meydana çıkarılmıştır (Şekil 6.125-126) [59].

Şekil 6. 125 Harem binasının bulunduğu alanda araştırma kazısı yapılması, 2018

Şekil 6. 126 Harem binasının bulunduğu alanda araştırma kazısı yapılması, 2018

6.2 Değerlendirme

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin tarihi ve estetik değerini korumak ve ortaya çıkarmak için yapılan onarımlarda ilk olarak, kubbelerdeki şap kaplamalar ve çimento esaslı bitümlü harç sıva tabakaları kaldırılmıştır. Bu malzemelerin ikisi de çok mukavemetli

olduğundan kubbelerde tahribat oluşmuştur. Duvarlardaki çimento sıvalar raspa edilerek temizlenmiştir. Eski projelerden ve sıva raspalarının ardından kapatıldığı tespit edilen hücre içlerindeki nişler açılmıştır. Muhdes kapı ve pencereler, muhdes döşeme kaplamaları, şap kaplamalar, çimento esaslı pencere söveleri, çimento harçlı moloz taş dolgular ve çimento harçlı kirpi saçaklar sökülüp özgün haline uygun biçimde yeniden yapılmıştır.

Revakları örten muhdes alüminyum doğramalar kaldırılmıştır. Yapı tarihi ve estetik değer taşımayan eklerden arındırılmıştır. Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'ndeki cephede, eski fotoğraflardan tespit edilen ortadaki kademe yapılarak cephe duvarı özgün yüksekliğine getirilmiştir.

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'ndeki strüktürel çatlakların sebebini anlamak için İBB tarafından bölgede yaptırılan zemin etüdlerinin raporları incelenmiş, zemin durumunun sağlam olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine tekkenin bazı bölümlerinde ve avlu duvarlarında yer alan strüktürel çatlaklar tamir harçları ile enjeksiyon yapılarak onarılmıştır. Bu süreç içinde; restorasyonu tamamlanmak üzere olan derviş hücreleri, revaklar, türbe ve tevhidhanede restorasyon öncesi bulunan çatlaklar yine aynı bölgelerde tekrarlamıştır.

Koruma Kurulu'nun 27.11.2015 tarihinde aldığı karar (Bkz. Ek-B8/9) üzerine bozulmaların sebebini anlamak için alanda zemin etüdü ve yeraltı radar ölçümleri yaptırılmıştır. Yapılardaki hasarların tekkenin zemininde meydana gelen hareketlerden kaynaklandığı, yeraltındaki su seviyesinin çevresel etkenler (yağmur suyu hatları ve kanalizasyon hatları) ile değişmesinin alanda oturmalara neden olduğu, bu oturmaların da yapılarda çatlamalara ve hasara yol açtığı tespit edilmiştir. Alanda yapılan sondaj çalışmaları sonrası mevcut zeminin taşıma gücü düşük kumtaşı zemin olduğu anlaşılmıştır.

Çalışmalar sonucu; mescidin güçlendirme projesinde önerilen kagir duvarların bütünlüğünü sağlamak için bir rijit döşeme plağı ile duvarların birbirine bağlanmasının ve kuzeydoğu ile güneydoğu duvarlarının temellerine takviye yapılmasının yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Mescid, derviş hücreleri, revaklar, türbe ve tevhidhanede zemin hareketinden kaynaklandığı düşünülen hasarın tekrarını önlemek ve zemini

güçlendirmek için fore kazık uygulamasına karar verilmiştir. Mescid yapısında mini kazık uygulaması bittikten sonra mevcut taşıyıcı sisteme ek betonarme payandalar inşa edilmiştir. Payandalar ile taş duvar arasına kurşun plakalar yerleştirilerek betonun yapıya teması engellenmiştir. Mescidin taş dokusunun gözükmesi için payandalar arasına perde yapılmamıştır. Yapılan müdahalenin yapıya zarar vermeden geri döndürülebilir nitelikte olmasına önem verilmiştir. Payandalar her ne kadar statik zorunluluk gereği yapılmış olsa da yapının genel görünümünü bozmaktadır.

Payandalara ait malzeme seçiminde betonarme tercih edilmesinin nedeni; mescid çevresindeki trafik yoğunluğunun fazla olması ve araçların çeliğe sürtünmesi halinde sistemde oluşabilecek bozulma ihtimalidir. Ayrıca, çelik belirli aralıklarla bakım gerektiren bir malzeme olduğundan, güçlendirmenin uzun ömürlü olması için betonarme tercih edilmiştir[1].

Mescidin kubbesi ağır hasarlı olduğundan güçlendirmede ek bir önlem alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Kubbe ve sekizgen kasnak, karbon lifli polimer (CFRP) bantlarla güçlendirilecektir. CFRP kumaş ile oluşturulan bu bantlar çok ince tabakalarla büyük gerilmelere karşı koyabilen, korozyona dayanıklı, son yıllarda bütün dünyada tarihi yığma yapıların güçlendirilmesinde yaygın olarak kullanılan bir malzemedir [60]. CFRP bantların yapıştırılmasında epoksi yerine nefes alabilen lifli harç kullanılarak yapıdaki nemin dışarı atılması sağlanacaktır.

Güçlendirme çalışmalarının ardından muhdes tekke giriş kapısı iptal edilip, mevcut olmayan Mehmet Kethüda Çeşmesi, avlu kapısı ve şadırvanın imalatı yapılacaktır. Onarım çalışmaları esnasında avlu kapısı ve çeşmeye ait bulunan parçalardan kullanılabilecek durumda olanların ihyası, bulunamayan veya kullanılamayacak kadar kırık olan parçaların özgün malzeme ve detayda yeniden imalatı yapılmalıdır.

Restorasyon kapsamında hazirede bulunan mezar taşlarının eksik kısımlarının tamamlanması, kırık kaidelerin tamiratının yapılması, mezar taşlarının üzerindeki yağlı boyaların temizlenmesi ile Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde bütünüyle bir onarım gerçekleştirilmiş olacaktır.

[1] İnş. Müh. M. Selim ÖKTEN ile söyleşi, Ekim 2019.

BÖLÜM 7

KURUL KARARLARI

7.1 Kurul Kararlarının Özeti

İstanbul ili, Eyüp ilçesi 153 ada, 1 parselde yer alan Şeyh Murad Buhari Tekkesi ile ilgili kurul kararlarının özeti aşağıda listelenmiştir [28].

03.12.1957; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 03.12.1957 gün ve 854 sayılı kararı ile Şeyh Murad Efendi Tekkesi'ne bitişik 2 No'lu parselde inşaat yapılmasının uygun olmadığına, 3 No'lu parselde inşaat yapılabileceğine ancak yapılacak binanın tekkenin yüksekliğini aşmaması gerektiğine karar verilmiştir.

15.01.1977; Şeyh Murad Buhari Tekkesi, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile **korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.**

25.01.1990; İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25.01.1990 gün ve 1702 sayılı kararında Şeyh Murad Efendi Tekkesi'ne ait **teklif projenin uygun bulunduğuna** dair karar verilmiştir (Bkz. Ek-B1).

14.01.2009; İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararında Şeyh Murat Tekkesi'ne ilişkin **rölövenin onaylanmasına, koruma grubunun I olarak belirlenmesine,** restitüsyon ve restorasyonun uygun olmadığına, bilgi-belge araştırması yapılarak hazırlanacak projelerin tekrar kurula iletilmesine karar verilmiştir.

29.05.2009; İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 29.05.2009 gün ve 2660 sayılı kararında Şeyh Murat Tekkesi'ne ilişkin **restitüsyonun**

onaylanmasına, restorasyonun ise proje üzerinde fonksiyonların belirtilmesi ve yerinde inceleme yapılmasından sonra değerlendirilebileceğine, ayrıca elektrik ve tesisat projelerinin kurula iletilmesine karar verilmiştir.

18.06.2009; İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 18.06.2009 gün ve 2708 sayılı kararında Şeyh Murat Tekkesi'ne ait restorasyon projesinin değerlendirilmesi için mahal üzerinde fonksiyonların belirtilmesine, gerekli yerlerde raspa yapılmasına, fotoğrafları ile dönemsel analizlerinin yapılmasına, malzeme cinslerini de gösteren müdahale paftalarının hazırlanmasına ve raporlarının kurula iletilmesine karar verilmiştir.

17.12.2009; İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.12.2009 gün ve 3088 sayılı kararında Şeyh Murat Tekkesi'ne ilişkin **restorasyon projesinin uygun olduğuna,** uygulamaya geçilmeden önce elektrik ve tesisat projelerinin kurula iletilmesine karar verilmiştir (Bkz. Ek-B2).

12.06.2015; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.06.2015 gün ve 1739 sayılı kararında **Şeyh Murat Tekkesi'ndeki çalışmaların durdurulmasına,** yapılan çalışmalarla ilgili bilgi belgelerin kurula iletilmesine karar verilmiştir (Bkz. Ek-B3/B4).

26.06.2015; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.06.2015 gün ve 1740 sayılı kararında (Bkz. Ek-B5/B6/B7),

- Moloz ve şantiye malzemelerinin kaldırılmasına,
- **Mescide ait analitik verileri de içeren güncel rölövenin, eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacak kalemişlerinin de işlendiği restitüsyon ve restorasyon projesinin statik raporla birlikte kurula iletilmesine,**
- **Türbede eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacak kalemişi çalışmalarının, restitüsyon ve restorasyon projelerinin kurula iletilmesine,**
- **Hazire kısmına ilişkin tüm mezar taşlarının envanterinin çıkartılmasına, mezar taşları üzerindeki taşların okutularak bir rapor halinde kurula sunulmasına, rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin kurula iletilmesine,**

- **Avluda bulunan çeşme vb. kalıntıların envanterlenmesine, güvenli bir şekilde korunarak rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin kurula iletilmesine,**
- İmalat Raporu ve Türbe Hasar Tespit Raporu'ndan bilgi alınmasına,
- **Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından, restorasyon çalışmasının onaylı restorasyon projesine uygun yapılıp yapılmadığının denetlenerek, hazırlanacak raporlarla birlikte kurula bilgi verilmesine karar verilmiştir.**
- Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından Şeyh Murat Tekkesi'nde yapılan çalışmalara ilişkin bilgi ve belgelerin kurula iletilmesine karar verilmiştir.

27.11.2015; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.11.2015 gün ve 1882 sayılı kararında (Bkz. Ek-B8/B9),

- **Çalışmaların durdurulmasına,**
- Kurulun 26.06.2015 gün ve 1740 sayılı kararında istenen hususların yerine getirilmesine,
- **Tekkede yeni oluşan çatlakların tespiti için zemin etüdü ve jeoradar çalışması yapılarak raporuyla birlikte kurula iletilmesine,**
- **Avluda bulunan tonoz kalıntısına ilişkin rapor hazırlanarak kurula iletilmesine,**
- **Yapıda çatlakların ve fiziki yıpranmanın devam etmesi nedeniyle acil eylem planı oluşturularak kurula iletilmesine karar verilmiştir.**

15.01.2016; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 15.01.2016 gün ve 1923 sayılı kararında, Kurulun 27.11.2015 gün ve 1882 sayılı kararının gerekleri yerine getirilmediğinden **çalışmaların durdurulmasının devamına** karar verilmiştir.

06.05.2016; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06.05.2016 gün ve 2042 sayılı kararında (Bkz. Ek-B10/B11),

- Mesleki ve teknik uygulama sorumluluğunun Mimar Muharrem Hilmi Şenalp'e devrinin uygun olduğuna,

- **Güçlendirme Paftası ve Mescid Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma Paftasının uygun olduğuna,**
- Çalışmaların Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü denetiminde yapılmasına, yapılan çalışmalara ilişkin periyodik raporların kurula iletilmesine,
- **Yapılan zemin iyileştirme çalışmalarının projelendirilerek kurula iletilmesine,**
- **Betonarme güçlendirmeye yönelik betonarme payandaların brüt beton tekniğiyle yapılmasına,**
- **Çalışmalara başlanabileceğine** karar verilmiştir.
- Kurulun 27.11.2015 gün ve 1882 sayılı kararının ve daha önce alınan kararların yerine getirilmesine karar verilmiştir.

11.11.2016; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı kararında (Bkz. Ek-B12/B13/B14),

- Elektrik ve mekânik tesisat projelerinin Vakıflar Genel Müdürlüğü 1. Bölge Müdürlüğü tarafından kontrol edilerek teknik raporunun kurula iletilmesine,
- Moloz ve şantiye malzemelerinin türbe bahçesi dışında tutulabileceğine,
- Kurulun 26.06.2015, 27.11.2015, 15.01.2016, 06.05.2016 tarihli kararlarının gereklerinin yerine getirilmesine karar verilmiştir.

03.02.2017; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.02.2017 gün ve 2337 sayılı kararında, **elektrik ve mekânik tesisat projelerinin uygun olduğuna,** 11.11.2016 tarihinde alınan kararların gereklerinin yerine getirilmesine karar verilmiştir (Bkz. Ek-B15).

03.04.2019; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.04.2019 gün ve 3921 sayılı kararında, **Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi, Zemin Takviye ve Yapı Güçlendirme Projesinin uygun olduğuna**, 11.11.2016 tarihinde alınan kararların gereklerinin yerine getirilmesine karar verilmiştir (Bkz. Ek-B16/B17).

7.2 Değerlendirme

Şeyh Murad Buhari Tekkesi, 1977 yılında korunması gerekli kültür varlığı olarak tespit edilmiştir. 1990'da çeşme, avlu kapısı ve şadırvan projeleri hazırlatılarak Koruma Kurulu'ndan onay alınmış ancak projelerin uygulaması gerçekleşmemiştir. 2009 yılında rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri kurul tarafından onaylanmış; uygulamaya geçilmeden elektrik ve mekânik tesisat projelerinin kurula iletilmesi istenmiştir.

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde 2013 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. İlk yıl içinde ana bina ve tevhidhanede onarımlar büyük ölçüde tamamlanmıştır. 2015'in haziran ayında Koruma Kurulu tarafından mekânik ve elektrik projelerinin eksik olduğu farkedilerek, çalışmaların durdurulmasına karar verilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından, mescit ve türbeye ait restitüsyon ve restorasyon projeleri ile hazire alanı ve avludaki kalıntıların rölöve-restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlatılması, yapılan onarımların denetlenerek Koruma Kurulu'nun bilgilendirilmesi istenmiştir.

2015 yılı Kasım ayında, şantiyenin devam ettiği tespit edilip çalışmaların durdurulmasına, onarımı gerçekleşen yapılarda strüktürel çatlakların yeniden oluştuğunun gözlenmesi üzerine alanda zemin etüdü ve jeoradar çalışmalarının yaptırılmasına karar verilmiştir. İstanbul İl Özel İdaresi tarafından proje müellifine ulaşılamadığından kurulun istemiş olduğu projeler hazırlatılamamıştır.

2016 yılının Mayıs ayında toplanan Koruma Kurulu tarafından Mescid yapısının güçlendirme projesinin uygun bulunduğuna, betonarme payandaların brüt beton tekniğinde yapılmasına, mescid yapısı ağır hasarlı olduğundan çalışmaların başlatılmasına karar verilmiş ve eski kararların gereklerinin yerine getirilmesi istenmiştir. Restorasyonu yürüten firma, çalışmaların devamını sağlamak için mesleki ve teknik uygulama sorumluluğunu üzerine almıştır. 2017 yılında elektrik ve mekânik tesisat projeleri, 2019 yılında türbe, tevhidhane ve revak çevresi, zemin takviye ve yapı güçlendirme projeleri onaylanmıştır.

BÖLÜM 8

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şeyh Murad Buhari Tekkesi; medreseden tekkeye çevrildikten sonra zaman içinde ilave edilen bölümler ile bir tarikat külliyesi niteliği kazanmıştır. Geniş açık avlusu ve revakları ile I. grupta yer alan tekkelerle benzerlik göstermektedir. Medrese olarak inşa edilen yapının, mevcut yapılardan bağımsız olarak inşa edilen mescit yapısı ile kolayca tekke fonksiyonu kazanması, mevcut yapı şeklinin tekke yaşantısına uyumlu olduğunu göstermektedir [15].

Devrin yeniliklerine öncülük eden tekke, şeyhlerinin farklı tarikatlara mensup olmalarından dolayı birçok tarikatın merkezi olmuştur. Tekkelerin kapatılması ile işlevini kaybetmiş, kendi haline terkedilmiştir. Geçirdiği onarımların ardından yeniden işlevlendirilmemiş, korunmadığı için düşük gelirli insanlar tarafından barınak olarak kullanılmıştır. Geçen yıllar içerisinde bakımsızlık, kötü kullanım ve doğal sebepler ile zarar görmüştür.

Tarihi belge, özgünlük, sanat, eskilik ve ekonomik değerleri olan ancak toplumsal yapının ve kültürel anlayışın değişmesi ile birlikte inşa edildiği dönemdeki işlevini kaybeden eserler yeniden kullanılmalıdır. Bu yapıların yenilenerek korunması, bulunduğu bölgeye sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan değer katacağı gibi aynı zamanda eski eserlerin günümüze kazandırılmasıyla tarihin yaşatılmasını da sağlayacaktır.

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Kurul onaylı restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması aşamasında yeterli araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Restorasyon uygulamaları, Kurul onaylı projelere bağlı kalınarak yapıldığından; başarılı bir onarımın

gerçekleşmesi için projelerin hazırlanmasına başlanmadan önce detaylı ön araştırma yapılmalı, çeşitli kaynaklardan derlenen belgelerden yararlanılarak projeler hazırlanmalıydı. Tez kapsamında Tekke'nin medrese olarak inşa edildiği ilk dönem ve tekkeye çevrildikten sonra eklenen bölümleri ile külliye özelliği kazandığı dönemin restitüsyon önerileri haritalar, arşivlerde bulunan fotoğraflar, çeşitli kaynaklar, yapı üzerindeki mevcut izler ve benzer yapılardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tekke'nin restorasyon projesi, arşivlerde bulunan fotoğraflar ve yapı onarım aşamasında ortaya çıkan yeni veriler ışığında revize edilmektedir. Yapılan uygulamalara ait rapor ve fotoğraf albümü oluşturularak Koruma Kurulu bilgilendirilmiştir. Çalışmaların bitiminde as-built projenin hazırlanarak Kurula teslim edilmesi planlanmaktadır. Restorasyon projesinde tadilat yapıldığında, çalışmalara başlanılmadan önce Koruma Kurulu'nun onayına sunulmalıdır.

Restorasyon çalışmaları kapsamında; yapının tarihsel kimliğini korumak, özgün haline zarar vermeden yapıyı niteliksiz eklerden arındırmak, zarar görmüş ve bozulmuş kısımlarını özgün kültür katmanlarına zarar vermeden onarıp, yapının estetik ve tarihi değerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Onarım çalışmalarına başlanmadan önce en az müdahaleyle en iyi korumayı sağlayacak yöntemlerin seçilmesine dikkat edilmiştir. Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin hasar görmüş veya yok olmuş öğeleri özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak tamamlanmıştır (Şekil 8.1). Yapılardaki eksikler tamamlanırken, bütünle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir.

Şekil 8. 1 Nişancı Mustafa Paşa Caddesi'nden tekkeye bakış, 2019

Tekkenin çeşitli tarihlerde geçirdiği restorasyonlarda yapının genel etkisini bozan bazı uygulamalar yapılmıştır. Günümüzdeki restorasyon çalışmalarında tarihi ve estetik değer taşımayan ekler kaldırılarak, yapı özgün haline getirilmiştir (Şekil 8.2-3). Tekke içindeki yapılarda zamanla bozulan malzemeler ve zemin hareketleri sonucu taşıyıcı sistemde oluşan hasarlar sağlamlaştırma çalışmaları ile onarılmış, üzerinde bulunduğu zemin güçlendirilmiştir.

Şekil 8. 2 Revaklar ve derviş hücreleri, 2019

Şekil 8. 3 Tevhidhane ve revaklar, 2019

Yapıların sağlamlaştırılmasında geleneksel teknikler yetersiz kaldığından çağdaş teknikler kullanılmıştır. Örneğin; mescid yapısı betonarme payandalarla desteklenmiş, taşıyıcı duvarları çelik gergilerle birbirine bağlanmıştır. Bu uygulama yerine betonarme temel üzerine yaklaşık 30 cm genişliğinde perde duvar ilavesiyle mescidin güney ve doğu duvarları desteklenebilirdi. Payanda uygulamasında yapıldığı gibi taş duvar ile perde duvar arasına kurşun plakalar yerleştirilip betonun yapıya teması engellenebilir,

perde duvar yüzeyi de yapının rengine benzer şekilde boyanabilirdi. Böylece cephenin görsel olarak daha az müdahale görmesi sağlanabilirdi.

Şeyh Murad Mescidi gibi yüksek riskli yapısal çatlak ve ayrılmalar bulunan bir yapıda, restorasyon çalışmalarına başlanılmadan önce mevcut strüktürel çatlakların oluşum sebepleri araştırılmalıydı. Onarım çalışmalarının başında gerekli görülen yerlerde sıva raspası, kısmi söküm ve sondaj çalışmaları yapılmalı; strüktürel sağlamlaştırmanın gerekli görülmesi halinde onarıma zeminde sağlamlaştırma ile başlanılmalıydı.

Restorasyon sürecinde, yapının kullanıcısı İLKSAV Vakfı tarafından Harem Binası'nın rekonstrüksiyonu gündeme gelmiştir. Yapının mevcut izlerini bulmak için bulunduğu alanda lazer tarama ve kazı çalışmaları yapılarak temel kalıntıları tespit edilmiştir. Kalıntılara ait arkeolojik rölöve çalışmaları tamamlandıktan sonra Koruma Kurulu'na rölöve raporu sunulacak ve restitüsyon-rekonstrüksiyon projeleri hazırlanacaktır. Projelerin hazırlanması aşamasında yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, her türlü özgün arşiv belgesi vb. tüm mevcut belgelerden yararlanılmalıdır [61]. İlk olarak yapının biçiminin tam ve kesin olarak belirlenmesi gerekmektedir. Ulaşılabilen her türlü kaynak araştırılmalı ve proje güvenilir verilerle geliştirilmelidir [62]. Yapı daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, özgün plan şemasında, aynı kitle ve gabaride, özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak inşa edilmelidir [61].

Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nde Ekim 2013 tarihinde başlayan restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Mescit yapısına bitişik olarak inşa edilmiş gecekonduların mescidin temel kotunda yapılacak güçlendirme çalışmalarına engel olması, yetersiz görülen güçlendirme projelerinin tekrar hazırlanarak Koruma Kurulu'nun onayına sunulması, Kurul Kararları'nın beklenmesi, restorasyonda yeni yapılacak işlerle ilgili yeni ihale dosyalarının açılması vs. nedenlerden dolayı restorasyon süreci uzamıştır.

Şeyh Murad Buhari Tekkesi, restorasyon çalışmalarının ardından İLKSAV Vakfı tarafından sosyal ve kültürel etkinlikler için kullanılacaktır. Mescidin güneyindeki gecekondulardan temizlenen alan, onarım çalışmaları sonrası vakfın otopark yeri olarak düzenlenecektir. Tekkenin güneybatısında yer alan, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından parseli ifraz edilip ayrılan ve mülkiyeti özele geçen Harem binasının

rekonstrüksiyon sonrası kültürel faaliyetler için kullanılması planlanmaktadır. Şeyh Murad Buhari Tekkesi; konferans ve seminerlerin düzenlendiği, klasik sanatlarımıza ait kursların verildiği ve sergilerin açıldığı bir kültür merkezi olarak değerlendirilebilir (Şekil 8.4). Derviş hücrelerinin arkasındaki geniş arazide geleneksel Türk bahçesi tasarlanarak tekkeye değer katılabilir.

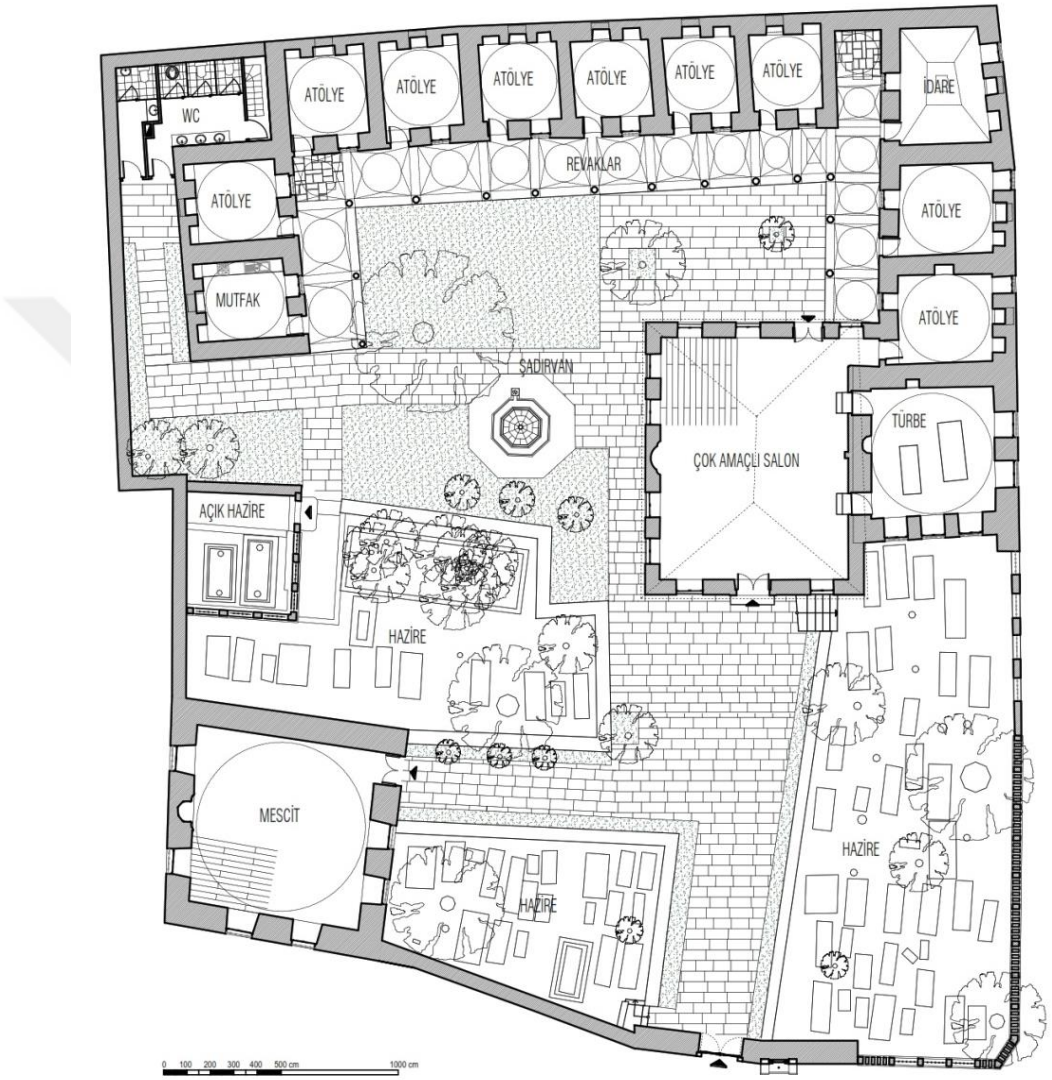

Şekil 8. 4 Şeyh Murad Buhari Tekkesi kullanım önerisi [T.Kılınçarslan]

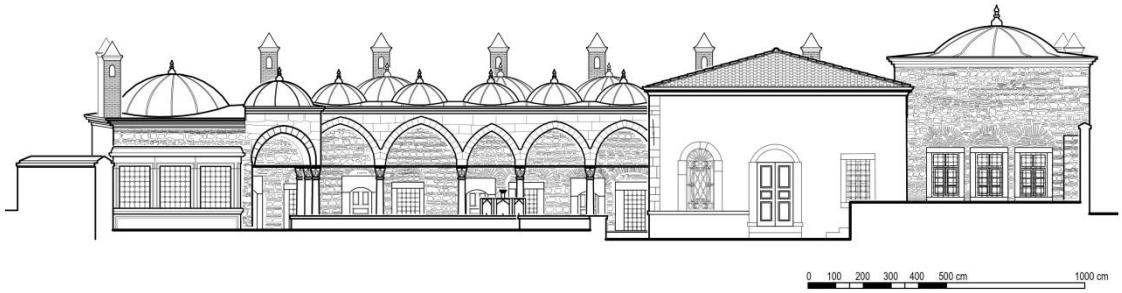

Şekil 8. 5 Açık Türbe, Derviş Hücreleri, Tevhidhane ve Türbe restorasyonu, 2019

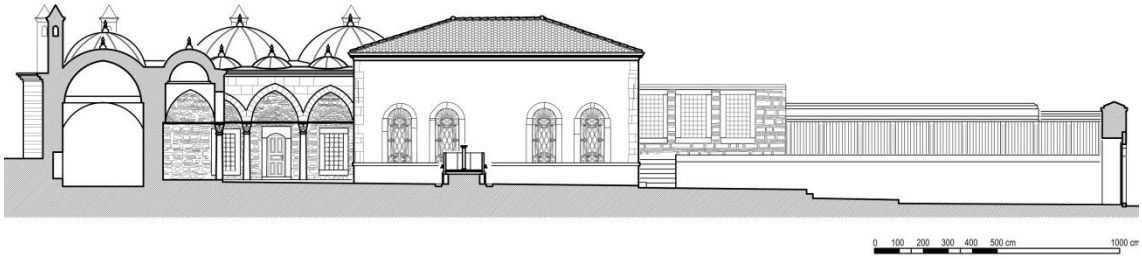

Şekil 8. 6 Derviş hücreleri, Tevhidhane ve Avlu Duvarları restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

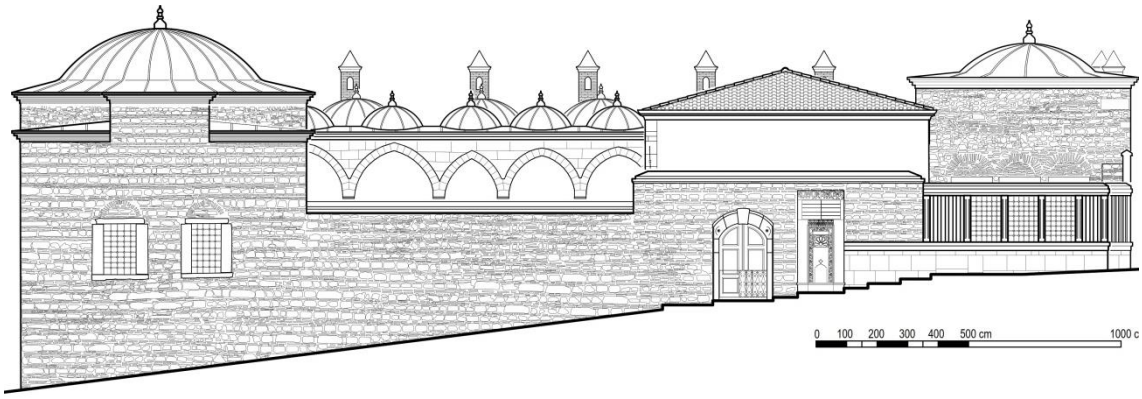

Şekil 8. 7 Kuzeydoğu cephesi restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

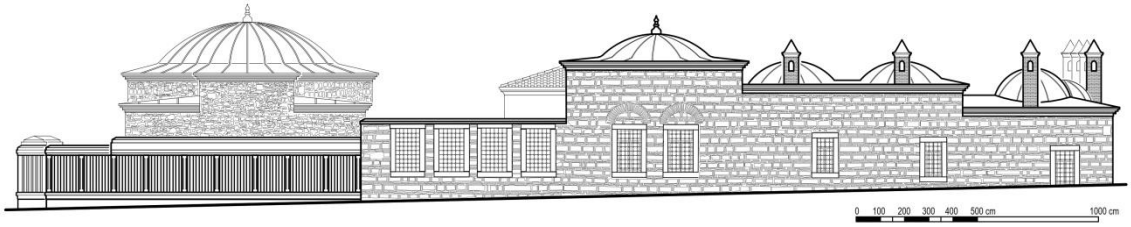

Şekil 8. 8 Kuzeybatı cephesi restorasyonu, 2019 [T.Kılınçarslan]

''Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin Mimari Değerlendirmesi ve Koruma Sorunları'' başlıklı tez çalışmasında Şeyh Murad Buhari Tekkesi'nin tarihsel gelişimi, mimari özellikleri ve mevcut durumu incelenmiş; günümüzdeki restorasyon çalışmaları değerlendirilmiştir. Tez çalışmasının gelecekte Şeyh Murad Buhari Tekkesi ile ilgili yapılacak araştırmalara ve onarımlara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

KAYNAKLAR

[1] Kara, F., (2003). “Fetih ile Birlikte Kurulan Bir Semt Eyüp ve Fetihten Günümüze Ulaşan Mahalleler”, Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu VII, 10-12 Mayıs 2003, İstanbul.

[2] Haskan, M.N., (1993). Eyüp Tarihi I, Türk Turing Turizm İşletmenciliği Vakfı Yayınları, İstanbul.

[3] Yenen, Z., Akın, O. ve Yakar H., (2000). Eyüp Dönüşüm Süresinde Sosyal-Ekonomik-Mekânsal Yapı, Eyüp Belediyesi Yayınları, İstanbul.

[4] Artan, T., (1995). ‘’Eyüp’’, T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 12:1-6, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

[5] Cerasi, M.M., (1999). Osmanlı kenti: Osmanlı İmparatorluğu’nda 18. ve 19. yüzyıllarda kent uygarlığı ve mimarisi, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul; Çeviren: Aslı Ataöv.

[6] Kara, F., (1994). ‘’Eyüp’’, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 3:245, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[7] Artan, T., (1998). 18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp’te Sosyal Yaşam, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

[8] Atabey, A., (2007). Eyüp Tekkelerinin Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi ve Sertarikzade Tekkesi İçin Restorasyon Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[9] Kara, F., (1994). ‘’Eyüp’’, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 3:245-250, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[10] Avcı, S., (1994). ‘’Eyüp’’, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 3:251-252, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[11] Özön, M.N., (1971). Büyük Osmanlıca-Türkçe sözlük, 5. Baskı, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul.

[12] Doğan, A., (1977). Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütuvvet Yapıları, Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[13] İşli, E.D., (1998). İstanbul Tekkeleri Mimarisi, Eklentileri ve Restorasyonu, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[14] Kara, M., (2011). ‘’Tekke’’, T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 40:368-370, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

[15] Tanman, B., (1990). İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

[16] Kara, M., (1990). Din, Hayat, Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler, 3.Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul.

[17] Tanman, B., Halvethane, https://islamansiklopedisi.org.tr/halvethane, 30 Ekim 2019.

[18] Tanman, M.B., (1997). “Eyüpsultan’da Tarikat Yapıları”, Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu I, 9-11 Mayıs 1997, İstanbul.

[19] Erdem, A., (1998). “Eyüp/Şeyh Murad Efendi Tekkesi Avlu Kapısı, Çeşme ve Şadırvan Restitüsyonu”, Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu II, 8-10 Mayıs 1998, İstanbul.

[20] İBB, Şehir Rehberi, https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/, 2 Nisan 2014.

[21] https://yandex.com.tr/harita/115707/fatih/, 11 Ekim 2019.

[22] Tanman, M.B., (2010). “Şeyh Murad Buhari Tekkesi”, T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 39:62-64, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

[23] Ayvansarayi, H., (1987). Hadikatü-l Cevami, 2. Cilt, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul.

[24] Haskan, M.N., (1996). Eyüpsultan Tarihi, 2. Baskı, Eyüpsultan Vakfı Yayınları, İstanbul.

[25] Şimşek, H.İ., (2006). “Murad Buhari”, T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 31:185-187, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

[26] Özdamar, M., (1994). Dersaadet Dergahları, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul.

[27] Torun, A.S., (2010). “Şeyh Muhammed Murad-ı Buhari Tekkesi Haziresi Üzerine Bir Değerlendirme”, Vakıflar Dergisi, 34:125-161.

[28] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Dosyası, 2019.

[29] Cenan Erkılıç Arşivi

[30] Üsküdari, A. M., (1890). Mecmûa-i Tekâyâ, Alem Matbaası, İstanbul.

[31] Hacıismailbeyzade, O., (1887). Mecmûa-i Cevâmi, Dersaadet Yayınları, İstanbul.

[32] Tekin, Z., (2001). Şeyh Murad Buhari Tekkesi ve Vakıfları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2001, 428-452.

[33] Şenalp, M.H., (1982). “Eyüpsultan’da Şeyh Murad Külliyesi”, Lale Dergisi, 1:22-26.

[34] Şükri, M. Z., Mecmûa-i Tekâyâ, İstanbul; Çeviren: Kut, T., (1995). İstanbul Hankahları Meşayihi, Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Cambridge.

[35] Korkusuz, M.Ş., (2016). İstanbul Tekkeleri ve Postnişinleri, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

[36] Gölpınarlı, A., (1931). Melamilik ve Melamiler, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul.

[37] T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/, 11 Ekim 2019.

[38] Torun, A.S., (2010). "Şeyh Muhammed Murad-ı Buharı Tekkesi Haziresi Üzerine Bir Değerlendirme", Vakıflar Dergisi, 34:125-161.

[39] Öztürk, N., Evkaf-ı Hümayun Nezareti, https://islamansiklopedisi.org.tr/evkaf-i-humayun-nezareti, 18 Ekim 2019.

[40] Gölpınarlı, A., (1977). "İşte, Türkiye'nin Açık Müzeleri", Milliyet Gazetesi, 12 Şubat 1977: 2.

[41] Ulunay, R. C., (1966). "Harabeler", Milliyet Gazetesi, 31 Ocak 1966: 2.

[42] Gölpınarlı, A., (1975). "Dününü Bilmeyen, Yaşayan Bir Ölüdür Ancak", Milliyet Gazetesi, 19 Eylül 1975: 2.

[43] Muharrem Hilmi Şenalp Arşivi

[44] IRCICA Fotoğraf Arşivi

[45] Tanman, M.B., (1994). "Murad Buhari Tekkesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 5:514-516, İstanbul.

[46] Kundak, A.N., (2005). "Eyüp'te Medfun Şeyhülislam Veliyyüddin Efendi Ve Oğlu Mehmed Emin Efendi", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla IX. Eyüpsultan Sempozyumu, 13-15 Mayıs 2005, İstanbul.

[47] Tanman, B., Şeyh Murad Buhari Tekkesi, https://islamansiklopedisi.org.tr/seyh-murad-tekkesi, 9 Mayıs 2019.

[48] Vakıflar İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü Arşivi

[49] Diyanet İşleri Başkanlığı, https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/, 12 Eylül 2019.

[50] Alman mavileri: 1913-1914 I. Dünya Savaşı Öncesi İstanbul Haritaları, M12-2/4, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Harita Arşivi, İstanbul.

[51] Ünver, A.S., (1996). Sevdiğim İstanbul, İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

[52] MSGSÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon A.B.D. Arşivi

[53] Arkeoloji Müzesi Encümen Arşivi

[54] Egemen, A., (1993). İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri, Arıtan Yayınevi, İstanbul.

[55] Tanışık, İ.H., (1943). İstanbul Çeşmeleri, 1. Cilt, Maarif Matbaası, İstanbul.

[56] Şeyh Murad Buhari Tekkesi Mikro Kazık Uygulama Raporu, Hassa Mimarlık, 2019.

[57] Ökten, M.S., "Şeyh Murad Buhari Tekkesi, Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi Zemin Takviye Ve Yapı Güçlendirme Projesi", T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Dosyası, 2019.

[58] Ökten, M.S., Şeyh Murad Buhari Tekkesi Güçlendirme Raporu, 2015.

[59] İLKSAV, Şeyh Murad Efendi Tekkesi Restorasyon Projesi, http://ilksav.foundation/seyh-murad-efendi-tekkesi-restorasyon-projesi/, 27 Mayıs 2019.

[60] Ökten, M.S., Şeyh Murad Buhari Tekkesi Güçlendirme Raporu, 2011.

[61] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, https://teftis.ktb.gov.tr/, 15 Ekim 2019.

[62] Ahunbay, Z., (2017). "Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon) İçin Koşullar", Mimar.ist Dergisi, 60:32-37.

EK-A

BELGELER

B-1 Şeyh Murad Buhari Tekkesi Güçlendirme Raporu

6. SONUÇ

İnceleme konusu tekkede, yerinde yapılan inceleme ve tespitler sonucu belirlenen hususlar önceki bölümde sunulmuştur. Bu bölümde önerilen müdahale yöntemi aşağıda aşamalar halinde anlatılmaktadır:

a. İlk aşamada, tekkenin taşıyıcı duvarları ve kubbesi için gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra duvarların dönmesini ve zeminin kaymasını önlemek için mevcut taşıyıcı sisteme ek bir payanda sistemi ile destek verilmesi öngörülmüştür. Payanda inşaatının güvenlik açısından bir seferde değil, kademeli olarak yapılması gerekmektedir.

b. Tekkenin taşıyıcı duvarlarındaki çatlakların tespiti için, gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra (askıya alma, destekleme, vb.) raspa işlemi yapılmalıdır. Daha sonra taşıyıcı duvardaki çatlaklar, özgün malzemenin bünyesine uygun puzolanik kireç esaslı tamir harçları ile enjeksiyon yapılarak onarılmalıdır.

c. Hasar görmüş kubbedeki yapısal bütünlüğü sağlamak ve kubbe eteğindeki çekme gerilmelerini karşılamak için bu bölgeye puzolanik esaslı harç ile iki kat karbon elyaf kuşaklama yapıştırılacaktır.

d. Çimento esaslı sıva uygulanan bölgeler raspa edilerek buradaki taşıyıcı duvar elemanlarının durumu incelenmelidir. Mukavemetini kaybetmiş elemanlar yenileriyle değiştirilmelidir. İç mekân için yeniden yapılacak sıva işleminde hidrolik kireç esaslı sıvalar kullanılmalıdır.

e. Yapının taşıyıcı duvarlarının depreme karşı bir bütün olarak çalışması için duvarları birbirine bağlayan ve deprem esnasında oluşan çekme gerilmelerini karşılayan çelik gergilerden faydalanılmıştır. Çizimler bölümünde detayları verilen çelik gergiler iki ayrı kotta olmak üzere duvarların içine yerleştirilecektir.

Durumu bilginize sunarım. Saygılarımla.

Yrd. Doç.Dr. Mehmet Selim Ökten
İnşaat Mühendisi

EK-B

KURUL KARARLARI

B-1 25.01.1990 Tarihli Kurul Kararı [28]

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İSTANBUL III NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

Toplantı Tarihi ve No : 92- 25.1.1990
Karar Tarihi ve No : 1702 - 25.1.1990

İstanbul ili, Eyüp ilçesi, Nişancı Mustafa Paşa Mahalesi, 10 pafta, 153 ada 1 parselde bulunan Şeyh Murat Efendi Tekkesi hakkında İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğünün 5.10.1989 tarih ve 559/1285 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Eyüp 153 ada 1 parselde bulunan Nişancı Mustafa paşa Mahallesi Şeyh Murat Efendi Tekkesine ait teklif projenin uygun bulunduğuna karar verildi.

ASLINA UYGUNDUR

GİRAY (Munteşem)
BAŞKAN

Üye	Üye	Üye	Üye
KURAN (Aptullah)	AYSU (Emre)	BİLGİN (Bülent)	ÖZ (İlban)

Üye	Üye
Sultan PINAR	Erol ÇETİN
Eyüp Belediye Tem.	Vakıflar Tem.

B-2 17.12.2009 Tarihli Kurul Kararı [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 17.12.2009-216
Karar Tarih ve No: 17.12.2009-3088

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 10 pafta, 153 ada, 1 parselde bulunan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 tarih ve 9591 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel Sit Alanı içinde kalan ve aynı kararla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen, Kurulumuzun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile rölövesi onaylanan, koruma grubunun I olarak belirlenen, restitüsyon ve restorasyonun uygun olmadığına, bilgi-belge araştırması yapılarak hazırlanacak restitüsyon ile restitüsyon doğrultusunda yapılacak restorasyon projesinin Kurulumuza iletilmesine denen, 29.05.2009 gün ve 2660 sayılı kararı ile Şeyh Murat Tekkesine ait restitüsyonun onaylanmasına; restorasyonun ise proje üzerinde fonksiyonların belirtilmesi ve yerinde inceleme yapılmasından sonra değerlendirilebileceğine, ayrıca elektrik ve tesisat projelerinin Kurulumuza iletilmesine denen taşınmaza ilişkin imar mevzuatına göre uygun olduğu belirtilen restorasyon projelerinin iletildiği Eyüp Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün 18.09.2009 gün ve 2009/S-1202 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda:

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 10 pafta, 153 ada, 1 parsele ilişkin iletilen restorasyon projesinin uygun olduğuna, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 22.03.2001 gün ve 680 sayılı ilke kararı uyarınca uygulamanın projesine uygun yapılabilmesi için mesleki denetim sorumluluğunun müellif mimar tarafından üstlenilmesine, uygulamaya geçilmeden önce elektrik ve tesisat projelerinin Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Cemil CANDAŞ
MÜDÜR V.

BAŞKAN
Mete TAPAN
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Yaşar ÇORUHLU
İMZA

ÜYE
Aslı ÖZDOĞAN
İMZA

ÜYE
Sait KARABULUT
İMZA

ÜYE
Erhan ERTAN
İMZA

ÜYE
Ömer KORMAN
İMZA

ÜYE
Münevver DAĞGÜLÜ
İMZA

ÜYE
Erol ÇALIŞKAN
İstanbul Büy. Bld. Tem.
İMZA

ÜYE
Utku YÜCEL
İst. Vak. Böl. Tem.
İMZA

ÜYE
Güray ERTOK
Eyüp Belediye Tem.
İMZA

03.12.2009 A.B.

B-3 12.06.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

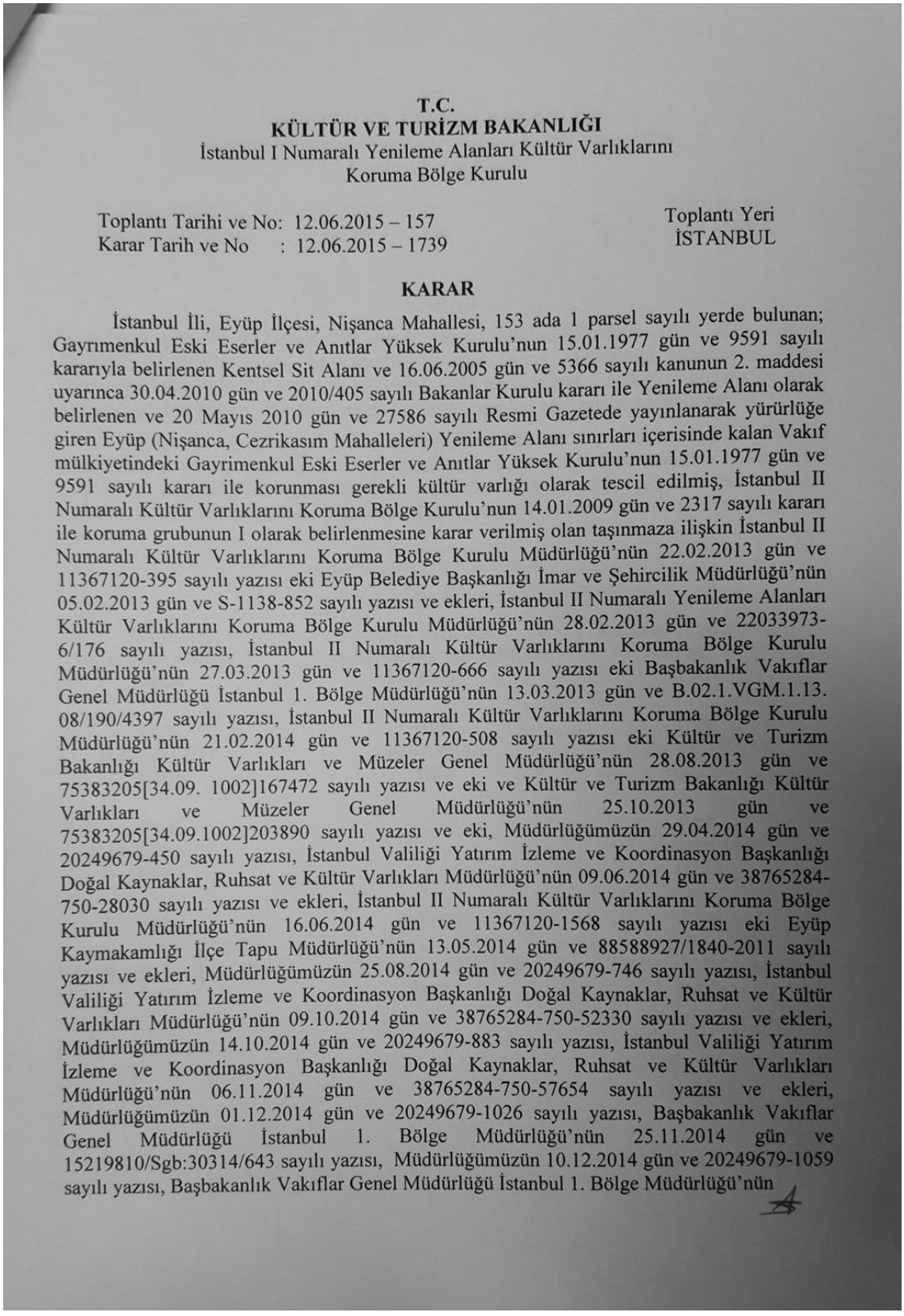

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 12.06.2015 – 157
Karar Tarih ve No : 12.06.2015 – 1739

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan; Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 22.02.2013 gün ve 11367120-395 sayılı yazısı eki Eyüp Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.02.2013 gün ve S-1138-852 sayılı yazısı ve ekleri, İstanbul II Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 28.02.2013 gün ve 22033973-6/176 sayılı yazısı, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 27.03.2013 gün ve 11367120-666 sayılı yazısı eki Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 13.03.2013 gün ve B.02.1.VGM.1.13. 08/190/4397 sayılı yazısı, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 21.02.2014 gün ve 11367120-508 sayılı yazısı eki Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 28.08.2013 gün ve 75383205[34.09. 1002]167472 sayılı yazısı ve eki ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 25.10.2013 gün ve 75383205[34.09.1002]203890 sayılı yazısı ve eki, Müdürlüğümüzün 29.04.2014 gün ve 20249679-450 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 09.06.2014 gün ve 38765284-750-28030 sayılı yazısı ve ekleri, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 16.06.2014 gün ve 11367120-1568 sayılı yazısı eki Eyüp Kaymakamlığı İlçe Tapu Müdürlüğü'nün 13.05.2014 gün ve 88588927/1840-2011 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 25.08.2014 gün ve 20249679-746 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 09.10.2014 gün ve 38765284-750-52330 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 14.10.2014 gün ve 20249679-883 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 06.11.2014 gün ve 38765284-750-57654 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 25.11.2014 gün ve 15219810/Sgb:30314/643 sayılı yazısı, Müdürlüğümüzün 10.12.2014 gün ve 20249679-1059 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün

B-4 12.06.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 12.06.2015 – 157
Karar Tarih ve No : 12.06.2015 – 1739

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

09.01.2015 gün ve 15219810-708 sayılı yazısı, Müdürlüğümüzün 20.01.2015 gün ve 20249679-51 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.03.2015 gün ve 15219810-6536 sayılı yazısı, 11.06.2015 gün ve 735 kayıt numaralı uzman raporu okundu, dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan taşınmazda çalışmaların durdurulması, yapılan çalışmalara ilişkin Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından bilgi belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesi, taşınmazın yerinde incelenmesinden sonra konunun değerlendirilmesine karar verildi.

BAŞKAN İsmail KARAMUT **İMZA**	**ASLI GİBİDİR** **Ali Serkander DEMİRKOL** **MÜDÜR**	**BAŞKAN YARDIMCISI** Nuri SEÇGİN **İMZA**
ÜYE N.İlknur ÇETE **İMZA**	**ÜYE** Adil BAYRAM **İMZA**	**ÜYE** Vedat PEHLİVAN **İMZA**
ÜYE Fatih SÖNMEZ **İMZA**		**ÜYE** T. Mehmet ARSLAN **İMZA**
ÜYE A.Taner AVLAMAZ İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Evren ORAL EYÜP BEL.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Ali Ozan GÜL İST.VAK.BÖL.MÜD. **İMZA**

12.06.2015 BB.

B-5 26.06.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 26.06.2015 – 158
Karar Tarih ve No : 26.06.2015 – 1740

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan; Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 22.02.2013 gün ve 11367120-395 sayılı yazısı eki Eyüp Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.02.2013 gün ve S-1138-852 sayılı yazısı ve ekleri, İstanbul II Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 28.02.2013 gün ve 22033973-6/176 sayılı yazısı, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 27.03.2013 gün ve 11367120-666 sayılı yazısı eki Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 13.03.2013 gün ve B.02.1.VGM.1.13. 08/190/4397 sayılı yazısı, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 21.02.2014 gün ve 11367120-508 sayılı yazısı eki Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 28.08.2013 gün ve 75383205[34.09. 1002]167472 sayılı yazısı ve eki ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 25.10.2013 gün ve 75383205[34.09.1002]203890 sayılı yazısı ve eki, Müdürlüğümüzün 29.04.2014 gün ve 20249679-450 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 09.06.2014 gün ve 38765284-750-28030 sayılı yazısı ve ekleri, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 16.06.2014 gün ve 11367120-1568 sayılı yazısı eki Eyüp Kaymakamlığı İlçe Tapu Müdürlüğü'nün 13.05.2014 gün ve 88588927/1840-2011 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 25.08.2014 gün ve 20249679-746 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 09.10.2014 gün ve 38765284-750-52330 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 14.10.2014 gün ve 20249679-883 sayılı yazısı, İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 06.11.2014 gün ve 38765284-750-57654 sayılı yazısı ve ekleri, Müdürlüğümüzün 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 25.11.2014 gün ve 15219810/Sgb:30314/643 sayılı yazısı, Müdürlüğümüzün 10.12.2014 gün ve 20249679-1059 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün09.01.2015 gün ve 15219810-708 sayılı yazısı, Müdürlüğümüzün 20.01.2015 gün ve 20249679-51 sayılı yazısı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.03.2015 gün ve 15219810-6536 sayılı yazısı, Kurulumuzun 12.06.2015 gün ve 1739 sayılı kararı, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü Yatırım ve Emlak Şube Müdürlüğü'nün25.06.2015 gün

B-6 26.06.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 26.06.2015 – 158
Karar Tarih ve No : 26.06.2015 – 1740

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

ve 74732976.170.01-17509-1284 sayılı yazısı, 11.06.2015 gün ve 735 ve 787 kayıt numaralı uzman raporları okundu, 26.06.2015 gün ve 158 sayılı toplantıda yerinde incelendi, dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin;

- Moloz ve şantiye malzemelerinin 15 gün içinde kaldırılarak, sonucundan fotoğraf ve raporlar ile birlikte Kurulumuza ivedilikle bilgi verilmesine,
- Mescitte yapılan raspa çalışması sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda hazırlanacak tüm çatlakların, malzeme kayıplarının ve benzeri hasarların işlendiği analitik verileri de içeren güncel rölövenin, eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacağı belirtilen kalemişlerinin de işlendiği ve analitik verileri de içeren güncel rölöve doğrultusunda hazırlanacak restitüsyon projesinin ve restorasyon projesinin statik raporla birlikte Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanarak Kurulumuza ivedilikle iletilmesine; uygulama başlayıncaya kadar can ve mal güvenlik önlemlerinin ilgililerince ve belediyesince alınmasına,
- Türbede kubbe kasnağı ve pandantiflerde eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacağı belirtilen kalemişi çalışmalarının; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak restitüsyon ve restorasyon projelerinin bilgi belge, fotoğraf ve raporlarla birlikte Kurulumuza ivedilikle iletilmesine,
- Hazire kısmına ilişkin tüm mezar taşlarının tek tek numaralandırılarak envanterinin çıkartılmasına, bu envanter çerçevesinde mezar taşlarının üzerindeki yazıların okutularak bir rapor halinde Kurulumuza sunulmasına, bu kapsamda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin Kurulumuza iletilmesine,
- Türbe bahçesinde bulunun çeşme vb. kalıntıların envanterlenmesine, güvenli bir şekilde korunarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin Kurulumuza iletilmesine,
- İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 09.10.2014 gün ve 38765284-750-52330 sayılı yazısı eki İmalat Raporu ve Türbe Hasar Tespit Raporu'ndan bilgi alınmasına,
- 2863 sayılı kanunun Yetki ve yöntem başlıklı 10. maddesine ve Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve çalışma şekli başlıklı 57. maddesine, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü Yatırım ve Emlak Şube Müdürlüğü'nün 25.06.2015 gün ve 74732976.170.01-17509-1284 sayılı yazısı eki Tahsis Protokolü'nün d) maddesine istinaden yapılan restorasyon çalışmasının onaylı restorasyon projesine

B-7 26.06.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 3 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 26.06.2015 – 158
Karar Tarih ve No : 26.06.2015 – 1740

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

uygun olarak yapılıp yapılmadığının Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından denetlenerek, sonucundan, 2863 sayılı kanunun 57. maddesine istinaden hazırlanması gereken raporlarla birlikte Kurulumuza ivedilikle bilgi verilmesine;

- 25.08.2014 gün ve 20249679-746, 14.10.2014 gün ve 20249679-883, 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı Müdürlük yazıları ile defalarca istenen İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 30.05.2014 gün ve 38765284-750-26424 sayılı yazısında bahsedilen konulara ilişkin Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen işlemlere ilişkin bilgi ve belgelerin ivedilikle Kurulumuza iletilmesine,
- Kurulumuzun 12.06.2015 gün ve 1739 sayılı kararında söz konusu taşınmazda yapılan çalışmalara ilişkin Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından bilgi belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesine karar verilmiş olduğundan, söz konusu Kurul kararında istenen bilgi belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesine;
- 29.04.2014 gün ve 20249679-450, 25.08.2014 gün ve 20249679-746, 14.10.2014 gün ve 20249679-883, 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı Müdürlük yazıları ile defalarca Eyüp Belediye Başkanlığı'ndan istenen bilgi belgelerin ivedilikle Kurulumuza iletilmesine,
- Elektrik ve Tesisat Projelerinin yukarıda istenen raporlar geldikten sonra değerlendirilmesine,
- İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 22.02.2013 gün ve 11367120-395 sayılı yazısı eki Eyüp Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.02.2013 gün ve S-1138-852 sayılı yazısı ekinde Statik Rapor'a konu semahane çatısına ilişkin konunun yukarıda istenen raporlar geldikten sonra değerlendirilmesine karar verildi.

BAŞKAN İsmail KARAMUT **İMZA**	**ASLI GİBİDİR** **Ali Serkander DEMİRKOL** **MÜDÜR**	**BAŞKAN YARDIMCISI** Nuri SEÇGİN **İMZA**
ÜYE N.İlknur ÇETE **İMZA**	**ÜYE** Adil BAYRAM **İMZA**	**ÜYE** Vedat PEHLİVAN **İMZA**
ÜYE Fatih SÖNMEZ **İMZA**		**ÜYE** T. Mehmet ARSLAN **İMZA**
ÜYE A.Taner AVLAMAZ İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Evren ORAL EYÜP BEL.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Ali Ozan GÜL İST.VAK.BÖL.MÜD. **İMZA**

26.06.2015 BB.

B-8 27.11.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

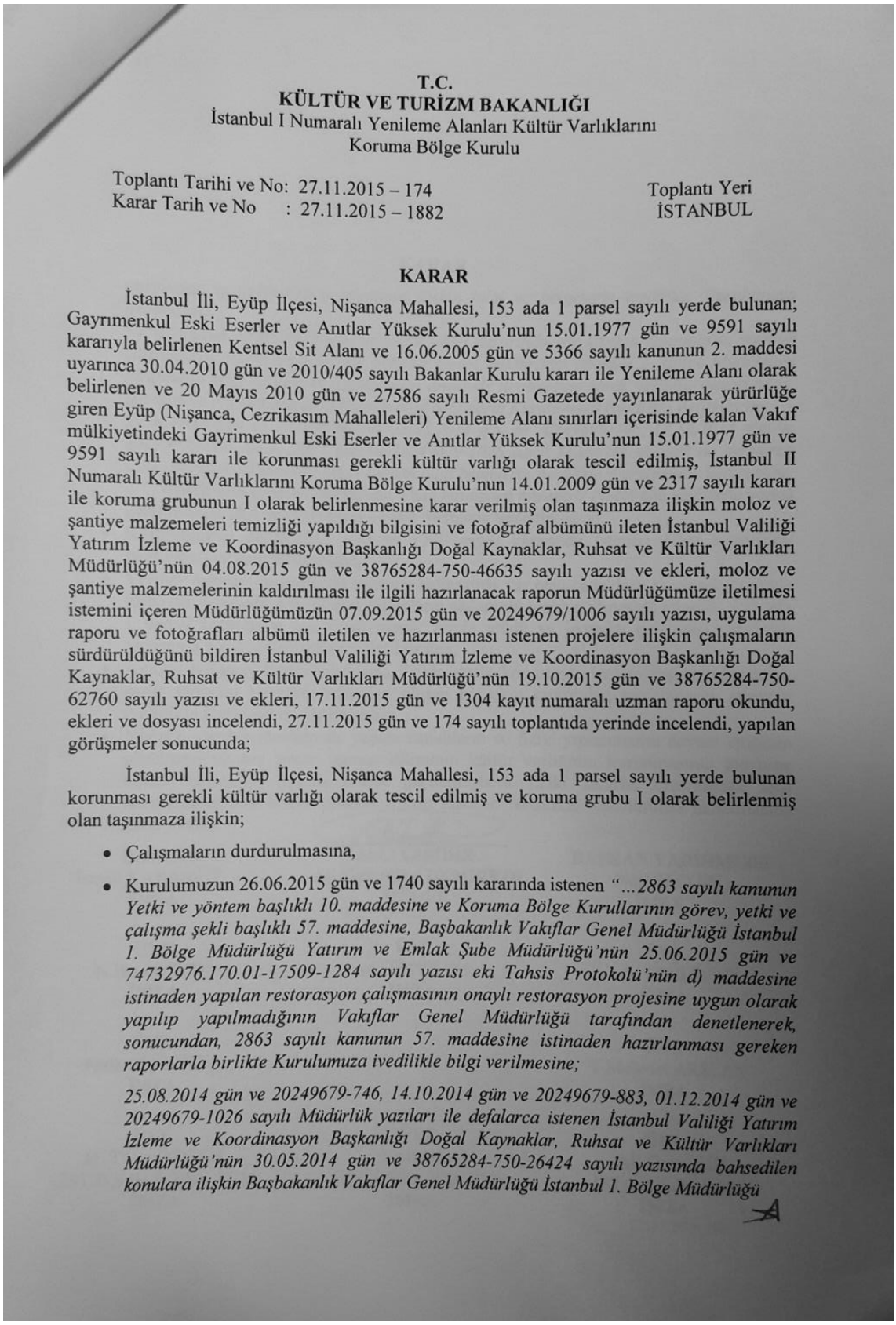

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 27.11.2015 – 174
Karar Tarih ve No : 27.11.2015 – 1882

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan; Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin moloz ve şantiye malzemeleri temizliği yapıldığı bilgisini ve fotoğraf albümünü ileten İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 04.08.2015 gün ve 38765284-750-46635 sayılı yazısı ve ekleri, moloz ve şantiye malzemelerinin kaldırılması ile ilgili hazırlanacak raporun Müdürlüğümüze iletilmesi istemini içeren Müdürlüğümüzün 07.09.2015 gün ve 20249679/1006 sayılı yazısı, uygulama raporu ve fotoğrafları albümü iletilen ve hazırlanması istenen projelere ilişkin çalışmaların sürdürüldüğünü bildiren İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 19.10.2015 gün ve 38765284-750-62760 sayılı yazısı ve ekleri, 17.11.2015 gün ve 1304 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, 27.11.2015 gün ve 174 sayılı toplantıda yerinde incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin;

- Çalışmaların durdurulmasına,
- Kurulumuzun 26.06.2015 gün ve 1740 sayılı kararında istenen *"...2863 sayılı kanunun Yetki ve yöntem başlıklı 10. maddesine ve Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve çalışma şekli başlıklı 57. maddesine, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü Yatırım ve Emlak Şube Müdürlüğü'nün 25.06.2015 gün ve 74732976.170.01-17509-1284 sayılı yazısı eki Tahsis Protokolü'nün d) maddesine istinaden yapılan restorasyon çalışmasının onaylı restorasyon projesine uygun olarak yapılıp yapılmadığının Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından denetlenerek, sonucundan, 2863 sayılı kanunun 57. maddesine istinaden hazırlanması gereken raporlarla birlikte Kurulumuza ivedilikle bilgi verilmesine;*

  25.08.2014 gün ve 20249679-746, 14.10.2014 gün ve 20249679-883, 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı Müdürlük yazıları ile defalarca istenen İstanbul Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün 30.05.2014 gün ve 38765284-750-26424 sayılı yazısında bahsedilen konulara ilişkin Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü

B-9 27.11.2015 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 27.11.2015 – 174
Karar Tarih ve No : 27.11.2015 – 1882

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

tarafından gerçekleştirilen işlemlere ilişkin bilgi ve belgelerin ivedilikle Kurulumuza iletilmesine,

Kurulumuzun 12.06.2015 gün ve 1739 sayılı kararında söz konusu taşınmazda yapılan çalışmalara ilişkin Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından bilgi belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesine karar verilmiş olduğundan, söz konusu Kurul kararında istenen bilgi belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesine; 29.04.2014 gün ve 20249679-450, 25.08.2014 gün ve 20249679-746, 14.10.2014 gün ve 20249679-883, 01.12.2014 gün ve 20249679-1026 sayılı Müdürlük yazıları ile defalarca Eyüp Belediye Başkanlığı'ndan istenen bilgi belgelerin ivedilikle Kurulumuza iletilmesine, ...'' maddelerin gereklerinin kararın tebliğ tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içerisinde yerine getirilmesine, aksi takdirde gerekli yasal işlemlerin başlatılacağına,

- Kurulumuzun 26.06.2015 gün ve 1740 sayılı kararında istenen diğer hususların ivedilikle yerine getirilmesine,
- Yerinde yapılan incelemede mescitte halihazırda var olan çatlaklara ek olarak özellikle türbe duvarlarında yeni oluşan çatlakların nedeninin tespit edilmesine yönelik, 153 ada 1 parsel bütününde çok ivedi olarak zemin etüdü ve jeoradar çalışması yapılarak raporuyla birlikte Kurulumuza iletilmesine,
- Avluda bulunan tonoz kalıntısına ilişkin statik konusunda uzman inşaat mühendisi, sanat tarihçisi ve arkeologlardan oluşan bir ekip tarafından hazırlanacak raporun ivedilikle Kurulumuza iletilmesine,
- Yerinde yapılan incelemede yapıda çatlakların ve fiziki yıpranmanın devam ettiğinin görülmesi ve her geçen zaman diliminin kültür varlığının korunmasının aleyhine olması nedeniyle yapıda önüne geçilemeyecek fiziki zararlar oluşmaması için hazırlanacak acil eylem planına ilişkin raporun ivedilikle Kurulumuza sunulmasına karar verildi.

BAŞKAN
İsmail KARAMUT
İMZA

ASLI GİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
MÜDÜR

BAŞKAN YARDIMCISI
Nuri SEÇGİN
İMZA

ÜYE
N.İlknur ÇETE
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

ÜYE
Vedat PEHLİVAN
İMZA

ÜYE
Fatih SÖNMEZ
İMZA

ÜYE
T.Mehmet ARSLAN
İMZA

ÜYE
H. Tülin ÖZGAN
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Evren ORAL
EYÜP BEL.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Ali Ozan GÜL
İST.VAK.BÖL.MÜD.
İMZA
27.11.2015 BB.

B-10 06.05.2016 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

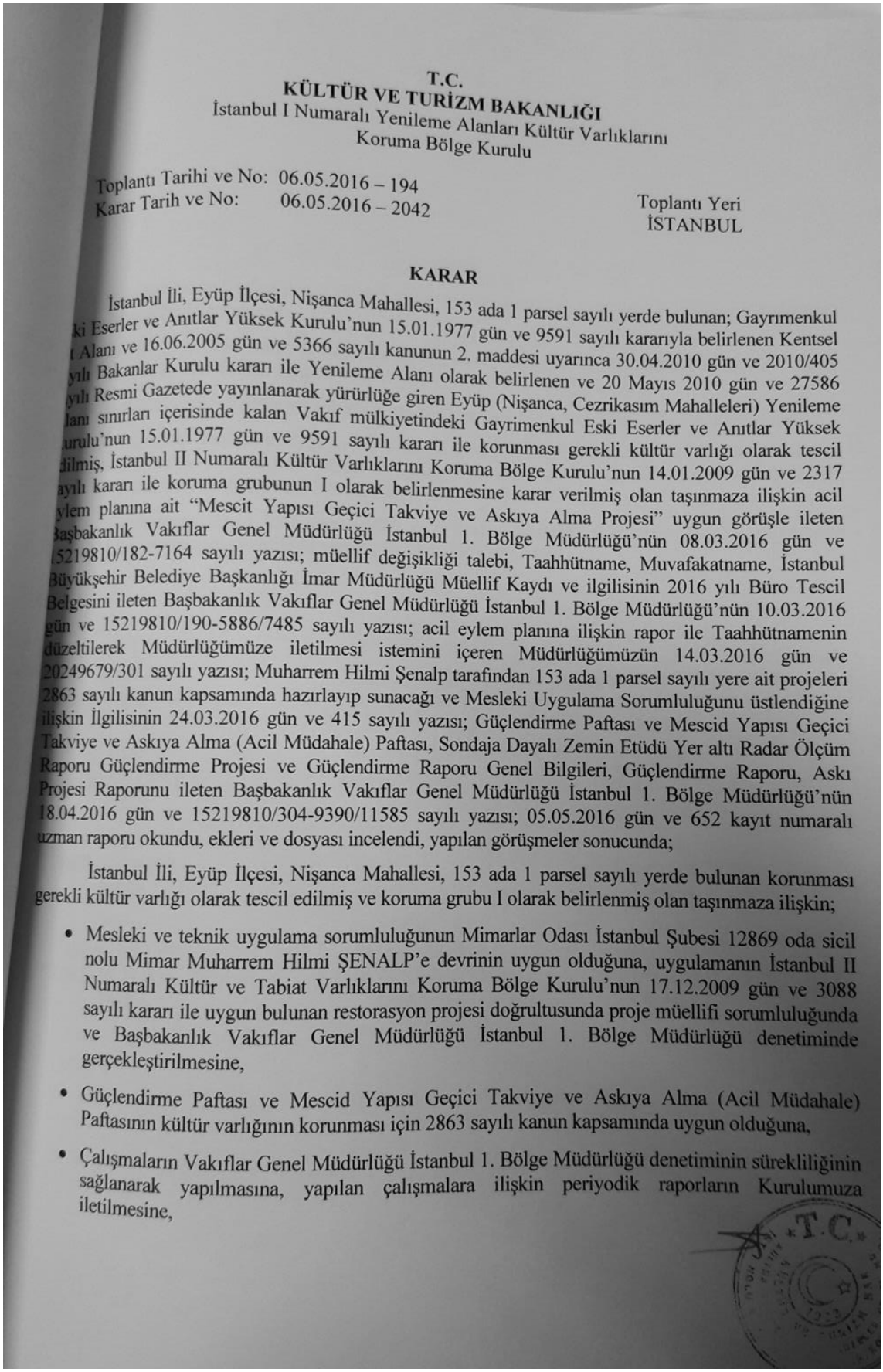

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 06.05.2016 – 194
Karar Tarih ve No: 06.05.2016 – 2042

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan; Gayrımenkul ki Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel t Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 yılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 yılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme lanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek urulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil dilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 ayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin acil ylem planına ait "Mescit Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma Projesi" uygun görüşle ileten Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 08.03.2016 gün ve 15219810/182-7164 sayılı yazısı; müellif değişikliği talebi, Taahhütname, Muvafakatname, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar Müdürlüğü Müellif Kaydı ve ilgilisinin 2016 yılı Büro Tescil Belgesini ileten Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.03.2016 gün ve 15219810/190-5886/7485 sayılı yazısı; acil eylem planına ilişkin rapor ile Taahhütnamenin düzeltilerek Müdürlüğümüze iletilmesi istemini içeren Müdürlüğümüzün 14.03.2016 gün ve 20249679/301 sayılı yazısı; Muharrem Hilmi Şenalp tarafından 153 ada 1 parsel sayılı yere ait projeleri 2863 sayılı kanun kapsamında hazırlayıp sunacağı ve Mesleki Uygulama Sorumluluğunu üstlendiğine ilişkin İlgilisinin 24.03.2016 gün ve 415 sayılı yazısı; Güçlendirme Paftası ve Mescid Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma (Acil Müdahale) Paftası, Sondaja Dayalı Zemin Etüdü Yer altı Radar Ölçüm Raporu Güçlendirme Projesi ve Güçlendirme Raporu Genel Bilgileri, Güçlendirme Raporu, Askı Projesi Raporunu ileten Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 18.04.2016 gün ve 15219810/304-9390/11585 sayılı yazısı; 05.05.2016 gün ve 652 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin;

- Mesleki ve teknik uygulama sorumluluğunun Mimarlar Odası İstanbul Şubesi 12869 oda sicil nolu Mimar Muharrem Hilmi ŞENALP'e devrinin uygun olduğuna, uygulamanın İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.12.2009 gün ve 3088 sayılı kararı ile uygun bulunan restorasyon projesi doğrultusunda proje müellifi sorumluluğunda ve Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü denetiminde gerçekleştirilmesine,
- Güçlendirme Paftası ve Mescid Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma (Acil Müdahale) Paftasının kültür varlığının korunması için 2863 sayılı kanun kapsamında uygun olduğuna,
- Çalışmaların Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü denetiminin sürekliliğinin sağlanarak yapılmasına, yapılan çalışmalara ilişkin periyodik raporların Kurulumuza iletilmesine,

B-11 06.05.2016 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

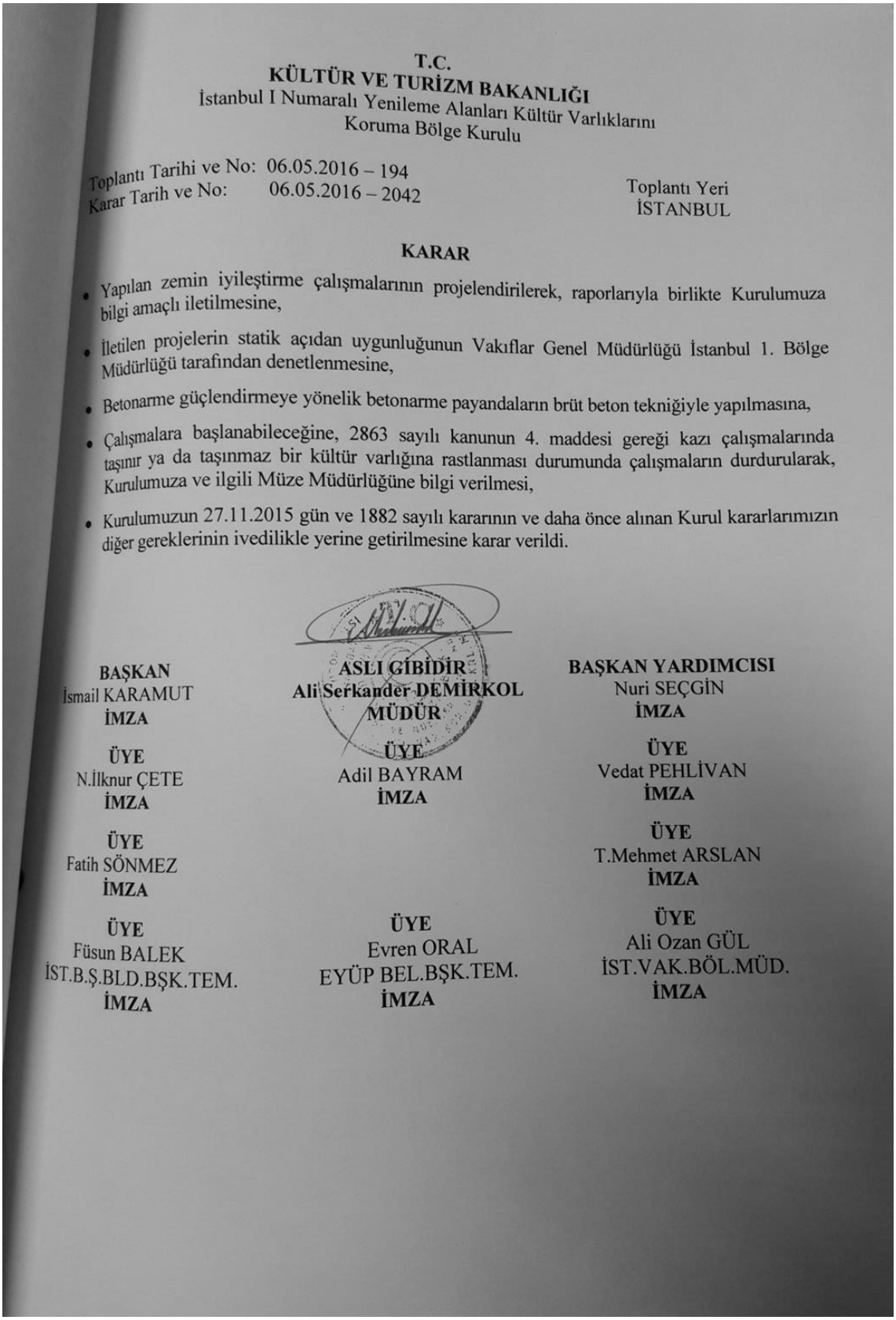

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 06.05.2016 – 194
Karar Tarih ve No: 06.05.2016 – 2042

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

- Yapılan zemin iyileştirme çalışmalarının projelendirilerek, raporlarıyla birlikte Kurulumuza bilgi amaçlı iletilmesine,
- İletilen projelerin statik açıdan uygunluğunun Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından denetlenmesine,
- Betonarme güçlendirmeye yönelik betonarme payandaların brüt beton tekniğiyle yapılmasına,
- Çalışmalara başlanabileceğine, 2863 sayılı kanunun 4. maddesi gereği kazı çalışmalarında taşınır ya da taşınmaz bir kültür varlığına rastlanması durumunda çalışmaların durdurularak, Kurulumuza ve ilgili Müze Müdürlüğüne bilgi verilmesi,
- Kurulumuzun 27.11.2015 gün ve 1882 sayılı kararının ve daha önce alınan Kurul kararlarımızın diğer gereklerinin ivedilikle yerine getirilmesine karar verildi.

BAŞKAN
İsmail KARAMUT
İMZA

ASLI GİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
MÜDÜR

BAŞKAN YARDIMCISI
Nuri SEÇGİN
İMZA

ÜYE
N.İlknur ÇETE
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

ÜYE
Vedat PEHLİVAN
İMZA

ÜYE
Fatih SÖNMEZ
İMZA

ÜYE
T.Mehmet ARSLAN
İMZA

ÜYE
Füsun BALEK
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Evren ORAL
EYÜP BEL.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Ali Ozan GÜL
İST.VAK.BÖL.MÜD.
İMZA

B-12 11.11.2016 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 11.11.2016 – 212
Karar Tarih ve No: 11.11.2016 – 2221

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan; Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin elektrik ve mekanik tesisat projelerinin değerlendirilmesi istemini içeren Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 09.01.2015 gün ve 15219810-708 sayılı yazısı, projelerin raporlarının ve eksik müellif isim ve imzalarının iletilmesi istemini içeren Müdürlüğümüzün 20.01.2015 gün ve 20249679-51 sayılı yazısı, elektrik ve mekanik tesisat projeleri ve raporları müelliflerince imzalanarak Müdürlüğümüze iletilen Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.03.2015 gün ve 15219810-6536 sayılı yazısı, işin tamamlanabilmesi aciliyet gerektirdiği için elektrik ve tesisat projelerinin Kurulumuzca ayrı olarak değerlendirilmesi istemini içeren Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 26.10.2016 gün ve 15219810/994-24584/28709 sayılı yazısı; 10.11.2016 gün ve 1976 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin;

- Elektrik ve mekanik tesisat projelerinin Kurulumuzda değerlendirilebilmesi için söz konusu projelerin ve projelere ilişkin uygulamaların Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından kontrolünün yapılarak hazırlanacak teknik raporun Kurulumuza iletilmesine,
- Moloz ve şantiye malzemelerinin türbe bahçesi dışında tutulabileceğine,
- Kurulumuzun 26.06.2015 gün ve 1740 sayılı, 27.11.2015 gün ve 1882 sayılı, 15.01.2016 gün ve 1923 sayılı ve 06.05.2016 gün ve 2042 sayılı kararları kapsamında;

  "...Mescitte yapılan raspa çalışması sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda hazırlanacak tüm çatlakların, malzeme kayıplarının ve benzeri hasarların işlendiği analitik verileri de içeren güncel rölövenin, eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacağı belirtilen kalemişlerinin de işlendiği ve analitik verileri de içeren güncel rölöve doğrultusunda hazırlanacak restitüsyon projesinin ve restorasyon projesinin statik raporla birlikte Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanarak Kurulumuza ivedilikle iletilmesi,

B-13 11.11.2016 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 11.11.2016 – 212
Karar Tarih ve No: 11.11.2016 – 2221

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

Türbede kubbe kasnağı ve pandantiflerde eski fotoğraflara dayanarak hazırlanacağı belirtilen kalemişi çalışmalarının; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak restitüsyon ve restorasyon projelerinin bilgi belge, fotoğraf ve raporlarla birlikte Kurulumuza ivedilikle iletilmesi,

Hazire kısmına ilişkin tüm mezar taşlarının tek tek numaralandırılarak envanterinin çıkartılmasına, bu envanter çerçevesinde mezar taşlarının üzerindeki yazıların okutularak bir rapor halinde Kurulumuza sunulmasına, bu kapsamda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin Kurulumuza iletilmesi,

Türbe bahçesinde bulunun çeşme vb. kalıntıların envanterlenmesine, güvenli bir şekilde korunarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararına uygun hazırlanacak rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin Kurulumuza iletilmesi," kararına istinaden yapılarda yer yer çatlakların ve fiziki yıpranmanın devam ettiğinin görülmesi ve her geçen zaman diliminin kültür varlığının korunmasının aleyhine olması nedeniyle önüne geçilemeyecek fiziki zararlar oluşmaması için söz konusu proje ve raporların ivedilikle Kurulumuza sunulmasına,

İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 22.02.2013 gün ve 11367120-395 sayılı yazısı eki Eyüp Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.02.2013 gün ve S-1138-852 sayılı yazısı ekinde Statik Rapor'a konu semahane çatısına ilişkin konunun yukarıda istenen raporlar geldikten sonra değerlendirilmesine karar verildiği, konunun değerlendirilebilmesi için söz konusu raporların iletilmesi gerektiğine,

Eyüp Belediye Başkanlığı'ndan Müdürlük yazıları ve Kurul kararları ile defalarca istenen bilgi belgelerin halen iletilmemesine istinaden Belediyenin konuya ilişkin uyarılmasına, söz konusu bilgi ve belgelerin Kurulumuza ivedilikle iletilmesine,

Avluda bulunan tonoz kalıntısına ilişkin statik konusunda uzman inşaat mühendisi, sanat tarihçisi ve arkeologlardan oluşan bir ekip tarafından hazırlanacak raporun ivedilikle Kurulumuza iletilmesi gerektiğine,

Onaylı Güçlendirme Paftası ve Mescid Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma (Acil Müdahale) Paftası kapsamında mescitte uygulamalara başladığı ancak yol kısmında yer alan tesisat borularının deplase edilememesinden dolayı çalışmaların sürdürülemediği ve türbe kısmında onaylı güçlendirme projesinde geçen uygulamalara henüz başlanmamış olmasına istinaden her geçen zaman diliminin kültür varlığının korunmasının aleyhine olması nedeniyle yapıda önüne geçilemeyecek fiziki zararlar oluşmaması için her iki uygulamanın da hızlandırılmasına,

B-14 11.11.2016 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 3 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 11.11.2016 – 212
Karar Tarih ve No: 11.11.2016 – 2221

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

Semahane duvarlarında çatlaklara yönelik yapılan enjeksiyonun yeterli olup olmadığına ve yeni çatlaklar oluşup oluşmadığına ilişkin hazırlanacak raporun Kurulumuza iletilmesine,

"Çalışmaların Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü denetiminin sürekliliğinin sağlanarak yapılmasına, yapılan çalışmalara ilişkin periyodik raporların Kurulumuza iletilmesine" kararına istinaden periyodik raporların ivedilikle Müdürlüğümüze iletilmesinin ve sürekliliğinin sağlanmasına, ayrıca Kurulumuzca onaylanmış olan Güçlendirme Paftası ve Mescid Yapısı Geçici Takviye ve Askıya Alma (Acil Müdahale) Paftasına dair statik açıdan uygunluğunun Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından denetlenmesine,

"Yapılan zemin iyileştirme çalışmalarının projelendirilerek, raporlarıyla birlikte Kurulumuza bilgi amaçlı iletilmesine" kararına istinaden hazırlanacak proje ve raporların ivedilikle iletilmesine,

Taşınmaz üzerinde yapılacak her türlü kazı çalışmalarına dair 2863 sayılı kanunun 4. maddesi gereği kazı çalışmalarında taşınır ya da taşınmaz bir kültür varlığına rastlanması durumunda çalışmaların durdurularak, Kurulumuza ve ilgili Kurumlara bilgi verilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
MÜDÜR

BAŞKAN İsmail KARAMUT İMZA		**BAŞKAN YARDIMCISI** Nuri SEÇGİN (BULUNMADI)
ÜYE N.İlknur ÇETE İMZA	**ÜYE**	**ÜYE** Vedat PEHLİVAN İMZA
ÜYE Fatih SÖNMEZ İMZA		**ÜYE** T. Mehmet ARSLAN İMZA
ÜYE Halil KENDİR İ.B.Ş.BLD.BŞK.TEM. İMZA	**ÜYE** Evren ORAL EYÜP BEL.BŞK.TEM. İMZA	**ÜYE** Ali Ozan GÜL İST.VAK.BÖL.MÜD. İMZA

B-15 03.02.2017 Tarihli Kurul Kararı [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 03.02.2017 – 224
Karar Tarih ve No: 03.02.2017 – 2337

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde, vakıf mülkiyetinde bulunan; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin elektrik ve mekanik tesisat projelerinin değerlendirilmesi istemini içeren Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 09.01.2015 gün ve 15219810-708 sayılı yazısı, elektrik ve mekanik tesisat projeleri ve raporları müelliflerince imzalanarak Müdürlüğümüze iletilen Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.03.2015 gün ve 15219810-6536 sayılı yazısı elektrik ve mekanik tesisat projelerinin Kurulumuzda değerlendirilebilmesi için projelerin ve projelere ilişkin uygulamaların Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü tarafından kontrolünün yapılarak hazırlanacak teknik raporun da Müdürlüğümüze iletilmesi gerektiği istemini içeren Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 13.12.2016 gün ve 15219810-755.04/33533 sayılı yazısı; 02.02.2017 gün ve 277 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin; Kurulumuzun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı kararında istenmiş olan -Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 13.12.2016 gün ve 15219810-755.04/33533 sayılı yazısı eki olarak Müdürlüğümüze iletilen- teknik rapor doğrultusunda, Elektrik ve mekanik tesisat projelerinin uygun olduğuna; Kurulumuzun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı karar gereklerinin yerine getirilmesine karar verildi.

BAŞKAN İsmail KARAMUT **İMZA**	**ASLI GİBİDİR** **Ali Serkander DEMİRKOL** **MÜDÜR**	**BAŞKAN YARDIMCISI** Nuri SEÇGİN **İMZA**
ÜYE N.İlknur ÇETE **İMZA**		**ÜYE** Vedat PEHLİVAN **İMZA**
ÜYE Fatih SÖNMEZ **(BULUNMADI)**		**ÜYE** T.Mehmet ARSLAN **İMZA**
ÜYE Halil KENDİR İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Evren ORAL EYÜP BEL.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Ali Ozan GÜL İST.VAK.BÖL.MÜD. **İMZA**

03.02.2017 A.D.

B-16 03.04.2019 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 1 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 03.04.2019 – 326
Karar Tarih ve No: 03.04.2019 – 3921

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde, vakıf mülkiyetinde bulunan; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin Şeyh Murad Buhari Tekkesi Mescid Güçlendirmesi Asbuilt Projesi ile Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi, Zemin Takviye ve Yapı Güçlendirme Projesi Değerlendirilmesi istemini içeren Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.01.2019 gün ve 15219810-150.99-E.2545 sayılı yazısı 27.03.2019 gün ve 148949 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin; Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.01.2019 gün ve 15219810-150.99-E.2545 sayılı yazısı eki raporda belirtilen gerekçeler doğrultusunda Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi, Zemin Takviye ve Yapı Güçlendirme Projesinin uygun olduğuna; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı kararında "'*Yapılan zemin iyileştirme çalışmalarının projelendirilerek, raporlarıyla birlikte Kurulumuza bilgi amaçlı iletilmesine' kararına istinaden hazırlanacak proje ve raporların ivedilikle iletilmesine*," denilmiş olup, bu doğrultuda iletilmiş olan Şeyh Murad Buhari Tekkesi Mescid Güçlendirmesi Asbuilt Projesi'nin belge olarak kabulüne; Kurulumuzun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı karar gereklerinin de yerine getirilmesine karar verildi.

T.C.
ASLI CİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
MÜDÜR

BAŞKAN
İsmail KARAMUT
İMZA

ÜYE
N.İlknur ÇETE
İMZA

ÜYE
Fatih SÖNMEZ
İMZA

ÜYE
Cemil BAŞBAYAN
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Murad YAZICI
İMZA

ÜYE
Cihan KURT
EYÜPSULTAN BEL.BŞK.TEM.
(BULUNMADI)

BAŞKAN YARDIMCISI
Nuri SEÇGİN
İMZA

ÜYE
Vedat PEHLİVAN
İMZA

ÜYE
T. Mehmet ARSLAN
İMZA

ÜYE
Ali Ozan GÜL
İST.VAK.BÖL.MÜD.
İMZA

B-17 03.04.2019 Tarihli Kurul Kararı, Sayfa 2 [28]

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 03.04.2019 – 326
Karar Tarih ve No: 03.04.2019 – 3921

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde, vakıf mülkiyetinde bulunan; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca 30.04.2010 gün ve 2010/405 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen ve 20 Mayıs 2010 gün ve 27586 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Eyüp (Nişanca, Cezrikasım Mahalleleri) Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan Vakıf mülkiyetindeki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.01.2009 gün ve 2317 sayılı kararı ile koruma grubunun I olarak belirlenmesine karar verilmiş olan taşınmaza ilişkin Şeyh Murad Buhari Tekkesi Mescid Güçlendirmesi Asbuilt Projesi ile Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi, Zemin Takviye ve Yapı Güçlendirme Projesi Değerlendirilmesi istemini içeren Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.01.2019 gün ve 15219810-150.99-E.2545 sayılı yazısı 27.03.2019 gün ve 148949 kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eyüp İlçesi, Nişanca Mahallesi, 153 ada 1 parsel sayılı yerde bulunan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu I olarak belirlenmiş olan taşınmaza ilişkin; Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü'nün 10.01.2019 gün ve 15219810-150.99-E.2545 sayılı yazısı eki raporda belirtilen gerekçeler doğrultusunda Türbe, Tevhidhane ve Revak Çevresi, Zemin Takviye ve Yapı Güçlendirme Projesinin uygun olduğuna; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı kararında "'*Yapılan zemin iyileştirme çalışmalarının projelendirilerek, raporlarıyla birlikte Kurulumuza bilgi amaçlı iletilmesine' kararına istinaden hazırlanacak proje ve raporların ivedilikle iletilmesine*," denilmiş olup, bu doğrultuda iletilmiş olan Şeyh Murad Buhari Tekkesi Mescid Güçlendirmesi Asbuilt Projesi'nin belge olarak kabulüne; Kurulumuzun 11.11.2016 gün ve 2221 sayılı karar gereklerinin de yerine getirilmesine karar verildi.

T.C.
AŞLI GİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
MÜDÜR

BAŞKAN İsmail KARAMUT **İMZA**		**BAŞKAN YARDIMCISI** Nuri SEÇGİN **İMZA**
ÜYE N.İlknur ÇETE **İMZA**	**ÜYE** Murad YAZICI **İMZA**	**ÜYE** Vedat PEHLİVAN **İMZA**
ÜYE Fatih SÖNMEZ **İMZA**		**ÜYE** T. Mehmet ARSLAN **İMZA**
ÜYE Cemil BAŞBAYAN İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM. **İMZA**	**ÜYE** Cihan KURT EYÜPSULTAN BEL.BŞK.TEM. **(BULUNMADI)**	**ÜYE** Ali Ozan GÜL İST.VAK.BÖL.MÜD. **İMZA**

EK-C

RÖLÖVE

C-1 Ölçülü Rölöve

KUZEY

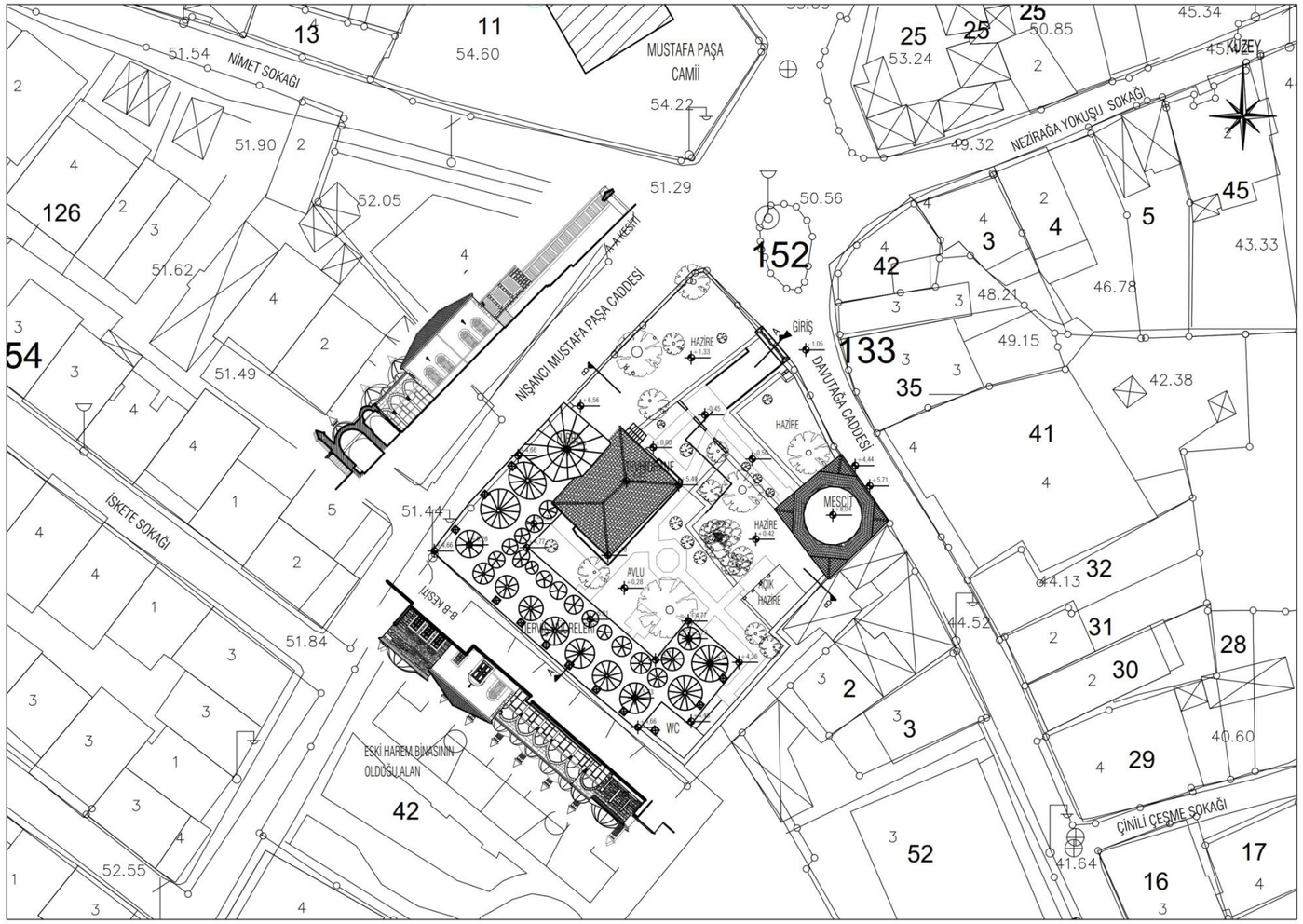

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

İSTANBUL İLİ
EYÜP İLÇESİ
NİŞANCA MAHALLESİ
MUSTAFA PAŞA CADDESİ
PAFTA 10
ADA 153
PARSEL 1

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
VAZİYET PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/200

PAFTA NO: 01

TARİH: EKİM 2019

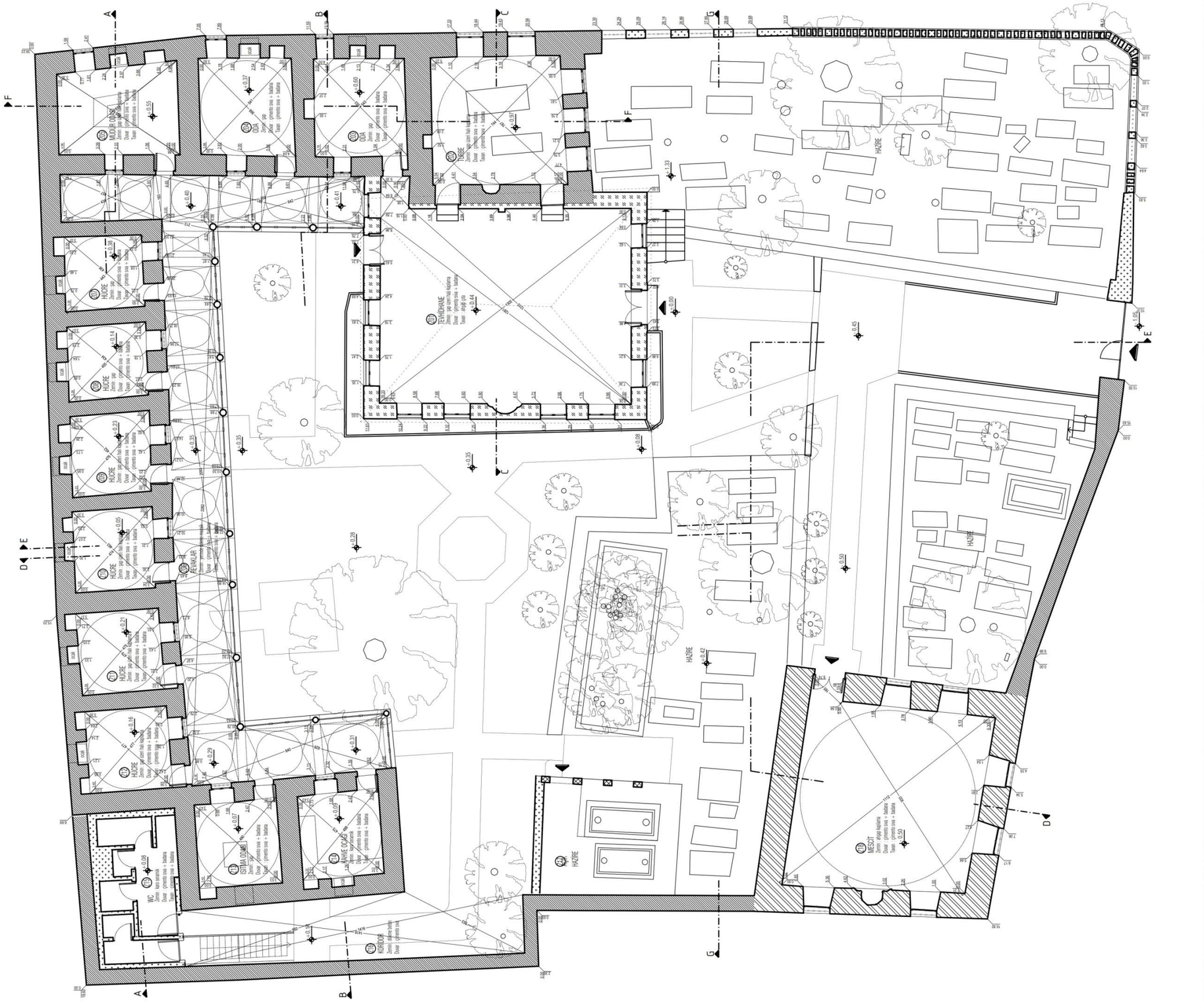

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 02

TARİH: EKİM 2019

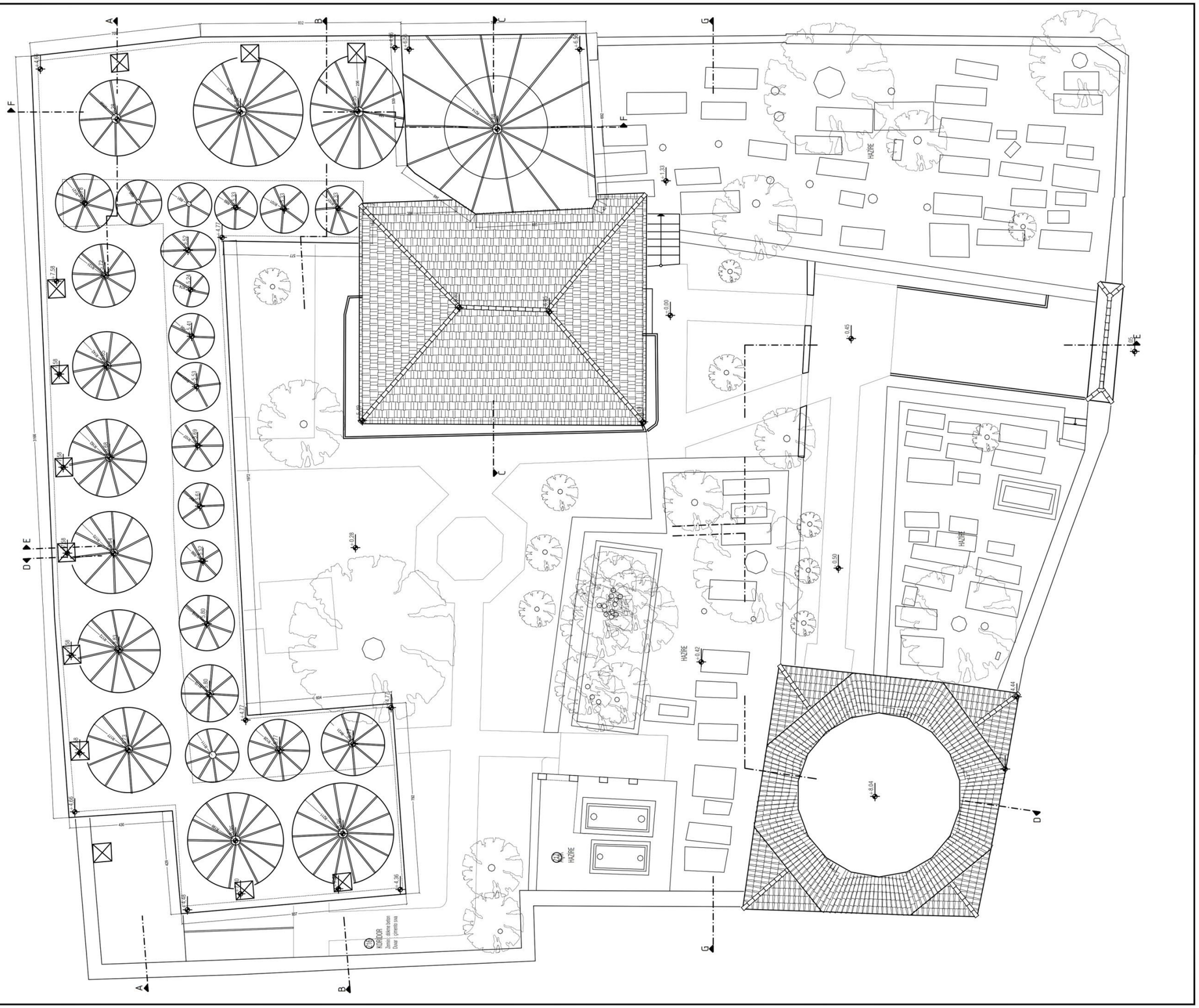

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
ÇATI PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 03

TARİH: EKİM 2019

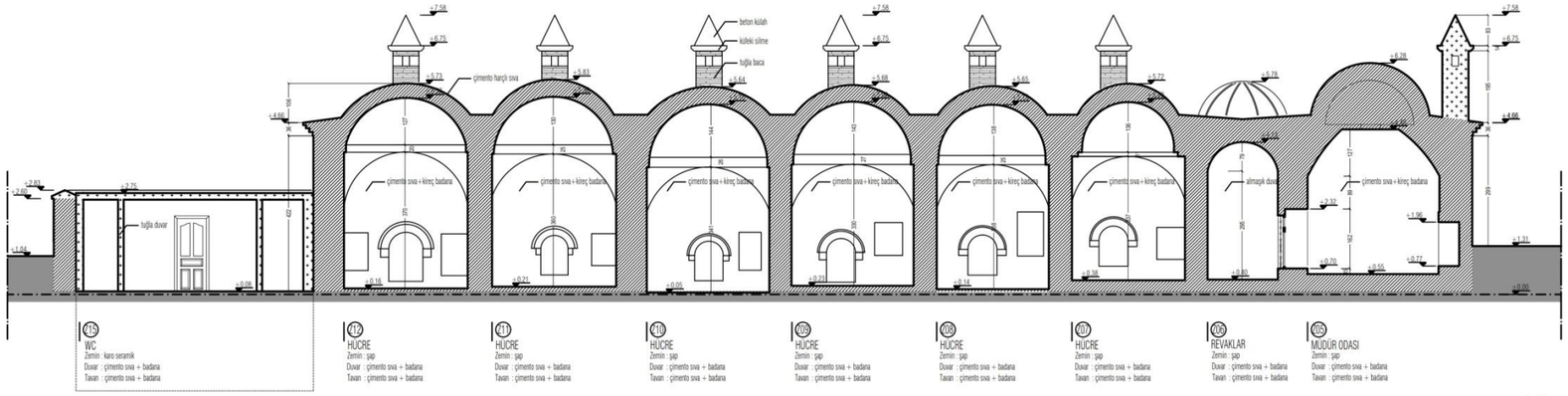

(15) WC
Zemin : karo seramik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(12) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(21) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(10) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20a) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20) HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20b) REVAKLAR
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(25) MÜDÜR ODASI
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

A-A KESİTİ

(14) KAHVE OCAĞI
Zemin : karo seramik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20b) REVAKLAR
Zemin : yerinde dökme mozaik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20b) REVAKLAR
Zemin : yerinde dökme mozaik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(22) ODA
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

B-B KESİTİ

(22) TÜRBE
Zemin : halı
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

(20) TEVHİDHANE
Zemin : halı
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : ahşap çıta

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

1. DÖNEM - 17.YY SONU
2. DÖNEM - 1720
3. DÖNEM - 1768
4. DÖNEM - 1855
5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 04

TARİH: EKİM 2019

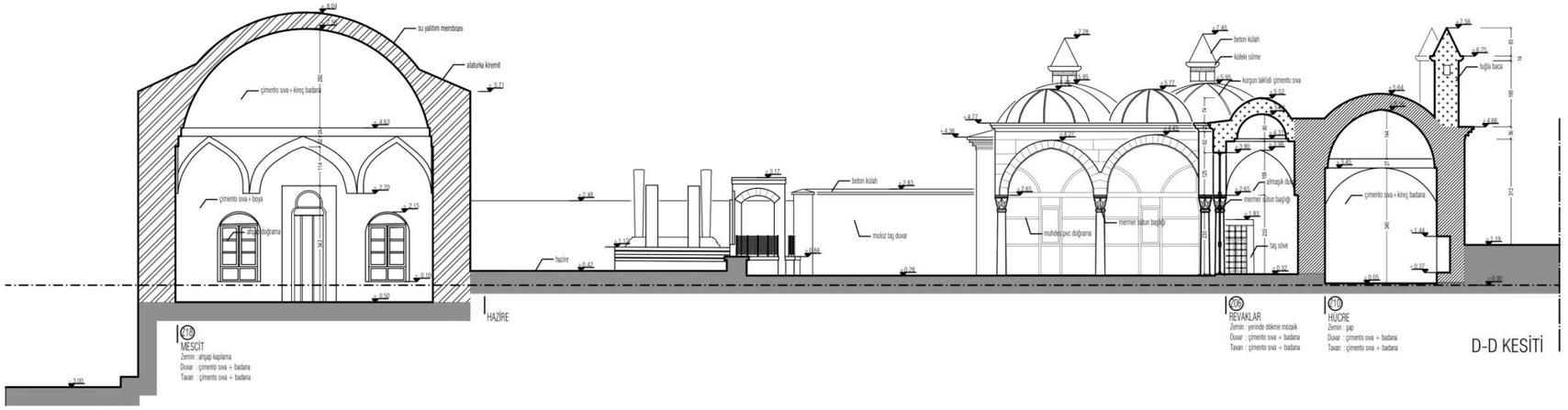

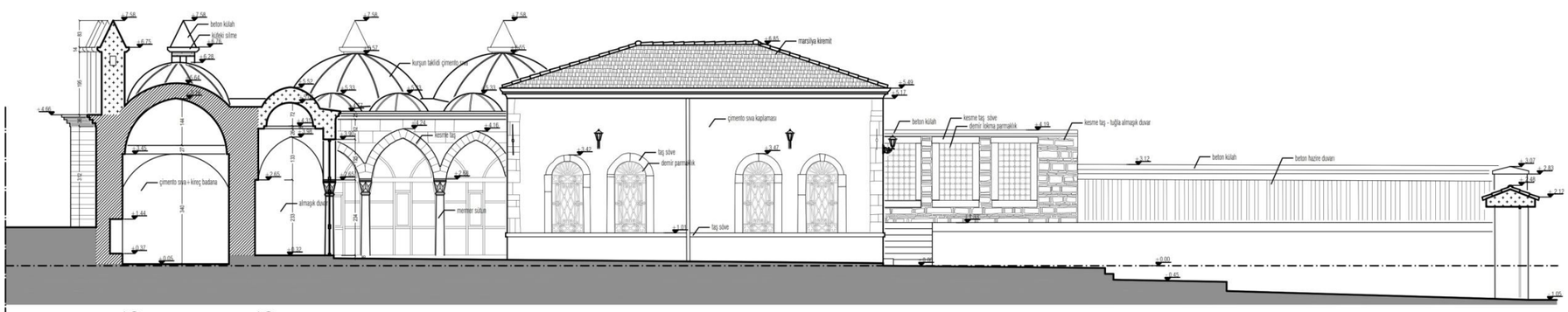

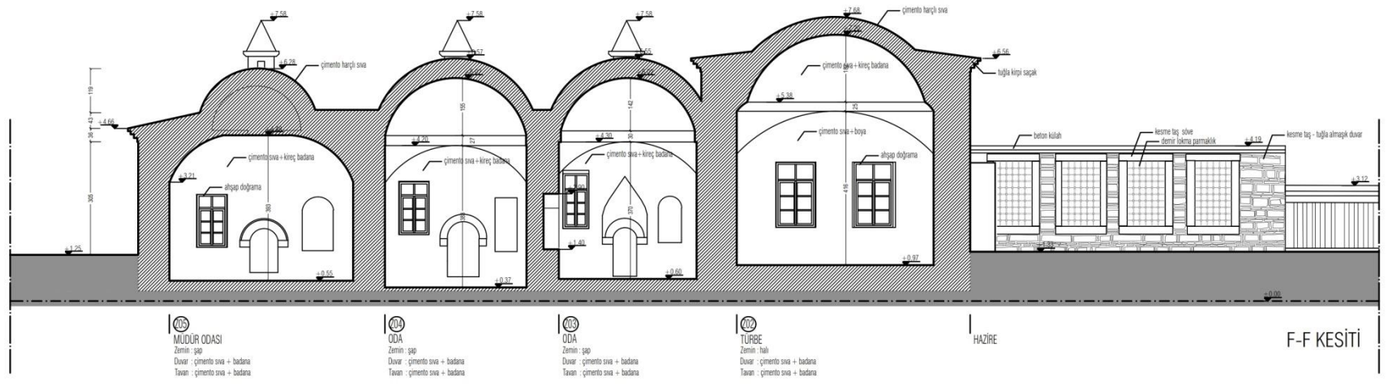

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI: DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN: TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE: RÖLÖVE

PAFTA ADI: KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 05

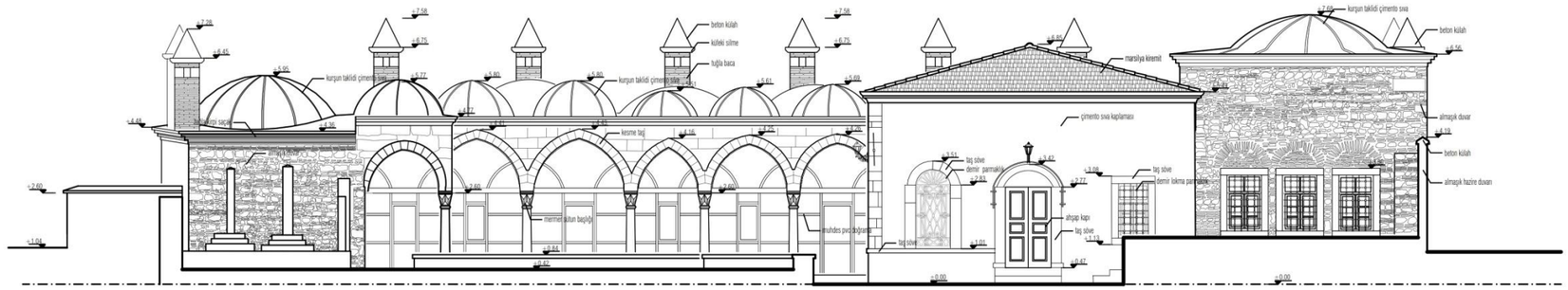

G-G KESİTİ

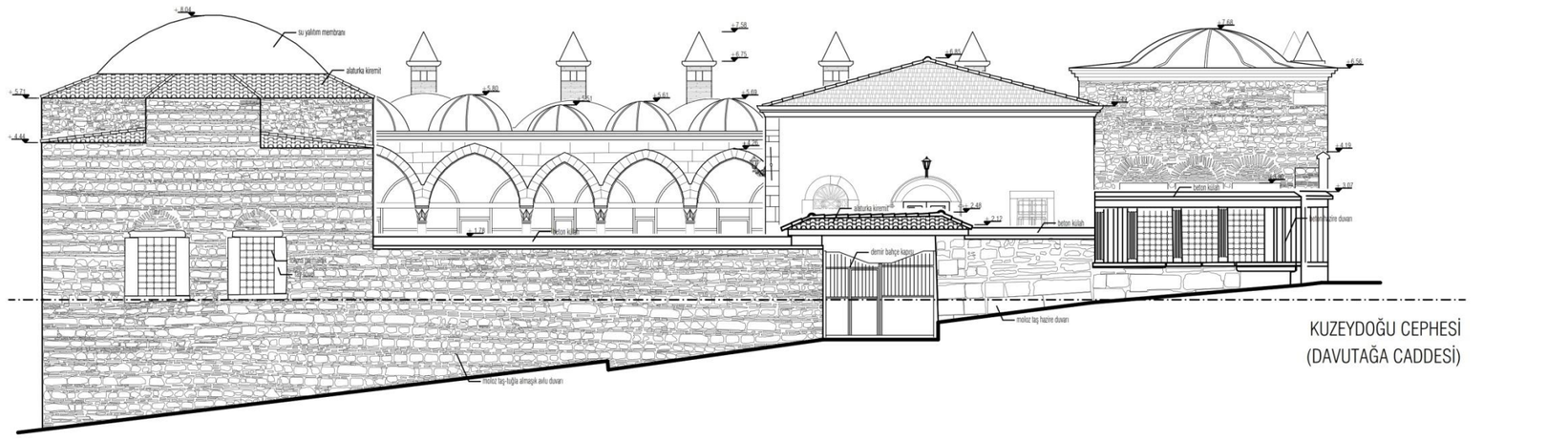

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

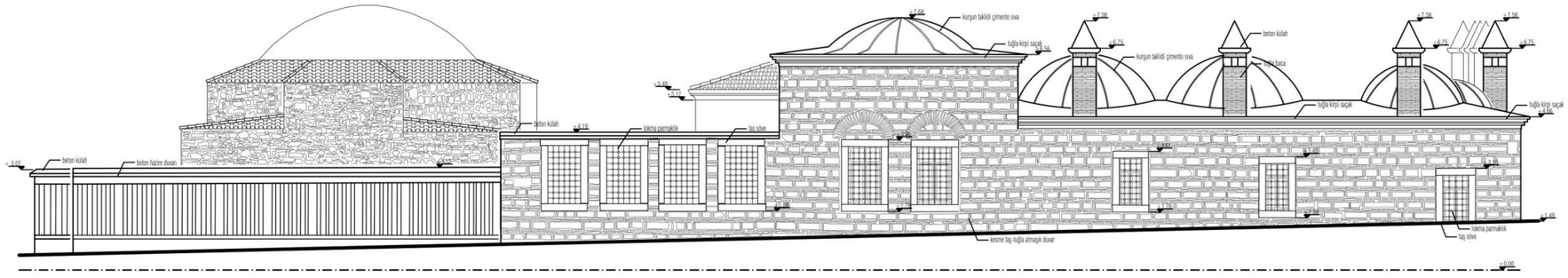

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 06

TARİH: EKİM 2019

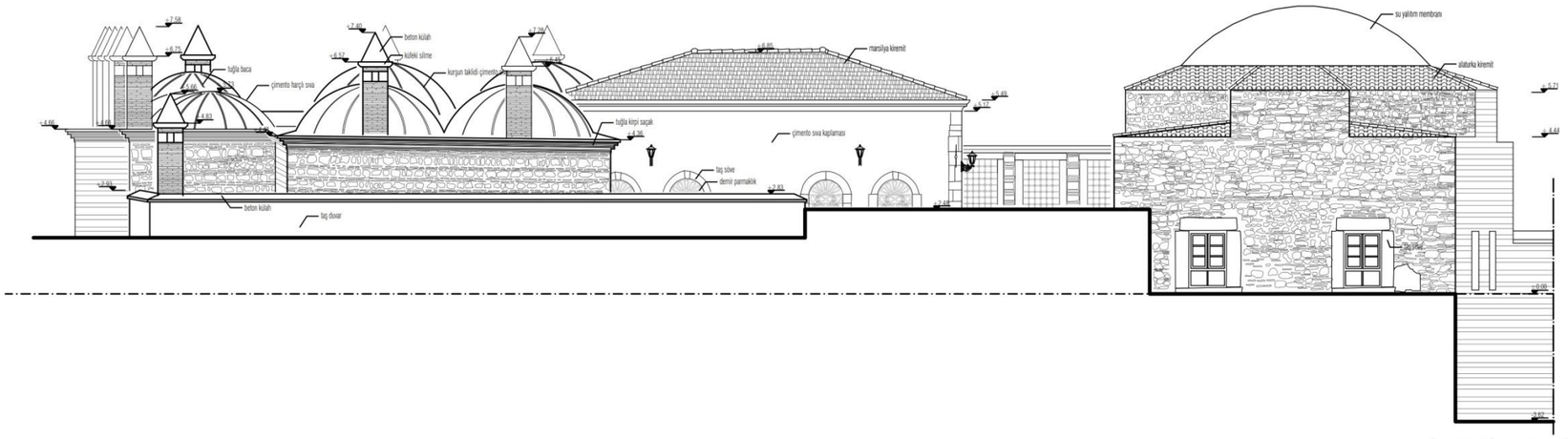

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

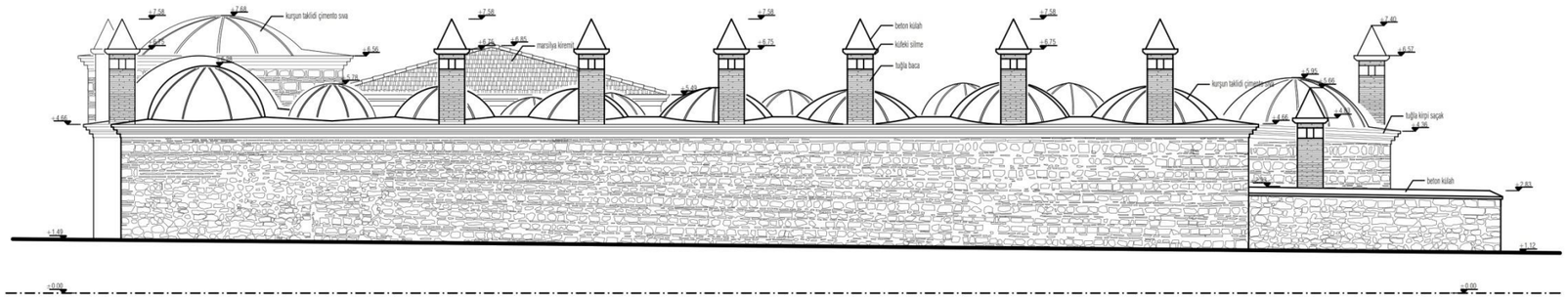

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RÖLÖVE

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 07

TARİH: EKİM 2019

C-2 Malzeme Analizi

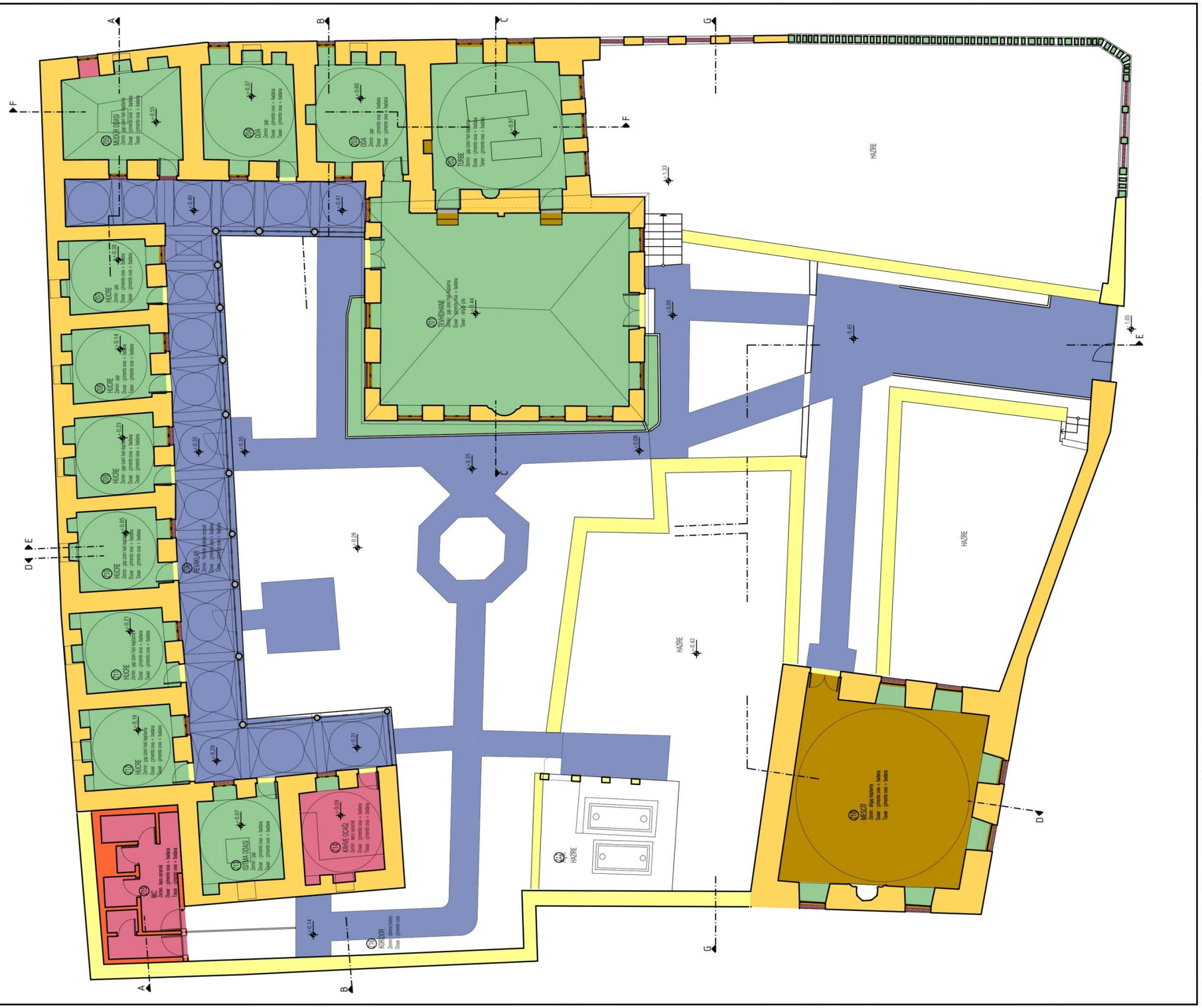

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Almaşık Duvar
- Taş
- Ahşap
- Tuğla
- Mermer
- Metal
- Seramik
- Yerinde dökme mozaik
- Çimento esaslı malzeme

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
MALZEME ANALİZİ

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 08

TARİH: EKİM 2019

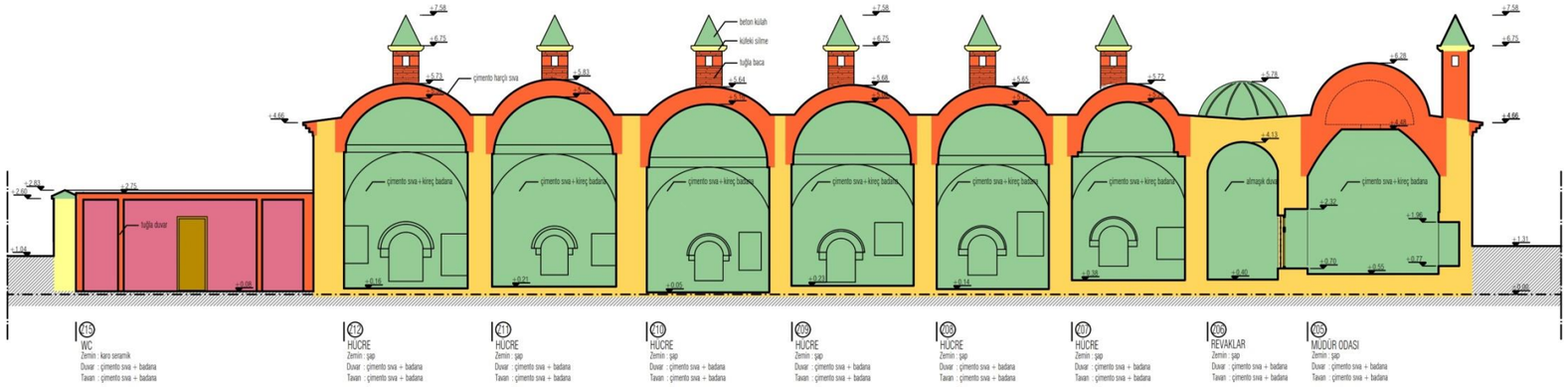

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Almaşık Duvar
- Taş
- Ahşap
- Tuğla
- Mermer
- Kiremit
- Metal
- Seramik
- Çimento esaslı malzeme
- Cam

PROJE DANIŞMANI: DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN: TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE: MALZEME ANALİZİ

PAFTA ADI: KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 09

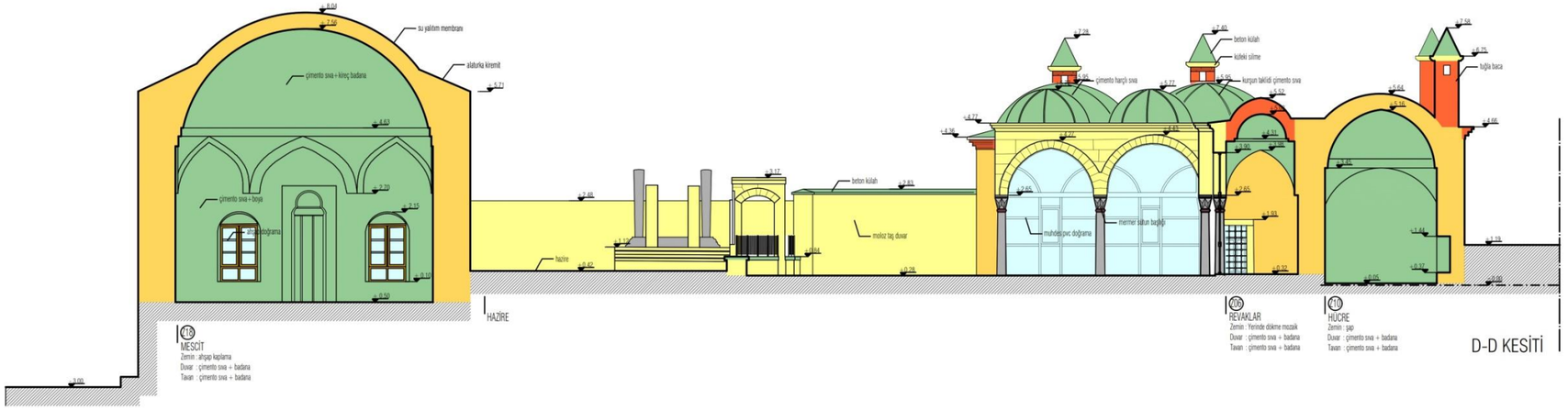

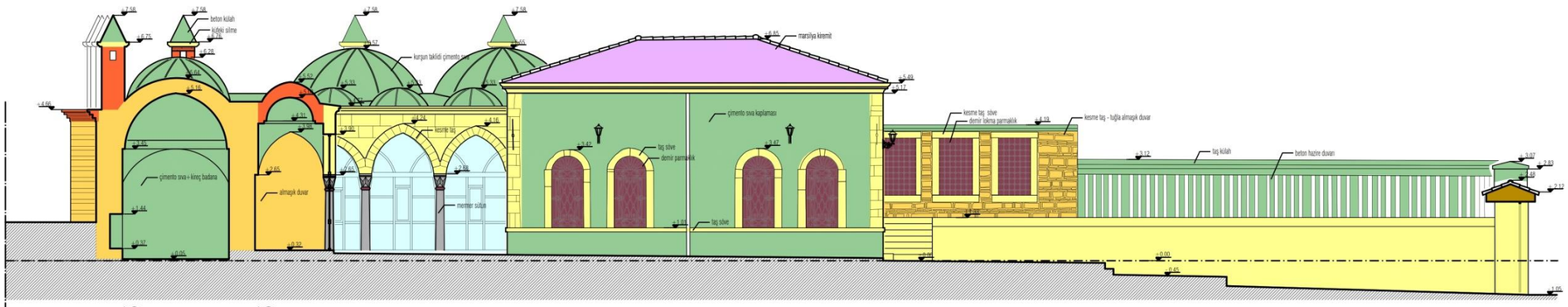

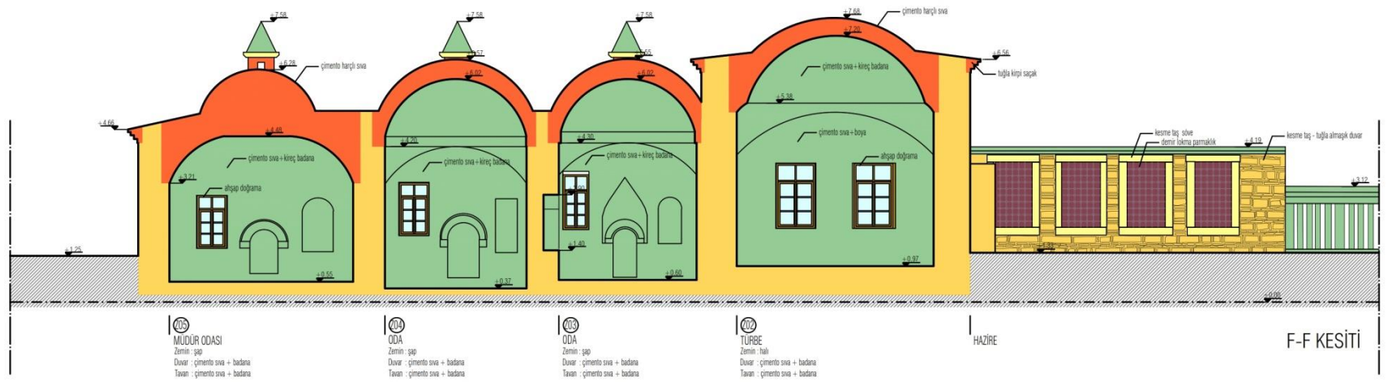

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Almaşık Duvar
- Taş
- Ahşap
- Tuğla
- Mermer
- Kiremit
- Metal
- Çimento esaslı malzeme
- Cam

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
MALZEME ANALİZİ

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 10

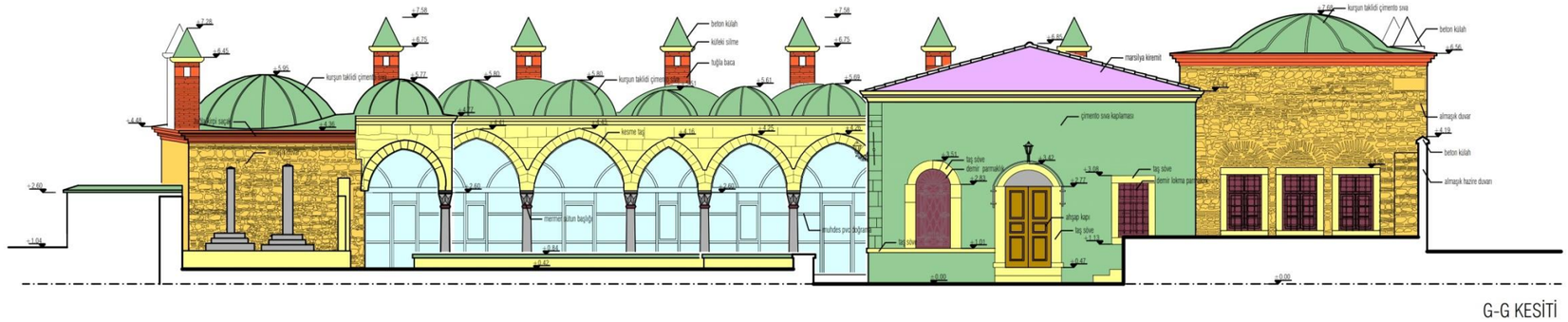

G-G KESİTİ

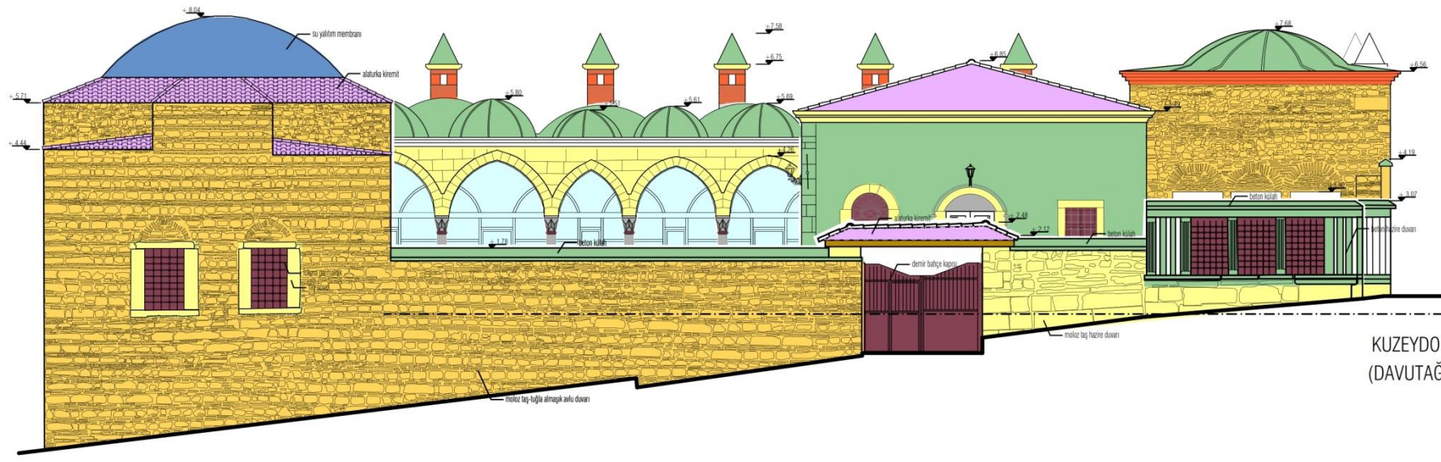

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

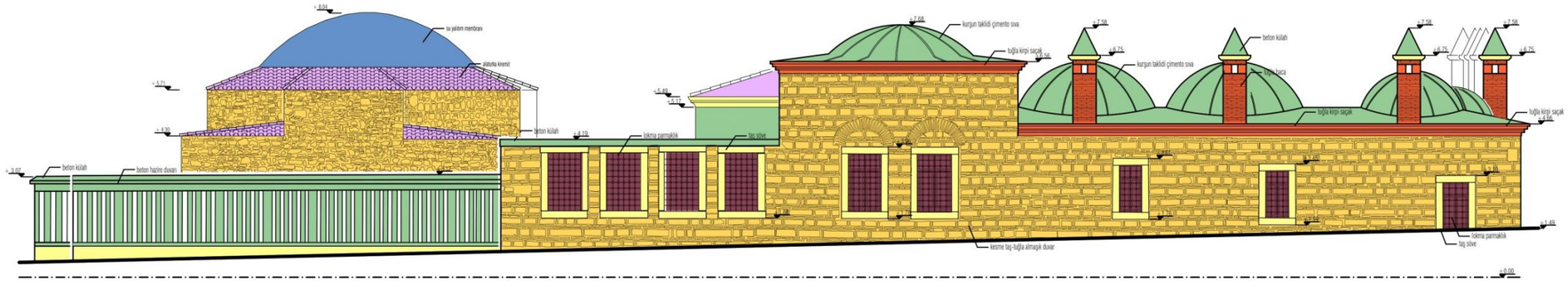

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Almaşık Duvar
- Taş
- Ahşap
- Tuğla
- Mermer
- Kiremit
- Metal
- Çimento esaslı malzeme
- Cam
- Su yalıtım membranı

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
MALZEME ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 11

TARİH: EKİM 2019

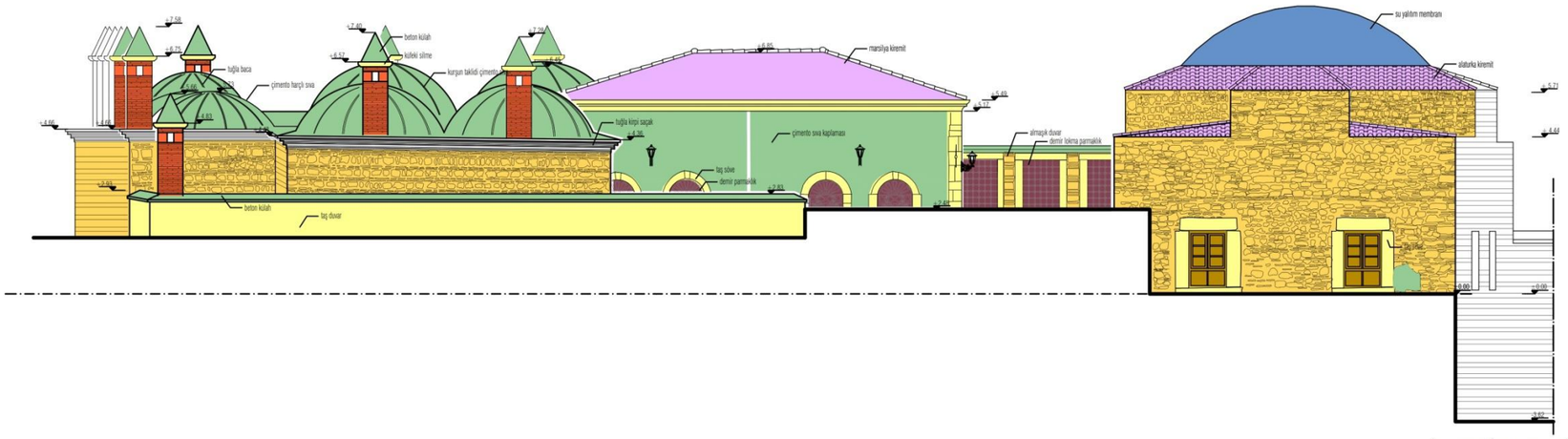

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

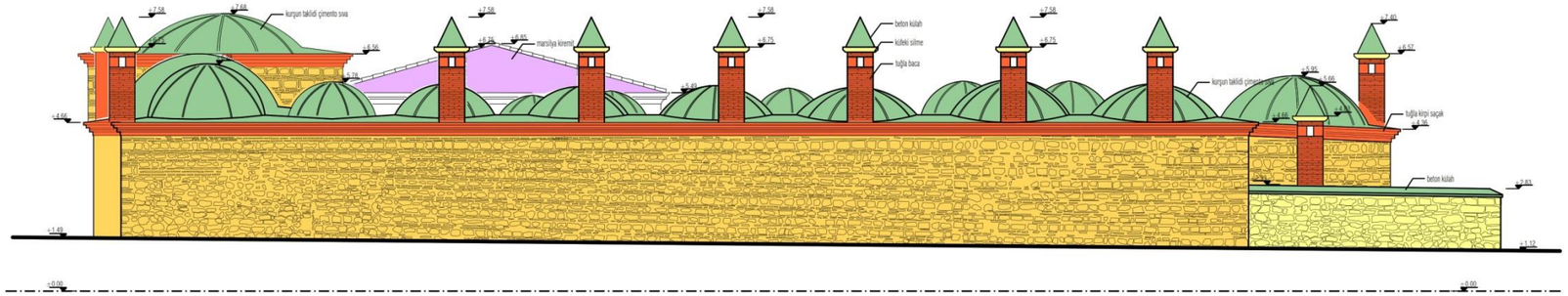

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Almaşık Duvar
- Taş
- Ahşap
- Tuğla
- Kiremit
- Metal
- Çimento esaslı malzeme
- Su yalıtım membranı

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
MALZEME ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 12

C-3 Bozulma Analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Yüzey Kirliliği
- Çimento Esaslı Malzeme
- Niteliksiz Onarım
- Metallerde Korozyon
- Ahşap Malzemede Bozulma
- Muhdes Betonarme Tezgah

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
BOZULMA ANALİZİ

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 13

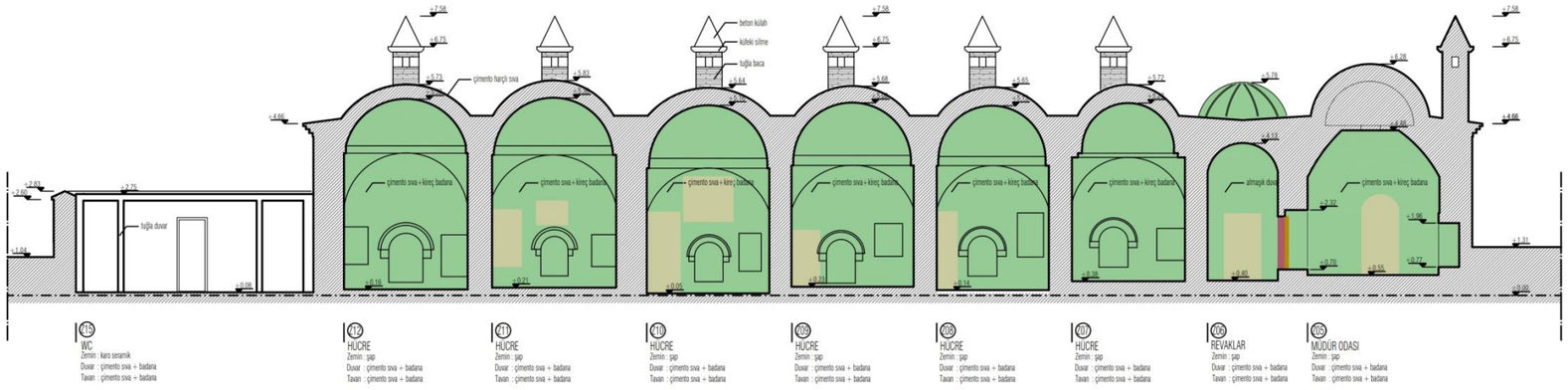

A-A KESİTİ

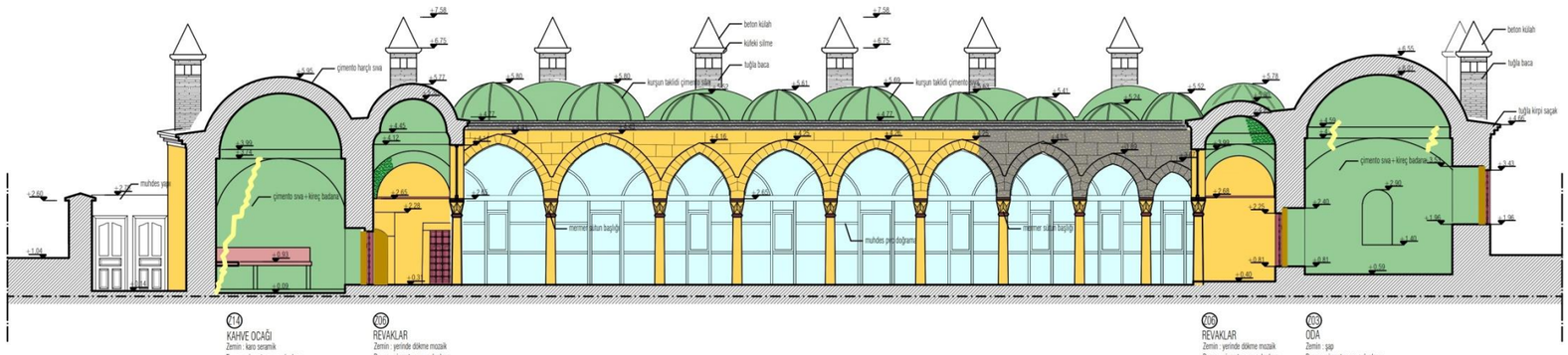

B-B KESİTİ

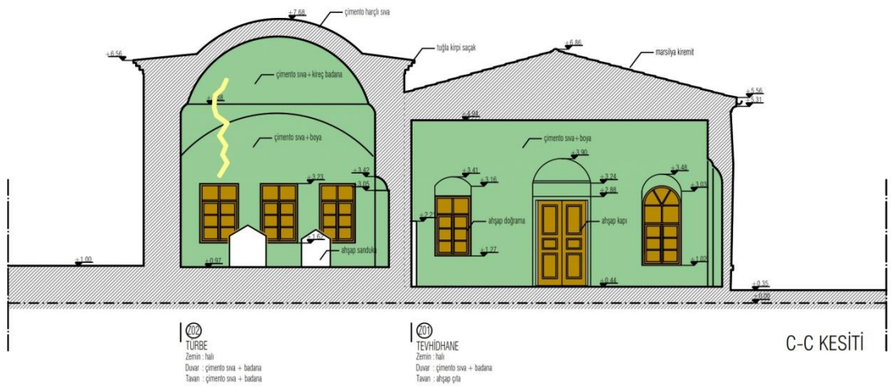

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Yüzey Kiriliği
- Yoğun Yüzey Birikintileri
- Yüzeyde Bitki Oluşumu
- Strüktürel Çatlak
- Çimento Esaslı Malzeme
- Niteliksiz Onarım
- Metallerde Korozyon
- Ahşap Malzemede Bozulma
- Muhdes Alüminyum Doğrama
- Muhdes Betonarme Tezgah

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
BOZULMA ANALİZİ

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 14

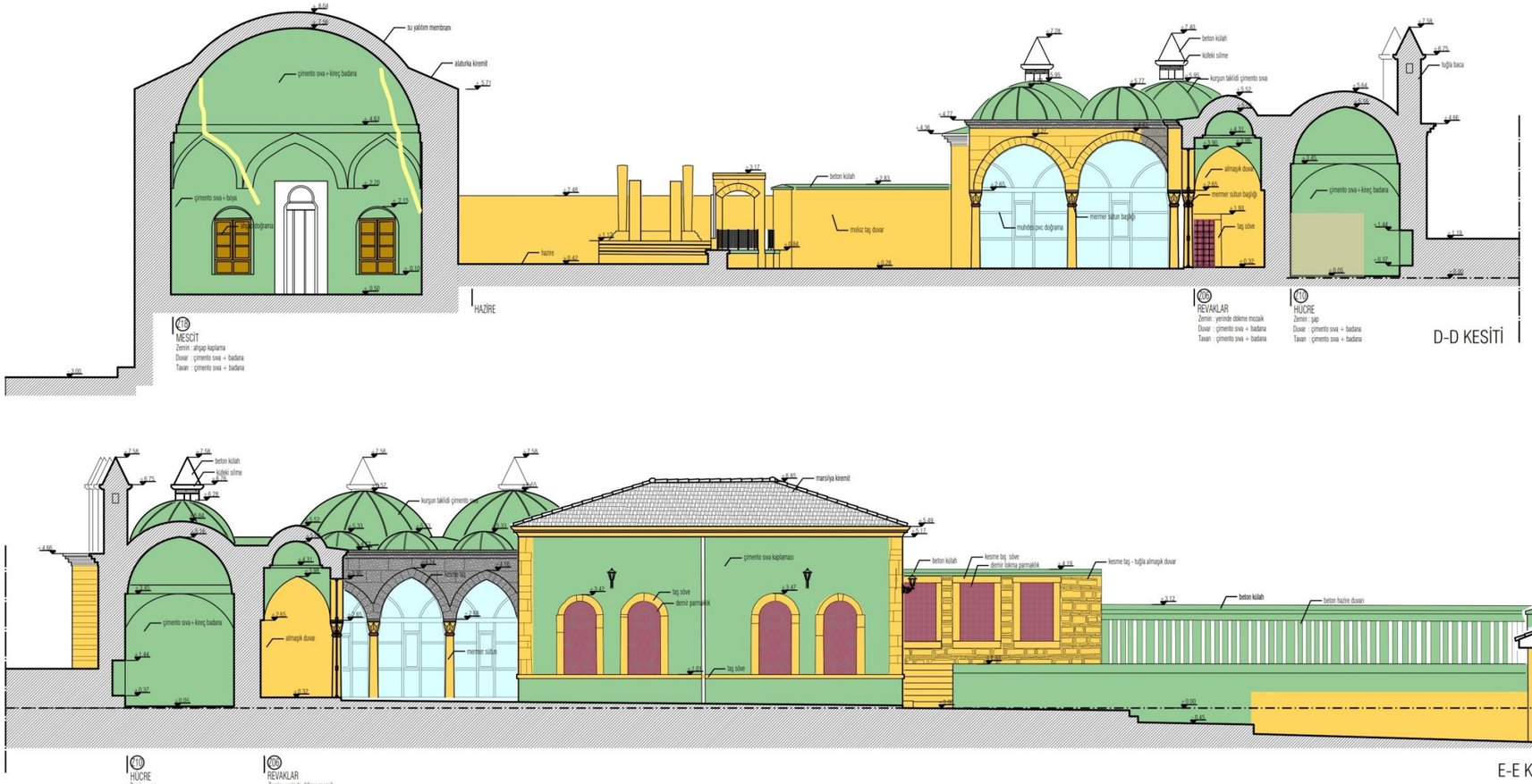

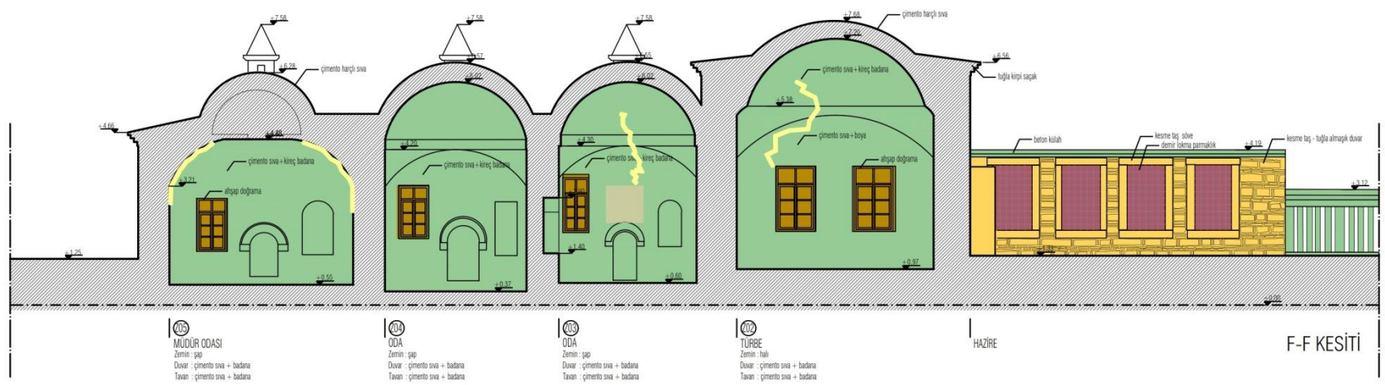

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Yüzey Kiriliği
- Yoğun Yüzey Birikintileri
- Yüzeyde Bitki Oluşumu
- Strüktürel Çatlak
- Çimento Esaslı Malzeme
- Niteliksiz Onarım
- Metallerde Korozyon
- Ahşap Malzemede Bozulma
- Muhdes Alüminyum Doğrama

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
BOZULMA ANALİZİ

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 15

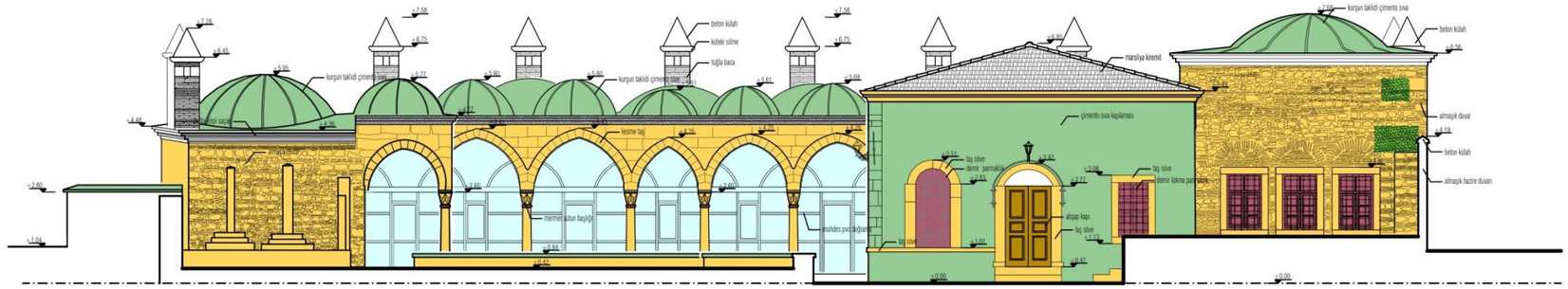

G-G KESİTİ

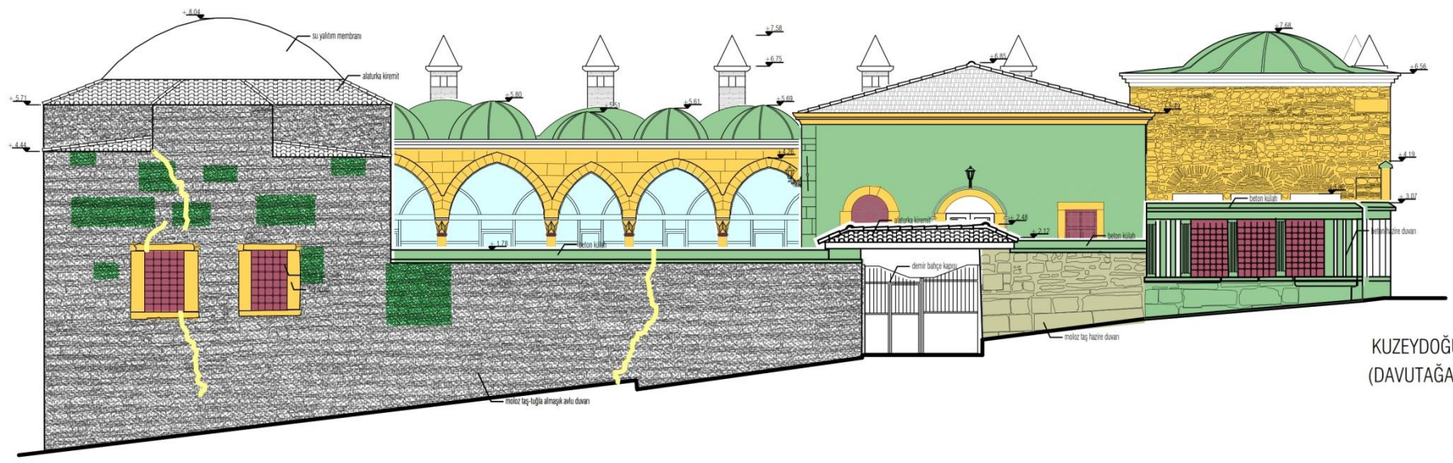

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

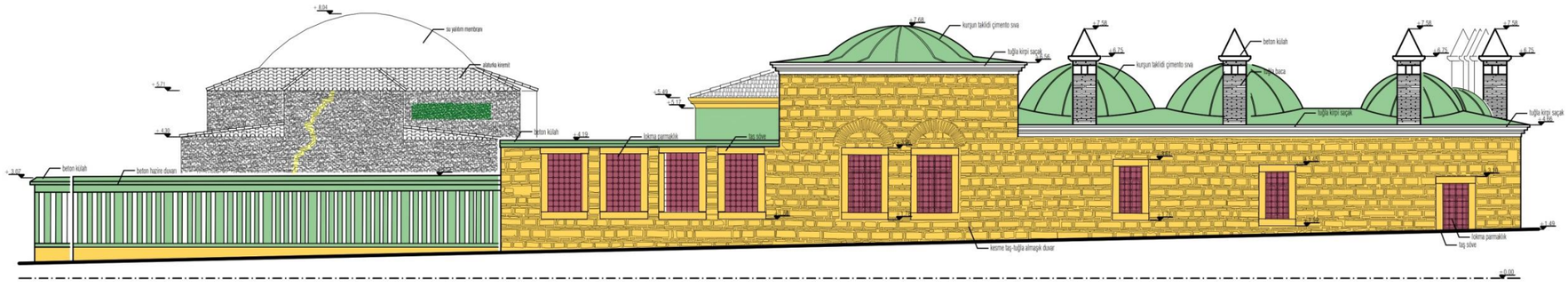

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Yüzey Kiriliği
- Yoğun Yüzey Birikintileri
- Yüzeyde Bitki Oluşumu
- Strüktürel Çatlak
- Çimento Esaslı Malzeme
- Niteliksiz Onarım
- Metallerde Korozyon
- Ahşap Malzemede Bozulma
- Muhdes Alüminyum Doğrama

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
BOZULMA ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 16

TARİH: EKİM 2019

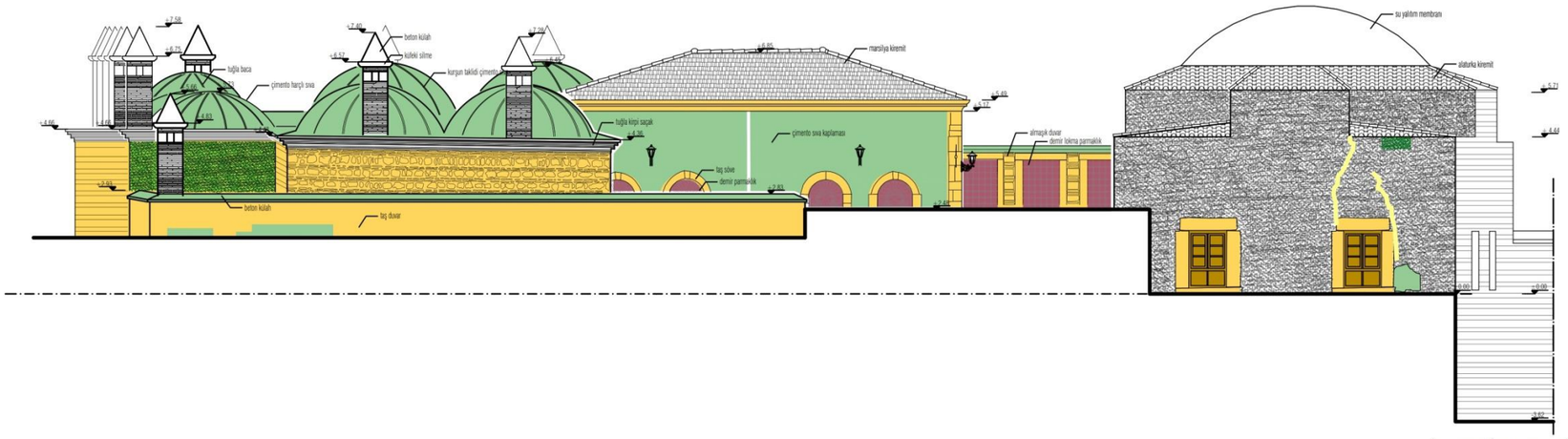

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

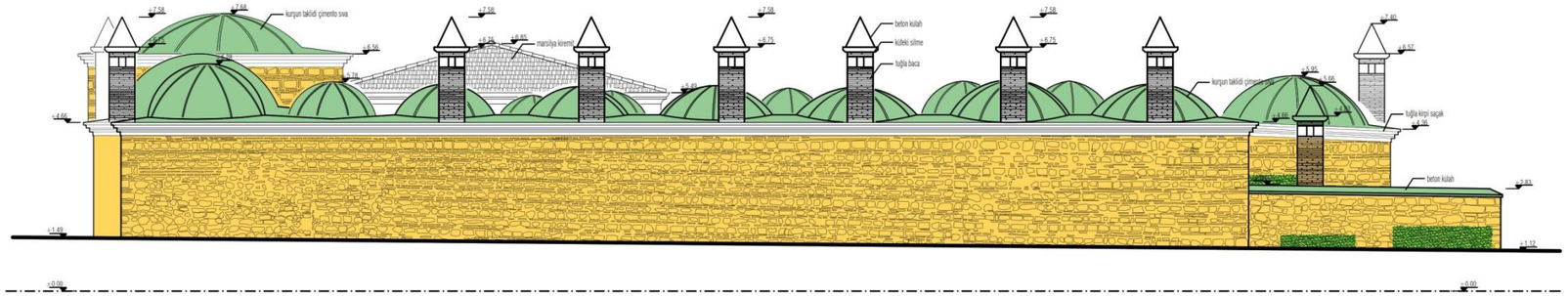

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- Yüzey Kiriliği
- Yoğun Yüzey Birikintileri
- Yüzeyde Bitki Oluşumu
- Strüktürel Çatlak
- Çimento Esaslı Malzeme
- Metallerde Korozyon
- Ahşap Malzemede Bozulma

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
BOZULMA ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 17

TARİH: EKİM 2019

C-4 Dönem Analizi

A
B
C
D
E
F
G
HÜCRE
TEKKE
ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI
AÇIKLAMALAR
LEJANT
1. DÖNEM - 17.YY SONU
2. DÖNEM - 1720 - 1730 ARASI
3. DÖNEM - 1768
4. DÖNEM - 1855
5. DÖNEM - 1980 SONRASI
PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM
HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN
PROJE:
DÖNEM ANALİZİ
PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI
0 100 200 300 400 500 cm
ÖLÇEK:
1/50
PAFTA NO:
18
TARİH:
EKİM 2019

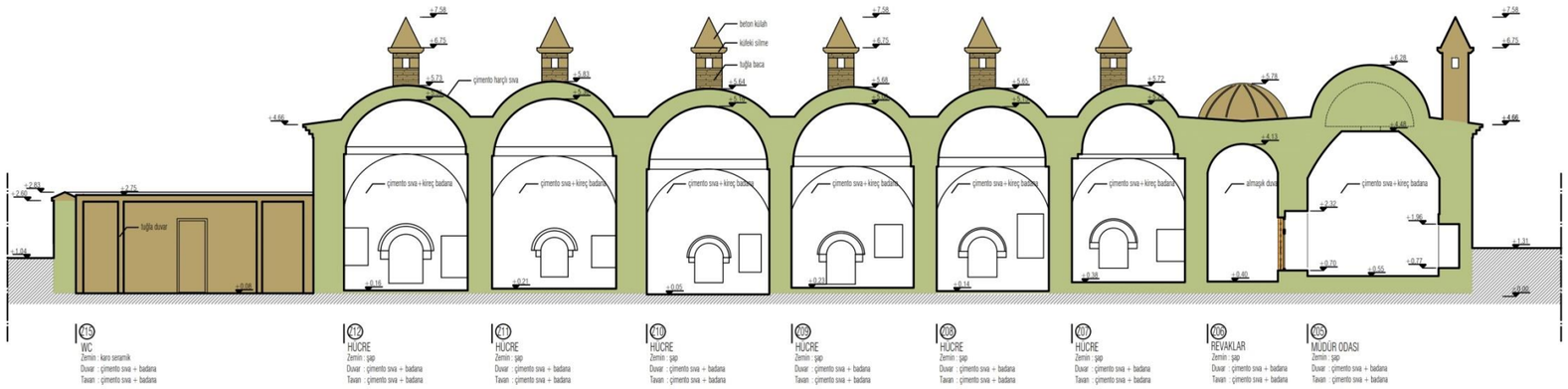

215 WC
Zemin : karo seramik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

212 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

211 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

210 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

209 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

208 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

207 HÜCRE
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

206 REVAKLAR
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

205 MÜDÜR ODASI
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

A-A KESİTİ

214 KAHVE OCAĞI
Zemin : karo seramik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

206 REVAKLAR
Zemin : yerinde dökme mozaik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

206 REVAKLAR
Zemin : yerinde dökme mozaik
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

203 ODA
Zemin : şap
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

B-B KESİTİ

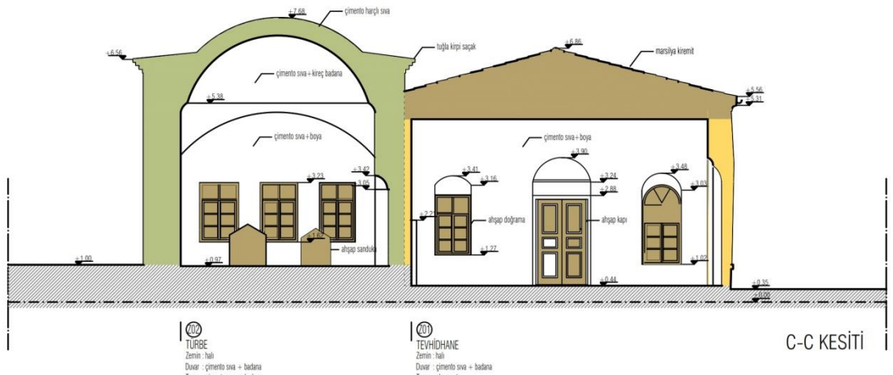

202 TÜRBE
Zemin : halı
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : çimento sıva + badana

201 TEVHİDHANE
Zemin : halı
Duvar : çimento sıva + badana
Tavan : ahşap çıta

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720 - 1730 ARASI
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI: DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN: TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE: DÖNEM ANALİZİ

PAFTA ADI: KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 19

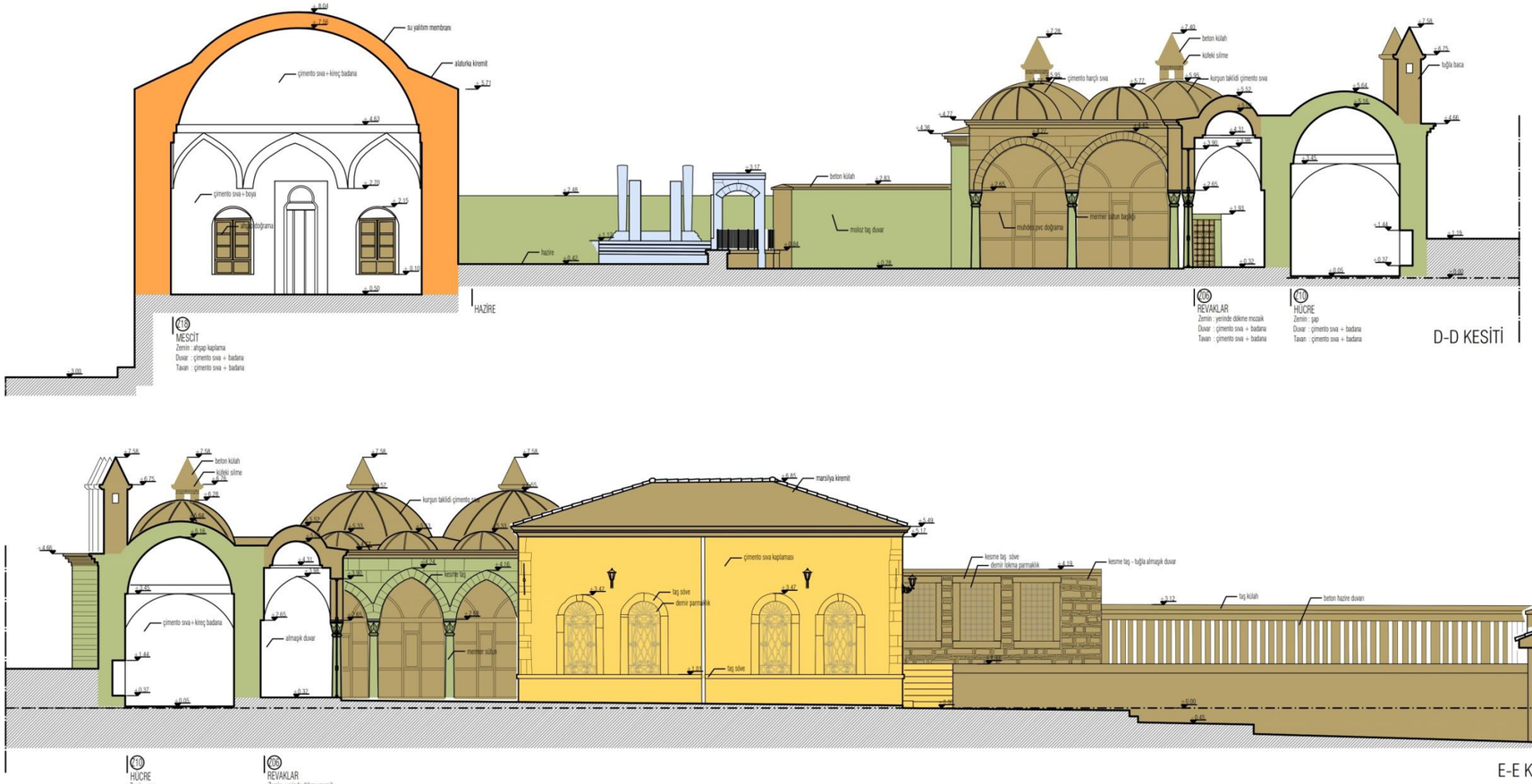

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720 - 1730 ARASI
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
DÖNEM ANALİZİ

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 20

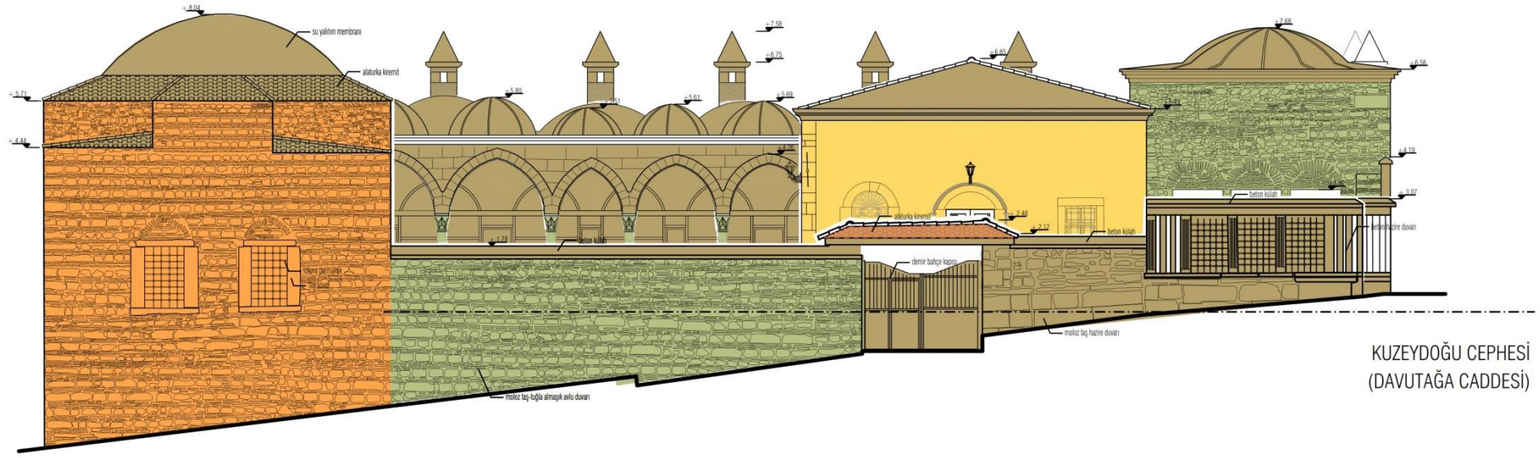

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

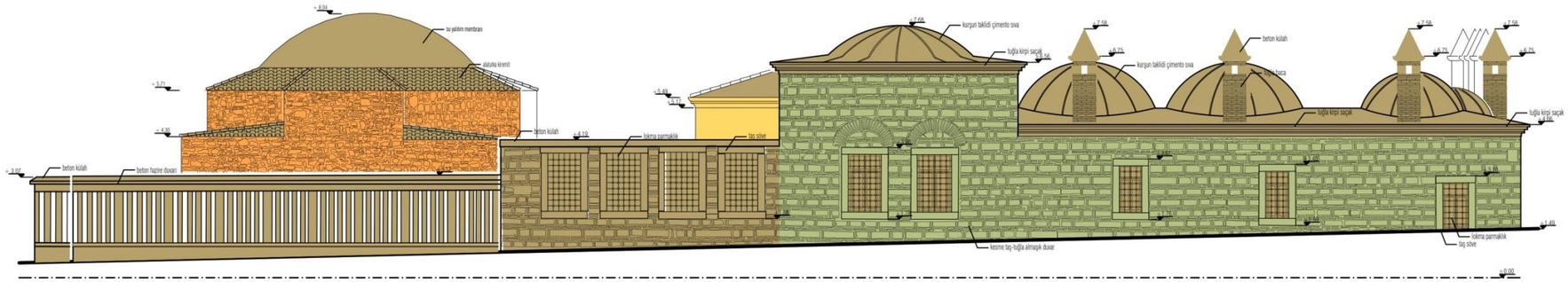

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720 - 1730 ARASI
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
DÖNEM ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 21

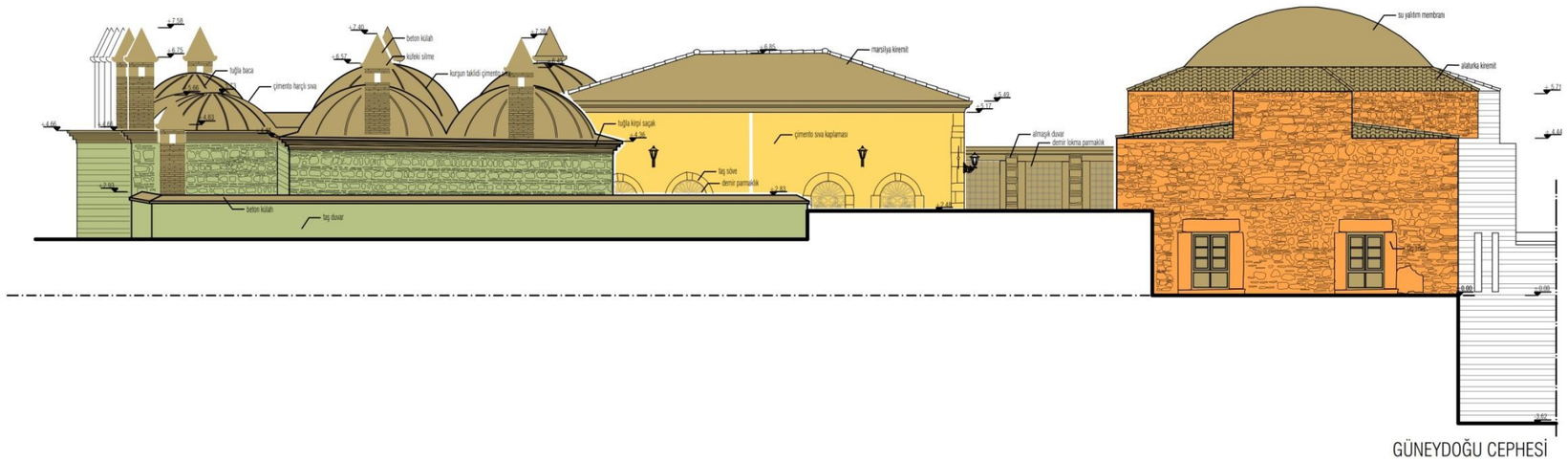

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

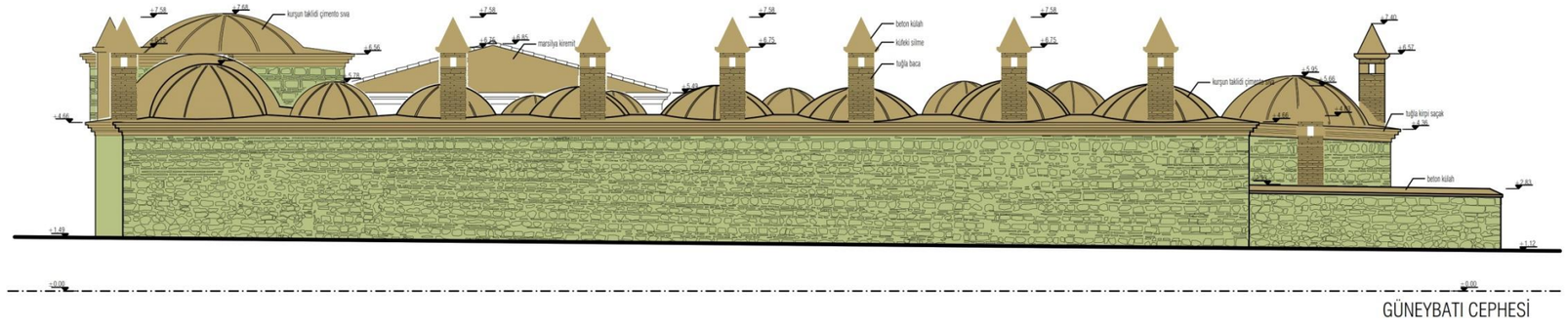

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720 - 1730 ARASI
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 1980 SONRASI

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
DÖNEM ANALİZİ

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 22

TARİH: EKİM 2019

EK-D

RESTİTÜSYON ÖNERİLERİ

D-1 17. yy Sonu Restitüsyonu

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

17.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-1

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 23

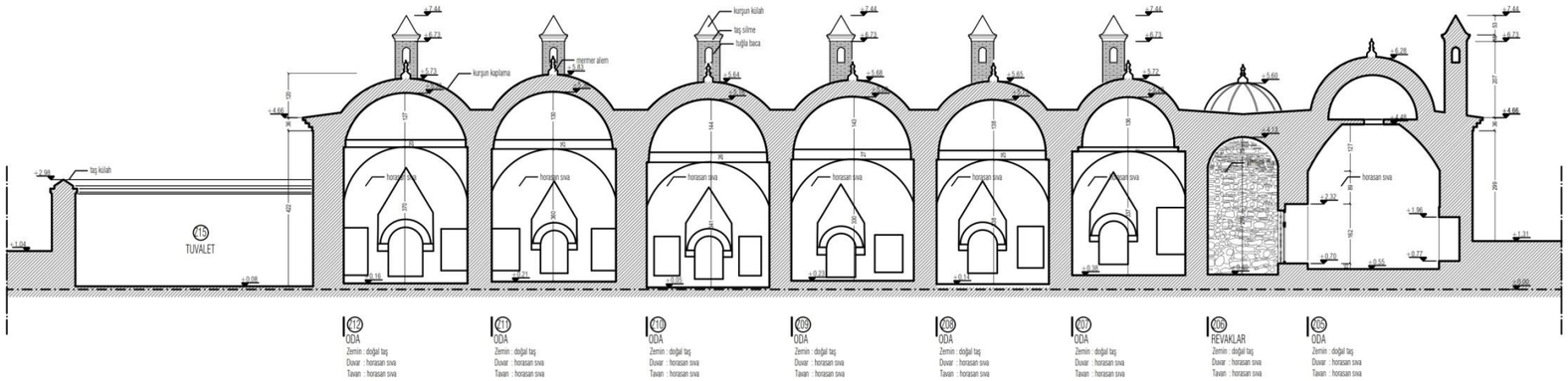

A-A KESİTİ

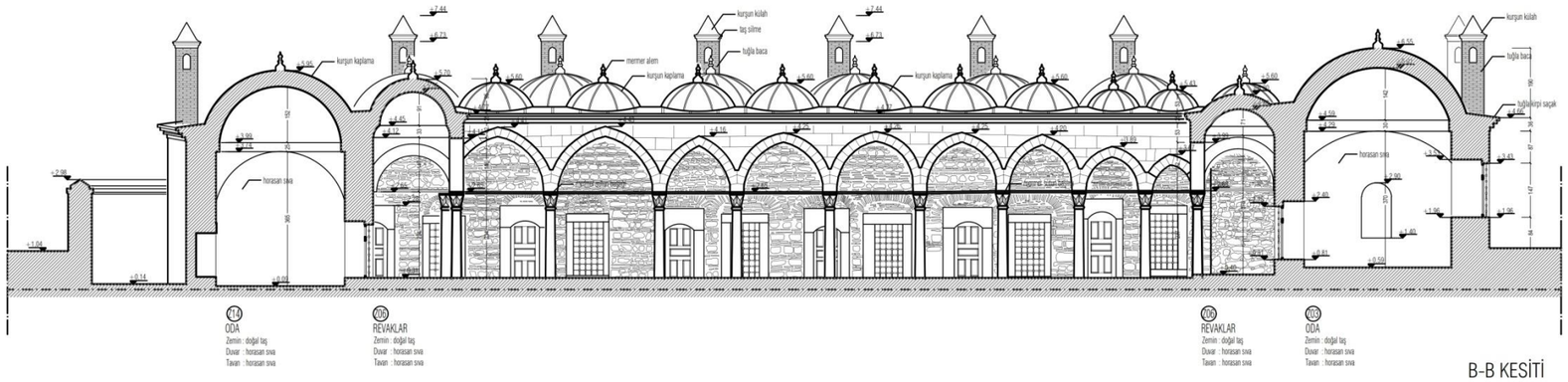

B-B KESİTİ

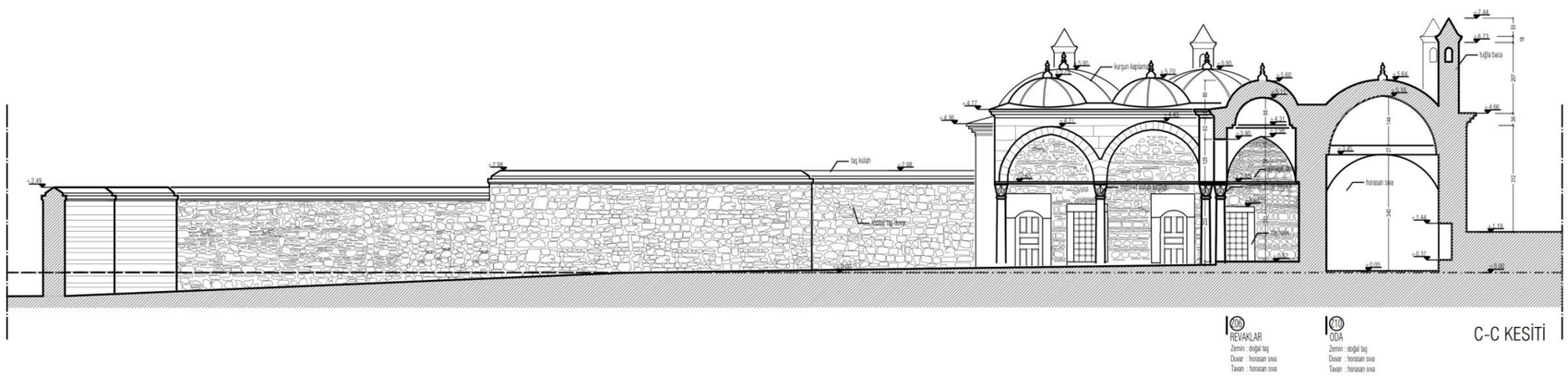

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN
MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ
ve
KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

17.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-1

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 24

TARİH: EKİM 2019

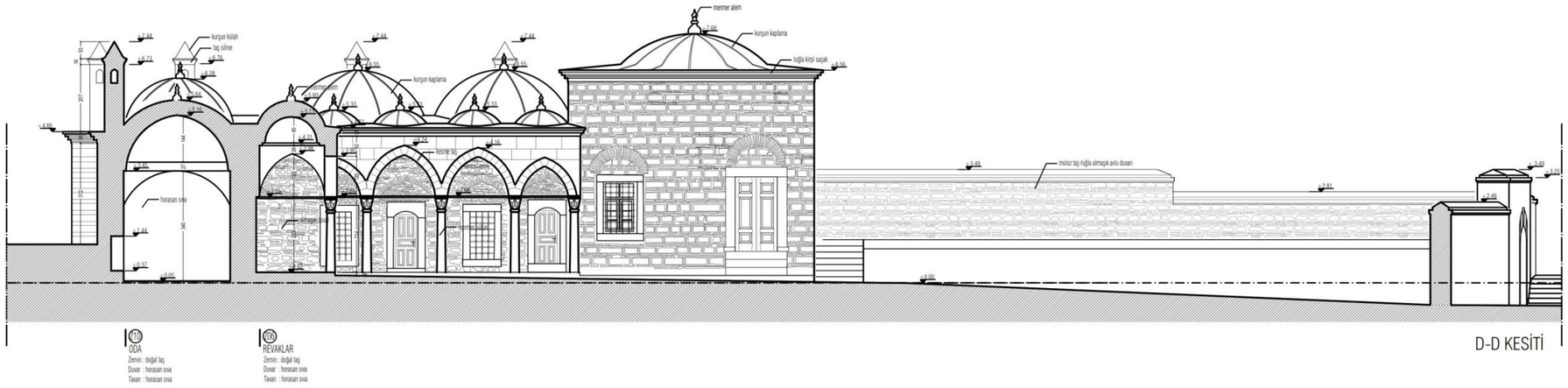

D-D KESİTİ

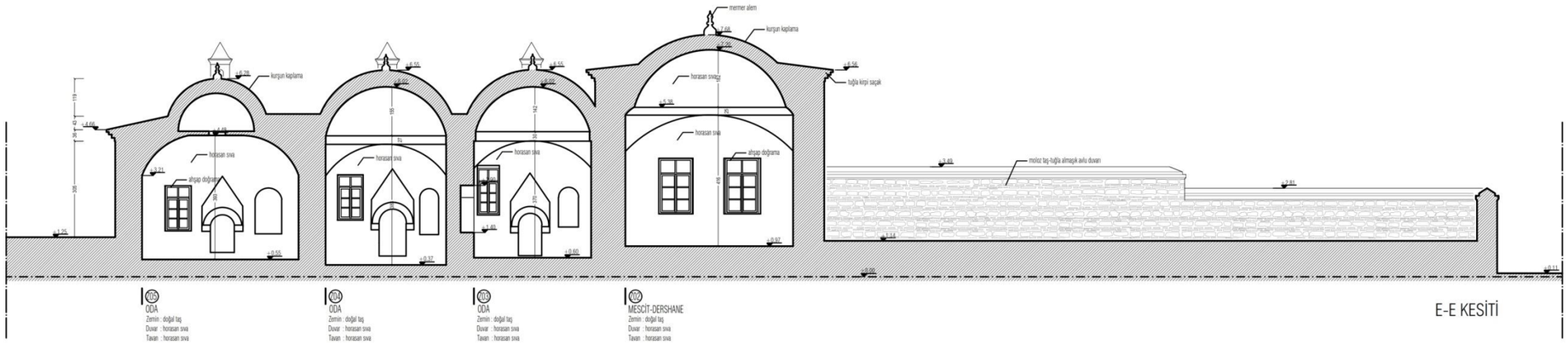

E-E KESİTİ

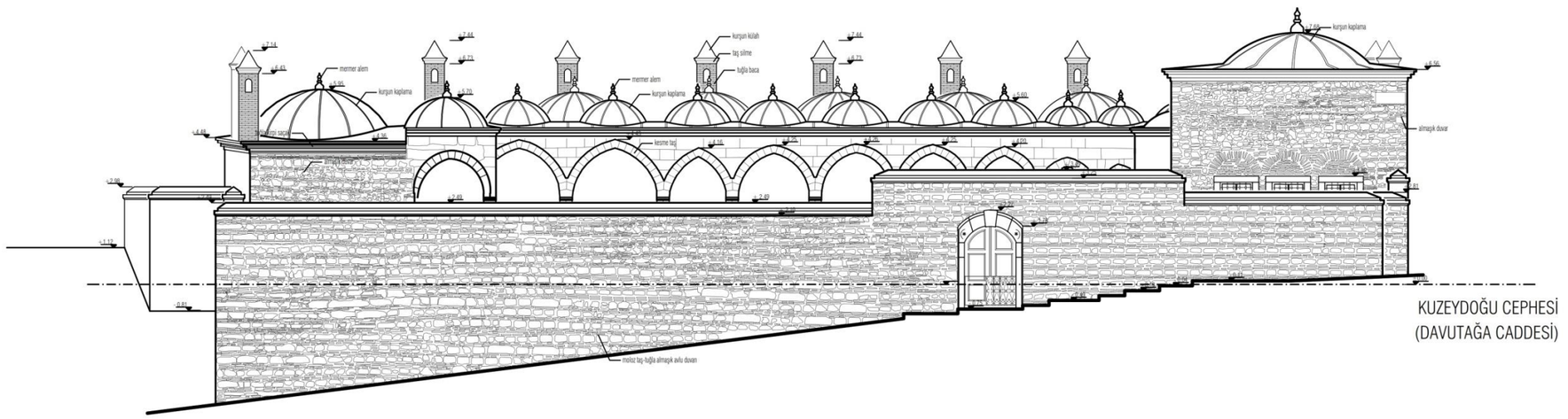

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ
TEKKESİ'NİN
MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ
ve
KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

17.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-1

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 25

TARİH: EKİM 2019

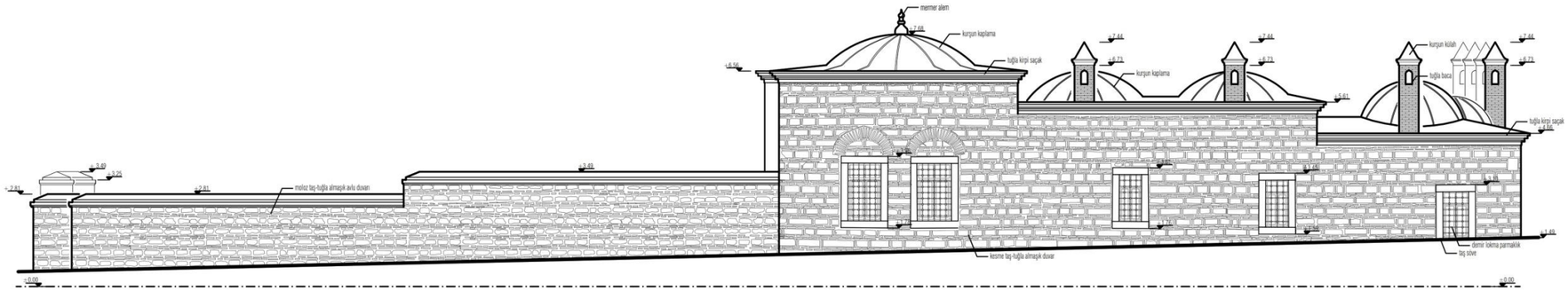

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

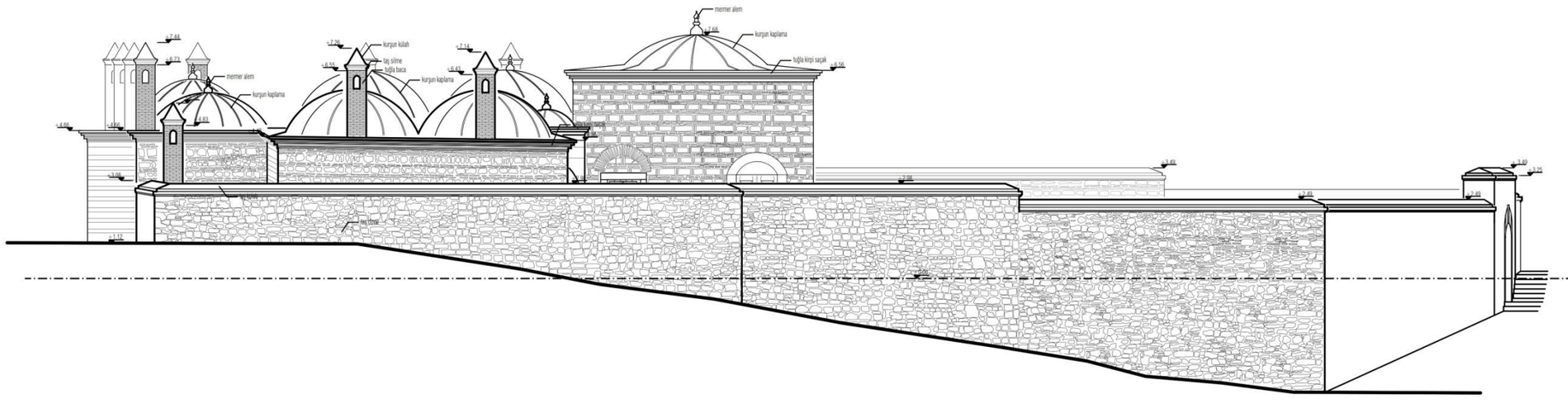

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

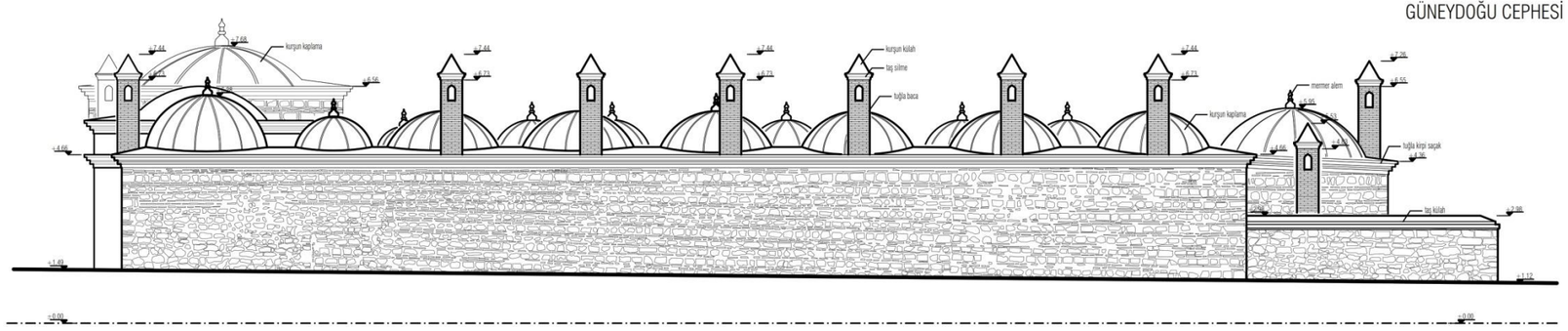

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ
TEKKESİ'NİN
MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ
ve
KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

17.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-1

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 26

TARİH: EKİM 2019

D-2 19. yy Sonu Restitüsyonu

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

LEJANT

- 1. DÖNEM - 17.YY SONU
- 2. DÖNEM - 1720
- 3. DÖNEM - 1768
- 4. DÖNEM - 1855
- 5. DÖNEM - 19. YY SONU

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
VAZİYET PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/100

PAFTA NO: 27

TARİH: EKİM 2019

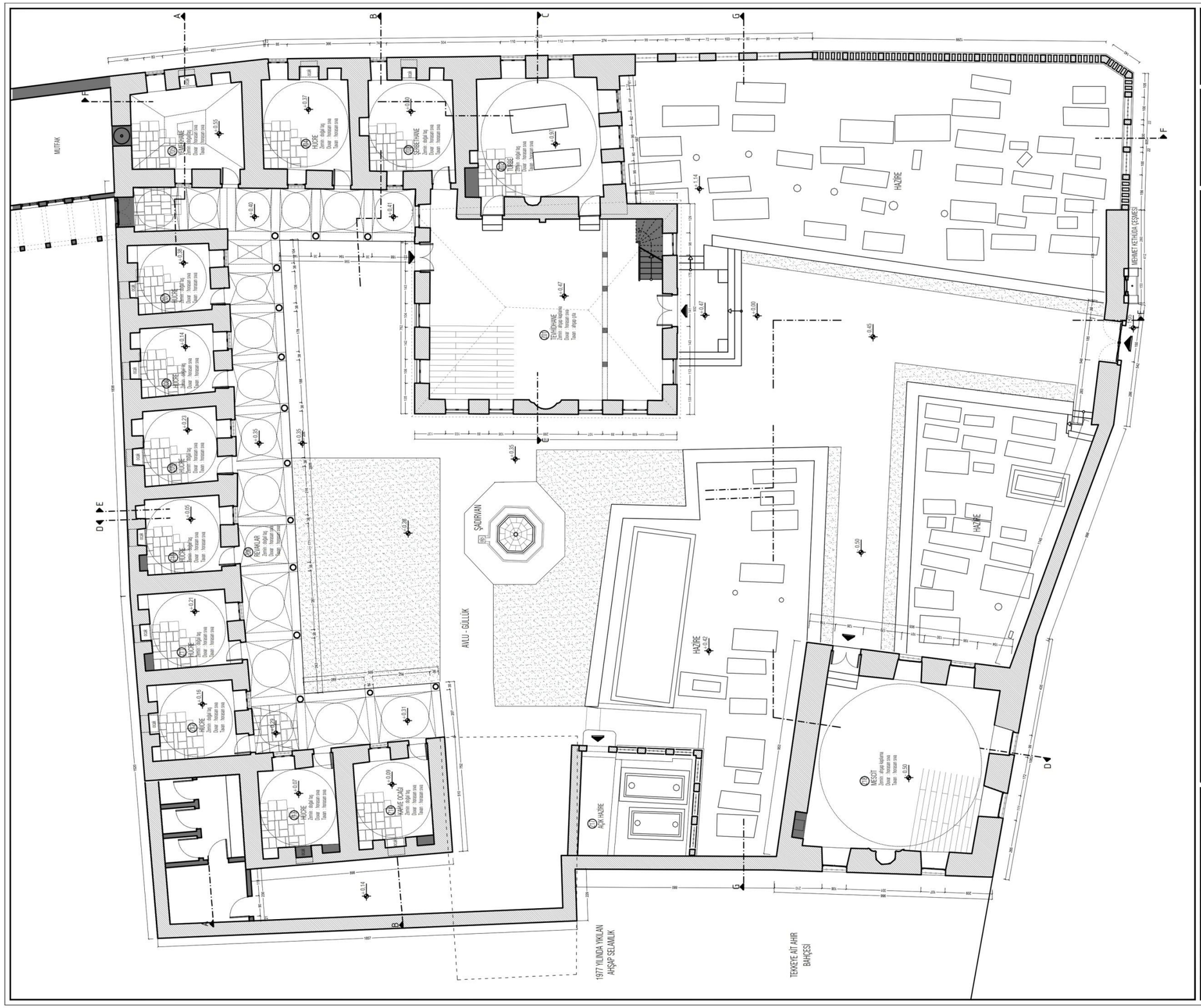

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

LEJANT

- YAPININ MEVCUT KISIMLARI
- YAPIDA OLMASI MUHTEMEL KISIMLAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 28

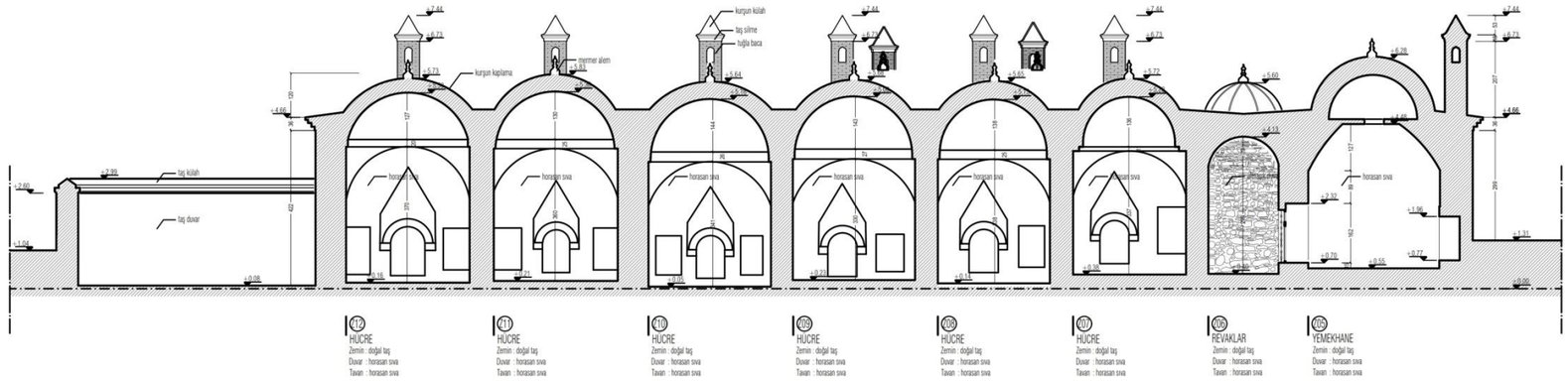

A-A KESİTİ

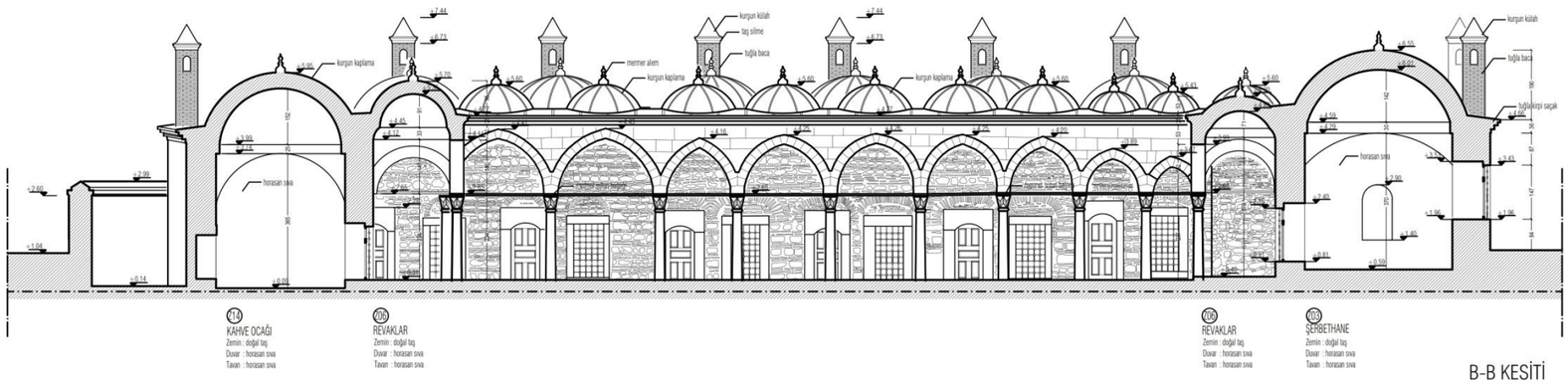

B-B KESİTİ

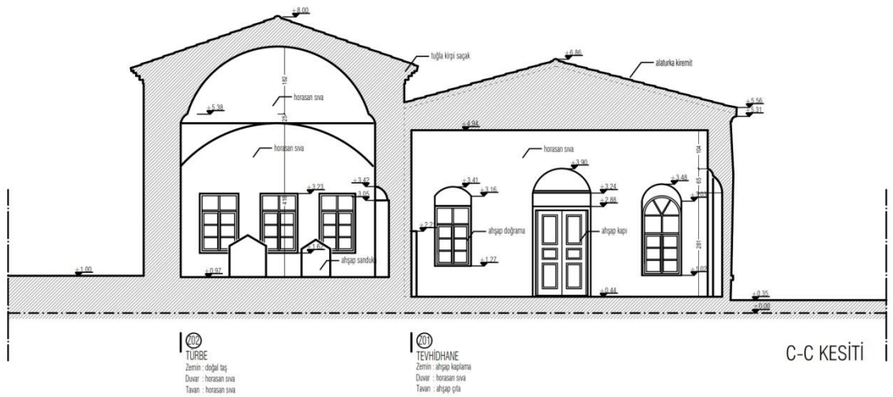

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 29

TARİH: EKİM 2019

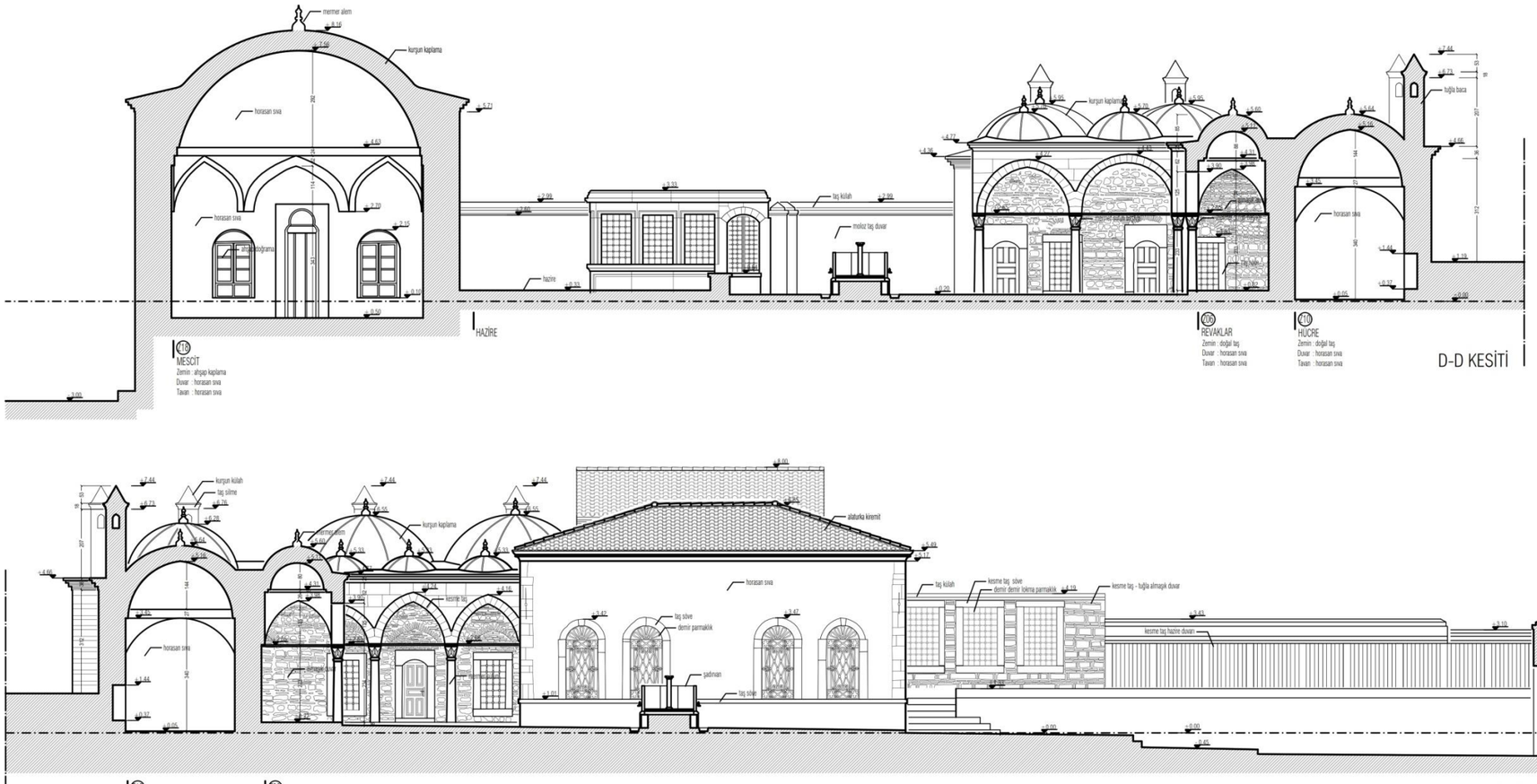

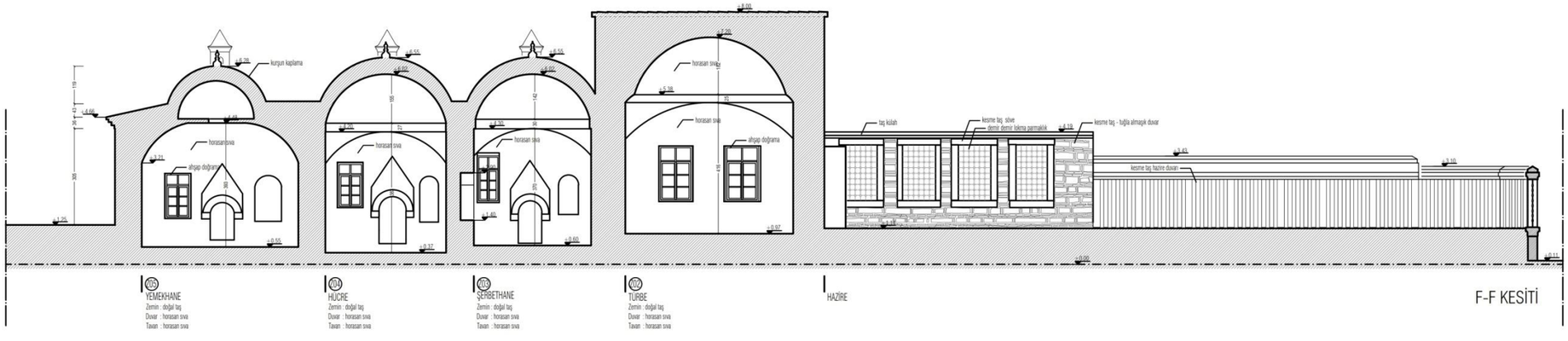

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 30

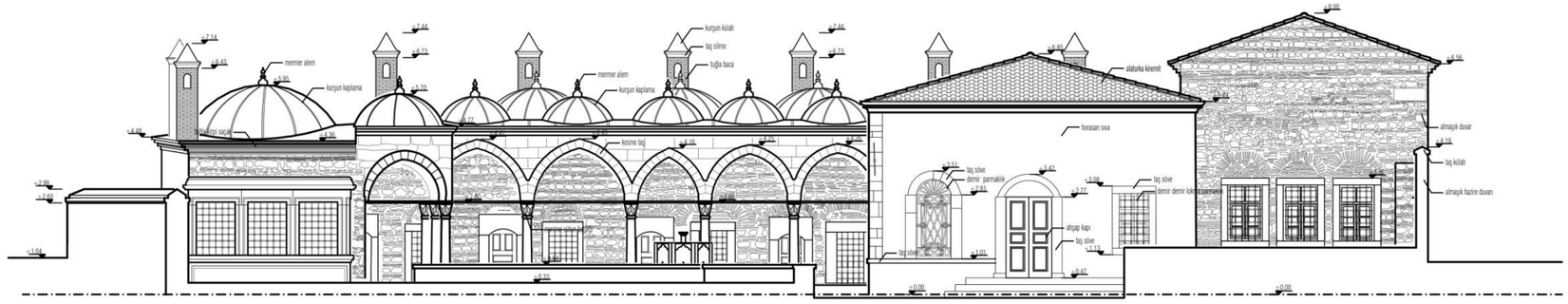

G-G KESİTİ

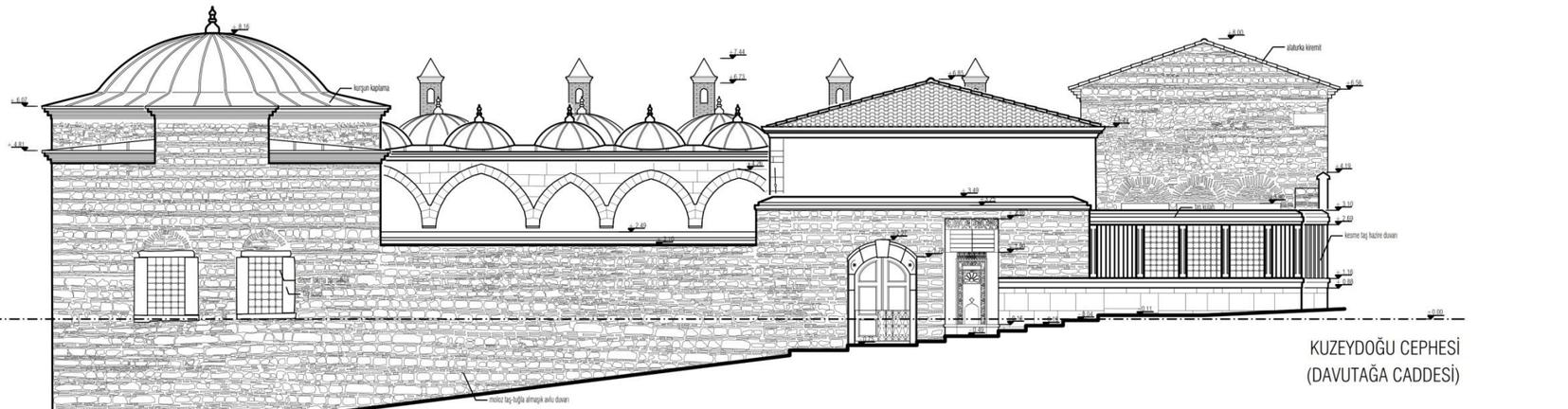

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

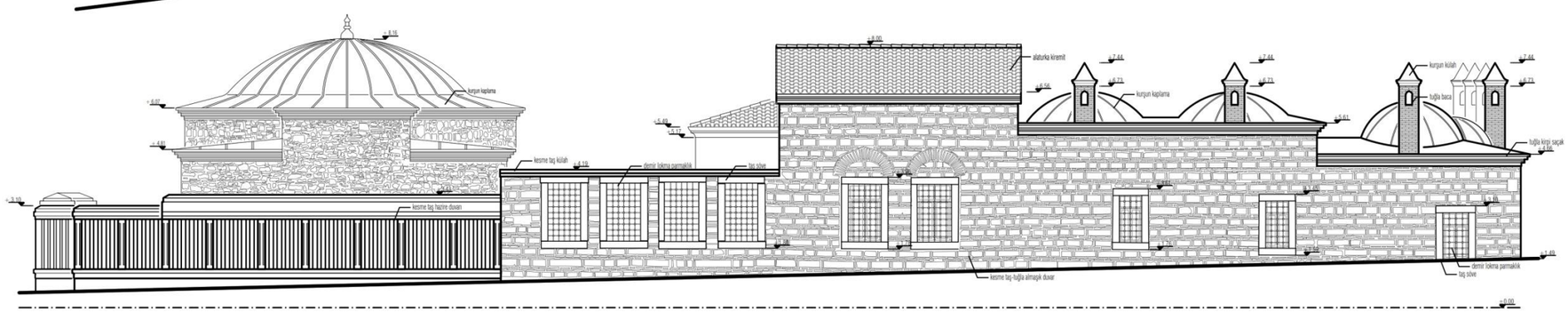

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 31

TARİH: EKİM 2019

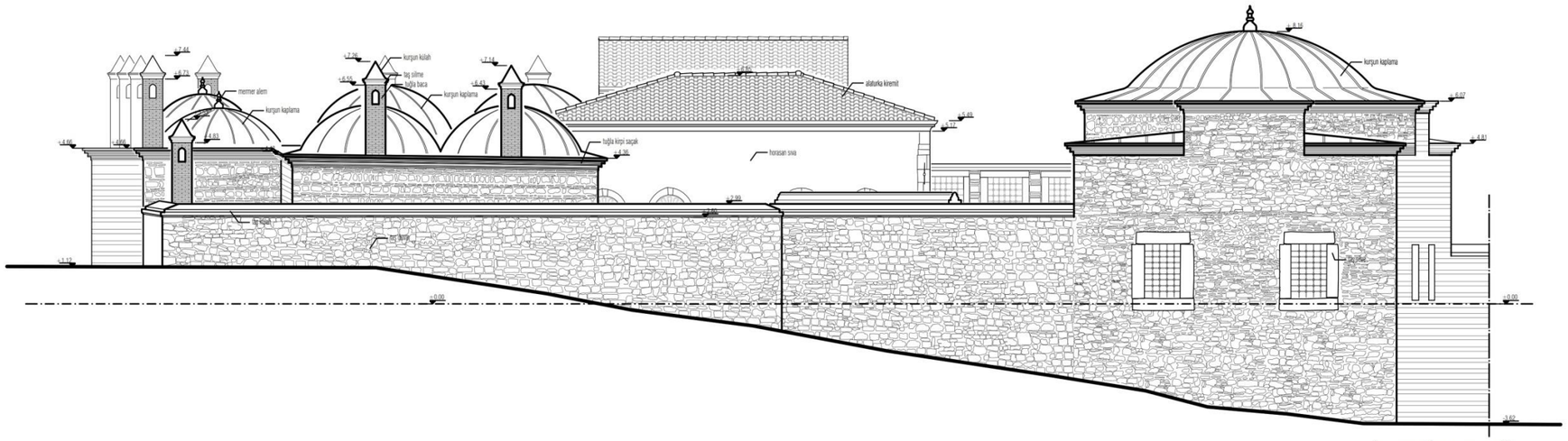

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

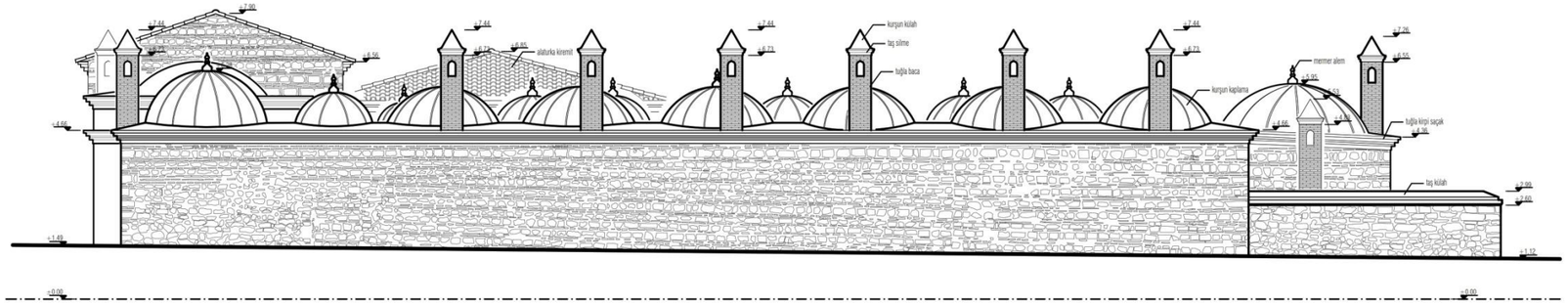

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK:
1/50

PAFTA NO:
32

TARİH:
EKİM 2019

NOT : MEVCUT OLMAYAN RÖLÖVE MSGSÜ ARŞİVİNDEN,
1969 YILINDA ÇİZİLEN ÖĞRENCİ PROJESİ'NDEN ALINMIŞTIR.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

LEJANT

- TAŞ DUVAR
- AHŞAP KARKAS DUVAR
- SONRADAN EKLENEN ODA

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
HAREM BİNASI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 33

TARİH: EKİM 2019

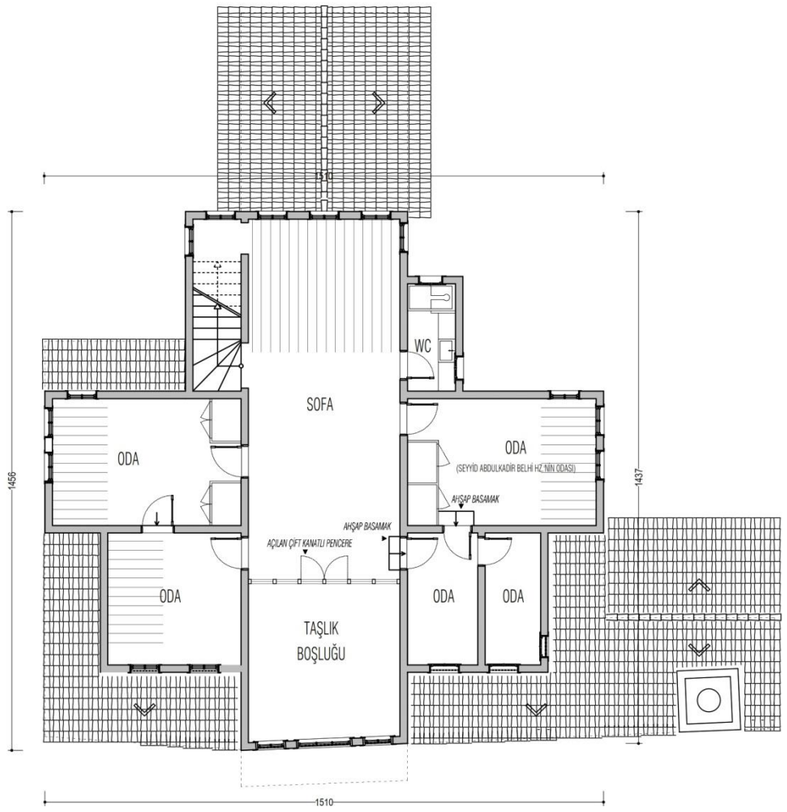

BİRİNCİ KAT PLANI

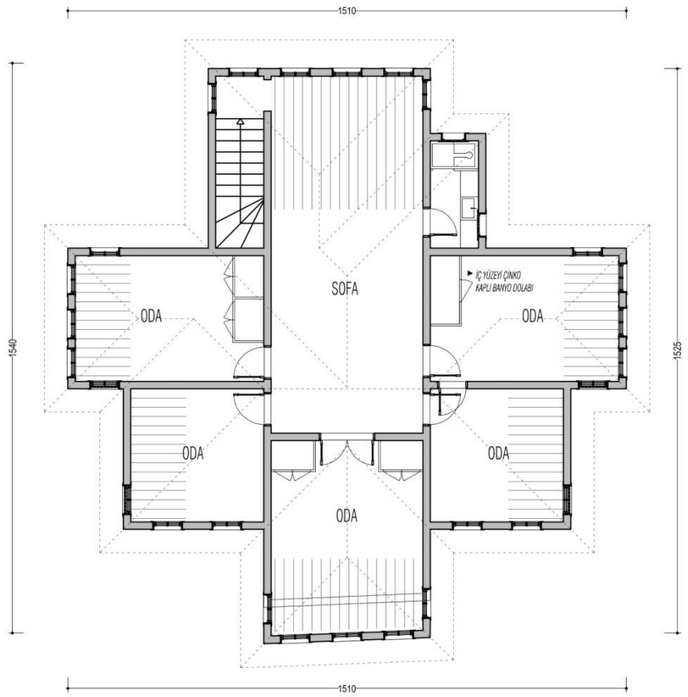

İKİNCİ KAT PLANI

ÖN CEPHE

NOT : MEVCUT OLMAYAN RÖLÖVE MSGSÜ ARŞİVİNDEN,
1969 YILINDA ÇİZİLEN ÖĞRENCİ PROJESİ'NDEN ALINMIŞTIR.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

19.YY SONU
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ-2

PAFTA ADI:
HAREM BİNASI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 34

EK-E

RESTORASYON

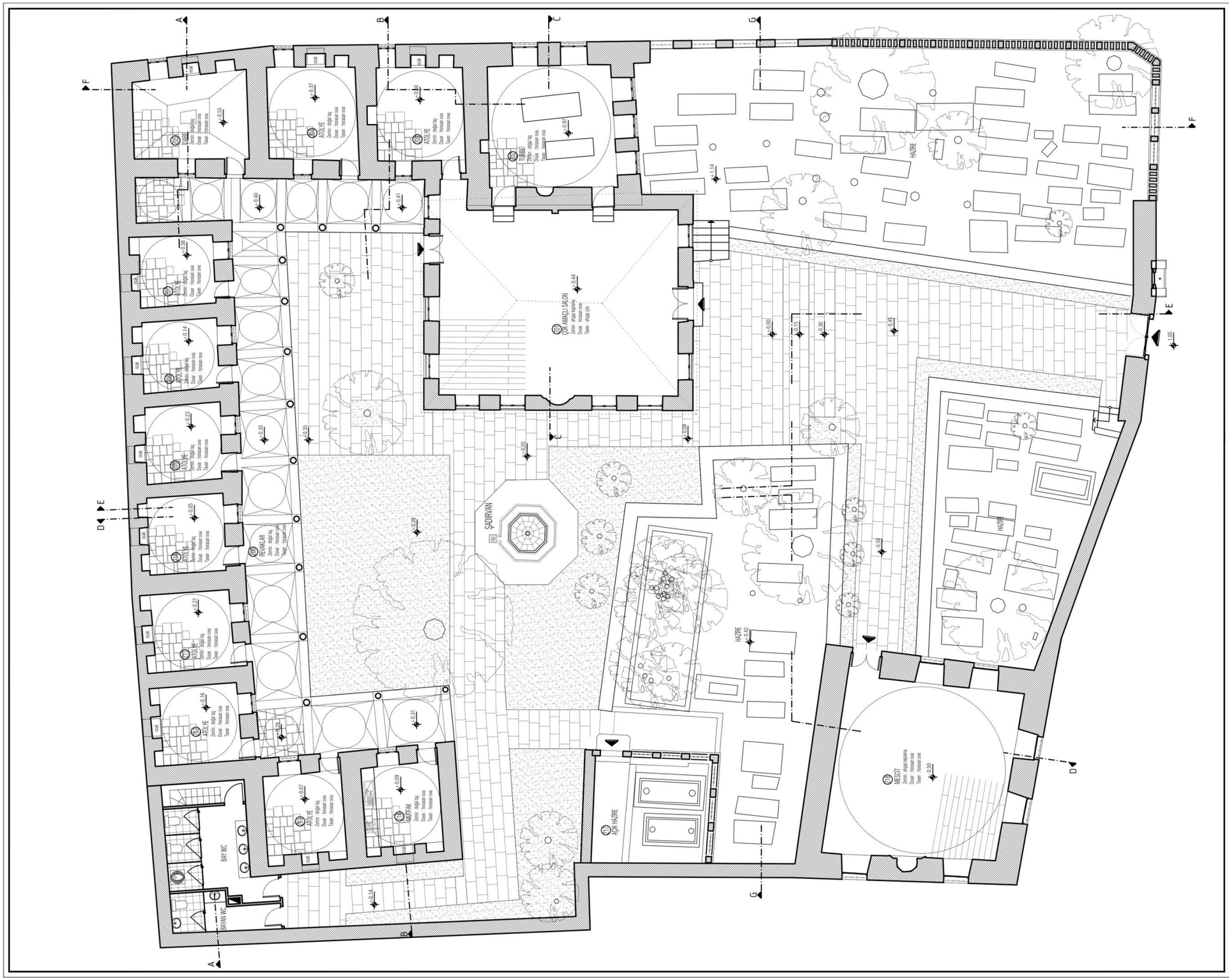

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 35

TARİH: EKİM 2019

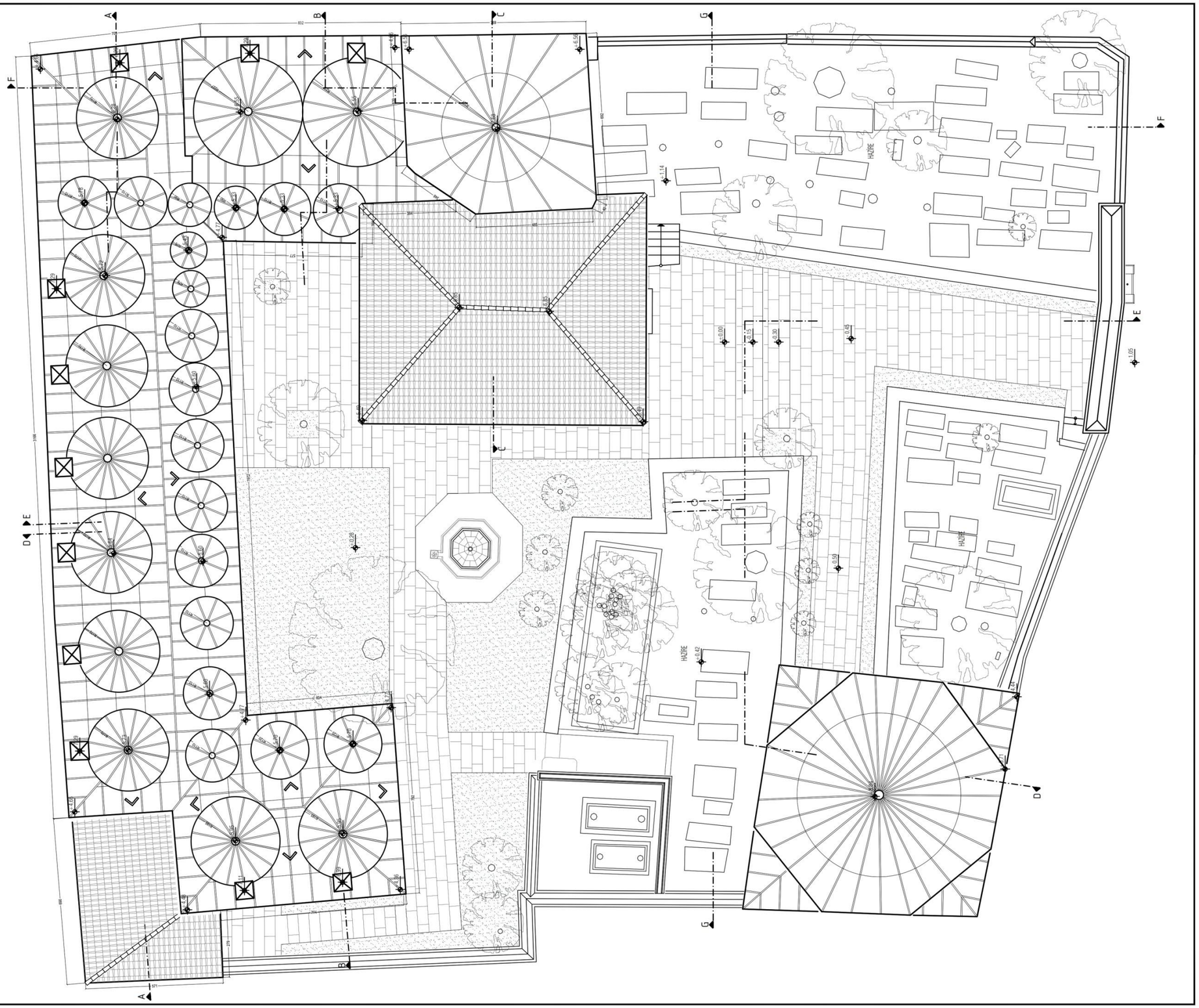

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
ÇATI PLANI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 36

TARİH: EKİM 2019

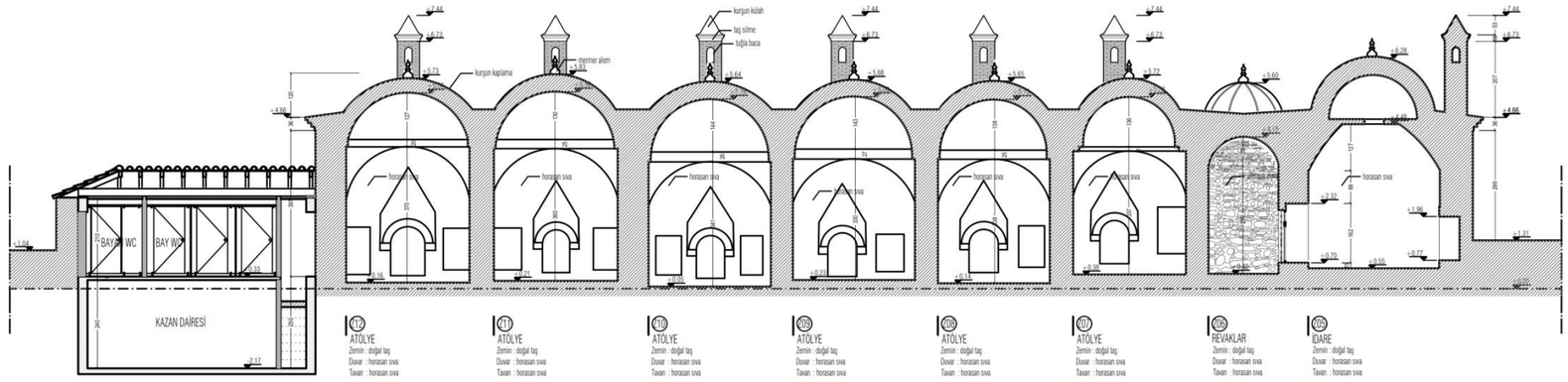

Ç12 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç11 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç10 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç09 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç08 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç07 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç06 REVAKLAR
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç05 İDARE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

A-A KESİTİ

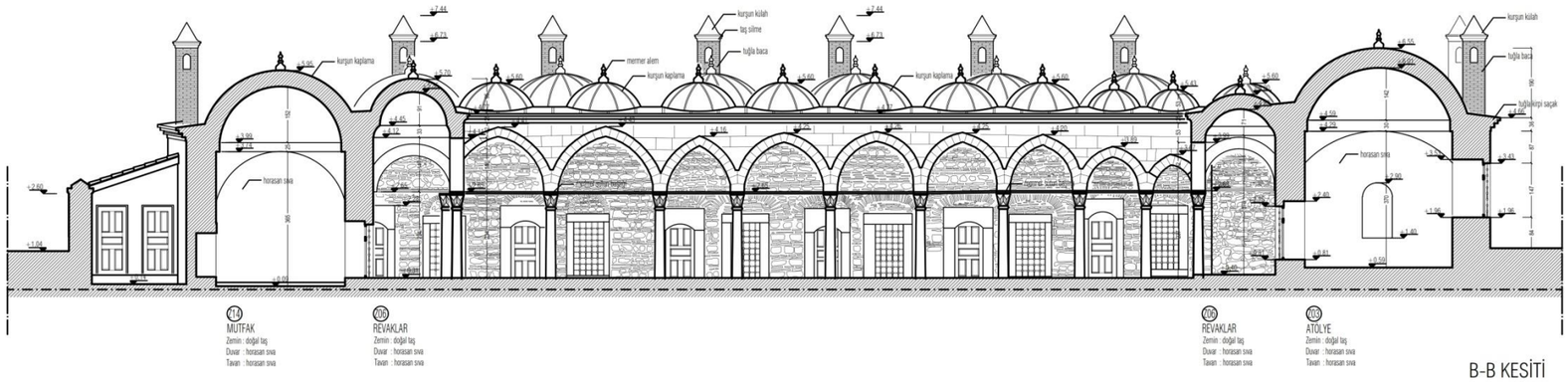

Ç14 MUTFAK
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç06 REVAKLAR
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç06 REVAKLAR
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç03 ATÖLYE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

B-B KESİTİ

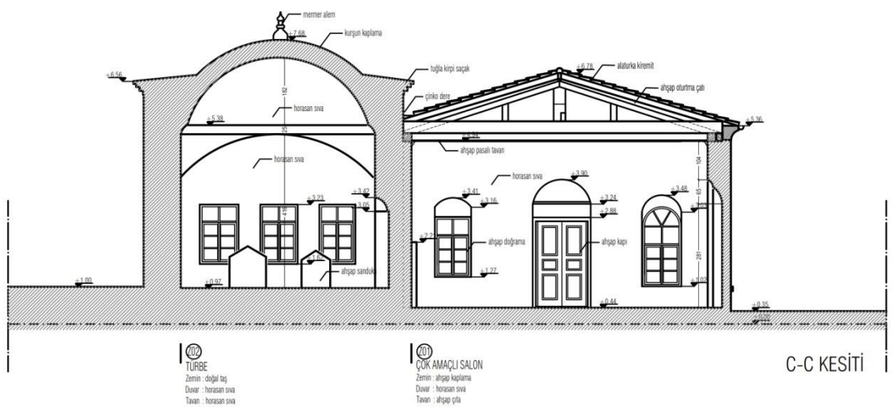

Ç12 TÜRBE
Zemin : doğal taş
Duvar : horasan sıva
Tavan : horasan sıva

Ç01 ÇOK AMAÇLI SALON
Zemin : ahşap kaplama
Duvar : horasan sıva
Tavan : ahşap çıta

C-C KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ
TEKKESİ'NİN
MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ
ve
KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK:
1/50

PAFTA NO:
37

TARİH:
EKİM 2019

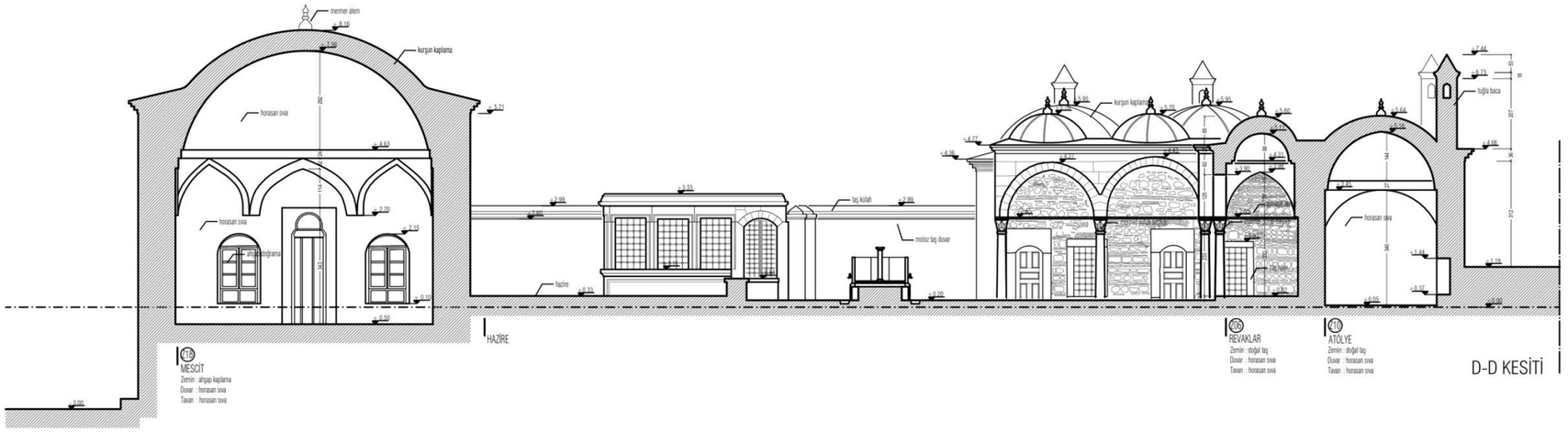

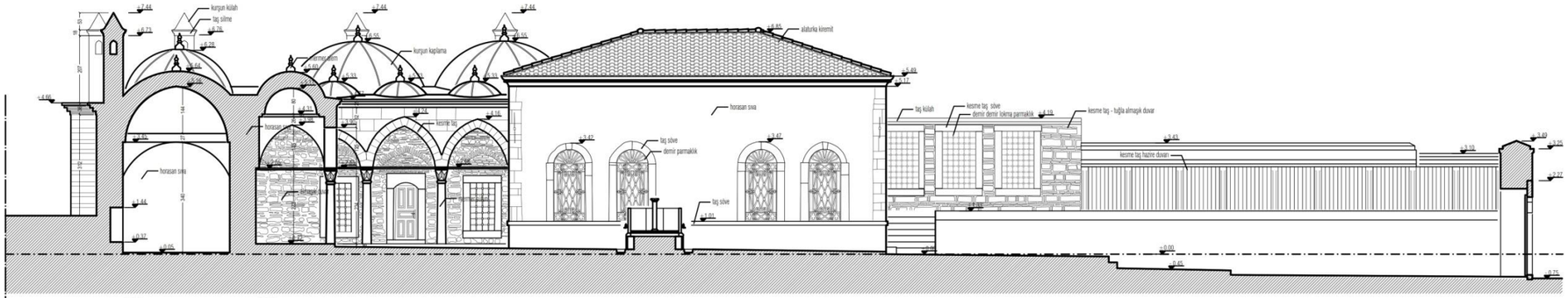

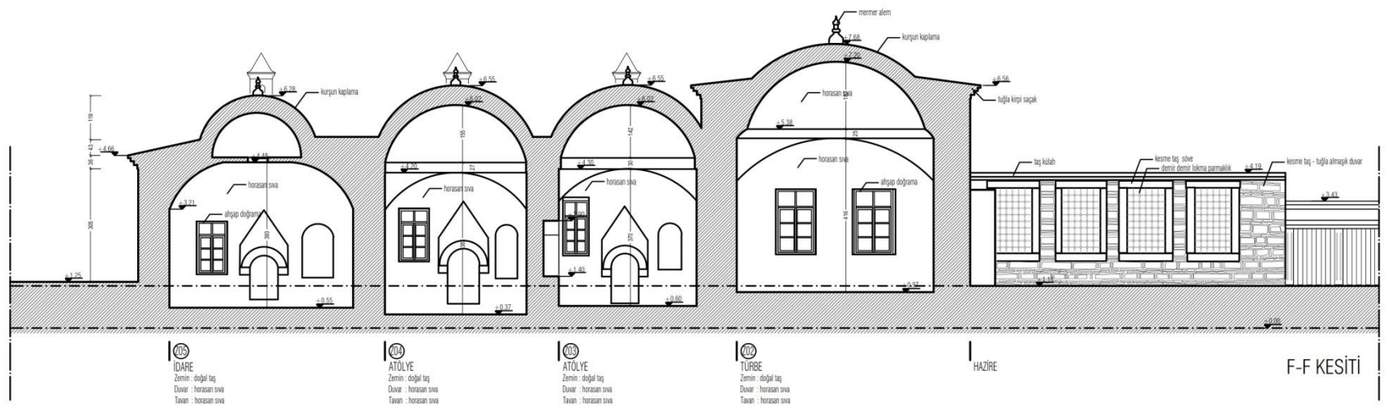

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
KESİTLER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 38

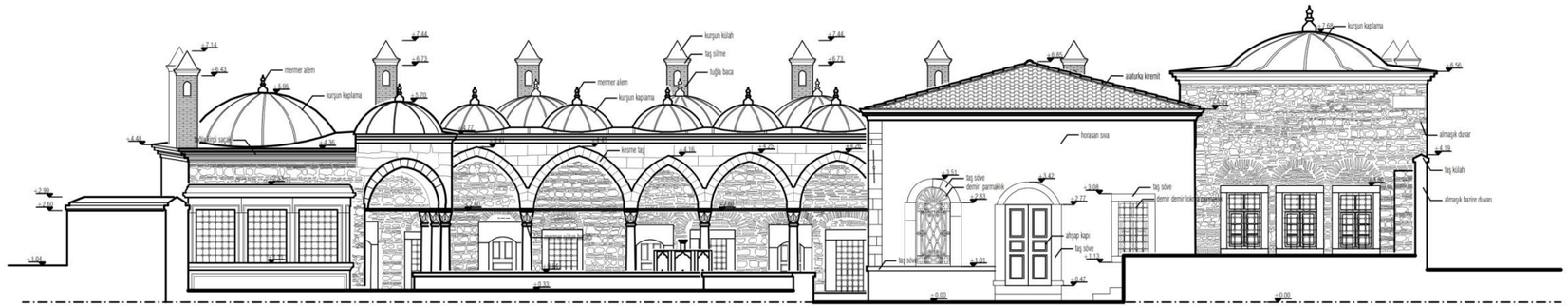

G-G KESİTİ

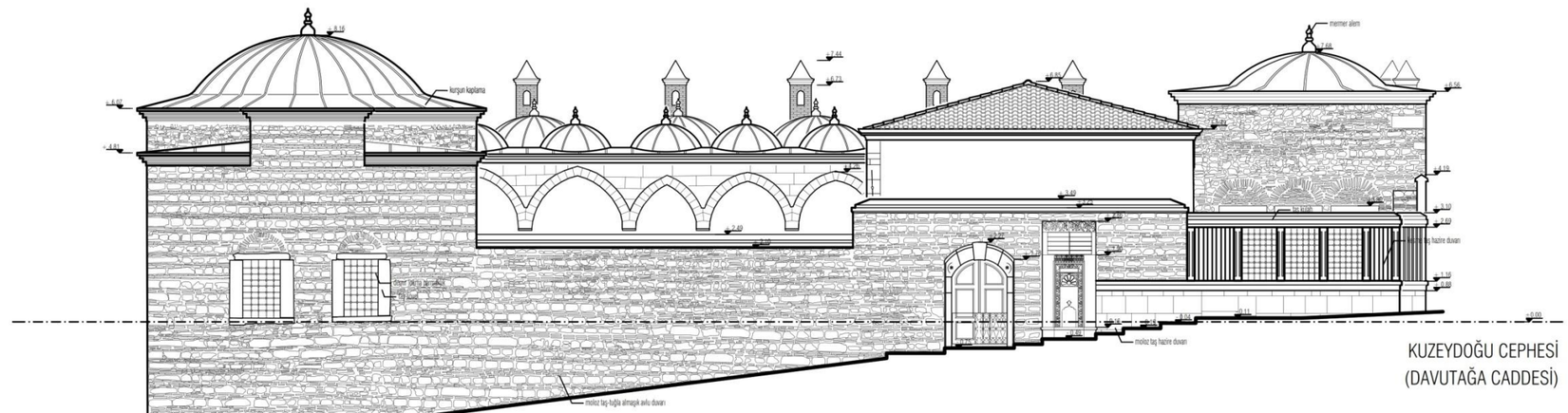

KUZEYDOĞU CEPHESİ
(DAVUTAĞA CADDESİ)

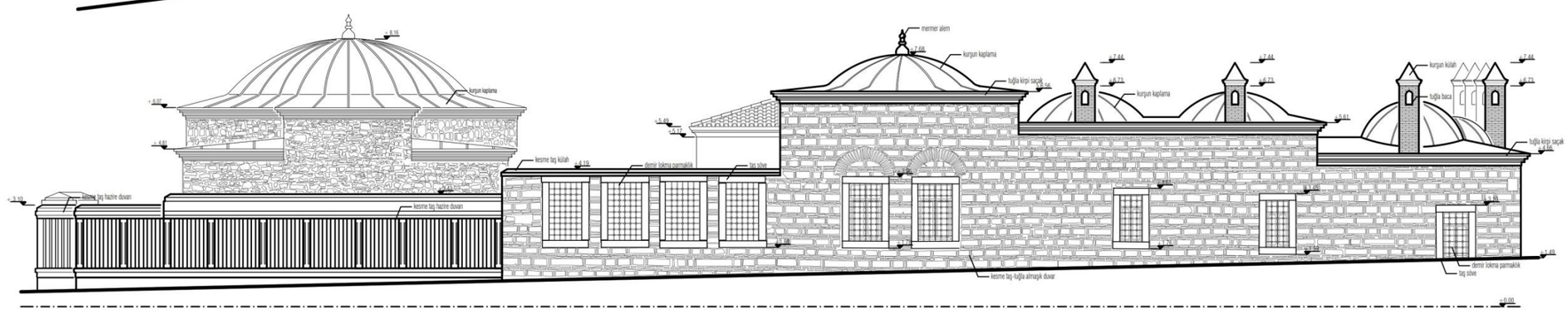

KUZEYBATI CEPHESİ
(NİŞANCI MUSTAFA PAŞA CADDESİ)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/50

PAFTA NO: 39

TARİH: EKİM 2019

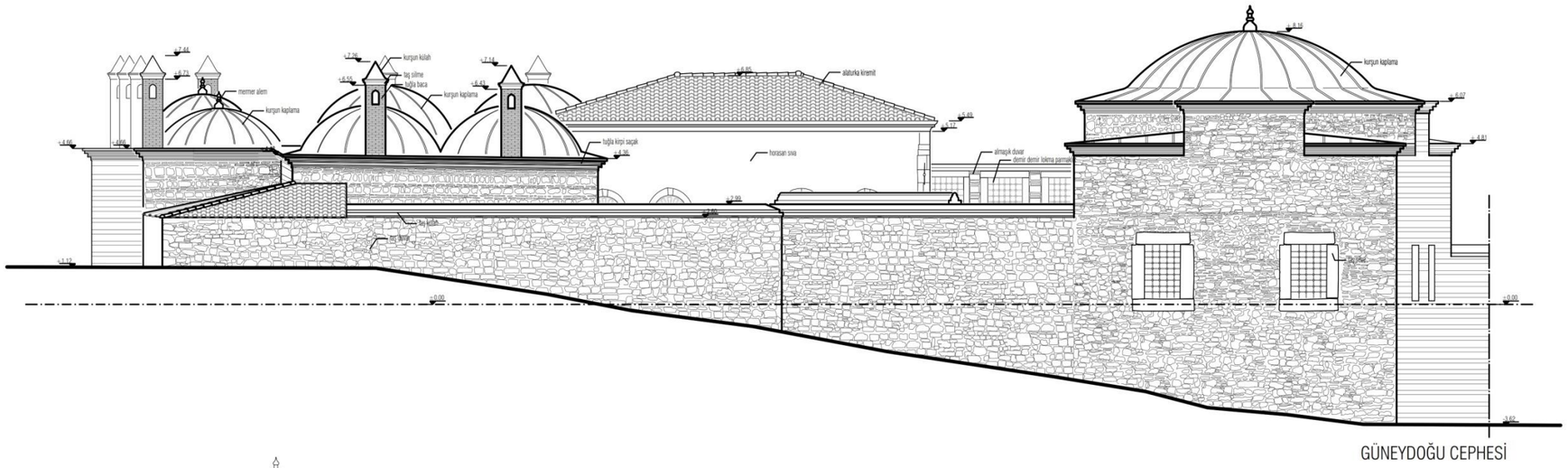

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

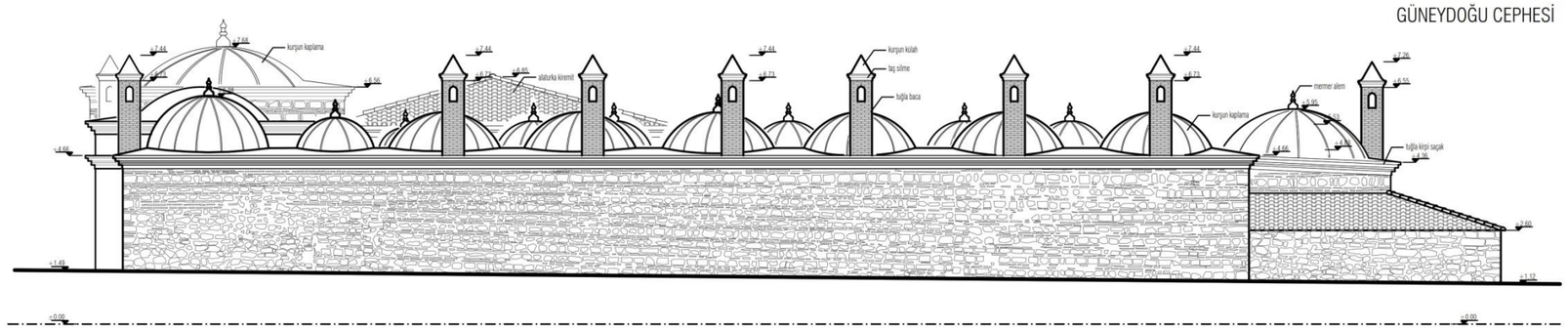

GÜNEYBATI CEPHESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
CEPHELER

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK:
1/50

PAFTA NO:
40

TARİH:
EKİM 2019

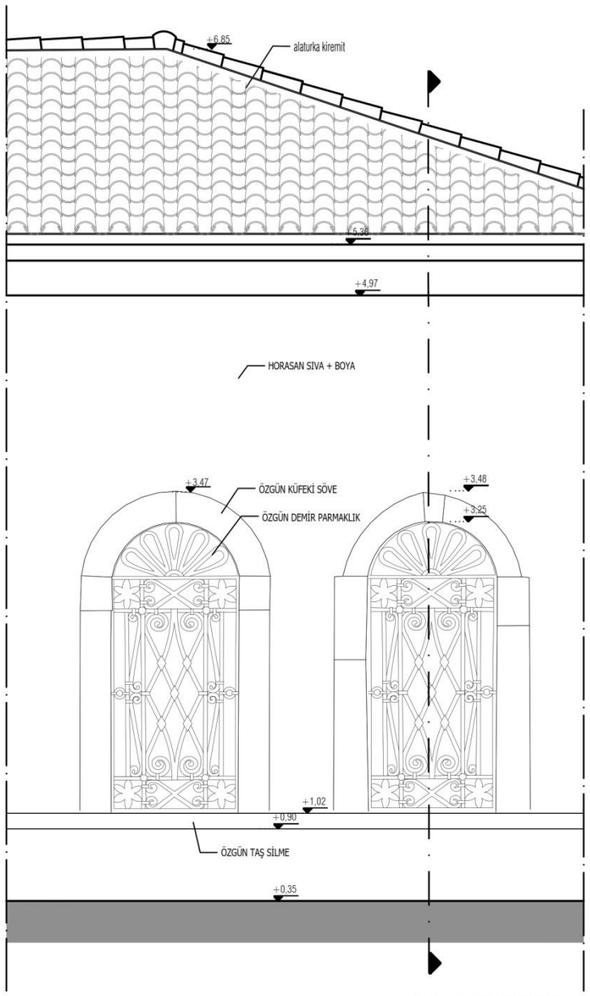

SİSTEM GÖRÜNÜŞÜ

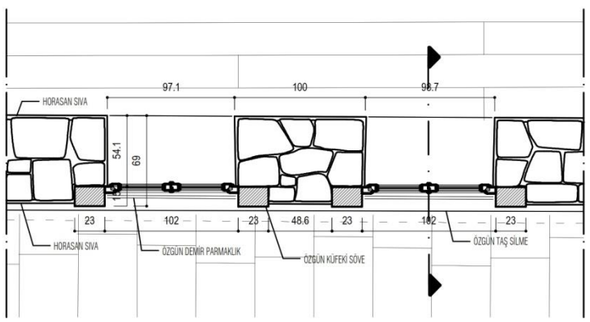

SİSTEM PLANI

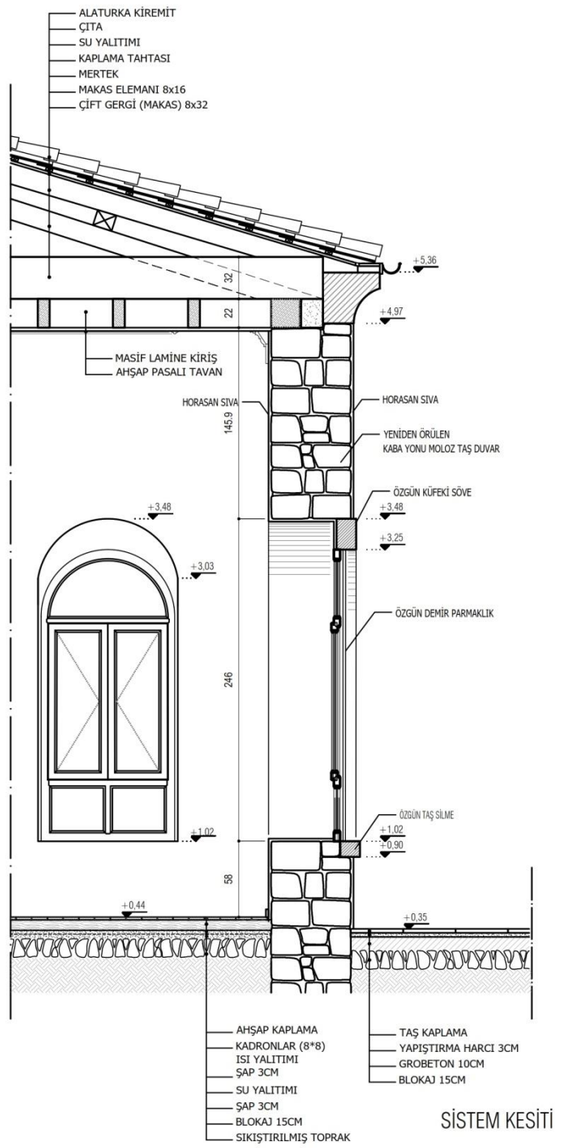

SİSTEM KESİTİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
SİSTEM KESİTİ

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/20

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 41

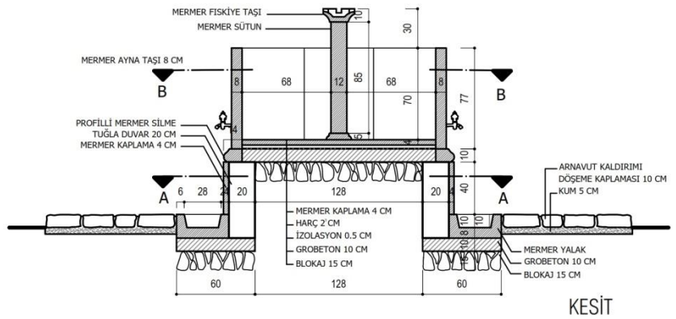

KESİT

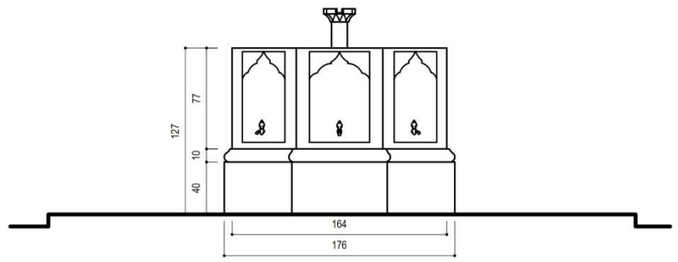

GÖRÜNÜŞ

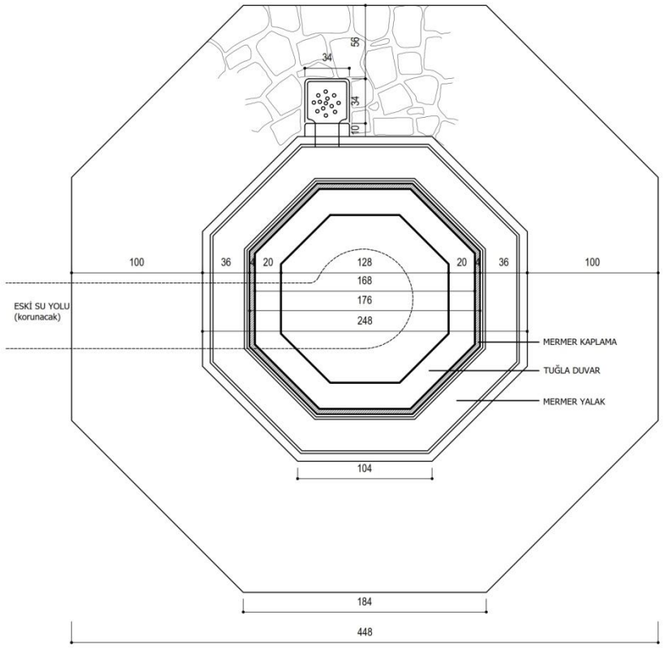

A-A PLANI

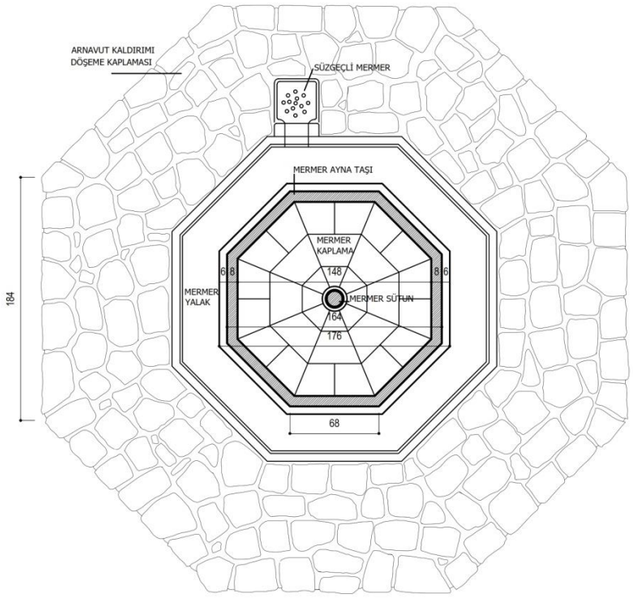

B-B PLANI

NOT : MEVCUT OLMAYAN RÖLÖVE VAKIFLAR'IN ARŞİVİNDEN, AYTEN ERDEM TARAFINDAN 1989 YILINDA ÇİZİLEN ŞEYH MURAT TEKKESİ ŞADIRVANI RESTİTÜSYON PROJESİ'NDEN ALINMIŞTIR.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
ŞADIRVAN DETAYI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/20

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 42

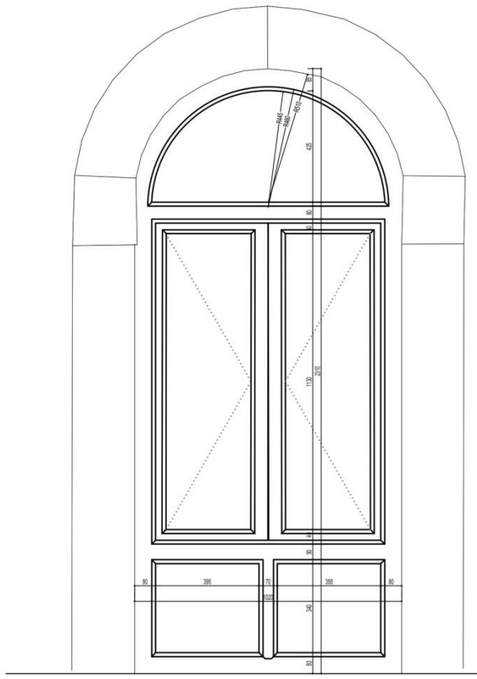

GÖRÜNÜŞ

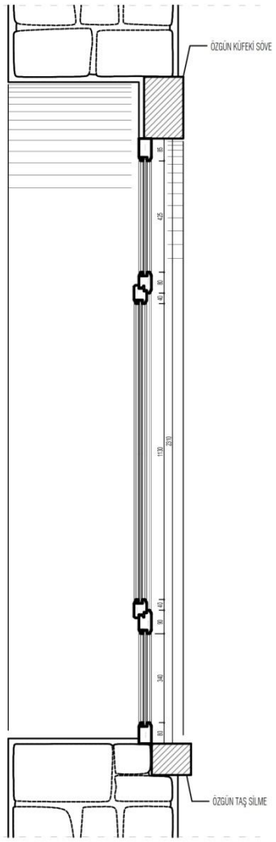

KESİT

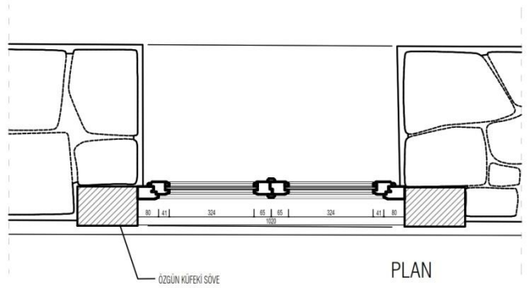

PLAN

TEVHİDHANE PENCERE DETAYI

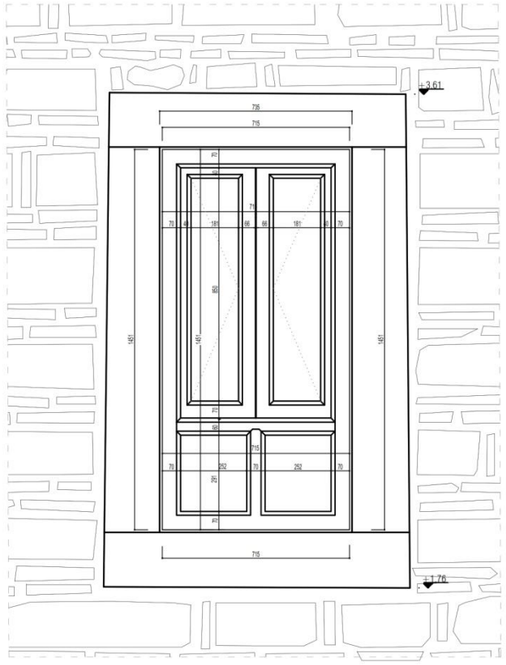

GÖRÜNÜŞ

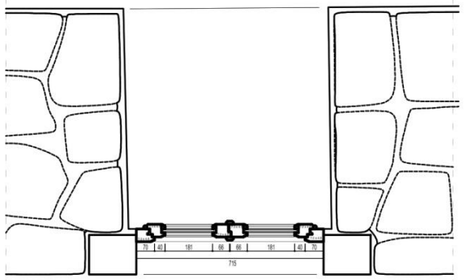

PLAN

TEVHİDHANE PENCERE DETAYI

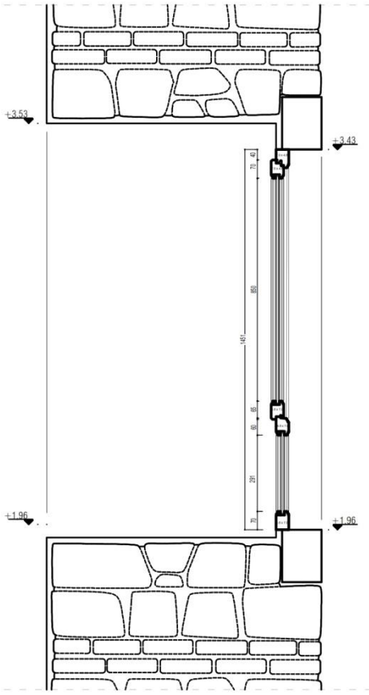

KESİT

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
TEVHİDHANE KAPI DETAYLARI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/10

TARİH: EKİM 2019

PAFTA NO: 43

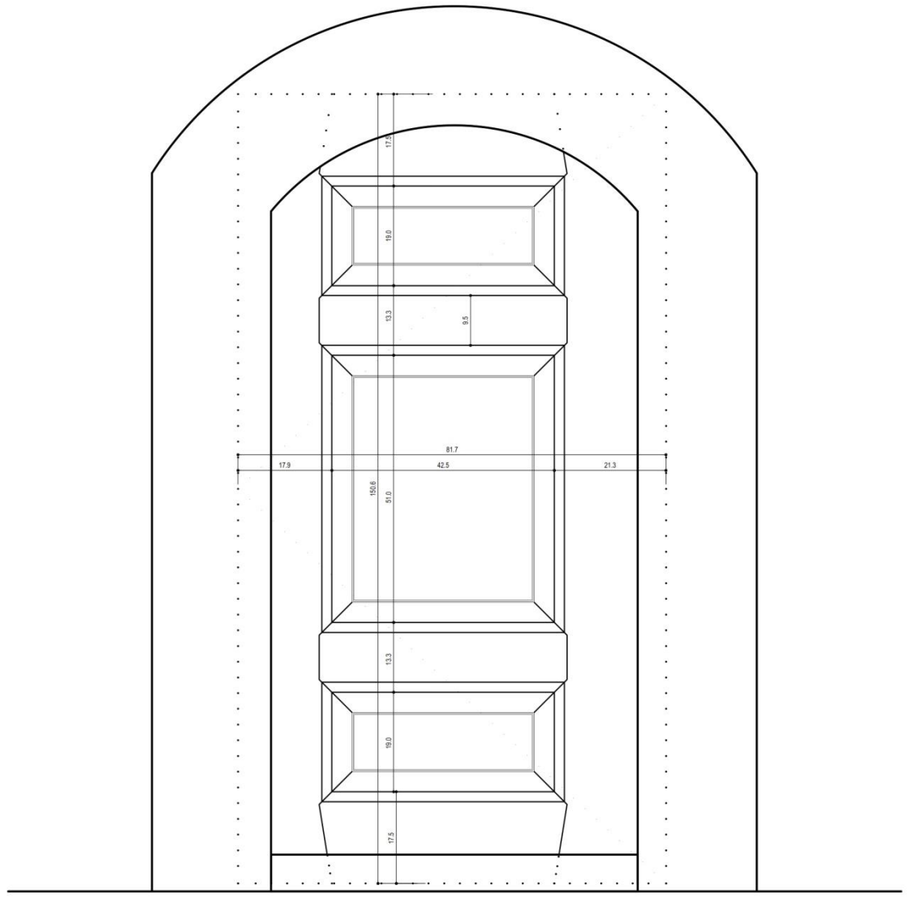

GÖRÜNÜŞ

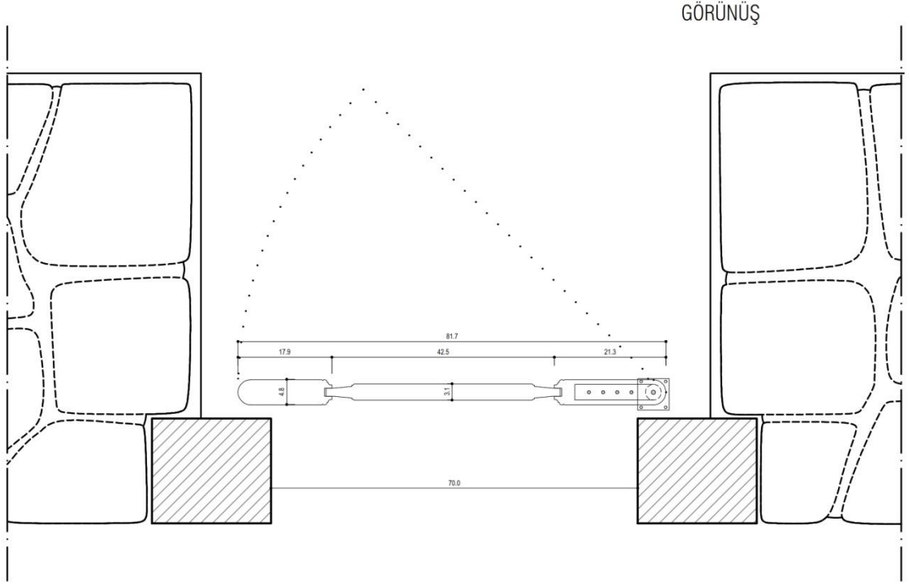

PLAN

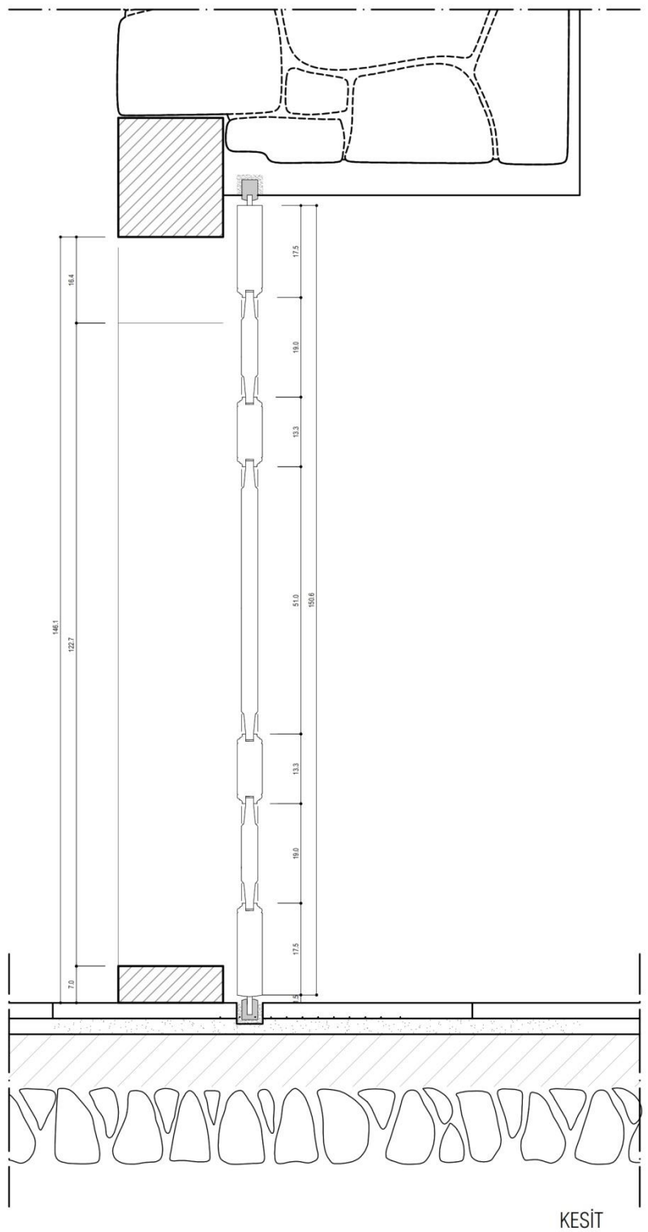

KESİT

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ
RESTORASYON ANABİLİMDALI

ŞEYH MURAD BUHARİ TEKKESİ'NİN MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ ve KORUMA SORUNLARI

AÇIKLAMALAR

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. AYTEN ERDEM

HAZIRLAYAN:
TUĞBA KILINÇARSLAN

PROJE:
RESTORASYON

PAFTA ADI:
HÜCRE AHŞAP KAPI DETAYI

0 100 200 300 400 500 cm

ÖLÇEK: 1/5

PAFTA NO: 44

TARİH: EKİM 2019

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Tuğba KILINÇARSLAN

Doğum Tarihi ve Yeri :12.11.1987, İstanbul

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta :kaya.tb@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2009
Lise	Fen - Matematik	Açıköğretim Lisesi	2005

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2010-2017	Hassa Mimarlık	Mimar